

K66.788
2

ფიქსიონალური

ბაბზარადი ბუდი

რომანი

სახეგებაში

წილ. პარაგვისკირელი

გაბყარული გული

რომანი

სახელმწიფო გამომცემლობა
1927

შეკვეთა № 113. მთავლიტი 1412

ტირაჟი—4.000. ს. მ. ჟ. ს. პოლიგ. ტრესტის მე-3 სტამბა.

5

გაბგარული გული

(ქართული არაგო)

პირველი კარი

1

...იყო და არა იყო რა, აბა, ღვთის უკეთესი ვინ იქნებოდა! იყო ერთი უხვი, ძლიერი თავადი თავის ყმითა და მიწა-წყლით. იმისი სახელი განთქმული იყო მთელ სამეფოში. და მეფეც ძალიან აფასებდა იმის კეთილ-ზნეობას და სიუხვეს; ნამეტნავად იმის ყმების გაღალღებას და კმაყოფილებას.

ყოველ-დღე მეფის კარს აუარებელი ხალხი მიდიოდა საჩივრით, თუ თხოვნით. მეფეც ყოველ-დღე ისმენდა იმათ საჩივარს გულის-ყურით, ასამართლებდა, ასაჩუქრებდა და ისე ისტუმრებდა. მაგრამ მეფეს ჩვეულებად ჰქონდა: როცა მთხოვნელი, ან მომჩივარი წარუდგებოდა, შეჰველად ჰკითხავდა: „ვისი ყმა ხარ?“ ერთხელაც არ უხსენებია ამოდენა ხალხს კაციას სახელი. დანარჩენი თავადების ყმა თითქმის ყოველთვის ათობით და ოცობით მოდიოდა.

— ეს რა ამბავია, რომ კაციას ყმა ერთიც არ მინახავს ჩემ კარს, და სხვებისას კი ვერ ავდივარ?!— შეეკითხა მეფე მთხოვნელთ და მომჩივრებს.

— იკურთხოს შენი სახელი, დიდებულო მეფეე!..—

უპასუხეს ერთ-ხმად...—კაციას ყმები, დიდებულო მეფევე, ჩვენ ბატონებზედ უკეთ ჰცხოვრობენ და ვილას უნდა შეჰჩივლონ თავიანთი ბედნიერება?!

მეფე ჩაფიქრდა. ცოტა სიჩუმის შემდეგ კიდევ შეეკითხა:

— კარგი... თუ კი მაგრეა, აქნობამდის თითო-ორო-ლა მოდიოდა მომჩივარი... ამ ბოლო დროს კი თქვენი რიცხვი მატულობს. რისთვის მოხდა ეს ასე?.. წინად კარგები იყვნენ თქვენი ბატონები, და ეხლა მაშ რამ გააუკუღმართავეა?!

— იკუთხოვს შენი სახელი, დიდებულო მეფევე! წინადაც ისეთები იყვნენ, მაგრამ წინად კაცია იხიზნებდა დევნილთ. აუარებელი ხალხი შეეხიზნა. ამისთვის შენ არ გაწუხებდნენ... დღეს კი, რაც თავისუფალი მიწა-წყალი ჰქონდა კაციას, სულ შეხიზნულებს უბოძა... არც ეროი ხიზანი იმის მიწა-წყლიდან აღარ გამოსულა. ყველა ეყმო. ეხლა ერთი ხიზანიც აღარა ჰყავს და იმასთან ახლად შეხიზნულს მარტო რამდენიმე დღით იხიზნებს.

— რაც მიწა წყალი მქონდა, ყველა ყმებს უჭირამს, თავისუფალი მიწა აღარა მაქვს მოგცე. მაშ შენ სტუმარი ხარ. მესტუმრე, და გაგაცილებ უშიშარ ჩემ მეზობელ თავადამდის...

— ხომ მოგეხსენება, დიდებულო მეფევე, სტუმრობა დიდი ხნით არ შეიძლება ჩვეულისთანა ხალხისთვის?!.. ხიზნობასაც ვთავილობთ, რადგანაც ისევ ის სტუმრობაა, რადგანაც ბატონა მიწა-წყალს გვაძლევს უსასყიდლოდ. ამიტომ ემყნენ ხიზნები კაციას და იმის ოჯახისთვის იკისრეს დამოკიდებულება...

— ხიზანი შეტის-მეტად მორცხვი და მოხატრებული სტუმარია!..—გააწყვეტინა მეფემ სიტყვა... ხიზანი,

თუ კი იმას რითიმე გაუმასპინძლდი, ცდილობს თავის შრომით შეინახოს თავი და მასპინძელი არ შეაწუხოს, მასპინძელს არა აენოს რა...

— ჰო და, დიდებული მეფევე, ამისთვის ეყმნენ კაციას, რომ სტუმრობა ხანგრძლივი არ გამოსულიყო. დღეს კი იმათ ყმობამ სხვებს ხელ-ფეხი შეუკრა და აღარ იციან, საით წავიდნენ, რადგანაც კაციას თავის ყმების შეწუხება არ უნდა. ამისთვის არის, რომ ეხლა შენ გაწუხებთ ჩვენი ჩივილით. სხვა თავადებთან კი ვერ მივსულვართ, რადგანაც ერთი მეორეზე უარესია...

2.

კაცია ბატონი მარტო ამით არ იყო განთქმული; მარტო ეს ქება არა ჰსმენია მეფეს კაციაზე... უფრო თავის ასულით იყო განთქმული...

კაციას ჰყვანდა მზეთ-უნახავი ასული ეთერი. იმის სახელი მთელ სამეფოს ბატონებში იყო განთქმული, თუმცა კი იზის მნახველი არავინ იყო...

...„კაციას ასული ეთერი!.. კაციას ასული ეთერი“!. სულ ამას გაიძახოდნენ სამეფოს საცოლო ბატონიშვილები და, თუ ეთერი ცოლად არ გაჰყვებოდა, ნახვით მაინც ენახათ, ეთერის ცოლად შერთვა კი ყველას ეწადა და ამისთვის ყოველ დღე მთხოვნელი მთხოვნელზე მოსდიოდა. ან კი რატომ არ მოუვიდოდნენ მთხოვნელნი?!

ეთერის სილამაზე, თუმცა მნახველი არავინ იყო, აუწერელი იყო, და იმის მამის ქონება კი ყველასათვის სანუკარი იყო, რადგანაც კაციას ძე არა ჰყვანდა და სიძე იქნებოდა იმის მამულის პატრონი.

მიწა-წყლით და ყმით კაციას სამეფოში თუ პირველი ადგილი არ ეჭირა, მეორე მაინც ეჭირებოდა...

კაცია ვერა ჰბედავდა თავის ასულის დაუკითხავად რაიმე გადაჭრილი პასუხი მიეცა. თავის ასულის სურვილის მონა იყო და, აბა, უიმისოდ როგორ დაიჭერდა საქმეს...

ერთხელ მამამ უთხრა თავის ასულს:

— შეილო, კარგა მოღერებული ხარ... დრო არის იფიქრო შენს ბედზედ და...

— მამავ, დიდიხანია ვფიქრობ და გელი ჩემ ბედს ამ კოშკში...

— ჩემო ნუგეშო, მაშ ამოგიჩვენებ მრავალ მთხოვნელთაგან და გამოგიგზავნი აქ! — სიხარულით წამოიძახა მამამ და გადაჰკოცნა თავის ასული...

— არა, მამავ, გამომიგზავნე ყველა მთხოვნელი, და თითონ ამოვარჩევ ჩემ საქმროს...

— შეილო, ვაი თუ შესცოთე, და მაშინ რაღა გქნა?!

— არა, მამავ, თუ შეეცოთი, მაშინ მონელება ჩემთვის ადვილი იქნება. შენი შეცოთმა კი ჩემთვის მოუწელლებელი იქნება. მოუწელლებელ ქვად ჩამერქობა სხეულში, და შენი სიყვარულიც შეიბღალება...

— არა, შეილო, არა!.. შენ ნებას ავასრულებ.

— აგრე, მამავ... — უპასუხა ასულმა და გამოემშვიდობა...

და, აჰა, თითქმის ყოველ-დღე უგზავნიდა თავის ასულს მთხოვნელს. ბევრი ისეთი ახალგაზრდა გამოაბრუნა, რომ მამასაც კი ჯავრი მოუვიდა...

მიიღებდა თუ არა მთხოვნელს, მაშინვე ყურთ ერთი და იგივე სიტყვები შემოესმოდა: „ოხ, მშვენიერებაე, ცის კიდემდის შენი სიმშვენიერის ხმა მიუწვდა, და მართალიც ყოფილა... შენ“...

— მერე რა გნებავს?!—სიტყვას უეცრივ აწყვეტი-
ნებდა მზეთ-უნახავი.

— შენი მონობა, შენი ყმობა!.. მიბრძანე და, აი,
მუხლს ვიდრეკ შენ წინ..

— მძულს მონა!.. — ცივად უბასუხებდა და გატრი-
ალებოდა.

გაწბილებული ნანაჯოგიანად გადაიკარგებოდა
ხოლმე და რამდენიმე თვის განმავლობაში თვალით აღარა-
ვის ეჩვენებოდა...

რა ჰსურდა ეთერს, რო ეგრე უმოწყალოდ ექცეო-
და მთხოვნელებს?! ამან კაცია სადარდელში ჩააგდო, მა-
გრამ ვერ უმხელდა. თუ მამა გერას მიუხედა, აბა, სხვა
ვინ რას მიუხედებოდა, რადგანაც ეთერი თავის გულის
თქმას არავის ანდობდა, გარდა მთვარისას, ისიც იმ
დროს, როდესაც სოფელი მთლად ძილს მიეცემოდა. მა-
შინ გამოაღებდა თავის კოშკის სარკმელს და მთვარეს
მიჰმართავდა ნალელიანად: „ჰოი, მთვარეე, ჩემო ერთ-
გულო, ყურთ-უჩურჩულე ჩემი სახელი, თუ ის სხვაზე ვის-
მეზე ფიქრობს... გააბი შენი სხივების ქსელი ჩემსა და
იმის შორის, რომ ამოძრავდეს იმისი გული ჩემთვის ისე,
როგორც ჩემი ჰგერს იმისთვის!.. ოჰ, მთვარეე, თუ კი
ვეღირსე ჩემ წადილს და ოდესმე დედოფალი გაეხდი...
მთვარეე, ჩემო ერთგულო, მაშინ შენ გემონები მთელ
სამეფოთი“...

ასე მოსთქვამდა ხოლმე ეთერი სიმღერით და თმა-
გაშლილი, თითქმის დასაძინებლად გამზადებული მთვა-
რეს ემუდარებოდა...

რო გაეგოთ იმის გულის თქმა, მაშინ იმდენი მთხო-
ვნელი კი აღარ მოუვიდოდა. ჩქარა მოახერხებდნენ მე-
ფის ძის მოსყიდვას და აათვალისწინებინებდნენ. თითონ

მამასაც რო გაეგო, აღშფოთდებოდა და შეემუდარებო-
და, გულიდგან ამოეღო ეს წადილი. მაგრამ არავის ეყუ-
რებოდა, რადგანაც მხოლოდ მთვარეს ანდობდა და ისიც
იმისთანა დროს, როდესაც მთელ სოფელს ეძინა...

3.

...სწორედ ეთერის კოშკის პირდაპირ ერთი საოქ-
რო-მკედლო იყო, რომელშიაც ერთი მოხუცებული ოქრო-
მკედელი მუშაობდა თავის შეგირდით. მოხუცი დილით
მოვიდოდა, მუშაობდა, და საღამოთი კი სახლში მრდიო-
ოდა. საოქრო-მკედლოში კი იმის შეგირდი რჩებოდა.
მეტის-მეტად კეთილი კაცი იყო ოქრო-მკედელი და ამის-
თვის ძალიან კარგად ექცეოდა თავის შეგირდს. თითონ
შვილი არ ჰყვანდა და თავის საოქრომკედლოს შეგირდს
უმზადებდა. უხაროდა ოქრო-მკედელს, სიხარულით ცას
ეწეოდა, რომ ასეთი კარგი შეგირდი გამოადგა, და ამით
ამაყობდა. არ შემარცხვენსო, — ხშირად ეუბნებოდა თა-
ვის ცოლს და მეზობლებს. ეხლავე მჯობნის ხელობაში
და შემდეგ უფრო დახელოვნდება ჩემი მახარე და ჩვენ
ხელობას ძირს არ დაუშვებსო!..

მართლაც გულ-მოდგინედ მუშაობდა მახარე... სულ
იმის ფიქრში იყო, თუ როგორ გამოეყვანა თავის ოს-
ტატისაგან ნაჩვენები ნიმუში. ხშირად, ძალიან ხშირად
ოსტატზე უკეთესად დაანუშავენბდა ხოლმე სხვა და სხვა
ნივთებს... და, აი, ამისთვის აღტაცებით იხსენიებდა ოს-
ტატი თავის შეგირდს!..

როდესაც კი ოსტატი თავის სახლში წავიდოდა,
მახარე უფრო გულ-მოდგინედ მუშაობდა. წმინდა სამუ-
შაოს თავს ანებებდა, რადგანაც ძნელი იყო მკრთალ სი-
ნათლებზედ მუშაობა. ამ დროს ის ლითონების გადადნობ-

გადმოძნობას, მორგვალეობას, გამოწეებას, ან კიდევ სხვა რამ საქმეს იჩენდა მეორე დღისთვის წმინდა სამუშაოსთვის მასალის შემზადებით...

ასე მუშაობდა მახარე საოქრო-მკედლოში, როცა გონს ჩავარდა და თავის ხელობას შეგნებულად შეჰხედა. ისე გაერთობოდა ხოლმე მ.ხარე, რო ხშირად მაძლის ყივილიც კი თავს ატყდებოდა. მაშინ კი საჩქაროდ წვებოდა, რო დილით ადრე გაეღვიძნა და წმინდა სამუშაოსთვის ხელი მოეკიდნა...

ერთ საღამოს, როდესაც სოფელს უკვე ეძინა, ასე გართულს მხარეს შემოსმა ნაზი ხმა. ყურები აცქვიტა და სმენად გარდაიქმნა... სულ მოულოდნელი იყო მისთვის ამ დროს ეს ხმა. განცვიფრებულს სამუშაო მიაღწედა, საბერველი მოუდუნდა, გადნობაზედ მიმდგარი, გავარეარებული და მოელვარე ლითონი თან-და-თან უმაგრდებოდა, და ცეცხლიც ფერფლის ლეჩაქით ებურებოდა... და აგერ ლითონი სულ გაცივდა, ქურაში ცეკხლმა ცხრა-კეცი ფერფლის ლეჩაქი თბილ საბნად წაიხურა... მიიძინა...

მახარეს ხელი მაინც არ მოძრაობდა... იჯდა მახარე სმენად გარდაქმნილი და უნებურად მთელის არსებით მიილტვოდა ხმისაკენ, რომელიც ხან მედგრად ეფრქევოდა თავს, და ხან-კი ნაზად, ტკბილად ეგუგუნებოდა და ესალმუნებოდა...

უნებურად ფეხ-აკრებით, მოკრძალებით, თითქოს ეშინოდა... თითქოს კი არა, მართლაც შეგნებულად ეშინოდა თავის მოძრაობისა, ხმაურობით არ ჩაჰგლიჯოს ეს ნაზი ბადე ციური ხმისა...

გავიდა მოწიწებით საოქრო-მკედლოს დერეფანში და...

ამ დროს ხმა მისუსტდა. კოშკის სარკმელში ბრო-
ლისაგან ნაკვეთ ქანდაკებას ოდნავ თვალი მოჰკრა, რა-
დგანაც სარკმელი დაიხურა... და ხმაც მისწყდა...

მახარე საშინლად ააღელვა ამ გარემოებამ. ის წა-
მიერი ნეტარება ნალველად შეეცვალა, და თავის თავს
სასტიკად დაუწყო ყვედრება. ეგონა, გარედ რომ არ
გასულიყო, ის ხმა არ შესწყდებოდა... დაძმარებული
შევიდა საოქრო-მჭედლოში და მთვარის შუქზე ქურა თვა-
ლებში წაეჩხირა. ლითონს ხელი წამოავლო და იატაკზე
გადაახეთქა. ლითონმა თავისებური ხმა გამოიღო...

ეს გარემოება მახარეს ყურადღებას არასდროს არ
მიიქცევდა, მაგრამ ახლა-კი ხმით მოჯადოებულისა მი-
იქცია. უცნაურ ხმად ეჩვენა ეს რაღაც წკრიალი იმ ხმას-
თან შედარებით, რომელიც ჯერ ისევ ყურში უტრია-
ალებდა. მახარემ ლითონი აიღო და ხან წკიპურტის და-
რტყმით, ხან ქვის და ჩაქუჩის დაკვრით და ხან კი-
დეც ისევ იატაკზე გადაგდებით ლითონს ახმაურებდა და
ადარებდა ყურებში ჩარჩენილ ხმას...

უკვირდა მახარეს, რო ლითონსაც ხმა ჰქონია...
თითქოს წინად არასოდეს არ ჰსმენიაო, ისე ჰკვირობდა.

აკაკუნებდა მახარე და ენატრებოდა, იმ ხმას დაჰ-
გვანებოდა. ერთი ლითონიდგან მეორეზე გადადიოდა და
ეძებდა მგზავს ხმას...

4

დილით მოვიდა ოქრო-მჭედელი და განცვიფრდა,
როდესაც მახარეს შეჰხედა და იქაურობა სულ არეული
იყო. კიდევაც შეეშინდა ოქრო-მჭედელს, ჰკუთ ხომ არ
აერიოო, ისეთი საშინელი გამომეტყველება ჰქონდა მა-
ხარეს.

— რას ეძებ, შვილო?!—სიყვარულით შეეკითხა
ოქრო-მკედელი მახარეს და ნაზად მხარზე ხელი დაადო.

— ხმას, ოსტატო, ხმას!..

შეეწინდა ოქრო-მკედელს. ამ პასუხმა სულ დაარ-
წმუნა, რო მახარეს თავზე რაღაც ამბავია. ალერსიანად
ხელი მოჰხვია მახარეს და ხმის კანკალით უთხრა:

— შვილო, უთუოდ მთელ ღამეს არ გეძინა... და-
ღლილობა გეტყობა!.. წამოდი, დაიძინე და... მე დავა-
ლაგებ აქაურობას.

მახარე გამოერკვა ამ სიტყვებზე. მიიხედ-მოიხედა
და შეკრთა, რო დაინახა იქაურობა... თაროებიდან სულ
იატაკზე გაებნია სხვა და სხვა ძვირფასი ნივთეულობა.
არც ერთი ნივთი თავის ადგილზე აღარ იდო. ყველაფე-
რი იატაკზე იყო მობნეული...

სირცხვილისგან დაიწვა მახარე. თავი ჩალუნა და
რაღასაც ლულულუღებდა...

— ნურა გენაღვლება რა, შვილო, ნურა!...—უფრო
ალერსიანად უთხრა ოქრო-მკედელმა მახარეს და თით-
ქმის ძალად წაიყვანა ტახტისკენ...

გაუხარდა ოქრო-მკედელს მახარეს გონს მოსვლა.
ეხლა საშინლად შეებრალა. ეგონა, ღამე ავი სული რამ
მოელანდა, ან დაცა, რო ასეთი დაუხვდა, და ჩქარა
გონს მოსვლას არ მოელოდდა... „მადლობა ღმერთს, ჩქა-
რა გამოერკვაო“!.. უსიტყვოდ ღმერთს მადლობა შესწი-
რა და კიდევ უფრო დაჟინებით ურჩევდა მიწოლას...

— დავწვები, ოსტატო, დავწვები!.. მაგრამ ჯერ
ავალაგებ და...

— თავად ავალაგებ, შვილო, შენ ნურა გედარდე-
ბა რა!..

უძილობამ თავისი ჰქმნა: მიწვა თუ არა, მაშინვე ჩაეძინა...

კარგად მოსამხრებული იყო, როდესაც მახარეს გამოელვია. ჯერ გონს ვერ მოვიდა. ეგონა, ოსტატის მოსვლა ვერ გავიგე, ისე ჩამძინებიაო. დილა ეგონა. „თავის დღეში ესეთი არა დამმართნია რა, და ეხლა რაღა ღმერთი გამიწყრაო“, გაიფიქრა და საჩქაროდ წამოდგა...

ოქრო-მკედელი თავ-ჩაღუნული მუშაობდა, შენიშნა თავის შეგირდის მოძრაობა, მაგრამ არ შეჰხედა. ვითომ არ შეუმჩნევიაო, ისე მუშაობდა. უნდოდა—მოეფიქრა თითონ შეგირდს და გონს მოსულიყო...

ასეც მოხდა. შეგირდი, წამოდგა თუ არა, მაშინვე ოქრო-მკედლისკენ წავიდა, რომ ბოდინში მოეხადნა. მაგრამ ერთი ნაბიჯის წადგმაზედვე ყველაფერი მოაგონდა. მაშინვე ცივი წყალი შეისხა თავ-პირზედ და გარდაწყვეტილი აზრით მივიდა ოქრო-მკედელთან.

— ოსტატო, წუხელის...

— არა უშავს რა, შვილო, ნურა გენადვლება რა! შენ წლოვანებაში სხვებს უარესი ემართებათ!—გააწყვეტინა აღერსით სიტყვა ოქრო-მკედელმა.

— არა, ოსტატო...—რწმენით უპასუხა შეგირდმა:—ჩემ წლოვანებაში უნდა გამოიჩინოს ადამიანმა უნარი მოფიქრებისა და დაკვირვებისა, თორემ სიბერის დროს გვიანლა იქნება...

ოქრო-მკედელს ჭკუაში დაუჯდა შეგირდის სიტყვები და უთხრა:

— შვილო, განაგრძე!

— წუხელის გიჟივით მოვიქცევი, და აი, მთელი დღე გავაცდინე იმის მიზეზით...

— მადლობა ღმერთს, გამოერკვიე, თორემ დილას,

შეილო, შეშეშინდა...—სიხარულით წამოიძახა ოქრო-
მკედელმა.

უნდოდა შეჰკითხებოდა, თუ რამ ააღელვა ღამე ის,
მაგრამ აღარა ჰკითხა. გაიფიქრა: ვაი, თუ ჩემმა შეკით-
ხებამ ამის საიდუმლოს კარი ამოუღესოს, და მაშინ ჩემ-
თვის სულ გაუგებარი დარჩება ამისა საიდუმლოო...

ჰკვირნი და გამოცდილი იყო ოქრო-მკედელი...

5

„არა... არა!.. არ შემოძლიან შორიდგან ყურისგდე-
ბა!.. უეჭველად უნდა ვნახო!..“—წამოიძახა მახარემ, რო-
დესაც იმ ღამესაც, იმავე დროს შემოესმა ის ნაზი ხმა...
და ქურდულად გარედ გავიდა.

თუმცა მახარემ გარდასწყვიტა, მუყაითად ემუშავნა
ამ ღამეს და ყურადღება აღარ მიექცია, თუ კიდევ გან-
მეორდებოდა ის ხმა, მაგრამ პირველ გაგონებაზედვე
მკლავი მოუღუნდა და სმენად გარდიქცა.

მხოლოდ ერთმა სურვილმა ღა შეიპყრო მახარე:
რაც შეიძლება მალე ნახოს ამ ნაზი ხმის ბუდე... სხვა
ყველაფერი მიავიწყდა...

... გავიდა თუ არა, ფეხ-აკრეფით დაუპირდაპირდა
კოშკის სარკმელს, საიდგანაც გამოჩუხჩუხებდა ეს ხმა,
და მთლად მოღუნდა... ბოძს მიეყრდნო, რომ არ წაქ-
ცეულიყო.

ბადრი მთვარე დაჰქათქათებდა არეს. პირდაპირ
მთვარისკენ ხელთარქმნილი ბროლის მკლავები აღეპყრა
და მოსთქვამდა თავის ვედრებას ეთერი.

ვედრების სიტყვები არ ესმოდა მახარეს, მაგრამ
ხმა კი, იმის მხურვალე შინაარსი თავის ძლიერის გრძნო-
ბით და სინაზით ძვალსა და რბილში უჯდებოდა.

თუმცა ეთერის მთვარის შუქზე მოძრაობას, სახისა და სხეულის მოხაზულობას გარკვევით ვერ ამჩნევდა მახარე. მაგრამ ეს გარემოება ხომ უფრო საოცნებოდ ჰხდიდა თითქმის პერანგის ამარა, თმაგაშლილ ეთერს...

მოჯადოებული მახარე იდგა დერეფნის ჩრდილში, და თავში რა არ უტრიალებდა!...

ეხლა ის მომჯადოებელი ხმა უსაზღვროდ აღიზიანებდა მახარეს, როდესაც ამ ხმის პატრონ ეთერს, ბროლისაგან ნაკვეთს, სარკმელში მოლაღაღეს ჰხედავდა.

ქალმა დაასრულა თავის ძილისპირი მთვარისადმი და მიიმალა...

წამს მახარე თითქოს გაჰქრა... აღარ არსებობდა... აღარც მთვარე ამუტებდა...

მახარე გამოერკვა და...

ბევრჯელ გაუგონია ეთერის სილამაზე... ბევრჯელ უსურვია — თვალი მაინც მოეკრა, მაგრამ ის ხომ მზით უნახავი იყო. ეხლა კი, აი, თურმე მთვარიო სანახავი ყოფილა და მერე რა ყოფილა!...

კაბუკი აიწვა და გულჩაწყვეტით ხელი ჩაიქნია...

ზღაზნევით შევიდა საოქრო-მკედლოში და მოუჯდა ქურას. უსურვილოდ საბერველი დაუბერა და დაიწყო ლითონების დადნობა...

„მიუწლომელი იყო გიდაც ხელოსნისთვის ეს სიმშენიერე, თუმცა ვინც უნდა იყოს, მახარეზე ძლიერად არავის ეყვარება ის.. ის“... ფიქრობდა მახარე ამ დროს და თან ეთერის მოძრაობა, მთლად ის თავის ხმით გავარგარებულ ქურის ალში ელმასნებოდა...

მამლის ყივილს ჩაასწრო. გადაწყვეტილის აზრით მიწვა და მაგრად დაიძინა...

შეორე დილით ოსტატს ჩვეულებრივის მუშაობით დაუხვდა, და ერთმანეთში სრულებით არ მოუგონიათ იმ ღამის ამბავი.

მთელ დღეს ჩვეულებრივ მუშაობდნენ ოქრო-მკედელი და მახარე. ერთად ისადილეს. საღამომდის ერთად იყვნენ ოქრო-მკედელი და იმისი შეგირდი. ოქრო-მკედელს არაფითარი ცვლილება არა შეუნიშნავს რა, გარდა მომეტებული დაფიქრებისა. მაგრამ ოქრო-მკედელმა ამის შესახებ კრინტიც არ დასძრა.

საღამოთი გამოემშვიდობა მახარეს და სახლში წავიდა...

— ჯა, ი ჩვენმა შეილობილმა ხელ-ცარიელები კი არ დაგეტოვოს, კაცო!.. ცოტა ფხიზლად მოვექცეთ, — წამოიძახა ოქრო-მკედლის ცოლმა, როდესაც მოუსმინა თავის მეუღლეს მახარეს შესახებ...

— რას მეუბნები, ადამიანო, ე მაგის გაფიქრებაც კი ცოდვას!.. მე კი მგონია, ეხლა ის მომწიფდა და კარგ ნაყოფს რამეს გამოიღებს. გუშინდელმა იმისმა საქციელმა, ცოტა არ იყოს, შემაშინა. მაგრამ დღეს კი გუშინდელი საქციელი მიხსნის იმის დღევანდელ ჩაფიქრებულ მოქმედებას... ის ლითონებში რაღაცას ეძებს... თუ რას ეძებს, ამას ჩქარა დავინახავთ, თუ არ მოტყუვდა მახარე...

— შენ უკეთ იცი, მაგრამ რასაც უნდა ეძებდეს, მოძებნოს, და ჩვენ კი მშრალზედ არ დავრჩეთ... მხოლოდ ამას გეუბნები..

ოქრო-მკედელმა უკმაყოფილოდ შეიკრა შუბლი, მაგრამ ცოლს აღარ გასცა პასუხი და დასაძინებლად მოემზადა...

ოქრო-მკედელი მიუხვდა მახარეს. ამ დღეს მახარე დინჯად მუშაობდა, ჩაფიქრებული, მაგრამ თავის ხელის

მოდრაობით კვერის ხმაურებაში გამოქედვის დროს სულ ამხელდა თავის სულის კვეთებას.

წინა ღამეს გადასწყვიტა: „თუ ეთერის ხმა დაეისაკუთრე, თვითონ ველარსად წამივაო“...

ეს ისე გაუგდა მახარეს ძვალსა და რბილში, რომ კეშმარიტებად მიაჩნდა. იქნება ქურის ალმა და ლითონმა შთააგონა ეს, რადგანაც ალსაც და ლითონსაც თავის ნებაზე ამოძრავებდა. ამ ძრიელის რწმენით ჩაიძნა და ამავე ძრიელი რწმენით გაიღვიძა. ესლა უკვე გარდაწყვეტილი ჰქონდა: „თუ ეთერის დამორჩილება მინდა, უნდა ჯერ იმის ხმა დავიმორჩილო და ჩავაქსოვო ლითონში და შემდეგ კი თავის თავად თითონ ეთერიც ჩემ ხელთ იქნებაო“...

სწორედ ეს იყო მიზეზი, რომ ოსტატს ასე მშვიდად დაუხვდა... ჩაფიქრებული სხვა და სხვა ლითონებში მუშაობის დროს ეთერის ხმას ეძებდა, რომელიც ასე მკაფიოდ, განუწყვეტლივ, თითქოს იდუმლად, უმღერდა. ლითონის ყოველ ხმაურობას ადარებდა იდუმალ ხმას, კიდევ სცდიდა მეტ-ნაკლებლივი ხელის მოძრაობით და ღრმად უკვირდებოდა იმის ხმის კრინვას... თუ კი ეთერის ხმას რაიმე ლითონის კრინვა მოაგონებდა, ის მეტის და მეტის გულ-მოდგინებით სცდიდა სხვა და სხვა ხელის ძალით და სისწრაფის მოძრაობით...

ამ დღის მუშაობით სრულებით კმაყოფილი დარჩა მახარე, რადგანაც რამდენიმე ლითონის კრინვაში ეთერის ხმის ოდნავი მგზავსება ჰპოვა...

როდესაც ოსტატი გამოემშვიდობა და მარტოკა დარჩა, მახარემ სწრაფად ხელი მოჰკიდა შემჩნეულ ლითონებს და დაუწყა ცდა. გულმოდგინედ მუშაობდა:

ხან ცალ-ცალკე, ხან შეერთებულად სცდიდა, მაგრამ სრულ მგზავსებას ვერა ჰპოულობდა...

მთვარეც ამოვიდა ამ დროს, და ეთერის კოშკის სარკმელიც გაიღო, სადგანაც სანეტარო ხმა ეთერისა მთვარისადმი მოისმა: „ოჰ, მთვარე, მთვარე, ჩემო მეუღლე, შენ გაბარებ ჩემ გულის სურვილს!..“

მახარე მსწრაფლად დერეფანში გავარდა, ბოძს აეფარა და იქიდან აღევნებდა თვალ-ყურს ნეტარ ქანდაკების ხმის და სხეულის რხევას.

მოჯადოებული მახარე დიდხანს იდგა ისე და მხოლოდ თავის ქანდაკების მოძრაობით სტკებებოდა. იმისთვის არ არსებობდა არც მთვარე, არც საოქრომჭედლო და არც თუ დედამიწა...

ქანდაკება გადმოეკიდა სარკმელს... მკერდი მთლად სარკმლის გარედ ჰქონდა. შიშველი, ბროლად ნათალი მკლავები მთვარისკენ მიჰყრობილი...

„...ჩემო ღვთაებავ, მეფის წულს უთხარ... იმის სურვილით თავბრუ მეხვევა... ბევრ ვაეკაცო უარის თქმითა გული ჩაუყალ... შენ გელი... გელი, ჩემო საუნჯე!.. ასე უთხარი, ასე ასწავლე, ჩემო უფალო..“

„ახ!..“ წამოიკვნესა მახარემ ამ სიტყვების გაგონებაზედ და...

„მაშ მეფის წული ესურვება?! მე კი... მე მაინც ვაღმერთებ და ვეძებ... ვეძებ... რას?!“

ღრმად ჩაფიქრდა.

ეთერი კი გუგუნებდა და მთვარეს ევედრებოდა, რათა დაჰხმარებოდა, მეფის წული გადმოეხიზნებინა ამისკენ, რადგანაც მთვარე იმის და ყველასიც მესაიდუმლე არის და როგორც მოისურვებს, ისე შეაკავშირებს ქალსა და ვაჟს...

„...არა!...—წაიბუტბუტა მახარემ, როდესაც მოაგონდა წინა ღამის გადაწყვეტილება,—ისე მოხდება, როგორც მე მინდა“...

და კიდევ ღრმად ჩაფიქრდა...

მთვარე ბაცდურ სხივებს გარშემო აბნევდა და ყელას იმედს აძლევდა... აღფრთოვანებული ეთერი უფრო მეტად უმატებდა სხეულისა და ხმის მოძრაობას...

მახარე კი, ღრმად ჩაფიქრებული, ცდილობდა გამოეცნო, თუ ეთერის ხმას როგორ დაჰპატრონებოდა და ლითონებში ჩაექსოვა... მაშინ... მახარეს რწმენით... ეთერიც იმისი იქნებოდა...

აჰხედა მომღერალ ეთერს და... „ახ... ეხლა კი მივხვდიო!“ ნისლი მოჰშორდა იმის შუბლს, აღტაცებით მიაპყრო თვალები ეთერის ბაგეს... უფრო გონების თვალთ ჰხედავდა, ვიდრე ნამდვილით ეთერის ბაგის მოძრაობას, და ამის ბაგეც, თითქოს სარკედ გარდიქცაო, უხმოდ ამოძრავდა. თან მარჯვენა ხელს თავის ენის მოძრაობას აყოლებდა...

თვალი არ დაუხამხამებია, ისე უმზერდა ეთერის ბაგეს და ამოძრავებდა თავის ბაგესაც ისე, როგორც ის. თან მარჯვენა ხელსაც აყოლებდა.

როდესაც ეთერმა უკანასკნელად აღგზნებულად წამოიმღერა:

„შენ ხარ უფალი, ჰოი, მთვარე, ჩემი სულ-ს და გულის და იმისაც... გვედრები, შეგვაერთე... შეგვაერთე...თე...ე...“-ო და სარკმელი დახურა. მახარეს ბაგე გაეყინა და ხელიც შეუდგა უკანასკნელ მოძრაობაზე...

ასე მთლად გაყინული უმოძრაოდ იდგა, და გონება კი საშინელის სისწრაფით მუშაობდა...

დიდ ხანს იდგა ასე მახარე გაყინულად... შემდეგ

ბაგე აატოკა, ხელიც აამოძრავა და ეთერის სიმღერის დროს ამოძრავებული ბაგე და ხელი სრულიად ისევ ისე უხმოდ აამოძრავა, თითქოს ეთერი ისევ სარკმელთან მდებარეობდა და მთვარეს ევედრებოდაო...

რაკი დაასრულა მახარებ უნაკლულოდ გამეორება ბაგისა და ხელის მოძრაობისა, აღტაცებით შევარდა სამქედლოში და შეუდგა მედვარ მუშაობას...

ეხლა უკვე მიხვდა: თუ უნდა ლითონმაც ისეთი ხმა გამოიღოს, როგორიც ადამიანს აქვს, ადამიანის გაღებულ ბაგის სახე უნდა მისცეს და შიგნისაგან ლითონივე უნდა დასრიალებდეს...

უმთავრესი შებოქა და სიამოვნებით მიწვა, რათა ძილში მოეპოვებინა ძალა წვრილმანების შესამუშავებლად...

უძილობით ძალიან დაიქანცა და ეხლა, რაკი ერთი გარდაწყვეტილება მიიღო, დამშვიდდა, სწრაფად ღრმა, გამასიცოცხლებელმა ძილმა შეიპყრო...

7

მახარე გულ-მოდგინედ მუშაობდა. ოქრო-მჭედელმა თითქმის დაამშვიდა თავისი ცოლი, რომ მახარე ისეთს არას ჩაიდენს, რომ ისინი აზარალოს. გული მაინც სხვას ეუბნებოდა ოქრო-მჭედლის ცოლს და უსიტყვოდ საიდგან-დაც გულის სიღრმიდან თვალის გამომეტყველებით აფრთხილებდა თავის ქმარს...

მახარე კი დღე და ღამ წვრილმანებს ირკვევდა, თუ როგორ მოემწყვდია ეთერის ხმა ლითონებში... უმთავრესი მოველინა და ეხლა წვრილმანებმა, თითონ უმთავრესის გამოსახვამ გაართთულა საქმე, რადგანაც ლითონი კვერს და ცეცხლს ემორჩილებოდა, მაგრამ ყველა ცალ-

884.924

კეს თავისი ხმა ჰქონდა, რანაირი სახეც უნდა მიეცა ცალკე ლითონისთვის.

წვრილმანის აღსრულება, შემუშავება უფრო ძნელი გამოდგა. მაგრამ მახარეს დაუღალავემა გონების მუშაობამ და მუდმივ ლითონების წრთობამ ესაც სძლია...

დიდი შრომის შემდეგ შეიმუშავა სახე ბაგისა და ლითონის დადნობით ჩამოსახა ბაგე ადამიანისა, ნხოლოდ ენას... ენას ვერ აბამდა და ხელით ახმაურებდა...

ერთი კვირის შემდეგ ესეც სძლია... თიხისაგან გააკეთა ისეთი ფულურო ბაგე, რომელშიაც ჩაისხმებოდა ლითონი და, შემდეგ გაციებისა, შეიძლებოდა თიხის დამტვრევით თიხის ბაგის მაგივრად ლითონის ბაგე მიგელო... შუაში ენის ჩამოსაკიდოც იყო...

მახარე იმ დროსაც კი მუშაობდა, როდესაც ეთერი ემუდარებოდა მთვარეს. ეხლა მახარე გარედ აღარ გამოდიოდა, და ამ დროს იმისი შრომა გონებისა, თუ ხელისა უფრო ორკეცდებოდა...

ბევრი დაბრკოლება გადაეღობა წინ. ერთი ლითონისგან ჩამოსახა ბაგე, ენაც ჩამოაბა, მაგრამ ერთი გარემოება დაავიწყდა: ყუნწის გაკეთება. დაიჭერდა ხელ-შუ თუ არა და ენას აამოძრავებდა, ლითონს ხმა სულ ეხლიჩებოდა და, ეთერის ხმას კი არა, თავისასაც კი სრულებით აღარ ემგზავსებოდა... ამითაც გული არ გასტეხია. უფრო მეტის გულ-მოდგინებით შეუდგა მუშაობას... შეიმუშავა ახალი ბაგე თიხისა, უფრო მოზრდილი, ყუნწიც გატკეთა. პირველმა ცდამ დაარწმუნა, რომ ეთერის ხმა ერთ ლითონში ვერ მოემწყვდებოდა... ვერ ჩაედნობოდა... და ამისთვის აიღო მახარემ სხვა და სხვა ლითონი, რომლებშიაც კი ჰპოვებდა ეთერის რთული ხმის ნაწილებს, და ისე შეაზავა, როგორც მოესმოდა იმის

ყურს... ლითონის მეტ-ნაწილს იღებდა, რომელშიაც ეთერის ხმა მეტად გამოიხატებოდა, ხოლო ნაკლებს იმ ლითონს, რომლისაც ეთერის ხმაში ნაკლებად მოისმოდა...

ოთხი, თუ ხუთი ლითონი მეტ-ნაკლებობით აიღო და ერთ ლამეს, როდესაც ოქრო-მკედელი სახლში წავიდა, დადნობას შეუდგა... ჯერ მაგარი, ძნელად სადნობის ლითონის კერძი ჩადო დასადნობად ქოთანში... იმან როდნობა დაიწყო, მიუმატა კერძი უფრო ადვილად დასადნობისა და ასე თანდათანობით აღებული ლითონები ერთ მასალად აქცია...

დიდი ხანია, ეთერმა თავის ჩვეულებრივი გოდება მთვარისადმი გაათავა...

მახარეს არც კი შეუმჩნევია ეს გარემოება...

დიდი ხანია, რაც პირველად მამლებმა იყიველეს...

არც ეს გაუგია მახარეს...

ხშირი მამლის ყივილი რომ გაჩაღდა, მხოლოდ მაშინ გასწორდა წელში და სახეგაბრწყინებულმა გადაჰხედა თავის ქნარს...

იმითიც უფრო კმაყოფილი დარჩა, რადგანაც თიხის ბაგემ თავის ყუნწით დაიტია მდნარი ლითონები და შეესებას არ დააკლდა... ესიც დიდი გამარჯვება იყო მახარესი... ასე მეტ-ნაკლებობის წინდაწინვე გამოზომვა მასალისა სახის ტეულობის მიხედვით...

მახარემ გამოაღო კარი და დერეფანში გავიდა. იმისი პირველი გონმოსული ადამიანის თვალის სხივი ეთერის კოშკის სარკმელს ეკვეთა...

ვერც კი შეამჩნია ცის მომშვენიერება... ბუნების გამოღვიძება... და ადამიანთაც ამოძრავება...

— მახარე, გეტყობა, კარგად გამოგვიჩინა, რომ ეგრე დამშვიდებული სახე გაქვს!..— შემოესმა ოქრო-მკედლის ხმა მახარეს...

მახარემ მოიხედა და მართლაც ოქრო-მქედელი წინ
ედგა.

მხოლოდ ეხლა შეამჩნია გათენებაც, გამვლელ-გამომ-
ვლელიც და...

— არა, ჩემო მამავ (მამას ეძახდა მიმართვის დროს
მახარე ოქრო-მქედელს), წუხელის ერთ წუთსაც არ წა-
მილულავს თვალი, ვმუშაობდი...

ოქრო-მქედელი გაშტერდა .. თვალი ააყოლ-ჩააყო-
ლა თავის მახარეს... თავის შეგირდს... თითქოს ის არის...
და ის არ არის... ველარ იცნო... ხმა, კილო ლაპარაკისა
თითქოს მახარესია, მაგრამ მახარესი... იმ შეგირდი მა-
ხარესი, რომელიც გუშინ საოქრო-მქედლოში დასტოვა?
იმისი არ არის!..

„ამ ერთ ღამეს ასე გამოცვლა?!—ჰკვირობდა ოქ-
რო-მქედელი...—ეს ეხლა შეგირდი კი არა, ჩემი ოსტა-
ტის კილო და... არა“...

— მახარე, მართლა არა გძინებია?!—შეეკითხა
ოქრო-მქედელი, განცვიფრებისგან რო გამოერკვია...

— განა როდისმე სიცრუე შეგიმჩნევია, ჩემო საყვა-
რელო მამავ?!—კითხვითვე უპასუხა მახარემ...

ოქრო-მქედელი ეხლა კი დარწმუნდა თავის გულ-
უბუცრილობაში, თუ აქნობამდის ვერ ამჩნევდა ცვლი-
ლებას თავის შეგირდში...

— ვწუხვარ, ჩემო მახარე, რომ აქნობამდის არ შე-
მიჩნევია შენი ზრდა... თითქოს ამ ერთ ღამეს გაზრდილ-
ხარ კი არა, დავაჟკაცებულხარ. ისე მეჩვენები...

— არა, მამავ, წუხანდელი ღამე ჩემ ხნოვანებას
მხოლოდ ერთი ღამით მიემატა... რაც შეეხება დავაჟკა-
ცებას, ამაზე კა არ ვიცი, რა გითხრა... ვგონებ, მართა-

ლი ხარ... ის არა ვარ, რაც გუშინ ვიყავი... ამ ღამემ
გუშინდელი მახარე და დღევანდელი ძალიან დააშორა...

— ჰოო, მაშ არ მოეტყუებულვარ, ჩემო მახარე!..
— წამოიძახა ოქრო-მკედელმა და განაგრძო: — დღევანდ-
ლამდის შეგირდი მყვანდა, ასე ვფიქრობდი, დღეს კი
გამოზრდვედილი ოქრო მკედელი მყავს ამხანაგად. ეხლა,
ჩემო მახარე, უნდა იშოვო შეგირდი და... — გული აუ-
ჩუყდა, და ცრემლებით თვალები აეფსო... — შეილო, შენ
უნდა უხელმძღვანელო ამ საოქრო მკედლოს. ...მო, შეი-
ლო, გულში ჩაგიკრა და დაგლოცო, — წაილულულა და
ხელები გაუწოდა...

— მამავ! — გულ-აჩუყებითვე წამოიძახა მახარემ... —
ოდნავ წატორტმანდა და მოდუნებული გულში ჩაეკრა
ოქრო-მკედელს და...

რამდენიმე ღამის თევამ, განუწყვეტელმა მუშაობამ
და მღელვარებამ თავის გავლენა იქონიეს მახარეს გაკა-
ყებულ სხეულზედაც... ნამეტნავად ოქრო-მკედლის ღმო-
ბიერმა სიტყვებმა გაკვეთეს იმისი დ ქიმიული ძარღვები
და უეცრივ მოეშვა...

გაფითრებული მახარე ძლივას შეიყვანა საოქრო-მკე-
დლოში ოქრო-მკედელმა და საწოლზე დასვა...

წყლის შეპკურების შემდეგ მახარე გამოერყვა, სა-
შინელი დაქანცულობა იგრძნო და მიწვა...

— მამავ, მამატიე ჩემი ასეთი მდგომარეობა...
უთუოდ დავიღალე... — ძლივას ლაპარაკობდა მახარე...

— ნუ სწუხარ, შეილო, ვიცი, რაც შენს თავს
არის...

— მერე ყველაფერს გიამბობ... ეხლა კი... ეხლა...

კი... ეხ... ლა... ეხ...—მიეხუჭა თვალები, და ღრმად
სუნთქვა დაიწყო მახარემ...

ოქრო-მკედელი დიდხანს იდგა მახარეს თავით და
ისმენდა მახარეს მშვიდ სუნთქვას... „საწყალი მახარე,
ვინ იცის, რამდენი ღამე ათია...—ფიქრობდა ამავე
დროს.—მაგრამ... პირველად როდის შევნიშნე?! ჰო, თი-
თქმის თვეა, ანგრეული საოქრო-მკედლო რო დამიხვდა...
მას შემდეგ“... მიიხედ-მოიხედა და საოქრო მკედლო აათვა-
ლიერ-ჩამოათვალიერა... „დამიძველდა საოქრო-მკედ-
ლო...—განაგრძო უსიტყვოდ ფიქრი...—დროა გაახლები-
სა... ეხლა მახარე იზრუნებს... მე კი“... კიდევ მიათვა-
ლიერა და თვალი მოჰკრა რაღაც ხუფს, თუ რას...

ფეხ-აკრეფით მივიდა და ხელი შეიხო. უნდოდა
აეღო, გაესინჯა. მაგრამ ხელი დაეწო. ზევიდგან დაუწყო
შინჯვა... ვერ გაიგო, თუ რა არის...

ცოტა ტრიალს შემდეგ, იფიქრა : „უკვერო სამუ-
შაოს გავაკეთებ რასმე, რომ მახარე არ გავალგიძოვო“,
და აჰხადა ნივთების და ლითონების ყუთს თავი, რათა
ამოეღო სამუშაო, მაგრამ რას ჰხედავს?!

ოქრო-მკედელი განცვიტრდა. ლითონები თითქმის
სულ აღარ იყო ზანდუკში და გაკეთებულ ნივთებისა
კიდევ—ნახევარი...

8

...ოქრო-მკედლის ცოლმა სადილი მოუტანა ქმარს
და მახარეს, მერე სამხარი, მაგრამ მახარეს ისევ გაუნ-
ძრევლად ეძინა. ოქრო-მკედელი კი ჩაფიქრებული ერთ
სამკაულს დასცქეროდა და უაზროდ ატრიალებდა... რო-
გორც მახარეს სადილისა არა გაუგია რა, ისე ოქრო-
მკედელმა ხელი არ ახლო სადილს, და როდესაც ცოლ-

მა სამხრობისას გაკვირვებით წამოიძახა: „სამხარი მოგი-
ტანეთ და თქვენ სადილისთვისაც ხელი არ გიხლიათო“!..
ოქრო-მკედელმა ტუჩებზე ხელი მიიფარა და წაუსისინა:

— სუ... სუს... მახარეს ძლივას ჩაეძინა... უქეიფოდ
არის!...

— უი, დამიდგეს თვალი!..— წამოიძახა ოქრო-მკედ-
ლის ცოლმა და მახარეს საწოლისაკენ წასვლა დააპირა,
მაგრამ კმარმა კაბის კალთა დაუჭირა და წაჰსჩურჩულა:

— აკი გეუბნები, ძლივას ჩაიძინა!.. ნულარ ხმაუ-
რობ, არ გააღვიძო... სამხარი უკან წაიღე და სადილი
კი— ეახშმად დაგვიგდე...

ცოლმა წაიწუწუნ-წამოიწუწუნა, გამოჰკრა სამხარი
და დაღონებული ფეხაკრეფით შინისაკენ წაგიდა...

ოქრო-მკედელი კი ისევ ღრმა ფიქრს მიეცა...

„რვა გაზაფხულის ბალდი ავიყვანე მახარე... ათმა
განვლო უკვე და ჯერ არცერთი ურჩობა არ მახსოვს...
ჩემ დაუკითხავად, ჩემ ურჩევლად არა გაუჟეთებია რა
და... ეხლა კი, აგერ ერთი თვე იწურება კიდეც... ეს
ბალდი რაღაცას ცოდვილობს და აქნობამდის არა მკით-
ხა რა“...

ფიქრობდა ოქრო-მკედელი და გონს ვერ მოსული-
ყო, თუ მახარეს რა დაემართა...

მართალია, მახარე დილას შეჰპირდა — ყველაფერს
გეტყვიო და ბოდიშიც მოიხადა, მაგრამ ეს ხომ ის არ
არის, როდესაც წინაღვე გაუზიარებდა აზრს, ამასაც
მოეწონებოდა და ორივე თითქმის შემოქმედები იყვნენ...
ორივე სიამაყით იძახდნენ: „ეს ჩვენ გავაკეთეთო!..“ რამ-
დენჯერ ყოფილა ეს ასე: აი, თუნდ ის სამკაული, რო-
მელსაც განუწყვეტლივ ხელში ატრიალებს... ეს მთლად
მახარეს მოგონილია, მაგრამ მახარემ წინააწინვე გაუზიარ-

რა თავისი აზრი, ოქრო-მკედელმა მოუწონა, ორივე სი-
ხალისით შეადგნენ აზრის განხორციელებას. რასაკვირ-
ველია, მახარე ასრულებდა; ოქრო-მკედელიც გაფაციცე-
ბით აღევნებდა თვალ-ყურს... ისიც ხშირად შენიშვნებს
აძლედა... იღებდა მონაწილეობას და... ბოლოს გაკე-
თებული ნივთი ორივეს შემოქმედებითი საკუთრება იყო...

პირველი სამკაული მაშინვე ბატონმა თავის ქალის-
თვის შეიძინა, და რაკი იმის ქალს ამკობდა და მთხოვ-
ნელნი ბევრნი მოსდიოდნენ და ჰხედავდნენ, მაშინვე
უკვეთავდნენ ოქრო- მკედელს შინაურებისთვის...

ეხლა ველარც კი ასდიოდნენ კეთებას... მახარე მუ-
შაობდა გულ-მოდგინეთ, ოქრო-მკედელიც კი მუშაობდა
შემდეგში, უფრო ჩონჩხზე...

ეს იყო საყურე...

მახარეს ძალიან უყვარდა ბუნება... და ცდილობდა
ყოველ-გვარი სამკაული მიემსგავსებინა...

ერთ გაზაფხულს საყურეს აკეთებდა. საყურე ტლან-
ქი ნიმუშისა იყო. აკეთებდა ისე, როგორც მიღებული
იყო... ოქრო-მკედელი კი ქალს ელაპარაკებოდა, რომე-
ლიც სწორედ საყურისათვის შემოსულყო.

— ამ წუთს არა გვაქვს და, თუ მერე შემოვიღი,
მზად გვექნება!.

— როდისღა მერე?..— შეეკითხა ქალი...— დღეს
ინდოდა!..

— მახარე, სალამოსთვის იქნებაა?!

მახარემ აიხედა და თვალ-წინ წარმოუდგა ლამაზი
ქალი, რომელმაც ოქრომკედლის შე ითხვაზე მოიხედა.
მახარე პატარა პეპელა ეჯდა ქალს და, აი, სწორედ
იმან უფრო აუმუშავა გონება. უეცრივ გაუელვა თავში:
„ეს პეპელა რო ყურის ბიბილოზე ეჯდეს, რანაირად

დაამშვენებდა!..“ და მაშინვე პეპელის ფერ ლითონს ხელი მოჰკიდა და თავის განაფიქრის განხორციელებას უნდოდა შესდგომოდა...

— მახარე, გაიგონე, რა გკითხე?!—ხელმეორედ დაეკითხა ოსტატი...

— როგორ არა, მამავ, ეს უკვე მზადაა, ემ წუთს გავათავებ, მაგრამ, თუ ხვალ საღამოთი გამოივლის, მაშინ დაფუმზადებ ძალიან ლამაზ საყურეს.

— არა, გეთაყვა, ეგ ეხლავე დამ მზადე, თოცემ ხვალ საღამოთი აღარ მეცლება. დღეს ჩვენებიანთ შრომანას ქორწილი აქვს და...

— მაშ ეხლავე!..—სინანულით წამოიძახა მახარემ და სუ რამდენსამე წუთში დაუმზადა ტლანქი საყურეები...

ქალს მხარზე ისევ ისე პეპელა ეჯდა და ნაზად არხევდა ფრთებს. მახარე ადგა, მიუახლოვდა ქალს და ჩუმად ხელი წაატანა პეპელას.

ვერც ქალმა და ვერც პეპელამ ასეთი მოკმედება მახარესი ვერ შეამჩნიეს. ოჩივნი, ჯერ პეპელა და მერე ქალი, სახტად დარჩნენ, როდესაც მახარემ პეპელას ფრთები დაუჭირა და სწრაფად ყურის ბიბილოზე უეცრობით პეპელის ხშირად ამოძრავებული ფეხები მიაღო... ქალიც მთელი თავის სხეულით ატოკდა და შეჭკიცლა:

— უი, ეს რას ემსგავსება?!

ოქრო-მჭედელმაც გაკვირვებით შეჰხედა მახარეს, თუმცა კი არ იცოდა, თუ საქმე რაში იყო.

— აბა, მამავ, შენ თითონ სცადე, რა მოუხდებოდა ამ პეპელის მზგავსი საყურე?!

ეხლა კი მიჰხედა ქალიც და ოქრო-მჭედელიც, თუ მახარემ რა განზრახვით ჩაიდინა ეს... მარტო პეპელა ვერას მიხვდა და ხშირად ამოძრავებდა ფეხებს...

— ეხლა პეპელეები ამიბი ყურს!..—კისკასით წამო-
იძახა ქალმა:—ემაგეების ასხმა რო მდომებოდა, აქ კი
ალარ მოვიდოდი!..—ჩაიდო ჯიბეში საყურეები და გამო-
ემშვიდობა ორივეს.

მახარემ ნაღვლიანის სახით ნაზად პეპელა ისევ
დაასვა, მარამ პეპელა სწრაფად შეფრთხილდა და მოპ-
შორდა ქალის მხარს, თითქოს იწყინა ქალის სიტყვებით
და დერეფანში გასრიალდა... მახარეს მარტო მადლობის
ნიშნად ორ თითზე ფრთის ნაზი ფერფლი დაუტოვა.

როდესაც ქალი გავიდა, მახარემ დაწვრილებით გა-
უზიარა თავისი ფიქრი ოქრო-მკედელს... ისიც დაფიქრდა,
ჩაუკვირდა და ალტაცებაში მოვიდა...

მაშინვე მახარე დასვა, თავს დაადგა და შეუდგნენ
ორივე მუშაობას... არ შეუსვენიათ, ვიდრე თავიანთი
განზრახვა ოდნავად სისრულოეში არ მოიყვანეს. ეს ნასა-
დილევს იყო. სამხარი რომ მოუტანეს, დასხდნენ, სიამო-
ვნებით ისამხარეს. თან ისევ იმ მუშაობაზედ — პეპელა-სა-
ყურეზედ ლაპარაკობდნენ:

— მართლა, რა კარგი იქმნება: ქალი ლაპარაკობს,
საყურე ირხევა და პეპლის ფრთების ოდნავ რხევას ემ-
გზავსება.—ამბობს ოქრო-მკედელი...

— ემგზავსება კი არა, თითქოს ცოცხალი პეპელა
ქალის ბიბილოს დაჰკონებია და ეალერსებაო!..

— მართალს ამბობ, ჩემო მახარე, მართალს!.. ძა-
ლიან კარგი რამ იქნება, თუ კი ცოცხალ პეპელას და-
ვამსგავსეთ...

სულიერი განცდა ოქრო-მკედლისა ისეთივე იყო,
როგორიც მახარესი, ორივენი განიცდიდნენ შემოქმედთა
კმაყოფილებას.

მართლაც მეორე დღეს პეპელა-საყურე რომ გაათა-

ვეს, და კარგიც გამოვიდა, იმათ სიამოვნებას საზღვარი არა ჰქონდა. სიამოვნება უფრო გაუორკეცდათ, როცა ბატონმა ნახა და მაშინვე თავის ქალისთვის იყიდა...

მერე რამდენი მოდიოდა და სთხოვდა პეპელა-საყურეს! გაკეთებას ვეღარც კი ასდიოდნენ. ორივე გულ-მოდგინედ მუშაობდა...

განა მარტო პეპელა-საყურე იყო?! რამდენი სხვა რამ სამკაული გააუმჯობესეს მახარემ და ოქრო-მჭედელმა!.

მაგრამ უფრო საუკუნოებით დარჩა ქინძისთავი პირველწოდებითი სახელით... მაშინ დაერქვა სახელად ქინძის თავი და დღესაც ისევ ქინძის თავს ხმარობენ...

ბატონმა შეუკვეთა ოქრო-მჭედელს თავის ქალისთვის ოქროს სამკაული შუბლ-საკრავის დასამაგრებლად თავიანი მამალი ნემსი (უყუნწო თავიანი). მახარემ მეორე დღეს ჩვეულებრივი მამალი ნემსი უსახო თავით სადილობამდის დაამზადა და გადადო... სადილად ლობიო მოუვიდათ... თან სანელიც მოაყოლეს... როცა აიღო სანელი და უნდოდა მოეყარა, ხელში რაღაც მაგარი მოჰხვდა... ფრთხილად მოაყარა სანელი, და მაგარი კი თითებ შუა შეინარჩუნა... დაჰხვდა და მაშინვე მიჰხვდა, თუ რა იყო. რამდენი უნახავს ახალი, ჯერ გაუხმობელი... მაშინვე წარმოუდგა თვალწინ ნახად დახრილი ორივე მხრიდან ოდნავად შეზნექილი გუნდა... ეხლა, თუმცა გამხმარი იყო, მაგრამ ხაზები და მოყვანილობა მთლად შერჩენოდა...

— რას დასცქერი აგრე დაჟინებით?— დაეკითხა ოქრო-მჭედელი მახარეს...

— სანელში ბებერი ქინძიც ჩაუხშიათ, ისე რომ ქინძის თავი შიგ ჩაჰყოლია.— უპასუხა და ქინძის ყვავილის გული გადააწოდა...

ამის შემდეგ ხმა აღარ ამოუღიათ. ისადილეს გემ-
რიელად და მოსანელებელი ტკბილი საუბარი დაიწყო...

— ეხლა კი, ჩემო მახარე, გავუთავოთ ბატონს მა-
მალე ნემსი, თორემ მალე მოვა წასაღებად.

— გავათავე კიდეცა, მამავ!.. — და მამალი ნემსი
ხელში აიღო...

თითქოს, როცა აკეთებდა, მოსწონდა... მუყაითად
მუშაობდა, რათა ლამაზად გამოეყვანა... ეხლა კი ტლან-
ქად ეჩვენა...

— გავაკეთე, მაგრამ... რაღაც არ მომწონს!..

ოქრო-მქედელმა ჩამოართვა და სინჯვა დაუწყაო.

— რათა, შვილო, ძალიან ლამაზად არის გაკეთე-
ბული!.. ბატონი მადლობასაც გვეტყვის.

მახარეს უეცრივ თვალები გაუბრწყინდა, წამოდგა
ზეზე და...

— მადლობას გვეტყვის, რასაკვირველია, მაგრამ
უკეთესი. რომ მივაწოდოთ, მაშინ ათჯერ მადლობელი
დაგვრჩება!.. ჩვენ შეგვიძლიან უკეთესი მივცეთ, მამავ!..

— როგორ, შვილო?!

— აი, მამავ, ამ ნემსის თავის მაგივრად რო წე-
ლან ქინძის თავი გაჩვენე, ისეთი გავაკეთოთ და ცოტათი
თავი გადმოვხაროთ, რომ გული პირდაპირ გიცქერო-
დეს, მაშინ ძალიან ლამაზი იქნება...

ოქრო-მქედელი ჩაფიქრდა... აწონ-დაწონა და
კეუაში დაუჯდა..

— მართალს ამბობ, ჩემო მახარე!.. მაგრამ თავის
დროზე ეს ჩავაბაროთ.. ახალს როცა გავაკეთებთ, ვა-
ჩვენოთ... თუ მოეწონება, მერწმუნე, სიხარულით აიღებს...

...ოქრო-მჭედელი იჯდა თავის ადგილას და ყოველივე ეს თვალ-წინ გადაეშალა... თითქმის ამ დროს ოქრო-მჭედელი განიცდიდა ისევ იმ სიამოვნებას ეხლაც, ამ მოგონების დროს, როგორსაც წინად... მაგრამ, როდესაც მოგონებამ ძალაუნებურად დღევანდელ დღემდის მოიყვანა, უფრო მწვავედ ეჩვენა მახარეს საქციელი, ვიდრე დილას... ეს უკვე მზის ჩასვლის დროს იყო, და აქრელებულ ცას, თითქოს იწვისო, ცეცხლის ალი გადაჰკროდა დასავლეთისკენ.

მახარემ ამ დროს გამოიღვიძა... თვალების ფშვინით წამოჯდა და თვალის გახილებაზედ დაინახა ოქრო-მჭედელი...

— უჰ, რა ჩამძინებია, შენი მოსვლაც კი ვერ გავიგე, მამავ! — წამოიძახა დარცხვინით მახარემ, წყლით სავსე ჩაფუკას ხელი დაავლო და დერეფანში გავიდა პირის დასაბანად.

ზამთარ-ზაფხულ ჩვეულებად ჰქონდა დერეფანში პირის ბანვა...

გავიდა თუ არა, ოქრო-მჭედელს უეცრივ მოესმა შეშინებული ხმა მახარესი:

— მამავ, ვგიჟდები, თუ რაა ჩემს თავს!?

ოქრო-მჭედელი მაშინვე დერეფანში გავიდა და დაინახა: მახარეს ხელიდგან ჩაფუკა გავარდნოდა და შეშინებული თვალებით ჩამავალ მზეს შესცქეროდა...

— რა დაგემართა, შეილო?! — თანაგრძნობით შეეკითხა მახარეს და მხარზე ხელი დაადო.

მახარე მთლად თრთოდა.

— ჰხედავ მზესა!..

— როგორ არა, შვილო!

— განა იქიდგან ამოდის მზე?!

— იქიდგან ამოდის კი არა, ჩადის, შვილო!.. ეხლა მზის ჩასვლაა!..

— როგორ?.. ახ, ეხლა ყველაფერი მაგონდება!..

— შუბლზე ხელი გადისო და ჩაიცინა...

— მე კი მეგონა: მზეს უკულმა სიარული დაუწყია მეთქი. .

მახარემ ჩაფუკა აიღო და იქავე საოქრო-მჭედლოს ახლოს წყაროსკენ პირი კმნა. პირი წყაროსთანავე დაიბანა და სავსე ჩაფუკით მხიარულად დაბრუნდა საოქრო-მჭედლოში, რომლის დერეფანში, სადაც დასტოვა ოქრო-მჭედელი, იქვე ღრმად ჩაფიქრებული იდგა...

— მამავ, ეხლა ყველაფერი შემძლიან გულ-ახდილად გიაგბო!..—მხიარულად მივიდა მახარე ოქრო-მჭედელთან და ალერსით ხელი მოჰხვია...

— აი, შევიდეთ საოქრო-მჭედლოში და ყველაფერს გიაგბო.

ოქრო-მჭედელი ხმის ამოუღებლივ, ისევ ისე სევდიანი გაუძღვა წინ, და ორივენი საოქრო-მჭედლოში შევიდნენ.

ოქრო-მჭედელი თავის ადგილას დაჯდა; მახარე კი პირდაპირ თავის ნაწარმოებთან მივიდა და ხელი დაადო.. თუმცა ცხელი არ იყო, მაგრამ მახარემ ცივი წყაროს წყალი ჩაფუკით დაასხა... ცოტა ხნის შემდეგ ოდნავ ორთქლმა შებურა ბაგე...

მახარე მივიდა-ოქრო მჭედელთან და გვერდით მოუჯდა. ოქრო-მჭედელი კი თვალს არ აშორებდა...

— აგერ იმ თიხის ბაგეში მოვათავსე ჩვენი ლითონები...

— რა ბაგე, ვისი ბაგე!?. იქ რალაც ხუფია...

— რა ექმნა, მამავ, სხვანაირ ბაგეში ვერ მოვათავსე იმ ქალის ხმა!..

— ვინ ქალისა?! უზარმაზარი ქალი ყოფილა ის ვილაც არის, თუ მაგოდენა ბაგე აქვს...

— მამავ, როგორც გეტყობა, ნაწყენი ხარ და ამისთვის დაცინვით გინდა სამაგიერო მომიწყო ჩემი დანაშაულობისთვის...

ოქრო-მჭედელი შეკრთა. მოაგონდა დილანდელი მახარეს გამომეტყველება... შეეშინდა, ისევ დილანდელი სახე არ მიიღოს და თავი შეგირდად არ აგრძნობინოს.. ეხლა კი მახარე ისევ ისეთი მახარე ელაპარაკებოდა, როგორიც გუშინ... გუშინ-წინ და...

სწრაფად კილო შეცვალა.

— მიაბზე ჯერ დალაგებით და მაშინ სხვა იქმნება, თორემ ნაწყვეტი ლაპარაკით ვერ გამომიკვევია რა...

— ახლავე, მამავ!..—და დაწვრილებით უამბო ყველაფერი, თუ როგორ დაებადა აზრი ლითონებში ქალის ხმის ჩაქსოვისა, და ან რამ აიძულა ღამ-ღამობით ემუშავნა...

ოქრო-მჭედელი თვალს ველარ აშორებდა მახარეს და აღტაცებაში მოდიოდა, რომ მახარე იმის თვალ-წინ დილანდელი მახარე იჯდა...

წამოდგა ოქრო-მჭედელი. მახარეც ადგა. ხელი გაუწოდა მახარეს ოქრო-მჭედელმა და აღტაცებით უთხრა:

— მომე ხელი!.. ეგ მარჯვენა დამილოცნია, რომელსაც ამდენი რამ გაუკეთებია!.. ხომ იცოდი, მახარე, რო ყოველთვის გეხმარებოდი... მარტო ეს მაწუხებს: ეს შენი ნამუშევარი რად დამიმაღლე და თავიდგანვე არ მაცნობე?! იქმნება, დაგხმარებოდი რაშიმე... ეხლა კი...

მახარე დაიბნა. ეს პირველად იყო, როდესაც

ოქრო-მჭედელი ხელს უწვდიდა მახარეს, როგორც თანასწორს. მოწიწებით ჩაკიდა ხელი გამოწვდილ ხელს და, უკანასკნელი სიტყვები რო გაიგონა, უკვე გაბედულად მოუჭირა ხელი ხელს.

— ვერ გაგიზიარე, მამავ, მხოლოდ უდროობის გამო... ღამ-ღამობით ხდებოდა ყოველივე ეს, და შენ კი ამ დროს აქ არ იყავი, და მეორე დღეს ნაამბობს ვერ განიცდიდი... იქმნება ხელიც შეგეშალა, რადგანაც ხმა არ გსმენია... ის ხმა, რომლის შებოჟვასაც ვცდილობდი, უნებურის რჩევით რომელიმე ლითონის ხმაურობისა. მეთხოვა, ღამე გეთია და... ეს ხომ შეუძლებელი იყო...

— რატომ, შვილო, რო გეთქო ..

— როგორ, მამავ, განა გავბედავდი ემაგის თხოვნას?! არა და არა!...

მთლად დაკმაყოფილებული ოქრო-მჭედელი სიამოვნებით შესცქეროდა მახარეს...

მახარე კი ამ დროს უფრო დინჯდებოდა და ჰგრძნობდა ზრდას...

— ეგრე, მამავ, თუ ნებას მომცემ, ეხლა ჩემ ქნარს მივხედავ... იქმნება დროა, გავაშიშვლო, გაჩვენო ხოლოდ-შობილად ბატონის ასულის ბაგე და გაგავგონო, თუ კი მართლა მოვახერხე შებოჟვა იმისი ხმისა...

— ეხლა მაგაზე უკეთესს ვერას ჩაიდენ...

მახარემ გადაატრიალ-გადმოატრიალა ლითონით სავესე თიხის ბაგე, ჩაიხედა შიგ და, რა დარწმუნდა თიხის უქონობაში, ფრთხილად იწყო იმის შემომტვრევა, და მოპრიალე რთული ლითონი თან და თან შიშვლდებოდა... მთლად შემომტვრია თიხის გარსი და თბილი ლითონის ბაგე სწრაფად გააბნენინა წყაროსკენ და შიგ

ჩადო... ოქრო-მჭედელიც უკან გაჰყვა და თვალს არ აშორებდა...

მახარემ რამოდენიმე წუთის შემდეგ ამოიღო ბაგე და საოქრო-მჭედლოში შეიტანა, დადო თავის ლოგინზე და თავის საბნით წაბურა...

რად ჩაიდინა ეს?!.. რო ეკითხნა ოქრო-მჭედელს, რომელიც უკან დასდევდა, ვერ უბასუხებდა...

ოქრო-მჭედელი არ ეკითხებოდა. მხოლოდ გაფაციცებით თვალ-ყურს იდევნებდა...

მახარემ წაბურვის შემდეგ, ისევ გააშიშვლა ლითონის ბაგე... ჩამოაბა ენა, ყუნწში გრეხილი გაუყარა და კაჩხაზე ჩამოჰკიდა...

უკვე შეღამდა. დრო იყო ოქრო-მჭედლის წასვლისა. ამ დროს ყოველთვის ვახშმობდა შინ... მაგრამ ის შინ წასვლას არ ჩქარობდა და მოუთმენლად ელოდდა შედეგს...

— ეხლა კი. მამავ, უნდა გამოვცადო ჩემი ქმნილება... მაგრამ არ მინდა ამ დროს სხვა ვინმემ გაიგონოს შებოქილი ხმა... მხოლოდ ჯერ-ჯერობით!..—და კარები მიხურა...

ნაზად, ძალიან ნაზად შეახო ენა ბსკერს და ხელის მოძრაობა გაიმეორა წინა დღეებისა... ჰოისმოდა ნაზი... ჩუმი, შორიდგან მომავალი ხმა. მახარე ამ ხმით გაცოცხლდა... ველარ იცნობდა კაცი...

უეცრივ შეწყვიტა ხელის მოძრაობა და აღტაცებით წამოიძახა:

— იცი, მამავ, არ მოველოდი, თუ ასე შევაზავებდი ლითონებს, რომ იმის რთული ხმა შემებოქნა: ამაღამ შევამოწმებ, როცა ის სარკმელთან მთვარეს შეევედრება, მაშინ კი...

— ამაღამ მეც შენთანა ვარ, შვილო!

— როგორ, მამავ, ეს რო მცოდნოდა, ხომ პირველ ღამესვე გთხოვდი!.. მაგრამ დედა-ნარგიზა რას იტყვის?! ხომ...

— არა, შვილო, ეხლავე წავალ და დედა-ნარგიზას ვეტყვი, რო ამაღამ გვიანობამდის არ მივალ და ჩქარა მოვალ. ხომ ბატონის ქალი მხოლოდ სოფლის მიძინებინას იწყებს თავის ვედრებას?! მაშ ბევრი დრო გვაქვს. ერთათ წავიდეთ და იქ ვივახშმოთ...

ესაც პირველად იყო, რო ოქრო-მჭედელმა, როგორც თანასწორი, ვახშმად სახლში მიიწვია...

— მამავ, განა შემოძლიან შენთან...—ველარ დაათვა, რადგანაც ყელში მომდგარმა პლელვარებამ ხმა ჩაუქმინდა და თვალები კი ცრემლით აუვსო...

— შვილო, მახარე, ეხლა შენ ისე უნდა მოიქცე, როგორც ოქრო-მჭედელი... სრული უფლება გაქვს გაიჩინო შენი სახლ-კარი და... მაგრამ ჩემი სახლ-კარი და ეს საოქრო-მჭედლოც მე და ნარგიზას გადაწყვეტილი გვაქვს შენ დაგისაკუთროთ...

— მამავ!..—მეტი ველარა თქვა რა მახარემ და ხელი კოცნით და ცრემლებით დაუსველა...

საოქრო-მჭედლოს კარი გამოიკეტეს და გაჩუმებულები გაუდგნენ გზას...

მახარე... ეს განყენებული სახელი და ადამიანი იყო ამ ძლიერი და მშვიდობიანი ბატონის საბატონოში... არავის ახსოვდა იმის მშობლების სახელი და გვარი... მარტო ოქრო-მჭედელმა და იმისმა ცოლმა ნარგიზამ იცოდა, რომ ამ ათი შემოდგომის წინად რომელღაც მე-

ბატონეს გამოჰქცეოდა მამა, ცოლი და შვილი შემოსახი-
ზნებლად და საყმოვლად... მაგრამ მამა მახარესი სა-
ზღვარზედ უკზო-უკვლოდ დაიკარგა... შეწუხებული დედა
მახარესი თავის შვილით მოადგა კარს... უხვად დაუხვდა
ოქრო-მკედელი ძვირფას სტუმრებს (სტუმარი ყოველ-
თვის ძვირფასი იყო) და ჩქარა შეიხიზნა. მაგრამ მახა-
რეს დედა მოსვლის უმაღლეს ლოგინად ჩაეარდა... ჩქარა
გონება დაჰკარგა და ერთი კვირის შემდეგ სააქოსაც
გამოესალმა და საიქიოს დაემკვიდრა...

მახარე დედის გვერდს არ მოჰშორებია ამ უკანას-
კნელ დღეებში... როცა მიწა მიყარეს, მაშინაც კინალამ
საფლავში ჩაუფარდათ, რომ დედის გვერდით ყოფი-
ლიყო...

ამ რიგად შეჰჩა მახარე ხელთ ოქრო-მკედელს და
იმის ცოლ — ნარგიზას...

უშვილო ნარგიზა ვერ შეეგუა მახარეს, რადგანაც
არ იცოდა, როგორ მოევლო... ორმოცდა ათ შემოდგო-
მას გადაბიჯებულ დედაკაცს ახლად დედობის დაწყება
გაუძნელდა და ამისთვის ქმარს ურჩია, მახარე საოქრო-
მკედლოში მოეთავსებინა და თან ხელობაც ესწავლე-
ბინა...

საოქრო-მკედლოში ამ დროს ჰყვანდა უკვე გაწ-
ვრთნილი ხელოსანი და მახარე იმას მიუჩინა... თითონ
ყოველ დღე მოდიოდა საოქრო-მკედლოში და მახარეს
ზრდას თვალ-ყურს ადევნებდა... რვა შემოდგომის მახარე
(ეს ცნობა მახარეს დედისგან ჰქონდა მიღებული) დაბი-
ნაედა საოქრო-მკედლოში, და იმის შემდეგ ფეხი არ შე-
უდგამს ოქრო-მკედლის სახლში...

დედა-მამა ძალიან კარგად ახსოვდა. თუ რამ ალერ-
სი და სიყვარული განუცდია, მხოლოდ მშობლებისაგან,
და იმათ შემდეგ კი... გულის კარი დაეხურა.

მართალია, ოქრო-მჭედელი, იმისი ცოლი ნარგიზა და საოქრო-მჭედლოს ხელოსანი სიყვარულით ექცეოდნენ, მაგრამ ის არ იყო, რაც დედის, ან მამის გაჯავრებაც კი... გაჯავრებაშიაც კი სიტყვით გამოუთქმელი სიყვარულის სიო ეწნოდა და გულს უღბობდა... და ალერსი ხომ... უბრალო დედის ხელის შეხებაც კი აგრძნობინებდა მშობლის სიყვარულს...

როცა კი მოცლილი ჩაფიქრდებოდა, მაშინვე ოცნებას ეძლეოდა და წარსულ-განცდილი მომავლის ქსელში ახვევდა... გამოფხიზლება კი სინწვავით აგრძნობინებდა, რომ ის წარსულია და აღარ დაბრუნდება, რომ სამუდამოდ უნდა გამოსთხოვებოდა...

თითქმის თვალ-ცრემლიანი მაშინვე საქმეს გაიჩენდა და გულს აყოლებდა... უფრო ხშირად დედის უკანასკნელი წამები აგონდებოდა... დედის უგონო თვალები, მაგრამ მახარესკენ მიპყრობილი... იმისი ხელის საგსავი, თითქოს ეძებსო, და რო შებახებდა მახარეს ლოყებს, ოჰ, რა სიძლიერით აფრქვევდა იმაზე ალერსს... სიყვარულს... სიცოცხლეს!...

რაც დრო გადიოდა, და საქმე კისერზედ აწვებოდა, უფრო იშვიათად ეძლეოდა ამ მოგონებას... როცა ხელოსანი ოთხი შემოდგომის შემდეგ წავიდა, საოქრო-მჭედლო მთლად კისერზე დააწვა მახარეს, მაშინ ხომ სულ დრო აღარა ჰქონდა ტკბილ მოგონება-ოცნებას მისცემოდა და განეცადა თავის სიტკბო-სიმწარით... მხოლოდ თან და თან უფრო მეტად ჰგრძნობდა ალერსის სიმშლეს... სიყვარულისას...

მაგრამ ეს გამოურკვეველი იყო მახარეში... გული დახურული ჰქონდა, მაგრამ ჰშიოდა კი...

მხოლოდ ეხლა გააღო გულის კარი, როცა ოქრო-

მკედელთან ერთად მიდიოდა სავახშმოდ, და თავის-და
უნებურად ცრემლებით ჩამოხანა თავის სახე... მკაფიოდ
თვალწინ წარმოუდგა დედა... მომაკვდავი... ხელების მო-
თათურე, და იმისი უკანასკნელი ცივი ტუჩების, ვითა
სიკვდილის, შეხება, მაგრამ იმისმა ტუჩებმა თუმცა ცი-
ვებმა, მაინც თრთოლვით სიყვარული, სიცოცხლე უან-
დერძეს...

გული ისე მიენელა, მიეფერტლა, რომ წაქცევაზე
იყო, როცა ოქრო-მკედელმა თავის ეზოს კარი შეაღო,
მაგრამ ნების საშინელმა სიძლიერემ განთანტა მოგონე-
ბა, სინამდვილეს სასტიკად ჩაებლაუჭა და თითქმის დამ-
შვიდებული, თვალმშრალი ნარგიზას მიესალმა და აღერ-
სით მოიკითხა...

11.

ოქრო-მკედელი და მახარე ერთად სულ-განაბულე-
ბი იდგნენ საოქრო-მკედლოს დერეფანში და ელოდნენ
მთვარის ამოსვლას. მახარეს გვერდითვე იდგა სამი ლა-
ტნისგან გამაგრებული კაჩხა და ზედ მახარეს ქმნილი
ბაგე ეკიდა...

ეხლა ოქრო-მკედელი უფრო მოუთმენელი იყო,
ვიდრე მახარე...

ჯერ ვახშმის დროსვე ოქრო-მკედელი ძალიან მო-
უთმენლობას იჩენდა...

ვახშამი ძალიან საჩქაროდ იყო, რადგანაც ამ ვახ-
შმის დროს მეზობლების თანდასწრებით მახარე დალო-
ცა, მიულოცა ოქრო-მკედლობა და კიდევაც, რაკი მო-
ხუცებულობა ნებას აღარ აძლევს კიდევ განაგრძოს იქ
მუშაობა, მთლად პასუხისმგებლობა მახარეს გადასცა...

გულ-აჩუყებული ლაპარაკობდა ოქრო-მკედელი;

სხვებსაც გული აუჩუყდა; ნარგიზამ ხომ ცრემლები აფრქვია... რის გამო?! ეს ძნელი გამოსაცნობი იყო.

მახარემაც ძლივას მოახერხა საპასუხოდ რამდენიმე სიტყვის წაღულულუდება... ღვინომ თუ ოქრო-მჭედელის სიტყვებმა ააღელვა, ვერ გამოერკვია...

— მაშავ, ფიცავ ჩემ მშობლებს, ჩემ გამჩენს... შენს მამობას და ნარგიზას დედობას, არ გავამტყუნო—შენი ნდობა!..

მეტი ველარა მოახერხა რა...

ყველანი ჩაფიქრდნენ...

— შეილი არა მყავს,—დაიწყო ამის შემდეგ ოქრო-მჭედელმა,—შვილივით ვზარდე მახარე და, აი, მეზობლებო, თქვენ წინ ვამბობ: მახარე ჩემი შეილია და ნარგიზაც ჩემი აზრისაა.. ჯერ მაშინვე ვიშვილეთ, როცა უბედური შემოხიზნული დედა გარდაეცვალა მახარეს... ეხლა კი საჯაროდ ვაცხადებთ...

ოქრო-მჭედელმა აკოცა მახარეს; ნარგიზამ მკერდი გაიხსნა, მახარემ ძუძუს თავი პირში ჩაიდო, და შემდეგ ნარგიზამ გულში ჩაიკრა მახარე, და ალერსით, თითქოს თავის პატარა შვილი უწყევსო, ქოჩორი აუბურძენა...

— აბა, შეილო მახარე, ეხლა კი დრო არის!.. — აჩქარებდა ოქრო-მჭედელი.

— არა, მაშავ, ჯერ კიდევ ბევრი დრო გვაქვს.. მთვარე ეხლა იგვიანებს და...

მოვახშმე მეზობლებმაც დალოცეს მახარე, ოქრო-მჭედელს და იმის ცოლს ნარგიზას მიულოცეს სანატრელი შვილი, და გამოემლაშეშვიდობნენ...

— კაცო, რაზე მიჰფანტე სტუმრები, სად მიეჩქარები?! — ცოტა წყრომის კილოთი შეეკითხა ნარგიზა ქმარს, როცა მეზობლები წავიდნენ.

— საოქრო-მჭედლოში მივეჩქარებით, ნარგიზ!..

— როდის ერთხელ წაჰსულხარ ვახშმის შემდეგ სა-
ოქრო-მჭედლოში, რო დღეს მოინდონე!.. მერე როცა ჩვე-
ნი ნაშვილობი მახარე პირველად ჩვენთან ვახშმობს..
ევონებ ამ ღამის გათენებას სილხინით უნდა შევხვედ-
როდით!..—ცოტაოდნევ წყენით უთხრა ნარგიზამ ქმარს
და ალერსით გადაჰხედა მახარეს.

— არა, საყვარელო დედავ, მამას ტყუილად ბრალ-
სა სდებთ!...—სიყვარულით უპასუხა ნარგიზას მახარემ:
—მამა მხოლოდ ჩემი თხოვნით მოდის საოქრო-მჭედლო-
ში უდრო-უდროდ; მაგრამ მიზეზი დიდია და ამის გამო
უარი არ მითხრა...—ოქრო-მჭედლის მაგივრად უპასუხა
მახარემ ნარგიზას...—მაგრამ საჩქარო მაინც არა გვაქვს
რა... მხოლოდ მთვარის ამოსვლისას უნდა იქ ვიყვნეთ...

— ჰო და, თუ კი მაგრეა, ეხლამთვარე სავახშმოდ
არის ჩასული და ძალეან გვიან ამოდის.. მაშ, რათ გა-
ფანტე სტუმრები?! ხომ იცი, მეზობლები არიან და ეწ-
ყინებათ... ეგრე იტყოდ, რომ მთავრის ამოსვლისთვის
გაქვთ საქმე, და ისენიც იმ დროსთვის წავიდოდნენ,
თორემ...

— თორემ...—გააწყვეტინა სიტყვა ნარგიზას ოქ-
რო-მჭედელმა...—თორემ კი არა... მაშინ უფრო ნაწყენე-
ბი დარჩებოდნენ... ხომ იცი, რაც მეტს დაჰლევენ, მით
უფრო დიდხანს უნდათ სხდომა... მზის შეხვედრა... შენ
თითონ გინდოდა გათენება და...

— იპ, რაც გინდა, ისა ჰქმენ, შენი ლაპარაკის თა-
ვი არა მაქვს... აკი გეუბნება მახარე, საჩქარო არ არისო!..

— დედი, დედი, საჩქარო არ არის მთვარის ამო-
სვლამდის, მაგრამ იმ დროისთვის ძალიან საჩქაროა...
უეჭველად იქ უნდა ვიყვნეთ... მაბატიე, დედი, თუ დრო-

ეებით მამა მოგტაცე; გეფიცები, ჩქარა მევე მოვი-
ყვან...

— შეილო, მახარე, დარწმუნებული ვარ აგრე იქ-
მნება, მაგრამ ამან რო ისე სასწრაფოთ გაფანტა მეზო-
ბლები, ის მათიქრებს...

— განა, საყვარელო დედავ, ამ სულ უმნიშვნელო
გარემოებამ მაგრე უნდა აგაღელვოს?! დარწმუნებული
ვარ, ხვალ ისევე მეზობლურად შეჰხედებით, როგორც
დღეს და გუშინ...

— მახარე, დროა, წავიდეთ!..— შეაწყვეტინა გაჯა-
ვრებულის კილოთი ოქრო-მკედელმა...

— წავიდეთ!..

12.

მთვარის ამოსვლას მარტო ოქრო-მკედელი და მა-
ხარე არ ელოდნენ... ელოდა აგრეთვე სარკმლის გვერ-
დით მჯდომარე ეთერიც... იცოდა ეთერმა მთვარის ამო-
სვლის დაგვიანება, მაგრამ, აბა, როგორ დაიძინებდა,
რო მთვარისთვის არ გადაეცა თავისი გულ ნადები, არ
შევედრებოდა და თავყვანი არ ეცა მთვარისათვის... ეხ-
ლა ხომ მთვარე ჩქარა ათი დღით გამოესალმება. და
მაშინ მყუდროება-სურვილიც არ იქმნება ესეთი.. რამ-
დენ ხანს მოუწიდება ლოდინი ასეთ იშვიათ შემთხვევას...

ჩუმად, შეუმჩნევლად, თითქო კატა ჩიტს ეპარებაო,
ამოვიდა მთვარე; თავისი ცივი, მაგრამ თავის სიცივი-
თ და უელვარობით ძლიერად მომხიბლავი სხივები კოშკის
სარკმელს აფრქვია...

წამიც არ დაჰგვიანებია ეთერს. დიდი ხანია, ეთე-
რი ამ წამს უცდიდა... მაშინვე სარკმელი გამოაღო და
როგორც სატრფოს, ისე მიესალმა:

„ჩემო მთვარევ!.. ჩემო ნუგეშო, მო, მიახმე...“

... შეწყდა უეცრივ ქალის ხმა... ეთერს პირი ღია დარჩა... ველარ დაათვა თავის გოდება... .

მახარემაც შესწყვიტა თავის ხელის მოძრაობა... აღელვებისაგან გაფითრდა და ხმას ველარ იღებდა. იმაზე აღელვებული ოქრო-მქედელი იყო...

ეთერი შეკრთა და პირლია დარჩა, როდესაც თავის ხმასთან ერთად მოესმა მეორე იმისი ხმა...

რა იყო ეს?! იმის ხმის „ჰაიჰო“, თუ ქაჯი ემანტებოდა... წამს კანკალმაც აიტანა...

მახარე და ოქრო-მქედელი ააღელვა ეთერისა და „ბაგის“ ხმის უცნაურობამდის მგზავსებამ...

მთვარე კი ისევ თავის ძლიერი ცივი სხივების ფრქვევით ეალერსებოდა ეთერს და ამშვიდებდა.

მართლაც დამშვიდდა ეთერი. უფრო მეტი ნდობით გაუწოდა ბროლად კვეთილი მკლავები, რის დანახვამ მახარე შეაეროლა, და შემოსძახა ეთერმა:

„არ შობილა ჯერ...“

მახარემაც ეთერის ხმის მიხედვით ძლიერად აახმაურა „ბაგე“.

„მაცდურიი... ვაიიჰ!...“—მოისმა ეთერის თითქმის კივილი ..

მახარეს ხელმაც „ბაგეს“ გამოაძახებინა უკანასკნელი ხმა ეთერისა და ისევ ისე უცნაურად მისწყდა „ბაგის“ ხმაც, როგორც ეთერისა...

უცნაურ კივილზე გამოიღვიძეს სოფლის ძაღლებმა და არე-მარე აახმაურეს. ამავე კივილმა გამოაღვიძა ეთერის გადიაც, რომელსაც ეთერის გვერდით ოთახში ეძინა, და გულ-გახეთქილი შემოვარდა ეთერის ოთახში. ყურში ეთერის კივილი ედგა...

ოქრო-მჭედელი და მახარე გაფითრებულები იდგნენ. არ იცოდენ, თუ რა ექმნათ, როგორ დახმარებოდნენ ეთერს, რომლის მკლავები და თავი უძრავად გამოკიდული იყო... კოშკი ძალიან მაღალი იყო...

— უი, დამიდგეს თვალები, ამას რას ვხედავ?! — შემოესმათ ამ დროს კივილი...

— შვილო, მახარე, ეხლა კი სახლში წავალ... იმას უშველიან... ბატონი ეხლავე ეთერთან გაჩნდება და უბატრონებს... თუ ხვალ რამ მოკითხვა იყოს, ყველაფერი ვუამბოთ... ნურას დაემაღავთ!..

— დასამალი რა გვაქვს!..

ჯერ ოქრო-მჭედელი არ წასულიყო, რომ ეთერი ძლიერმა მკლავებმა ასწიეს და სარკმელს მოაშორეს. სარკმელი კი მაშინვე დაიხუჭა.

ოქრო-მჭედელი გამომეშვიდობა მახარეს. მეტი აღარა უთქვამს რა, მაგრამ სათქმელი ბევრი ჰქონდა... შინ მიმავალს გულში ჩაენერგა და სულ აუნგრია... აუწეწა გული...

ჰკიცხავდა თავის თავს, რომ არ დაუშალა მახარეს ეს საქციელი... „იქმნება მოუვიდეს რამ ეთერს და... ხომ სულ ეს არის პასუხისმგებელი... რას აჰყვამ ბალღით ბაღლის ოცნებას და... ოჰ, მთვარევ, შენ გვიშველე... შენ ხომ მოწმე ხარ, ჩვენ ცუდი არა გავგივლია რა გულში... მაგრამ ჩემ თავზე გეუბნები, გოლთამხილავო, მახარეზე არას ვამბობ... იქმნება იმას რამ ჰქონდა გულში... არა... არა მგონია!..“ — და ხელები აღაპყრო მთვარისკენ...

მთვარემ ნაზად ჩამოჰლიმა... გული დაუმაღამოვა, — ქალი უვნებელი დარჩებაო...

„თუ მაგრე მოხდება, მაშინ ხომ უკეთესი... იქმნე-

ბა მაშინ უფრო კარგი იყოს!..“ — ამ^ა ნუგეშით შეალო
კარი და მთლად დამშვიდებულმა ჩქარა ღრმა ძილს მის-
ცა თავი...

სულ სხვა გუნებაზე დადგა მახარე ოქრო-მჭედლის
წასვლის შემდეგ. დიდხანს უძრავად იდგა. გონს ვერ
მოსულიყო, თუ ასეთ ძლიერ შთაბეჭდილებას მოახდენ-
და ეთერზე... ან კი რად უნდა მოეხდინა, როცა „ბა-
გის“ ხმა ძალიან ჰგვანდა, ჰგვანდა კი არა... შორიდგან
ეთერის ხმა იყო... და, მაშასადამე, ეთერს არც
კი უნდა ეგრძნო ეს ხმა... მაშ რა მოხდა?... არა...
არა... ეთერის ხმას და „ბაგის“ ხმას ერთმანეთისაგან
ვერ გაარჩევდი... ეს ხომ ოქრო-მჭედელმაც სცნო?! მაშ...
მაშ... — თავს იმტვრევდა მახარე და ვერ გამოეცნო, თუ
რად მოხდა ეს...

მახარეს ძლიერ ექვი შეეპარა „ბაგის“ ხმის მზგავ-
სებაში და საშინელმა სურვილმა შეიპყრო, — შეემოწმები-
ნა ეხლავე ეს ხმა... ეთერის ხმა ხომ უტყუვრად ყოველ
წამს ყურში უდგას...

სწრაფად ხელი წაავლო ბაგის ენას და ოდნავის
ხელის მოძრაობით ნაზად აახმაურა „ბაგე...“

სარკმელი გაიღო, და სამმა შიშით ათრთოლებულ-
მა არსებამ თავი გადმოყო...

როდესაც ეთერი გონს მოვიდა და მამას და გადი-
ას უამბო თავის თავ-გადასავალი, ცოტა ექვის თვალით
შეჰხედეს ეთერის სიტყვებს...

ეთერი კი ეფიციებოდა იმათ, რომ ქვევდიგან ვი-
ლაც მეორე ეთერი ხმას აყოლებდა... უთუოდ წყეული
ამედევნა და რალა მეშველება, აღარ მომშორდება...

— რას ამბობ, შვილო, რა წყეულია!.. შენთან რა ხელი აქვს?!

— თავს ზარი დამცა იმ ხმამა!.. გონება დავეკარგე...

— ეგ ჩვენც კარგად ვიცით, რადგანაც ძლივას მოგაბრუნეთ; მაგრამ რამ დაგაკარგევინა? აი, რას გეკითხებით...

— ხმამ, მამავ, ხმამ!.. მეორე ხმამ..

— ეე, შვილო?!

— დილაზე ჩვენ მეებატე ჯეირანას მოვიყვან და შევეალოცვინოთ... ძალიანა სჭრის იმისი...

— გაჩუმდით!..—უეცრივ აკანკალებით გააჩუმა გადია და მამა...—ყური დაუგდეთ... გესმით?! მეორე მე მღერის...

ეთერის მამამ და გადიამ სული განაბეს და მართლდაც გარედგან ოდნავი, ნაზი, შორეული ეთერის ხმა მოისმოდა...

ამ სიჩუმის დროს ხმა უფრო დაუახლოვდათ, მკაფიოთ შემოესმათ და სამივეს თავზე თმა აუბურძგნა... შიშის ზარმა შეიპყრო სამივე...

* ეთერის მამას ენა მუცელში ჩათვარდა... უნდოდა ეთქვა რამ, მაგრამ ენა არ ემორჩილებოდა... მთელი ტანით ტოკავდა, მხრებს იშმუშნიდა და...

ხმა კი უფრო ირკვეოდა და უცნაურად ემგზავებოდა ეთერის ხმას... სიმღერის კილოს.

— ეთერ... აქა... ხარ?!—ძლივას წაილულლულა მამამ და შეჭხედა ეთერს...

ეთერი ხელ-მეორედ გულის წასვლაზედ იყო... სწორედ ამ გარემოებამ აძლევინა მამას განეფანტა შიში და ეთერს მიჰშველებოდა... ძლიერად მკლავში ხელი წაავლო და მკაფიოდ... გარკვევით შესძახა:

— ნუ გეშინიან, შვილო, აქა ვარ!..

გარკვეულმა ხმამ სამივე გონს მოიყვანა და სამივე თითქოს შეაღწეა ერთმანეთსო... შუაში ბატონი და აქეთ-იქიდან კი ეთერი და გადია ამოუდგნენ...

ბატონი მივიდა სარკმელთან... თუმცა შიში ჰბო-
კავდა, მაგრამ უცნაურობას გამორკვევა უნდოდა...

რასაკვირველია, ეთერი და გადია უკან არ ჩამო-
ჩნენ და უნებურად მივიდნენ სარკმელთან...

ბატონმა სარკმელი გააღო... ეთერის ხმა უფრო
მკაფიოდ შემოიჭრა და თავს ზარი დასცა სამივეს, მაგ-
რამ ერთმანეთის სიახლოვემ იხსნა განსაცდელისგან...

ეს არ იკმარეს... როგორც პეპელა სანთლის შუქს
ეძგერება ხოლმე, თუმცა იქ ცეცხლი მოელის, ისე ამათ
სულ უნებურად თავები გადაჰყვეს...

— მამავ, ხომ გჯერა, მეორე ეთერი გარედ მღერო-
და მეთქი?!—მოისმა აკანკალებული ხმა ეთერისა, და
მაშინვე „ბაგის“ ხმა შესწყდა...

აღტაცებულმა მახარებ სარკმელს შეხედა, და სულ
მოთლად გაეფანტა ეჭვი...

თვით ეთერი ემოწმება: „მეორე ეთერი გარედ
მღეროდა“-ო... თუ თავის ყურის სმენა ატყუებდა, ეხლა
ეთერიც ხომ არ სცდება...

უმზერდა სამ თავს, სარკმელში გადმოკიდებულს, და
სამივე მხოლოდ ერთში გამოიხატებოდა...

ეს ეთერის თავი იყო იმის თვალის მხედველობა...

— შვილო, ეხლა წავალ, შევადარებ კარის-კა-
ცებს და მოვინახვებ იმ მეორე ეთერს...

— არა, მამავ!...—შეშინებულმა ეთერმა წამოიძახა...

—ამალამ უშენოდ ვერ დავრჩები!..

მახარე დერეფანში იდგა. მთვარე არ აშუქებდა

დერეფანს და ამისთვის უხილავი იყო სარკმელიდან გად-
მომცქერალთათვის...

— მგონი, საოქრომკედლოდან მოისმოდა ხმა!..—
წამოიძახა გადიამ...

— მეც ევრე მგონია!..— დაუმატა ეთერმა.

— მით უკეთესი!..— სიქვა ბატონმა...— უფრო აღ-
ვილად მოგიყვან იმ შენ ეთერს...

14

როდის აქეთია, სარკმელი დაიხურა... ხშირი მამ-
ლის ყივილიც დაიწყო, მაგრამ მახარე ისევ დერეფანში
იდგა და სარკმელს შესცქეროდა... იმ სარკმლის იქით
ეგულებოდა ეთერი... ეთერი, იმის ოცნების ხატი...

მხოლოდ იმ ღამეს იგრძნო მახარე, თუ რისთვის
უნდოდა ლითონში ეთერის ხმის ჩაბოჭვა... ეთერის
მთლად ჩაბოჭვა ჰსდომებია და... ის კი ხმას გამოეკიდა...
შებოქა... იქნება უნებურად ხმას აედევნა, ეგონა, ხმის
შებოჭვით თვით ხმის პატრონსაც დაეპატრონებოდა,
მაგრამ ამ ღამემ დაუმტკიცა, რომ ნამდვილი ეთერი
კოშკშია და აქ— მხოლოდ იმის ოცნების ეთერი და ლი-
თონში ჩაქნილი იმისი ხმა.

როცა ეთერმა შეამოწმა ხმის მსგავსება, მახარე
აღტაცებაში მოვიდა და ბაგეს აკოცა თავდავიწყებით...
მაგრამ ღამის თვეის შემდეგ დარწმუნდა თავის შეცთო-
მაში... თურმე ეთერი მთლად თავის შემადგენლობით
სდომნებია, და არა ხმა... ეს მუშაობაც კი მხოლოდ
ეთერის სიყვარულის ნაყოფი ყოფილა...

მხოლოდ ეხლა იგრძნო სიმწვავე სიყვარულისა და
ამაოება თავის ოცნებისა... ეთერი?!.. ეს ხომ იმისთვის
მიუწოდამელი არსებაა... ვინ ვალაქ საოქრო-მკედლოს

ხელოსანი და ეპოტინება დიდებულ ბატონის ასულს!.. აღგზნებული კოცონი სწორ-მოსაზრებისა თანდათანობით აფერფლებოდა... ფერფლი თანდათან კაჟდებოდა და გავარვარებულ კოცონს ჰბოჭავდა, მაგრამ კი ვერ აქრობდა სიყვარულს.

როცა მამლებმა ყივილს მოუხშირეს, მახარე თავის-და უნებურად მივიდა კოშკთან, სარკმლის პირდაპირ დაემხო და აქვითინდა. . სტიროდა თავის ბედს, თავის სიბეჩავეს.. თავის უნუგეშო სიყვარულს და სწყევლიდა იმ წუთს, როდესაც ეთერი სარკმელში იხილა...

მთლად მოქანცული განთიადისას წარმოსდგა და საოქრო-მქედლოში შევიდა. დერეფნიდან „ბაგეც“ შეიტანა...

სულ უარაარაობას ჰკრძნობდა მახარე... ერთად-ერთი სურვილი... სიყვარული ბედმა არგუნა და ესეც უმწეო.. მხოლოდ ცივი ლითონი მისცა ხელთ ბედმა...

— ბედი რა მასხარა და სასტიკი ყოფილა!..— წამოიძახა მახარემ და ბაგეს გადაჰხედა...

ბაგე უკრძნობლად იდო იქვე მის გვერდით... იმის სულს და გულს არას ეუბნებოდა. ხელიც კი შეახო, თითქოს უნდოდა დარწმუნებულიყო, რომ სცდებოდა, მაგრამ სიცივის მეტა ვერა იგრძნო რა... ნატამაღი სითბოც კა ვერა...

— არის ვინმე საოქრო-მქედლოში?!. გარედ გამო-დი!.. — შემოესმა დერეფნიდან ვილაყის ხმა...

კარი ღია იყო... უკვე კარგად გათენებულიყო... მახარემ იგრძნო, ვისგანაც იქნებოდა გამოგზავნილი დერეფანში მდგომი კაცი, მაგრამ თითქოს არა იცის რაო. და არც გუნებაზე იყო, ადგილოდან დაძრულიყო.

— არ გეყურებათ, ვინ არის საოქრო-მჭედლოში?...
— განმეორდა დერეფანში...

— კარი ღიაა, თუ რამ საქმე გაქვს, შემოდი!.. —
უპასუხა ეხლა კი მახარემ...

მახარე უეცრივ ფეხზე წამოდგა, როცა იმის თვალ-
წინ ბატონი გამოიქიმა...

— ბატონო... რას მიბრძანებ?!.

— ოქრო-მჭედელი სად არის?..

— ჯერ არ გხლებიათ... შინ გახლავს!..

— წუხელის აქ არავინა ყოფილა?!.

— წუხელის?! — გაკვირვებით შეეკითხა მახარე... —

— მე ყოველ-ლამ აქა მიძინავს, სხვაგან არსად...

— მაშ, შეილო მახარე, აქა გძინავს ხოლმე?! — და-
ეკითხა ბატონი გაკვირვებით და ტახტზე ჩამოჯდა...

— სულ!.. რაც ოქრო-მჭედელთანი ვარ. დღე და
ღამე საოქრო-მჭედლოს არა ვშორდები...

— მე კი მეგონა, აქ ღამეობით არავინ არის-მეთ-
ქი... — წაილაპარაკა თავისთვის ბატონმა და ჩაფიქრდა.

— უთუოდ ღამ-ღამობით მაგრა გძინავს.. ახალგა-
ზდა ხარ... — ცოტა ფიქრის შემდეგ წაილაპარაკა ბატონმა..

— მოხდება ხოლმე, მკვდარივითა მიძინავს, ხან კი
მოთელ ღამეს არა მიძინავს. — წყნარად უპასუხა მახარემ.

— რა მიზეზით?! — შეეკითხა ბატონი, თითქოს მა-
ხარეს უძილობის მიზეზის გამოსაძიებლად მოვიდოო...

მახარემ თვალები დააქუცია... ყოველ წუთს ელო-
დდა წუხანდელი ამბის შესახებ შეკითხვას, და ბატონი
კი აქეთ-იქით უხვევს... ეხლა კი ამ კითხვამ გააოცა...
წამს გაიფიქრა, ყველაფერი დაემალა, მაგრამ მეორე წამს
კი სულ წინააღმდეგ აზრს დაადგა...

— რა მოვახსენო, ბატონო... ყოველ უძილო ღამეს

თავისი მიზეზი ჰქონდა უთუოდ, რის მოგონებაც ეხლა
ძნელია...

— წუხელის უთუოდ მაგრა გეძინა?!

— წუხელის... წუხელის... ნეტავი მკვდარივით მძი-
ნებიყო და...

— როგორ?!.. შენც შიშის ზარმა შეგიპყრო, რო-
გორც ჩვენ?!.. შენც გაიგონე?.. — წამოდგა ზეზე ბატონი
უეცრივ და მხარზე ხელი დაადო მახარეს.

მახარე გონს მოვიდა... იგრძნო თავის სისულელე.
კინალამ თავის გულისნადები გაუმხილა...

— არა, ბატონო, შიშის ზარს არ შეუპყრიაო
და არც რამ სამაგისო მომხდარა რა წუხელის...

— მაშ, ჩემო კარგო, მაგრა გძინებია, თორემ მა-
გრე არ ილაპარაკებდი...

— გარწმუნებთ, წუხელის თვალი არ მომიხუქავს,
ისე, როგორც შენ...

— რა იცი, რო არ მეძინა?!

— წუხელის რამდენჯერმე განახე...

— სად?!

— ჯერ პირველად, როცა გულ-წასული შენი ქალი
სარკმელს მოაშორე, მერე სარკმელთანვე შენ ქალთან
ერთად და კიდევ სხვა ვიღაც იყო მესამე თქვენთან და
უზნობლივ ვილაცი დაქერას...

ბატონი მთლად შიშმა შეიპყრო... უარესი ამოცა-
ნა დაუდგა თვალ წინ, როდესაც მახარე წარსულ სურათს
უშლიდა... მახარემ ყოველივე ეს ნახა და კი არ შეშინდა,
სხვა არა მოესმა რა...

— შეილო მახარე, რატომ ბატონს არ აუხსნი ყვე-
ლაფერს?! — მოესმათ ორთავეს ოქრო-მკედლის ხმა, რო-
მელიც იმათ შეუმჩნეველად საოქრო-მკედლოში შემოვიდა...

— მაშავ, ვცდილობ ყველაფერი ვუამბო...

— მაშ შენც იცი რამ წუხანდელის ამბავისა?! —
განცვიფრებული შეეკითხა ბატონი ოქრო-მჭედელს...

— დაბბანდი, ბატონო, დამშვიდდი და ყველაფერს
გიაშობო... აქ საშიშო არა არის რა...

— თუ ღმერთი გწამს, მიამბე, თორემ გონება მერ-
ყევა... იქ კიდეც ჩემ ქალს...—ანიშნა თავის ქალის კოშ-
კზე...

— დამშვიდდი, ბატონო, აქ გონების შესარყევი
არა არის რა...

— მაშ შენც გაიგონე მერე ეთერის ხმა?!.

— აკი მოგახსენებ, აქ გონების შესარყევი არა
არის რა... გავიგონე... გავკვირდი და ალტაცებაში მო-
ველი, მაგრამ შედეგმა ძალიან შემაწუხა... მერე კი დავ-
მშვიდდი და კარგადაც მეძინა...

— მაშ მიამბე... მიამბე... ვერა გამიგია რა...

— ბატონო, დამნაშავე მე ვარ შენი ქალის წინაშე,
სხვა არავინ.. — წამოიძახა მახარებ... — არ მეგონა, თუ
ჩემი სპექციელი ისეთ შედეგს მოიტანდა, თორემ არ გავ-
ბედავდი... ეხლაც ვერ გამიგია, რატომ გონება დაჰკარ-
გა, როცა იმის ხმას იმისივე ხმის მგზავსი ხმა აჰყვას?!

— მარტო ეგ იყო, ბატონო!.. — დაუმატა ოქრო-
მჭედელმა.

— და ეგ საკმარისი არ არის, რომ კაცმა გონება
დაჰკარგოს?! — წამოიყვირა ბატონმა... — მაგრამ ვინ, რო-
გორ დაემსგავსა ჩემი ქალის ხმას?!

— აი, ეს!.. — მიუთითა „ბაგეზე“ მახარებ...

— ეგ?! — გაკვირვებით წამოიძახა ბატონმა... — მა-
გან დასცა თავ-ხარი ჩემ ქალს და შემდეგ მეც შიშის
ხარმა შემიპყრო?!...

თან და თან ბატონისთვის უფრო გაუგებარი ხდებოდა ყოველივე ეს... უფრო ადვილად შეურიგდებოდა, რომ ეთქვათ: მოვიდა ვილაც ეთერის მსგავსი და იმის ხმით დაიწყო სიმღერა... ეთერს ხმა ააყოლაო... ეს უფრო შესაძლებლად მიაჩნდა, ვიდრე რაღაც ამბავი ლითონისა, რომელზედაც მიუთითეს ოქრო-მკედელმა და იმის შეგირდმა...

— ეს სულ მახარეს ოინებია. — დაიწყო ოქრო-მკედელმა და მოკლედ უამბო ბატონს, თუ მახარემ როგორ მოამწყვდია ეთერის ხმა ლითონში...

ბატონმა მოინდომა მოსმენა ეხლავე, მაგრამ მახარემ უარი უთხრა, რადგანაც ხალხმა იწყო დენა და „სულ მოგვეხვევიან, თუ კი „ბაგის“ ხმა გაიგონესო“...

— მხოლოდ ჩემთვის მოვამწყვდიე შენი ქალის ხმა ლითონში და არა სხვებისთვისო... — დაუმატა მახარემ...

მოუთმენლად ელოდდა ბატონი და მისი ქალი სოფლის მიძინებას. მახარემ აღუთქვა თავის „ბაგის“ ამღერება მხოლოდ მაშინ. მთვარის აშოსვლასაც აღარ მოუცდიდა, თუ კი ეთერიც იმღერებდა...

რასაკვირველია, ეთერი კოშკიდან არ ჩამოვიდოდა... ის და გადია სარკმელთან იდგებოდა. ეთერი იმღერებდა. და მახარეც „ბაგეს“ — უკეთ ესთქვათ — „შიშის ზარს“, როგორც ბატონი დაჟინებით იმეორებდა, აახმაურებდა. ამ დროს ბატონიც საოქრო-მკედელში იქმნებოდა, რათა თვალთ ეხილნა და ყურით ესმინა, თუ „შიშის ზარი“ როგორ ახმაურდებოდა და ეთერის ხმას როგორ დაემსგავსებოდა...

მახარეც, ეტყობოდა, რაღაც მოლოდინში იყო...

მართალია, მუშაობდა. მაგრამ მუშაობის დროს ოცნება სწრაფად იმის გონებას საამო ბადეში ჰხვევდა და მიაქანებდა საარაკო სამყოფისკენ... დილას თუ სასოწარკვეთილებას მიეცა, როცა ხელთ ცივი ლითონი შეჰრჩა, ეხლა ეს ლითონი თითქოს ხორცს ისხამდა და ეთერის სახეს იღებდა...

რამდენი არაკი მოუხმენია ბავშვობისას, სადაც მეფის ასულნიც კი მწყემსს, მებატეს მისდევდნენ... თუნდ დედამ რომ უკანასკნელად უამბო, ხომ დიდი მზგავსებაა..

„მწყემსი ყოველ ღამ თავის გულს სალამურს ანდობდა... თურმე კოშკში ბატონის ასული ყურს უგდებდა... ველარ გაუძლო მომხიბლავ სალამურის ხმას, გამოვიდა გარედ... გაეშურა სალამურის ხმისკენ. . ახლო ეჩვენა სალამურის დამკვრელი, მაგრამ თურმე მთის წვერზედ უკრავდა მწყემსი... ფეხშიშველა, ნაზი არსება დაიქანცა... მწყემსს ვერ მისწვდა სასო-წარკვეთილი. რაც შეეძლო, მოუწოდა მწყემსს... ქალის ნაზმა, სასო-წარკვეთილმა ხმამ მთა-ღრე გაჰკვეთა და მწყემსს ყურში ჩაეწვეთა... თითქოს ამ ხმას ეძებდა. ამისთვის უკვნესდა გული და სალამურსაც ასე აკვნესებდა... სწრაფად მოსწყდა თავის ადგილს და დაეშო მთიდგან...

„ქალს მოესმა ქვების ხრიალი, იმედი მოეცა და იწვევდა თავისკენ... როცა დაუახლოვდა ფეხის ხმაურობა, შეშინდა ქალი და იკივლა... სწორედ დროზედ მოვიდა მწყემსი, თორემ შიშისგან გული წაუვიდოდა... ნადირი ეგონა.

„-- ნუ გეშინიან... ნუ!...

„-- ვინაა?!.

„-- ვისაც უხმობდი!...

„ - მაშ რატომ სალამურის ხმა არა გდევს თან?!.

„რამდენიმე ნაბიჯი კიდევ წარმოსდგა მწყემსმა და სახტად დარჩა... ხმა ველარ ამოიღო, ისეთი მშვენიერება ედგა თვალწინ. .

„— დედოფალო... ჩემო მეფევე!.. მიმსახურე...—წაილულულა მწყემსმა...

„— მეშინიან!..—წამოიძახა ქალმა და ქვითინი მორთო...

„მწყემსი მიუახლოვდა და კიდევ შეევედრა:

„— მიმსახურე, ბატონიშვილო?.. საიდგან მოხველ აქ ამ ღრეებში?!. უკან წაგიყვან...

„— არა, არა!... სალამურის ხმამ გამომიწვია აქით... მაგრამ ველარ მივადწიე იმის სამეფოს... დავიღალე... იქ მინდა, მაგრამ აღარ მესმის ხმა...

„— მე ვუკრავდი სალამურს!..—მოწიწებით უბასუხა მწყემსმა...

„— თუ შენ უკრავდი, მაშ რისიღის მეშინიან შენი?!

— არ ვიცი!..—დაბნევით უბასუხა მწყემსმა, და გულს რაღაც ჩასწყდა...—იქ შენი ხმა რო შემომესმა, საშველად გამოვეშურე... მაშინ სალამური ვილას მოაგონდებოდა. როცა ჰპოვა ის... რასაც ეძებდა... მაგრამ...

„— თუ შენ უკრავდი, —გააწყვეტინა ქალმა სიტყვა,—ისევ დაუკარ და გავემგზავროთ შენ სამეფოსკენ...

„— ჩემი სამეფო—ძირ-ბალახოვანი მთის წვერია და ქერი კი—ცა-ვარსკვლოვანი...

„— დაუკარ... დაუკარ, თუ შენ ისა ხარ!..

„მწყემსმა სალამური ამოიღო და ააკვნესა... ქალი აკანკალდა და წამოიძახა:

„— ჩქარა წავიდეთ შენს სამეფოში!.. უკან დაბრუნება არ ძალ-მიძს!..

„— წავიდეთ, ჩემო ყველავე!..

„— ფეხები აღარ მემორჩილებიან!..— კენესით წა-
მოიძახა ქალმა...

„— ოო... მხრებზედ შეგისომ და ისე აგიყვან ჩემ
ბინამდის... თანაც სამხიარულოდ ავამღერებ ჩემ სა-
ლამურს! ..

„— ოხ, ნეტარებაე!.. მაგას ხომ სიზმარშიაც ვერ
ვნახავდი, ჩემო ყველავე!..— წამოიძახა ქალმა თავის მხრივ...

„მწყემსი სულ დადნა ამ ხმაზედ... სწრაფად შეისვა
მხრებზედ და სალამურს ჩაჰბერა...

„აახმაურა სალამური სამხიარულოდ... გასაგებებელ
სამხიარულოდ, რადგანაც გიჟივით ბედნიერი იყო თა-
ვის ტვირთით... ეს იყო ხმა ნეტარებისა... განა როდის-
მე ესიზმრებოდა, რო ამისთანა ბედნიერება ერგებოდა?!
არა... არა და ათასჯერ არა!.. ეს მეხივით უეცრივ თავს
დაატყდა და აკი ამისთვის ასე მედგრად შეუდგა აღ-
მართს და თან სალამურს სამხიარულოდ ახმაურებს,
რასაც სიხარულით არე-მარე ბანს აძლევს...

„ქალი?! ქალი ხომ ნეტარების ბადეშია გახვეული
და მიჰქანავს ზევით საარაკო სამყოფისკენ და სიამოვნების
ნიშნად ხშირ-ხშირად ხელებს ალერსით მწყემსს
ლოყებზედ უსვამს და შიშველი ფეხებით უნებურად
გვერდებში ულიტინებს...“

ოქრო-მქედელმა რამდენჯერმე გადმოხედა სიყვარულით
და ჩაიციხა... ფიქრობდა, მიუხედა მახარეს ოც-
ნების საგანს... და არ სწყვეტდა იმის ოცნების ქსელს...

მახარეს კი ერთი სიტყვაც არ დაჰვიწყებია დედის
არაკიდგან: „უახლოვდება მწყემსი მთის წვერს. სუსტდ-
ბა, მაგრამ სალამურის კილოს არ სცვლის... ქალიც თა-
ვის ალერსს არ უკლებს... ავიდა მწყემსი მთის წვერზე,

თავის სამფლობელოში შევიდა და მყის ქალი ძირს დაუშვა...

„— დავიღალე!..— წარმოსთქვა მწყემსმა და სიყვარულით თავი ქალის მუხლებზედ მიდო...“

„— დაისვენე, ჩემო ყველავე, ჩემი მუხლი ბალიშად იხმარე!.. გიყარაულებ და ამავე დროს შენ სამფლობელოს დავათვალიერებ!“ — ალერსით ჩაჰჩურჩულა ქალმა და ალერსიანად ბროლის თითები ხუჭუჭა თმაში სავარცხლად ჩაუყარა...

„და ოცნებას მისცა თავი... გამოერკვია მხოლოდ ძაღლის საშინელ, შემზარავ ყმუილზედ... მერე რა გამოერკვევა იყო?! ძაღლი უვლიდა გარს და შემზარავის ხმით ყმუოდა... ტიროდა! მწყემსი უძრავად გაშეშებული იდო იმის წინ; იმისი თავი ლოდივით აწვებოდა მუხლებზედ...“

„რა მოუვიდა ქალს, არაკი აღარას ამბობსო,“ — ასე დაათავა იმისმა დედამ ეს არაკი... — „მხოლოდ ამბობენო, — დაუმატა დედამ: — ძაღლმა ასწავლა ქალს მწყემსის დამარხვა... ქვევით მთის მწერვალის კალთაზე მუხა სდგას, იმის ტოტებ ქვეშ საფლავი ორივემ ამოუთხარეს და საუკუნოდ იქ მოასვენესო... დღესაც იმ მუხის ქვეშ პატარა ბოკერია ბალახით შემოსილი, თუ ზაფხულობით მიხვალ, რომელშიაც განისვენებს მწყემსი, როგორც ამბობენ...“

„ქალისა და ძაღლის თავ-გადასავალზე აღარას ამბობენ, გარდა იმისა, რომ საქონელი ბარში ჩალაღეს პატრონებმა, თავიანთი საქონელი ზიილეს, და ქალი და ძაღლი კი ისევ მთ-სკენ გაემგზავრნენ“...

უკანასკნელმა სიტყვებმა ტანში ჟრუანტელი მოკვარეს მახარეს და წამოიძახა:

— ნუთუ ჩემი და ეთერის ბედიც ეგეთი იქნება?!

— რა იყო, შეილო მახარე, რაზე შეშფოთდი?—
დაეკითხა ოქრო-მჭედელი. .

ეხლა კი მთლად გამოერკვა მახარე და სიმშლილი
იგრძნო.

— რა ვიცი, მამავ. რაღაც არაკი მომაგონდა და
იმან შემაშფოთა... ცუდათ თავდება. .

— არაკი იმისთვის არის, რო ისე არ გათავდეს,
როგორც ცხოვრებაში ხდება...

— რა ვიცი, მამავ, ხანდისხან ცხოვრებაში ესეთი
რამ ხდება, რაც არაკებშიაც არ მოიბოვება...

— მართალს ამბობ, შე-ლო, განა ლითონში ქალის
ხმის გამოქნა არაკებშია ნაამბობი?!

— არა, მამავ, ეგ სრულებით აზრად არ მომსვლია...
სხვა რაღაზედაც ვფიქრობდი, რაც აღარ მახსოვს... არ
ვიცი, რად... ეხლა კი ძალიან მშიან... თუ მეძინება, ვერა
გამიგია რა!..

— ორივე, შეილო, გეძინება და კიდევაც გშიან..
მაშ ჯერ ქამე და შემდეგ დაიძინე...

მახარე სწორედ ისე მოიქცა...

16

ხმაურობა მისწყდა. ოქრო-მჭედელმა ნარგიზას
შეუთვალა დაგვიანება და მახარესთან ერთად ელოდდა
ბატონის მოსვლას. „შიშის ზარი“ უკვე გარედ გამოი-
ტანა მახარემ და გონების ხმით იმეორებდა ეთერის
კილოს...

სარკმელი გაიღო და იქ-დან ბატონის ხმა მოისმა:

— მახარე, გეყურება, რას გეუბნები?!

— მეყურება, თუმცა კი ვერ გხედავ!.. ბნელა!..

— მარტოკა ხარ, თუ ოქრომკედელიც მანდ არის?

— მეც აქა ვარ, ბატონო.. — უხასუხა მახარეს მაგივრად ოქრო-მკედელმა.

— ეთერი უჩემოთ ღია სარკმელთან ვერ დადგება.. — დაიწყო ბატონმა: — ეშინიან... არ სჯერა, რო ავსული არ ემანქება... ამისათვის ჯერ-ჯერობით აქ დავრჩები... მეც მანდ ჩამოვალ და ვნახავ... დღე გაბედული იყო ჩემი ეთერი... ეხლა კი კანკალებს შიშით!..

— თუ ნებას მომცემ და კარებს მაჩვენებ, მანდ ამოვიტან და შენი ქალი თითონ ნახავს რო აქ საშიშო არა არის რა!.. — უნებურად წამოიძახა მახარემ, და წამს იმედი მიეცა ეთერის პირის-პირ ხილვისა... გული კიდევაც სიამით გადაეფერულა...

— არა, ეგ არ შეიძლება!.. — ცოტა სიჩუმის შემდეგ უხასუხა ბატონმა...

მახარე ჩანელდა. ოქრო-მკედელიც თითქოს ნაწყენი დარჩა...

— მაშ, აბა, დაიწყე?! — მოესმა ზევიდგან ბატონის ხმა...

მახარე უნძრევლად იდგა. ოქრო-მკედელიც მახარეს არას ეუბნებოდა.

— რატომ არ აახმაურებ შენს „შიშის ზარს“?..

— დილას აკი მოგახსენე, თუ შენი ქალი იმღერებს-მეთქი!..

— თუ კი წუხელის გარიჟრაჟებისას უჩემ-ქალოდ ამღერებდი შენს „შიშის ზარს“, რატომ ეხლა კი არ შეგიძლიან?!

— წუხელის მახსოვდა კილო. ეხლა კი დამავიწყდა!.. — გაჯიუტდა მახარე.

ძალიან კარგად ახსოვდა. ან კი როგორ დაავიწყ-

დებოდა ეთერის კილო, როდესაც სიყვარულის ცეცხლით, სურვილის ცეცხლით იყო ამოქრილი იმის გონებაში, ყურ-ში... სმენაში...

ოქრო-მჭედელს თუმცა ბატონის წყენა არ უნდოდა, მაინც მახარეს პასუხი სამართლიანად მიაჩნდა. ამისთვის ის არ ჩაერია ლაპარაკში და არ ურჩია მახარეს — აეხმაურებინა თავისი “ბაგე”. ოქრო-მჭედელმა კარგად იცოდა, მახარე გულ-წრფელ პასუხს არ აძლევდა ბატონს...

რაკი მახარეს ასეთი პასუხი მიიღეს, ეთერმა სხვა ხერხს მიმართა... გადია წინ წააყენა, გვერდს ამოუდგა, ჩუმად უმღერდა კილოს და იმას კი ავალებდა — ხმამაღლივ ემღერა.

ამღერდა გადიაც...

— გააჩუმე, ბატონო, მანდ ვილატ მღერის, თუ ჩხავის, თორემ შენი „შიშის ზარი“ გასკდება!..

— ხა, ხა, ხა!.. — გულიანად გადიხარხარა ბატონმა... — ეთერ, — დაუმატა ხარხარს ბატონმა: — ვერ მოგატყუებთ, უნდა იმღერო!..

სხვა დროს გაბედული ეთერი დაიბნა...

მახარემ იგრძნო ეთერის კრთომა და შეებრაღა... გაბედულად მოჰკიდა ხელი „შიშის ზარის“ ენას და წუხანდელი ეთერის გაბედული... ძლიერი მთვარისადმი მიმართვის ხმა ამოაღებინა „შიშის ზარს“ და... შემდეგ მთლად მიაყოლა ეთერის ხმის მოძრაობა გულის წასვლამდის...

ძლიერი, თავზარდამცემი იყო ეს ხმა ზევით... კოშკში... ეთერს გული წაუვიდოდა, რომ მამა და გადია გვერდით არ ჰყოლოდა. სამაგიეროდ, ბატონი და გადია დაიბნენ... ველარ გაეგოთ რა... თითქოს ეთერი გვერდით

ედგათ... გარედან კი ეთერის უკანასკნელი კივილი შე-
მოესმათ... უნდა მიჰშველებოდნენ, გაქცეულიყვნენ ეთე-
რის კივილზედ გარედ, მაგრამ ეთერი მათ 'შუა იდგა უფ-
ნებელი!...

— ხომ გაიგონე, ბატონო, შენი ქალის ხმა?!...— შე-
მოესმათ ქვევიდგან მახარეს სიტყვები...— ნუ იმღერებს
შენი ქალი... როცა მინდა, ვამღერებ ჩემ ლითონის ეთერს...

— ცრუობს, მამავ, ცრუობს!...— ხმის კანკალით წაი-
ლაპარაკა ეთერმა...— ღვისული მემანქნება, იმასაც ესმის
იმის ხმა და გვატყუებს, ვითომც ის ახმაურებს თავის
ლითონს!.. გვედრები, ეხლავე იქ ჩადი, შენი თვალით
ნახე და, თუ მართლა ლითონი მბაძავს, მაშინვე გამოარ-
თვი და აქ მომიტანე... ჰოო, მამავ!.. ეხლა აღარ მეშინი-
ან... იქიდგან ხმა მომეცი და...

— კარგი, შვილო!..— უბასუხა მამამ და გულში
ჩაიკრა...

— მახარე, ჯერ არ დაიძინო, ეხლავე მანდ გავჩნდე-
ბი!..— გადასძახა შემდეგ მახარეს...

— ადრე ძილს ჩვეული არა ვარ!..— უბასუხა მა-
ხარემ...

— მამავ!..— მერე მიუბრუნდა მახარე ოქრო-მჭე-
დელს:— მაპატივე, რო ასე ვიქცევი და ასე გაბედულად
ველაპარაკები ბატონს.

— რად იბოდიშები, შვილო!... გადაქარბებულად არ
ელაპარაკები ბატონს. ხელოსანი უბატონოა. მარტო
ზრდილობით უნდა ველაპარაკებოდეთ ბატონსაც და
ყმას.. შენ კი უზრდელად არ აჰლაპარაკებხარ ბატონს...

— მე კი მეგონა, გაბედული ლაპარაკი ბატონთან
არ შეიძლებოდა...

— სიმართლის თქმა მეფესაც პირში ეთქმის ყვე-

ლასათვის და მით უმეტესად ხელოსნისთვის, რომელიც თავისუფალია...

— ჰო, მართალს ამბობს, შვილო მახარე, ოქრო-მჭედელი: ხელოსანი თავისუფალია...—დაილაპარაკა ბატონმა, რომელმაც ოქრო-მჭედლის უკანასკნელ სიტყვებს ყური მოჰკრა, როდესაც საოქრომჭედლოს დერეფანს მოუახლოვდა და:—ხელოსანი თავისუფალი რო არ იყოს, მაშინ ხელოსანიც აღარ გვეყოლებოდა. ძალით ვერ გააქეთებინებ იმას, რაც იმას უნდა თავისთვის...

-- შვილო, ეთერ, უკვე აქა ვარ და... მახარე, აბა, ეხლა ჩემ თვალ წინ აახმაურე შენი „შიშის ზარი“, თორემ ჩემ ქალს ჰგონია, —სწორედ გითხრა, მეც ვეი ანხმები,—ლითონს ადამიანის ხმის გამოღება არ შეუძლიანო...

მახარემ ნალღლიანად შეხედა სარკმელს. თურმე მთვარეს უკვე მიეფრქვია თავისი ცივი სხივები სარკმლისთვის და იქ... ეთერი უკვე გამოკვეთილი იყო... სწრაფად თავში გაუღვა: „იქნებ ეთერმა თავისი ხმა ააყოლოს, თუ კი მე ავახმაურებ „ბაგესო“...

გაფიქრება და „ბაგის“ ახმაურება ერთი იყო...

მახარემ აახმაურა უკანასკნელი დროის კილოთი კი არა, პირვანდელის, როდესაც ეთერის ხმაში მოისმოდა სულის კვეთება და მუდარება...

მართლაც ეთერი მთვარის შუქით და „შიშის ზარის“ ხმით აღგზნებული აჰყვა ჯერ გაუბედავი ხმით... მერე კი პირველობა ხელთ იგდო, და ასე შეხმატკბილებულმა დაამთავრა თავისი გოდება...

ოქრო-მჭედელი და ბატონი ამ დროს —საოქრო-მჭედლოში, და ზევით კოშკში კიდევ—გაღია განცვიტურებისაგან პირ-ლიები იდგნენ და ეშინოდათ თავიანთ სუნთქვითაც არ შეეშალათ ხელი ამ შეწყობილ ხმისათვის...

— ზჰ!...—სიამოვნებით ამოისუნთქა ბატონმა, როცა გოდება დასრულდა:—ეგ, შვილო, „შიშის ზარი“ კი არა, „საამო ზარი“ ყოფილა... ამისთანა სიამოვნება ჯერ ჩემ სიცოცხლეში არ გამომიცდია...

— მართალსა ბრძანებ, ბატონო, მეც ამაზე უკეთესი არა მინახავს რა... ვმადლობ უფალსა, ეს ჩემ საოქრო-მჭედლოში გამოიქედა და მერე ჩემმა ნაშვილებმა გამოჰქედა...

— საქებურია, სექებური შენი მახარე!..

მახარე კი ყურსაც არ უგდებდა. იმისი თვალი და გონება კოშკის სარკმელს არ ჰშორდებოდა, რომელშიაც გამოკვეთილიყო ეთერი... მართალია, ეთერის სიმშვენიერის გარკვევა ამ სიშორეზე მთვარიან ღამეს ყოვლად შეუძლებელი იყო, მაგრამ მახარეს გონების თვალი მკაფიოდ ჰხედავდა ბროლისაგან ნათალ ყბა-ყურს, ყელ-მკერდს, მხარ-მკლავს და მისი უფსკრულად ქცეულ თვალებს თავის მეტყველ წყარო-ვარდად გაფურჩქნილ ბაგითა...

— ბრწყინვალე მომავალი მოგელის, შვილო მახარე, ბრწყინვალე!...—აღტაცებით მიუბრუნდა ბატონი მახარეს და ხელი მხარზედ დაადო...

ხელის შეხებამ მახარე გამოაფხიზლა, და ბატონს აბნევით შეხედა. ეგონა, სიზმარში იყო, და ეხლა გამოელგოდაო:

— რას მიბრძანებ?!—შეეკითხა უაზროთ მახარე...

— რა უნდა გიბრძანო, შვილო... წელან არ ვამბობდით მე და ოქრო-მჭედელი: ხელოსანი ბატონის ბრძანების გარეშეა... მარტო ის უნდა გკითხოთ შენ და შენ ოსტატ მამისას, თუ რა ფასსა მთხოვთ მაგ „საამო ზარში“

თორემ, აგერ, ჩემი ქალი მოუთმენლად მიმელის... დამავალა: თუ მართლა ლითონი ხმაურობს, მომიტანეო...

მახარემ ოქრო-მჭედელს შეჰხედა და ფერი ეცვალა... ეშინოდა ისეთი არა ეთქვა რა, რის წინააღმდეგ თქმა არაფრისა შეეძლო, და გულს მოჰგლეჯდნენ... ოქრო-მჭედელიც გაჩუმებული იდგა და მახარეს ელოდდა...

რაკი ბატონმა პასუხი ვერ მიიღო, მიუბრუნდა ოქრო-მჭედელს და უთხრა:

— მამისავ, როგორც უფროსს, შენ გეკითხები: რას აფასებ?..

მახარე აკანკალდა, თითქოს გააცივავო.

— რა უნდა დავაფასო?! წუხელის ყველაფერი ჩემ შეილობილს ჩავაბარე; მე აღარა მეკითხება რა... ეხლა მახარემ იცის. ყველაფერი მაგას ეკითხება... მით უფრო, მაგ ნივთის შემუშავებაში მონაწილეობა არ მიმიღია...

— მამავ!—აღტაცებით წამოიყვირა მახარემ და მხურვალედ გულში ჩაიკრა...

— მამავ!..—ზევიდგანაც ჩამოსძახა ეთერმა...

— შეილო ეთერ, ეხლავე!..—უპასუხა ბატონმა თავის ქალს...

ეთერის ხმაზე მახარე მყის მოსწყდა მამისას მკერდს და ბატონს უთხრა:

— ეს, რასაც შენ „მიშის ზარს“, ხან „საამო ზარს“ სახელად არქმევ, თუშცა მე...—უეცრივ შესდგა, რადგანაც ოქრო-მჭედელთან ლაპარაკი მოაგონდა, როდესაც იმან მასხარად აიგდო, როცა მახარემ „ბაგე“ უწოდა თავის ქმნილებას... გონებაში ყოველთვის წინ უძღოდა ამ სახელს „ეთერის“, მაგრამ არც ერთხელ არ წამოსცდენია...

ეხლა კნინდა წამოსცდა...

— მაშ შენ რაღას არქმევ?— შეეკითხა ბატონი, რაკი მახარე შესდგა: — რატომ არ ამბობ?!

— „ბაგეს“ არქმევს!.. — ჩაერია ოქრო-მჭედელი ლაპარაკში...

— ხა... ხა .. ხა!.. ძალიან წააგავს მოყვანილობით ბაგეს!.. — გულიანად გადიხარხარა ბატონმა: — კარგი კიდეც, „ეთერის ბაგე“ არ დაარქვა, თორემ ვიფიქრებდი: მახარეს ჩემი ქალი ძალიან მახინჯად მოჰჩვენებია-მეთქი...

შიგ გულში მოჰხვდა ბატონის სიტყვები... მაშინვე მიუბრუნდა ბატონს და თავის გამართლება დაიწყო:

— მხოლოდ ხმის გამოსაცემად ვამბობდი... აი, ამას ენად ვგულისხმობდი, აგერ ზევით კიდეც — საკლიტულს, რაზედაც ენა ჩამოკიდებულია, და ეს კიდეც ტუჩებად .. ლითონს რო თავისთავად მოძრაობა შეეძლოს, მაშინ უთუოდ ბაგის სახეს მიიღებდა, მაგრამ...

— კარგი, კარგი, შეილო, რაც გინდა დაარქვი, ეხლა კი მიპასუხე: რა ფასია შენი...

— ხარისა!.. — სწრაფად დაუმატა მახარემ...

— ჰო, ხარისა?!..

— ფასდაუდებელია... ამ წუთის მაინც, — უპასუხა მახარემ...

— როგორ?! ჩემი ქალის ხმა მოამწყვდიე და მაგას მეუბნები, არ მოგცემო?!

— მართალს უბნობ!.. გასასყიდად არ მომიწყვდევია შენი ქალის ხმა.

— პატრონსაც აღარ უბრუნებ? — ცოტა წყრომით შეეკითხა ბატონი...

— პატრონისთვის არ გამომირთმევია რა.

— როგორ, ხმა ქურდულად მოამწყვდიე — და ეხლა

იძახი: არ განმომირობევია რაო?! — უკვე გარისხებული შეეკითხა ბატონი...

— ქურდულად?!. გამიგონე, ბატონო, ეგ ბრალი... რო გამექურდნა შენი ქალი, მაშინ შენ ქალს ის აღარ ექმნებოდა, რასაც მე წამოვიღებდი... მაგრამ შენ მოწმე იყავი, რომ შენ ქალს თავისი ხმა თავისთან აქვს... მაშ... — ალელუებით შეე ითხა ბატონს: — რა საბუთით მაგრე მლანძღავ?!. აი, ეს „ზარი“ შიშისა, თუ საამოსი აქ არის... ამოიღე შენი ქალის ხმა და წაიღე... ლითონი ხომ ჩვენია და ჩვენივე დარჩება... მამავ, — მიმართა მერე ოქრო-მქედელს: — ეს ლითონი, მგონი, ნაქურდალი არ არის?!.

— შვილო მახარე, დამშვიდდი!.. — ალერსით უთხრა ოქრო-მქედელმა, თუმც ბატონს ამ დროს უკმაყოფილოდ გადაჰხედა... — აქ ცოტა გაუგებრობა მოხდა... ბატონმა ისე ვერა სთქვა...

— ჰო... ჰო... ეგრეა, მამისავ... ქურდობაზე სრულებით არ მიფიქრნია... ამაღამ დამშვიდდი და დილაზედ მოვილაპარაკოთ... ღამე მშვიდობისათ!

მეორე კარი

1

მეფის შვილი ნადირა იმ წლოვანებისა იყო, რო-
დესაც კაბუკი სატრფოს დაეძებს. მხევალნი კი მრავალ-
ნი იყვნენ, მაგრამ არც ერთმა მათგანმა გული არ წაჰ-
სტაცა...

ხშირად ეწვეოდნენ ხოლმე მეფეს იმის ქვეშევრდო-
მი ბატონიშვილები, შემდეგ მეფეც იწვევდა თავისთან
ბატონიშვილებს ცოლშვილით. თითონ სეფე-წულიც
ეწვეოდა ხოლმე იმათ ხან მარტოკა, ხან კიდევ თავის
ერთად-ერთი დით—მარეხათი... მაშინ ხომ მთელი ქალთა
კონა შეიკვროდა იმათ გარშემო, მაგრამ არა და არა!..
გული ვერავის შეუთვისა.

მეფეს ძალიან უნდოდა ნადირას ამოერჩია ვინმე,
შეერთო ცოლი და ტახტი გადაეცა თავის შვილისთვის.
გადაწყვეტილი ჰქონდა: ცოლის შერთვის დროს ტახტიც
გადაეცა, დაელოცნა და თითონ კი მოესვენა... რასა-
კვირველია, შვილის მოქმედებას თვალყურს ადევნებდა,
გაქირვების დროს სამეფოს მართვაში დაეხმარებოდა,
მაგრამ ეს სხვა იქნებოდა, ვიდრე დღე-მუდამ სამეფოსა-
თვის ზრუნვა... დღენი სიბერისა უდარდელად უნდოდა
გაეტარებინა...

მეფეს საშინლად უყვარდა მეურნეობა, ნამეტნავად
მეხილეობა... მზად იყო ამისათვის ყველაფერი შეეწირნა,
რასაკვირველია, გარდა მოვალეობისა, რომ თავის ხელით

ჩაერგო ხეხილი, თვალ-ური ეღვნებინა იმის ზრდა-დასი-
ლებისათვის... ხშირად სადილსაც კი ივიწყებდა ბაღში
მუშაობის დროს...

მაგრამ ხშირად არ ჰქონდა ასეთი ბედნიერი დრო..

ამისათვის ასე ეჩქარებოდა ნადირას გამეფებას და
ხშირად ამ საგანზე ებაასებოდა.

ერთხელ ასეთი ბაასის დროს ნადირამ უთხრა მამას:

— მამავ, მეც მინდა შენი ნება ავასრულო, მაგრამ
რა ექნა, რომ საცოლო ვერ მომიძებნია?! უცოლოდ ტახტ-
ზე ასვლა არც შენ გინდა, და არც მე. და მაშინ სულ
ველარ შევირთავ ისეთ ცოლს, როგორიც მინდა.

— რა მოგივიდა, შვილო, რომ ამოდენა ქალებში
ერთსაც ვერ შეეგუე?!

— რა ვიცი, მამავ!.. იქნებ მიზეზი მარეხა იყოს?!

— როგორ?... — ცოტა გაკვირვებით დაეკითხა მეფე.

— ყოველ ქალს მარეხს ვადარებ და ვერც ერთი
იმისთანა ლამაზი, ვერც ერთი იმისთანა სინაზისა ვერ
ვპოვე... მარეხი კი ყოველთვის მეუბნება: „ციდან ჩამო-
ვარდნილი ვარსკვლავი ხომ არ იქცევა ქალად, რომ შენ
დარად გახდეს... ვფიცამ მთვარეს, ჩვენში ყველა ლა-
მაზია, ვინც კი გვინახავს... და სეფე-წულს შეჰშენისო“...

— მართალი უთქვამს, შვილო!

— არა, მამავ, სადაც ვყოფილვარ, და ან ჩვენთან
მოსულან, ჩემი ტოლ-ამხანაგები სულ ერთსა და იმავე
სახელს გაიძახიან: „ეთერი... ეთერიო“...

— მართალს ამბობ, შვილო, მეც ბევრი რამ ვსმე-
ნია იმ ქალზე კარგი და იმის მამაზე ხომ უფრო კარგი...
მებატონეებისაგან კი არა, ყმებისაგან... მებატონეები კი
ლანძღვით იხსენიებენ იმის მამას: „ხალხი გაგვირყვნაო“...

— მით უკეთესი. მინდა ეთერიც ვნახო; თუ ისიც

არ მომეწონა, მაშინ თვალ-ხუჭელა თითს დავადებ, რო-
დესაც გარს შემომეხვევიან, და ის იქნება ჩემი ცოლი ..

— კარგი, მაგრამ როგორ ჰნახავ?... ეთერის მამა,
ალარც კი მახსოვს, როდის იყო; ეხლა მოვიწვიო, ეგო-
ნება მქიროდეს... შენ წახვიდე, მით უფრო უხერხულია...
მომჩივარი რო იყოს ვინმე იმაზე, მაშინ დღესვე შეი-
რიკს ვაფრენდი, მაგრამ ჯერ იმაზე არაფრის უჩივლია. .

— მეც ვფიქრობდი, მამავ, მაგაზე... და, აი, რა
მოვიფიქრე: ვერც მოვიწვევთ, ვერც მე წავალ და მით
უმეტესად — შენ და მარეხი. ამის გარეშე ერთი გზაა...
მე წავალ, როგორც მეფის კარისკაცი, და შემთხვევით
ვითომ იმის საბატონოში მოვყვები... რასაკვირველია,
ისინი მე ვერ მიცნობენ... ბევრ რასმე მოეჩნება რო-
გორც კარისკაცი, იმის მიხედვით, მომეწონება, თუ არა
ეთერი... თუ მომეწონა, ვეცდები მამა-შვილი აქ მოგი-
ყვანო... შენც დახვდები გულ-ლიად და, როცა გამოვეც-
ხადები შენ შვილად, მაშინ ხომ სულ ერთია, ის ჩემი
ცოლი იქნება...

— შეილო, ეხლა კი სრულის სულის სიმშვიდით
ტახტს ჩავაბარებ, რადგანაც შენი მოსაზრება დამჯდარი
ქუთის მოსაზრებაა... ჰქმენ მაგრე!... — სიხარულით უთხრა
მეფემ და შვილს შუბლში აკოცა...

2

დიდხანს ელოდდა ეთერი მამას... ძლიერი შთაბეჭდი-
ლება მოახდინა „ზარის“ ხმამ... — თითქმის თავდავიწყე-
ბამდის მივიდა, და თავის გულის ნადები სიმღერაში
ჩააქსოვა... — როცა გაათავა გოდება, მოუთმენლად ელოდ-
და მამის დაბრუნებას, რომელსაც უნდა ამოეტანა ის...
„ზარი“ . „თავ-ზარი“... უნდა ეხილნა, ხელი შეეხო და

შემდეგ თვითონვე ამეტყველებულიყო და ამეტყველებინა ისიც...! მაშინ ვინ გაუძლებდა მის მომხიბლაობას?! სეფე-წული იმის წინ მუხლს მოიხრიდა, და დედოფლად იქცეოდა... ეს ხომ იმისი ოცნება იყო!.. დედოფლობა, ან — არარაობა!..

„რაკი ის... ჰო, „შიშის ზარი“ ხელთ მექნება... — ფიქრობდა ეთერი: — მეფეს ვესტუმრებით და იქ ავმეტყველებით ერთად... სეფე-წული გადირევა, თაჯხარს დაეცემ და ხვეწნასაც დამიწყებს... ჯერ გავნაზღდები... და როცა თითონ მეფე მობრძანდება, მიიხრეს თავის შვილისთვის, მაშინ...“

„მეფე ხომ ქვრივია!.. — უეცრივ გაუელვა თავში ეთერს... — თვითონ მეფემ რო...“

„ხომ დედოფალი ეიქნები!.. — უეცრივ უპასუხა თავის თავს, და სიამის ღიმილმა გაუბო მარწყვისებური ტუჩები: — მამა, თუ შვილი, — ჩემთვის სულ ერთია!“..

და მიეცა ოცნებას, თუ ის როგორ მოიქცევა, როცა დედოფალი იქნება, სამეფოს გამგე... ის განაგებს სამეფოს ისე, როგორც უნდა... იმისი სურვილი ძირსდაუშვებელი იქნება... ჩიტის რძეც რომ მოითხოვოს, ისიც კი მაშინვე გაჩნდება...

„ავაშენებ წალკოტს... შიგ ირმის ჯოგს შოვაშინაურებ და სულ დიდებულ ბატონიშვილებს ვამწყემსინებ... თუ ქვრივი მეფის მეუღლე გაკხდი, მაშინ თითონ მეფესაც ხშირად სამწყემსოდ გავგზავნი“...

მამის ფეხის ხმამ შეაწყვეტინა ოცნება. მაშინვე მამას მიჰვარდა და დაეკითხა:

— მამავ, მოიტანე, ჩქარა მაჩვენე ის რაღაც?!

— არ იძლევა, შვილო!.

— როგორ თუ არ იძლევა?! — მამისათვის ჯერ

უცნობი ხმით წამოიძახა ეთერმა, — ვილაც ლატაკი ხელო-
სანი უარს გეუბნება შენ... დიდებულ კაციას!!.

— ოქროც შევაძლიე, შეფასება ესთხოვე, მაგრამ
მიპასუხა: „უასდაუდებელიაო“!..

— და იმ წამს თავი არ გააგდებინე?..

— ეთერ, — გაკვირვებით შეეკითხა მამა .. — რას ჰნიშ-
ნავს ეგ თავის გაგდებინება?!..

— კიდევაც იმისთვის გეუბნებიან უარს, მამავ, რო
თავის გაგდებინება არ გესმის!..

— ეთერ, ვერა გცნობ, შვილო, ეს რა კილოა?!..

— მით უარესი, მამავ!.. ის რაღაც არის, ჩემ ხელთ
უნდა იყოს, რაღაც უნდა დაგვიჯდეს... ნებას არავის
მივცემ ჩემი ხმა სათამაშოდ გახადოს... ჩემი ხმა ჩემთან
უნდა იყოს...

— სწორედ ეგ მეც ვუთხარი... ქურდიც კი დაეუ-
ძახე...

— მერე რა გითხრა?..

— რასაც ვისაც მოვბარავ, მაშინ დამკარგავს აღარ
ეკნებაო... მაგრამ შენი ქალის ხმა ხომ ისევ შენ ქალთან
არისო...

— ოჰ, ღმერთო, რა ავაზაკი ყოფილა!.. და ამის-
თანა ავაზაკებს კიდევ ალაპარაკებ?! ხვალვე უბრძანე:
ჩამოართვან სულყველაფერი და თითონ იმას კი ორმო-
ში უკარ თავი!..

— ეთერ, შვილო, შენგან მაგის თქმას არ მოვე-
ლოდი?!.

— შენ თითონ რამდენჯერ მითხარი, სხვა ბატო-
ნები აწიოკებენ თავის ყმებს... და შენ კი შენი ყმისაგან
ვერ გიყიდნია!..

— ეთერ, მერე რა კარგ საქმეს აკეთებენ ისინი,

რო აწიოკებენ?!.. და მერე მახარე ყმა არაა... ხელოსანი თავისუფალია!..

— არ ვიცი, ის ვილაც ოხერი მახარე თავისუფალია თუ არა?!..—ეს კი კარგად ვიცი, შენ მწაწყალზე სცხოვრობს და შენვე გეჟღერება... მამავ, უნდა უეჭველად ის... ის რაღაც არის, ჩემი იყოს... გოხოვ, გევედრები!..

— კარგი, შვილო, კიდევ შევეცდები დილა აღრიანათ წნახავ და ყოველივე საშუალებას ვიხმარ, გამოვართვა... მაგრამ, ბოლოს და ბოლოს, თუ ხვალ ვერ მოვახერხე, თვითონვე ხეწნას დაგვიწყებს შევიძინოთ, ხელოსანმა თავისი გაკეთებული ნივთი თუ არ გაყიდა, ვერ იცხოვრებს...

— მაგრამ, მამავ, ჩქარა მინდა!..

— მარტო მაგაშია განსხვავება, რამდენად ჩქარა მოხდება ეს... ვეცდები კია...

— სრულებით სასიამოვნო არაა, სხვას მიჰყიდოს...

— ვის უნდა მიჰყიდოს!..

— ვის და, ცოტა მთხოვნელები მოდიან?... თუ კი გაიგეს, ჩემი ხმა იმ „შიშის ზარშია“ გამოიწყვედები...

— მართალს ამბობ, შვილო,—ცოტა შემკრთალმა უბასუხა...—უეჭველად ვეცდები როგორმე დავიყოლიო და ჩქარა გამოვართვა...

3

კაცია ბატონს სამეფოს აღმოსავლეთი მიდამოები ექირა და ამისთვის განაპირა მხარედ ითვლებოდა. კარგა დაშორებული იყო მეფის სამფლობელოზე. შუაში რამდენიმე საბატონო იყო, და მგზავრი ფეხს ვერ აუქცევდა ამ საბატონოებს, თუ იმისკენ მიმავალი იყო, ან იმისგან მეფისკენ.

მართალია, კაცია და იმისი ქალი ეაერი პირად ვერ იცნობდნენ სეფის-წულ ნადირას, მაგრამ მათ შუა მყოფი მებატონეები ხომ თითქმის ყველა იცნობდა. და ნადირა, როცა მამამ გზა დაულოცა, საგონებელში ჩავარდა, თუ როგორ აეხვია იმათთვის, ან თუ ეს შეუძლებელი იყო, რა მოეჩმახა, რომ თავისი განზრახვა არ გამოემყდარებინა...

ცოტა მოფიქრების შემდეგ მოაგონდა თავის ერთგული მონადირე ირემა და მაშინვე მოიხმო.

— ჩემო ირემა, ჰყოფილხარ ოდესმე კაციას საბატონოში?!

— როგორ არა, დიდებულო სეფე-წულს, ხშირად ვყოფილვარ იმის საბატონოში. ძალიან პურ-მარილიანი კაცია და ყმებისთვის თავდადებული... იმის მომდურავს ადამიანის შვილს ვერ იპოვი...

— ეგ ძალიან კარგი!..— გააწყვეტინა სიტყვა სეფე-წულმა ირემას...— შეგეძლება ისე მატარო, და კაციას სამფლობელოში მიმიყვანო, რო გზაში სხვა მებატონეები არ შეგვხდნენ?..

— ძნელი იქმნება, თუ შარავნით ვიარეთ...

— სხვა გზა კი არ მოიპოვება?!.

— როგორ არა, მაგრამ ცხენისთვის ცოტა ძნელი სასიარულო იქმნება...

— სიძნელეზე ნუ ჰღარდობ!..

— მაშინ წინ არა უდგას რა... მწყემსების მეტი და ნადირისა ჩვენ არავინ შეგვხდება...

— კეთილი. ხვალ დილით ადრიანად გავემგზავრეთ...

— კეთილი...

— გაფრთხილებ კი, ხვალდგან მე სეფე-წული

არა ვარ... ვინმე მებატონე, და არა სეფე-წული... ნამეტნავად, კაციას შინა-ყმებთან ფრთხილად იყავი. მარტო კაციაშ თუ გკითხა ჩემზე რამ, მხოლოდ იმას უთხარი, რომ მე მეფის კარისკაცი ვარ... მეფის სურვილი ასეთია, რადგანაც საიდუმლოდ მომანდო საქმის გამოძიება... იმაზე ერთმა მებატონემ საჩივარი შემოიტანა. რაკი...

— უთუოდ ტყუილად ედავება ის ვილაც...

— მეფეც მაგრე ფიქრობს, და ამისთვის მე მომანდო, რაკი სხვას არ ენდობა... კაცია მე არ მიცნობს, არც სადმე ვუნახივარ... ეს ძალიან აადვილებს მეფის დავალებას... მეფის ნებითვე მხოლოდ შენ გეუბნები ამას, რადგანაც მეფეს შენზე მოვახსენე, ჩემი ერთგულია და სანდოც-მეთქი...

— სეფე-წული!.. განა ღირსი ვარ მაგ ნდობისა?!

— ეგ ხომ შენ უფრო კარგად უნდა იცოდე!..

— მაშ ხვალ დილა-ადრინად?!

— ჰო, ჩემო ირემავე, ეხლავე შედი საჯინიბოში და უთხარი ჩემი სახელით, ორი ბედაური დაგვიმზადონ.. მერე სამზარეულოში და იქაც ეტყვი, საგძალი დაგვიმზადონ...

— იმდენს რას წავიღებთ, დიდებულო სეფეს-წული, რომ სამ დღეს გვეყოს... მით უფრო, ჩვენ ვითომ სანადიროდ ვართ წასულები...

— მართალს ამბობ, ირემავე,—მაშ მარტო ღვინო და პური წავიღოთ.. დანარჩენისათვის ზრუნვა შენ იკისრე...

— წელან მოგახსენე: გზაში მარტო მწყემსები და ნადირი შეგვხდება-მეთქი. მწყემსებთან ყველა ხორავს ვიშოვით, გარდა ღვინისა, და თუ შემთხვევით ნადირის ხორცსაც მივუშატებთ, მაშინ ხომ ჩვენ ბედს ძალღი არ

დაჰყეფავს... ჩვენ ხომ მართლა სანადიროდ არ მივდი-
ვართ... უნდა ჩქარა ვიაროთ. თორემ გზა დიდია... თუ
რიგიანად ვიარეთ, მხოლოდ მესამე დღეს სადილობისას
კაცაასთან ვიქნებით.

— მაშ მართო ღვინო წავიღოთ. მართალს ამბობ,
ჩემო ირემავე, ეგრე იყოს!..

ირემა გამოეღამემშვიდობა სეფე-წულს. სეფე-წული
კი ეთერზე ფიქრმა გაიტაცა...

ეთერი არ ენახა. ეთერი, აგერ ეს რამოდენა ხა-
ნია, სანატრელად გაუხდა. ხშირად, როცა მართოკა
რჩებოდა თბილ მთვარიან ღამეს, მხოლოდ იმაზე ფი-
ქრობდა და ამ ფიქრებში ეთერი ეხატებოდა აუწყრელ
სილამაზისა, მომჯადოებელ ქმნილებად.. იქმნება, ამაში
დამნაშავენი იმისა ტოლ-ამხანაგები იყვნენ, რომლებიც
გულწრფელად უამბობდნენ თავიანთ გაწბილებას?!. ხომ
ყოველთვის ეთერისა, ან უკუგდებულ მთხოვნელი მეფეს
ესტუმრებოდა და სეფე-წულს უამბობდა თავის თავ-გა-
დასაფალს... „არც თუ მაგრე სახარბიელოა.. ძალიან
თავგამოდებულია...“ დაუმატებდა ხოლმე ზოგიერთა მათ-
განი... სეფე-წული კი გულიანათ იცინოდა... იცინოდნენ
იმასთან ერთად გაწბილებულებიც...

როცა ისენი ჰშორდებოდნენ, მაშინ სულ სხვა გუ-
ნებაზე ღვებოდა. ენატრებოდა ეთერის ნახვა... ფიქრობ-
და, თუ როგორ ენახა ეთერი... ამ ფიქრმა ისე შეიპყრო,
რო გარეშემო სხვას ვეღარავის ამჩნევდა, „იქნება ეთერ-
ზედ უფრო ღამაზს...“

ეთერი იმისთვის იყო მომზიბვლელი, რომ უხილავი
იყო... იმაზე მხოლოდ ლაპარაკობდნენ, აქებდნენ.. აძაგებ-
დნენ... მაგრამ ყველა მაძაგებელი და მაქებარი თურმე
მთხოვნელი იყო, როგორც სეფე-წული ირკვევდა...

ყველა ესენი ეთერისგან უარყოფილნი იყვნენ... აი, ეს აორკეცებდა იმის სურვილს და თვალს უბლანდავდა...

სხვა ქალები კი მშობლებთან ერთად ხშირი სტუმრები იყვნენ. ის იმათ შორის ტრიალებდა და აღარებდა იმისივე ოცნების ქმნილ ეთერს და არცერთზე გულის არ მისდიოდა... რასაკვირველია, ოცნების ქმნილს ვერც ერთი ხორციელი ვერ შეედრებოდა.

თითქმის განთიადისას ოდნავ მიეღულა, რომ ირემა უკვე კარს მოადგა ორი ბელაურით...

4

ეს მესამე ღლეა, რაც ბატონი მახარეს ევაჰრება და ვერას გამხდარა. მახარე ყოველთვის ერთსა და იმავე პასუხს აძლევს: „ფასდაუდებელიაო“.

ოქრო-მჭედელსაც აკვირვებს, თუ მახარე რის იმედით არ აძლევს ბატონს... საკმარი ლითონი აღარ დარჩათ, რომ გასასყიდ-გასაცვლელი ნივთები დაამზადონ და ამით ჯერ-ჯერობით ხელი მოინაცვლონ. ერთხელ კიდევაც ურჩაა ოქრომჭედელმა მახარეს:

— შვილო, მიეცი ბატონს, თორემ, ვაი, თუ მერე ვინანოთ!..

— საყვარელო მამავ, — უპასუხა მახარემ, — მირჩევნია ეს ბაგე ისევ ლითონებად დავანაწილო, ვიდრე ჯერ-ჯერობით გავშორდე... თუ შენი ნებაა, მიეცი, მამავ, მე კი თანხობას ნუ მათქმევინებ...

— არა, შვილო, უშენოთ რისამე გაცემას ვერ ვიკისრებ ეხლა, მით უმეტეს, მაგ ქმნილებისას..

და ამის შემდეგ ხმა არ ამოუღია ოქრო-მჭედელს. ბატონსაც ესეთივე პასუხი უთხრა ოქრო-მჭედელმა, და

იმანაც თავი მიაწება ამის შემდეგ. ეხლა მხოლოდ მახარეს-ლა ევაჭრება...

ბატონი პირველ დღესვე ისე გაჯავრდა, რო გადასწყვიტა აღარ შეჭვაჭრებოდა, მაგრამ ეთერი აღარ უსვენებდა...

აი, მესამე დღეს კიდევ მოვიდა ბატონი; გამოიხმო გარედ მახარე და შარა-გზისკენ, სწორედ კოშკია პირდაპირ, გაიქოლია..

— შეილო, მახარე, ის მაინც მითხარი, რა მიზეზით?!. მაშ რისთვის გააკეთე ე „შიშის ზარი“, თუ კი არ გაჰყიდდი... ან არ გადასცვლიდი?!

— ბატონო, ეს მხოლოდ ჩემთვის გავაკეთე... ხმა ისეთი მომხიბლავი იყო, რ რ მინდოდა მაშინვე გამომეწყვდია რაშიმე, რომ მუდამ ჩემთან ყოფილიყო; და აი, მოვახერხე ეს... ეხლა კი შენ მეუბნები, მომეციო... მერე მე რაღა დამრჩება?!. შენ შენი ქალი გყავს თავის ხმით, მე კი მხოლოდ შენი ქალის ხმის მგზავსი ხმა... — ცოტა არ იყოს, გულ-აზდილად მოჟუიდა მახარეს და ამის გამო იმის კილოსაც ნალელიანობა დაეცყო.

თითქოს უხდოდა ეთქვა: „შენი ქალი მიყვარს... ის მე არ მიკადრებს... შეეძელ იმის მომჯადოებელი ხმის ოდნავ მიბაძვა. სახსოვრად, სანუგეშებლად ეს მინდა მქონდეს, და ამის ხელიდგან გამოცლაც გინდათო“...

ბატონი ოდნავ მიუხვდა და ჩაფიქრდა...

უეცრივ ორივემ იქით მიიხედეს, საიდგანაც აჩქარებული ცხენების ფეხის ხმა ამ დროს მოისმა, და ორივემ დაინახა იმათკენ მომავალი ორი მხედარი... ცხენები მთლად ქაუში ცურავდნენ.

ბატონი და მახარე გზის პირისკენ მიდგნენ. მხედარნიც მოუახლოვდნენ და მიემშვიდობნენ...

— გეთაყვათ, ბატონი კაცია შინ იქნება, თუ არა?!

— მიბრძანეთ, თქვენი მორჩილი მონა კაცია თქვენ წინა სდგას!..

— ახ!—წამოიძახა ერთმა მზედარმა და სწრაფად გადმოხტა ცხენიდან და აღვირის ტოტები მეორეს გადუგდო, რომელმაც მიჰბაძა პირველის მოძრაობას და თითქმის პირველი მიწას დაეშო.

— უკაცრავად, ბატონო კაცია, ასე კადნიერად რომ მოგმართეთ!!!

— რას მიბრძანებთ, ბატონო, შუბლზე ხომ არ გვაწერია, ვინა ვართ... შენ კი ძალიან ზრდილობიანად შემოგვეკითხე... მაგრე ზრდილობიანათ მეფეც არ შემოგვეკითხებოდა...

— რასა ბრძანებთ, ბატონო კაცია, მეფის კარისკაცი ვარ და მხოლოდ იმისგან ვისწავლე ზრდილობა.

— მეც მაგას მოგახსენებთ, მეფეც ვერ შემოგვეკითხებოდა-მეთქი. ეხლა ვხედავ, თუ მაგრე ზრდილობიანად რად შემომეკითხე; მეფის კარისკაცი რომ არ ჰყოფილიყავი, ვერ მოახერხებდი. მაგრამ რა დროს მაგაზე ლაპარაკია, წამობრძანდი... თქვენი ცხენები მოწმობენ, ძალიან დაღლილები იქნებიან...

— მართალს ამბობ, ბატონო კაცია, ეს მესამე დღეა, რაც უგზო-უკვლოდ მთა-ღრეს მოვედენით და დავეძებთ ფარშევანგს... გვინდა ვიპოვოთ...

— განა მეფეს გაუფრინდა ფარშევანგი?!

— არა, ბატონო, მეფეს კი არა, ერთ მეზობლს, რომელსაც მეფე ძალიან პატივს სცემს და უყვარს კიდევაც. იმის ფარშევანგის შესახებ მოვიდა ცნობა და მეფემ მაშინვე გვიბაძა: მოუწახე ფარშევანგი და ჩააბარეო...

— ბედნიერია ყოფილა ის მებატონე, რო მის-
თვის აგრე ზრუნავს მეფე!..

— ნუ გშურთ, ბატონო, მეფე ყველასთვის ზრუ-
ნავს... იქნება შენ უფრო უყვარდე მეფეს...

— მაინც ფარშევანგისა რა გაიგეთ?..

— რას გავიგებდით!.. ტყუილად ვეხეუილეთ და
შენ საბატონოში რო გადმოველით შარა-გზაზე, გვით-
ხრეს:

„ფარშევანგს გაფრენა სრულებით არ უფიქრნია და
მშვიდობით იმყოფება ბატონის კოშკშიაო“...

— ხა, ხა, ხა! — გულიანად გადიხარხარა კაცია, —
მაშ სულ ტყუილად მოგიხდა სამ დღეს ტყე-ღრეს სია-
რული?!

— სულ!.. მერე რა გულის ფანცქალით ყურს ეუგ-
ლებდით, იქნება საიდგანზე შემოგვესმას ფარშევანგის
ხმაო...

— ვგრძნობ, რანაირად უნდა გფანცქალებოდა
გული...

ამ ბაასით გაიარეს შარა-გზა, სასახლის გალავანში
შევიდნენ და სასახლის კარს მიადგნენ... მიიპატიეთა კა-
ცია მსტუმარი და ეხლა ღა მოჰკრა თვალი, რო ირემა
ფეხ-და-ფეხ მისდევდა იმათ და თან ორ ცხენს მიიყო-
ლიებდა.

— ვეყო, ეს კი სულ გადამივიწყდა... — საჩქაროდ
უბრძანა ცხენები ჩამოერთმიათ, დაეზინავებიაო. ცხენები
და იმისთვისაც ბინა ეჩვენებინათ... — კარგა გაუმასპინ-
ძლდით მაგასო!.. — დაუმატა ბატონმა.

როცა ბატონმა მახარე გამოიყვანა გარედ და კოშ-
კის პირდაპირ შარა-გზაზე დაუწყო ლაპარაკი, ეთერი ამ

დროს მალვით გამოიციქებოდა და უნდოდა ბაასის
დროს გამოეცნო მახარესი და მამის სახის გამომეტყვე-
ლებით შედეგი. ისე მოუთმენლად ელოდდა „შიშის ზა-
რის“ შეძენას, რომ მამის დაბრუნებას ვეღარ უცდიდა
გულ-გრილად... მით უფრო, მამამ უთხრა: „დღეს უკანა-
სკენლად შეგვეკითხები ი ბალოს. თუ დღესაც ვერას გა-
ვხედი, ჩემო ეთერ, უარს ვამბობ იმასთან ვაქრობაზე“...
აი, ამისთვის ამოეთარა სარკმლის პირას და თვალ-
ყურს ადევნებდა იმათ. დღეს პირველად ნახა მახარე...
ღმერთო, რანაირად არა ჰგავს იმათ, რომლებიც მოდიან
და თხოულობენ ეთერს!.. ამის მზგავსი არა უნახავს რა!
ნამეტნავად როცა იმის მამას რაღაცას ეუბნებოდა, ოჰ,
რანაირი ძლიერი სახის და თვალის გამომეტყველება
ჰქონდა?! აკი იმისი მამაც ჩაფიქრდა!.. „ნეტა რა უთხ-
რა ისეთი?!“ გაიფიქრა ეთერმა...

რა საშინლად ეწყინა, როდესაც ორი მხედარი წინ
აეფარა და მახარეს ვეღარ ჰხედავდა...

„ეს ვილაცა ახალი მთხოვნელი მოვიდა“!.. გაიფიქ-
რა ეთერმა და მაშინვე გადასწყვიტა: „უნახავად გავის-
ტუმრებ... მერე რას ჰგავს... გაუთლელ მორგეს“... მერე
რა ესიამოვნა, როცა იმისი მამა და ის ვილაც თვალს
მოშორდნენ და იმის თვალ წინ მხოლოდ მახარე იდგა
ნაღვლიანი და იმათკენ გაიციქებოდა.. შემდეგ დაი-
ნახა, როგორ ამოიოხრა, თითქმის გული თან ამოაყოლა
ამ ოხვრას და თვალები იმის სარკმელს მიაპყრო... ჟრუ-
ანტიელმა აიტანა ეთერი... ტანი შეუსველდა... რა ძლიე-
რი გამომეტყველება ჰქონდა მახარეს თვალებს, რო-
ცა ეთერს მუხლები ჩაუყეცა...

— შეილო ეთერ, რატომ მაგრე ჩამჯდარხარ?! —
შეეკითხა მამა, როცა ეთერთან შემოვიდა და ასეთი სუ-
რათი დაინახა...

ეთერმა ძლივს გონება მოიკრიფა... ზღაზნვით წად-
გა და მამას ჩაღვლიანი თვალებით შეეკითხა:

— მამავ, რა გითხრა?

— ვინ?

— ახალმა ოქრო-მკედელმა!

— შვილო, როგორც გითხარ, იმას აღარ შევეცა-
რები... მგონია, სულელს შეჰყვარებხარ და ის შენი ხმა
თავისთვის გაუკეთებია!..

— ეგ შეუძლებელია! განა არ იცის, ჩვენ შორის
რა დიდი განსხვავებაა?!

— რო იცის, აკი იმისთვის შენ ხმას იკერს და
ამწყდევს რაღაც „ზარში“... მაგრამ ამას თავი დავანე-
ბოთ... დრო მავსცეთ მაზარეს და თითონვე მოგიტანს
და შემოგვეხვეწება იმის ნახევარ ფასშიაც, რასაც ეხლა
ვაძლევთ... მაშინამ მითხრა, სამუშაო ლითონი თითქმის
აღარ დარჩენიათ... ახლა კი სასიამოვნო ამბავი უნდა
გითხრა: ეს არის, ეხლა გვეწვია...

— ვილაც კიდევ ჩემი მოხოვნელი?! იმედია, მეფის
შვილი არ არის...

— ოჰ, შვილო, შენ ძალიან მაღლა ასწიე... მერე
კიდევ მოხოვნელი არ არის. როგორც ეჭუობა, ცოლია-
ნი უნდა იყვეს...

— მაშ ვინ არის?..

— მეფის კარისკაცი...

— რისთვის მოსულა?!.

— შემთხვევით... მეფეს გაუგზავნია გაშინაურებულ
ფარშევანგის საქმენელად, რომელიც ვილაც მეფის სა-
ყვარელ ბატონისათვის გაუფრთხვიათ, და ბევრი ხეტია-
ლის შემდეგ საჩემოში შემოსულა... ხვალვე უკან წასვლას
აპირობს...

— მერე ფარშევანგი უბოვია?..

— არა, რადგანაც ფარშევანგს გაფრენა არც კი უფიქრია... საჩემოში რო გადმოსულა, მაშინ გაუგია... ეხლა დღეს ჩვენთან დარჩენას აპირობს და დილაზე კი წაეა...

— მერე მე რა?! მგონი, რაღაც მოჭორებულა ეგ ამბავი... მოუგონია, მხოლოდ იმისთვის, რო მნახოს და, თუ მოვეწონე, მითხოვოს...

— შეილო, როდის აქეთ არის, ეგეთი ბრძენი გაჰხდი?! აკი გითხარი, ცოლიანი უნდა იყოს-მეთქი... მერე ხედ ეტყობა, რო მართლა ღრე-ტყეში უვლიათ საძებნელად...

— მართლა კი მეფის კარისკაცია?!

— ეგეც ეტყობა... ეგრე ზრდილობიანი და თავაზიანი სხვა არ იქნება, თუ არ მეფის კარისკაცი...

— მაშ კარგი... ვეცდები თავაზიანობაში არ ჩამოვრჩე...

— მაშ წავიდეთ, შეილო, სადილობაა... მერე ნამგზავრია...

— ეხლავე მოვალ, მამავ, სადილი ხომ მზად არის?!.

— ჩემო კარგო, როდის არ ყოფილა მზათ?!.

— მაშ კარგი...

ეთერმა გაისწორა ტანისამოსი, როცა მამა გავიდა ოთახიდან, მახარესგან გაკეთებული ქინძისთავი გაიკეთა და წავიდა დარბაზისკენ, სადაც სტუმარი იყო...

ეთერი შევიდა თუ არა, სტუმარი უეხზე წამოიჭრა. წამს დაიბნა... ისეთი ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა ეთერის სიმშვენიერემ...

ეთერი მიემშვიდობა:

— კეთილი იყოს შენი მობრძანება, ბატონო!..

— ოხ, დედოფალო!.. — წამოიძახა სეფე-წულმა, რო-
დესაც ეთერის მიმშვიდობებაზე გონს მოვიდა.

— ოჰ, ბატონო, შეგცდა!.. დედოფლის წინ არ
სდგებარ... გეტყობა, სასახლეში დაჩვეულხარ ეგრე მი-
გებებას!..

— იქმნება ენამ მიყვილა!.. — ხუმრობაზე გადავიდა
სეფე-წული. შეეშინდა, არ გამომამელავენონო...

— ენის ყვილი მამლის ყვილს წააგავს... ხშირად
უღრო-უღროდ ყივას, რაც განთიადს არ მოასწავებს...

— ერიჰა, ჩემო კარგო, — წამოიძახა კაცია ბატონ-
მა: — მშიერ კაცს ყივილით არ ჰკვებავენ!..

— ბოდიშს ვიხდი, ბატონო, — მაჰმართა ეთერმა
სტუმარს: — მამა მართალს ამბობს... მობძანდი!.. — და წინ
გაუძღვა...

სეფე-წული უკან მიჰყვა, აღტაცებული ეთერის სხე-
ულის რხევით, თან ჯაერი მოსდიოდა, რომ ეთერის სა-
მოსი ისე ანაოქმებული იყო, რაც იმის კუნთების მოძრა-
ობას ჰფარავდა...

სადილად რა გინდათ, სულო და გულო, რო არ
მოეტანათ... დიდ ხანს გაგრძელდა სადილი. სეფე-წული
და ეთერი ერთმანეთს უფრო გაუთამამდნენ... ნამეტნა-
ვად ეთერი დაწვრილებით ჰკითხავდა მეფის ცხოვრებაზე:
როდის წვეება, როდის ადილობს, როდის მეფობსო
და ბევრ სხვა რამეზე ეკითხებოდა. ბოლოს გაკვირით
ჰკითხა სეფე-წულზე, თუ ის როგორიაო და ან რას აპი-
რობსო...

— რა უნდა დააპიროს?.. მეფემ უთხრა: შეილო, ჩქა-
რა ცოლი შეირთე, რო ტახტი დაგილოცოვო...

— მერე რატომ არ შეირთავს ცოლს?.. — ცოტა

შემკრთალის კილოთი შეეკითხა ეთერი...—ან, იქნება უკვე შერჩეული ჰყავს და მართლაც ჩქარა შეირთავს!..

ეთერი გულის ფანქვალით მოელოდდა პასუხს, მაგრამ ცდ-ლობდა სახის გამომეტყველებას არ გამოემჟღავნებინა იმის სულის კვეთება...

— არა მგონია, ჰყვანდეს ამორჩეული, რადგანაც ამის წინათ ქალთა კონა გარს ეხვეოდა, და, როგორც ეს კონა გაიფანტა, წამოიძახა—არც ერთ იმითგანს არ უდგება ჩემი გულიო...

— მერე შენთანა სთქვა ეგ მაგ ლექსით?..

— როგორც ეხლა მე შენ წინ ვამბობ...

— უჰ, რა წუნია ყოფილა!..—სიცილით წამოიძახა ეთერმა და იმედით მოეცა... ამავე დროს „შიშის ზარის“ წამოუდგა თვალწინ და იმის გამკეთებელი მახარე თავის ნაღვლიანის თვალებით.

„შიშის ზარის“ შეძენის საშინელმა სურვილმა შეიპყრო, თითქოს იმის გადედოხლება მხოლოდ ამ ნივთის წყალობით შეიძლებოდაო... „თუ კი ის ჩემ ხელთ არ იქნება, რა უპირატესობა მექმნება სხვა ქალების წინ, თუ კი ისეთი წუნიააო...“

— წუნია კი არა,—ცოტა სიჩუმის შემდეგ წარმოსთქვა სეფე-წულმა,—ბედს ელის... და იმედია ბედიც მალე კარს მიაღებო...

— რატომ გგონია?!

— ბატონო კაცია, მეფე თქვენზე ცოტათი გამწყრა-ლია!..—თითქოს ეთერის შეკითხვა ვერ გაიგონაო, ბატონ კაციას გამოელაპარაკა.

— ჩემზე?!—გაკვირვებით შეეკითხა კაცია.

ეთერიც სმენად გარდაიქცა, და ფერი ეცვალა.

— დიახ, დიახ შენზე... სწორედ წინა დღეს გგქონდა შენზე ლაპარაკი და...

— რაზე მოგვგონებივარ?! ღვთის მადლით, არ ვაწუხებ, კარს არ ვუტალახიანებ... ვცხოვრობ ჩემთვის, რო მიყვარ ან შევაწუხო-მეთქი და, რა მესმის: გიწყრებაო!.. უთუოდ ცუდი ენა ამოძრავებულა ჩემ წინააღმდეგ მეფის წინაშე.

— დამშვიდდი, კაცია ბატონო, არავის ცუდი ენა არ ამოძრავებულა შენ წინააღმდეგ. პირიქით ყოველთვის შენზე კარგი ხმები მოდის და, აი, სწორედ ესა სწყინს მეფეს და ამბობს: ერთად-ერთი კარგი მემატონე მყავს და სწორედ ის ერთხელაც არ მეწვევა, რო გული გადავყოლოო...

— მართალს ამბობს ბატონი...

— ნადირა მჭევრან!..

— მგონი სეფე-წულსაც ნადირა მჭევრან.

— სეხნიები გახლავართ!

— მართალს ამბობს ბატონი ნადირა-მეთქი, მაგავ!.. რაკ თავი მახსოვს, ერთხელაც არა მხლებიხარ მე-მეფეს... აი, ადექ და ხვალვე გავემგზავრე მეფისკენ და ბოდიში მოიხადე..

— მეფესთან არ მივდიოდი, რო არ შემეწუხებინა, და თურმე ეს დანაშაულად მეთვლება... მაშ, თუ ეგრეა, ეთერის თქმისა არ იყოს, ხვალვე გავემგზავრები...

— ძალიან აჩქარებული იქმნება მარტო შენი გამგზავრება, ბატონო კაცია!.. მეფეს, უეჭველია, ძალიან გაუხარდება. მაგრამ ამავე დროს ეწყინება კიდევაც...

— რისთვის?

ეთერმა აღარ იცოდა, რა გაეფიქრნა...

— უთუოდ არც კი იცი, ბატონო კაცია, რო მე-

ფეს ჰყავს საყვარელი ასული მარეხი, რომელიც სულთა-
მხუთავივით თავს ადგას და უეჭველად სტუმარს ერთსა
და იმავეს ჰკითხავს, რასაკვირველია, სტუმარი თუ ხნ-
ერია: „ასული გყავს?... მაშ რატომ არ მოიყვანე?!“. შენ
კარგი მამა არა ჰყოფილხარ... მეფევე, ამ კაცს სახლში
ნულარ შემოუშვებ“...

— უჰ, რა ავი რამ ყოფილა?!—წამოიძახა ეთერმა...

— არა, ავი კი არა, ძალიან გულკეთილია და გულ-
კეთილობით მოსდის ეს... კარგად ვიცი იმისი ხასიათი...
იმასა ჰგონია, ქალებს განგებ შინ ამწყვდევნ და არსად
არ მიჰყავთო...

— მაშ, შვილო ეთერ, შენც წამოსულა მოგიხდება!..

— ჯერ ვერას გეტყვი... ვშიშობ, სხენაირად არ
იფიქრონ...

— რას მიბძანებ, ბატონო. ვის შეუძლიან სხე-
ნაირად ფიქრი...

— სასახლეში მარეხის და მეფის მეტი რო არავინ
იყოს, მაშინ სიხარულით დაეთანხმდებოდნ წასვლას, მა-
გრამ იქ სეფეს-წულიც არის, რომელიც, როგორც შენა
სთქვი, საცოლეს ძებნაშიაო...—დამშვიდებით წარმოს-
თქვა ეთერმა:—ვაი, თუ სთქვას: ქალთა კონას ერთი ქა-
ლიც მიემატა, რომელსაც სახელად ეთერი ჰქვიაო და
ისიც იძულებული ვიყავ გამეზნიაო!... არაიდროს!... ამის-
თანს საქმეს არ ვიკისრებ...

სეფე-წული წამს შეწუხდა. იფიქრა, საქმე წავაგეო...
ისე ვერ მოვახერხებ, როგორც მინდოდაო, და ეხლა ერ-
თად-ერთი გზა დარჩენოდა: გამოემეტა ენებინა თავისი
თავი და ეთერი ცოლად ეთხოვნა... მაგრამ, გაიფიქრა,
რო უარი მითხრასო!... შეკრთა... უეცრივ თავში გაუ-
ელკა ერთმა მოსაზრებამ და სწრაფად წარმოსთქვა:

— ტყუილად გეფიქრებათ ეგ .. სეფე-წული, თუ შენ არ მოისურვებ, არ გეჩვენება... ამის თავდები მე ვიქნები. მე კი ნება მექნება დრო-დამოშვებით შენ და მარეხთან შემოვოდე, ან კიდევ სადილობის დროს თქვენთან ვისადილო?!

— ოოო, რასაკვირველია, თუ წასვლა გადაწყვეტიტ!

— რაღა გიშლის ხელს?!

— ბევრი რამ!...

ეთერი ოცნებამ გაიტაცა... „შიშის ზარი“ ხელთ უჭირავს... ერთად მღერიან... სეფე-წულს ესმას ეს მღერა... იმას აკრძალული აქვს ეთერის ნახვა... ვეღარ ითმენს... შემოფარდება და იმის წინ ემხობა... „ალარ შემოდლიან.. გვედრები, მომხიბვლელო, დედოფლად გაჰხდე..“

სეფე-წული შესცქეროდა ეთერის აღგზნებულ სახეს და თითქმის ეთერის ოცნების გამართლება მოიწადინა... მაგრამ თავი შეიმაგრა და ოდნავ წაილულლულა:

— რა მშვენიერებაა!...

გამოერკვია ეთერი... „შიშის ზარი“ თვალწინ დაუდგა .. მახარეც თავის თვალებით.. ტანში ქრუანტელმა დაურბინა...

— მა ნც ამ წამს ვერ გადავსწყვეტ წასვლას... დილაზედ იქმნება გითხრა...

— შვილო ეთერ, რაღა დილაზე, ეხლავე მითხარ და სამზადისს შეეფუდგები...

— მართალს ბრძანებს ბატონი კაცია, დილაზე ერთად წავალთ...

— არ შემოდლიან... მხოლოდ დილაზე გეტყვით, თუ როდის შემეძლება...

— მაშ შენ პასუხს მოვუცდი, თუმცა გადაწყვეტი-
ლი მქონდა დილაზე მამლიყივილისას წავსულიყავი...

— ეგ შენი ნებაა... ეხლა კი, მაპატიეთ, და დი-
ლამდის გამოგემშვიდობებით...

— იმედია, დილაზე „ჰო“ იქნება პასუხად...

— შეიძლება...

6

„შიშის ზარი“ და „დედოფლობა“ ისე გადაიხლარ-
თნენ ერთმანეთში ეთერის გონებაში, რომ ველარ ითმენ-
და ბოლომდის განეგრძო სტუმართან ბაასი... აკი მაინც
ვერ შესძლო და გამოემშვიდობა... თავში ერთი აზრი
უტრიალდება: „სეფე-წული წუნიაა... ეთერი ხელ-ცარი-
ელი ვერას გააწყობდა... მაშასადამე, ხელთ უნდა ჰქონ-
დეს ისეთი თილისმა, რომელიც სეფე-წულს ქედს მოა-
ხრევენებს,“ ამ თილისმას კი „შიშის ზარში“ ჰხედავდა.
მაგრამ როგორ შეიძინოს?!...

რადაც უნდა დაუჯდეს, შეძენა აუცილებელია, თუ
კი დედოფლობა უნდა... დედოფლობა კი... უჰ... სიგი-
ქემდის მიდის...

მამამ ვერა გააწყო რა, და ეხლა თითონ უნდა შეე-
ცადოს...

ეთერი გამოემშვიდობა თუ არა, თავის კოშკს მია-
შურა, რო თავის ოთახში მოეფიქრნა, რა გზას დასდგო-
მოდა... შევიდა თუ არა კოშკში, მაშინვე ფარულმა კარ-
მა მიიპყრო მისი თვალი; კოშკის ძირის სართულის კე-
დელში იყო შეუმჩნეველად დატანებული... ამ კარის არ-
სებობა არავინ იცოდა, გარდა კაცია ბატონისა, ეთერისა
და გადიისა...

ამ კარით სარგებლობდნენ კაციას წინაპრები, რო-
დესაც მტერი გარს შემოერთყმოდა და ჰლამობდა აღე-

ბას, რადგანაც ეგონა, ციხეში წყალი არ ექნებოდათ, რაკი ციხის წყაროს სათავეს ჩაჰშლიდნენ და წყალს მოუწყვეტდნენ... მაგრამ ამოდ... ციხეში უწყლოობით არავინ შეწუხებულა: ეს კარი ჰფარავდა გვირაბს, რომელსაც მდინარის მიუვალ ნაპირამდის გაჰყვანდა კაცი... აქედგან შემოჰქონდათ წყალი და სხვა სანოვადეც. ხშირად ამ გზითვე მეომარნი გადიოდნენ; ღამე უეცოვად თავს ესხმოდნენ და გულ-გახეთქილი მტერი, თუკი ვინმე ცოცხალი გადარჩებოდათ, უგზო-უკვლოდ გარბოდა...

მდინარის ისეთ ნაპირას გადიოდა, სადაც გარეშე ადამიანის ფეხი ვერ მოჰხვდებოდა და ვერც მიუღებოდა ვერც ღღე, და ვერც ღამე... ცოტა ქვევით კიდის პატარა ველზე განმარტოვებით ვერხვი მედიდურად იყო ამართული და გაიცქირებოდა ქვევით, თითქოს თვალყურს ადევნებს მხიარულად მჩქეფავ მომღერალ მდინარეს...

რამდენჯერ ეთერი და გაღია გვირაბით გამოდიოდნენ მდინარის პირას, ბანაობდნენ მდინარეში და შემდეგ ამ ვერხვის ქვეშ სიკვხეში მოუსვენიათ...

მდინარის ნაპირი და ვერხვი გვირაბის ახლოს იყო, მაგრამ კოშკიდგან ისე გზით კარგა მოშორებით, რადგანაც რამდენიმე გორაკი უნდა გადევლო, რო მდინარის პირას მისულიყო... აქედან კი ოდნავ მოსჩანდა ვერხვი, რომელსაც არავინ ყურადღებას არ მიაქცევდა, რადგანაც ის აქედგან მთაზე შეფენილ ტყეს უერთდებოდა, და ვერ წარმოიდგენდა, თუ ამ ვერხვს დაუჭერია წარმტაცი მიდამო...

არც ადვილი იყო იმ ვერხვამდის მისვლა... კიბე-კიბე კლდეზე უნდა ბობლით აჰსულიყავი, რო გენახა ის მიდამო...

და არც არავის ადიოდა იქ, და ვერხვზე წარმო-
გენაც არ ჰქონიათ...

სწორედ ეს ობლად მდგომი ვერხვი წამოუდგა
ეთერს, როდესაც გვირაბის კარი დაინახა და მაშინვე ყვე-
ლაფერი გაითვალისწინა... „ეთერმა ამაღამ მახარე თა-
ვის „შიშის ზარით“ უნდა ინახულოს იმ ვერხვის ძირას“...
სხვაგან შეუძლებელია...

კაცია ბატონს არ დასჭირებია ამ ხერხელთ სარგებ-
ლობა, რაც მამის შემდეგ საბატონოს ბრძანებული გახდა,
სამაგიეროთ ეთერი და გადია თრთქმის ყოველდღე სარ-
გებლობდნენ ზაფხულობით და მთელი საათობით მდინა-
რეში ბანაობდნენ...

ეთერმა მაშინვე მახარესთან გაგზავნა გადია და
დაავალა, ყველაფერი სადუმლოდ ეთქვა: „მთვარის ამოს-
ვლისას მდინარის პირას იდგეს თავისი „შიშის ზარით“
და მაშინ ეთერი თითონ გასწავლის, როგორ მიხვიდე
იმასთან“...

გადიამ ჩქარა შეუსრულა წადილი ეთერს... ყველა-
ფერი მახარეს შეატყობინა და შემდეგ კი ეთერისავე გან-
კარგულებით საუცხოვო ნამცხვარი და სამწვადე გვირა-
ბით ვერხვის ქვეშ დააწყეს... გაიტანეს კიდევ დოქებით
შესანიშნავი ლვინო.. ეთერი თანდათან თავის განზრახ-
ვის ბაღეში ებმოდა, ფრთებს ისხავდა, სადღაც, ჯერ სულ
უხილავ სამეფოსკენ მიექანებოდა... წამს სახეზედ სიამოვნების
აღ მული უჩრთოდა, წამს კი შიშისა და კრძალ-
ვისა...

— გადია, ამაღამ, არ ვიცი, რა მომეღის... ამას
კი გადაწყვეტით გეტყვი: ის „შიშის ზარი“ ჩემი უნდა
იყოს და იქნება კიდევაც!..

— იცი, ჩემო კარგო ეთერ, რას გეტყვი?..

— როგორ არ ვიცი!.. „მაკვირვებს შენი საქციელი... გირჩევ ყველაფერს თავი მიანებოვო“!.. არა, ჩემო გადი?!— შეეკითხა ეთერი და გადიკისკისა...

— სწორედ მაგას გირჩევ... მერწმუნე, თავი რო მიანებო, ის ემჯობინება!..

— არა, ჩემო გადი, შენი რჩევა ძავს არ მომდის... მარტო ამას გახოვ: ცოტა ბანგი მიშოვო... არა მგონია, დამჭრდეს, მაგრამ ყოველივე შემთხვევისათვის კარგია ხელთ მქონდეს.

— ეთერ, განა უმაგისობა არ იქნება?!

— აკი გეუბნები, ყოველივე შემთხვევისათვის-მეთქი!..

— კარგი, მაგრამ არა სჯობია, ისევ ბატონი მამა მოელაპარაკოს და...

— ეხლა უკვე გვიან არის... წელანვე ევ უნდა გერჩია, ვიდრე მახარეს მოელაპარაკებოდი... ეხლა რასაც გთხოვ, ის უნდა აასრულო...

— ეთერ, არ მეგონა წელან...

— ნურც ეხლა გეგონება... ვეცდები ოქრო-ვერცხლით შევიძინო... შევაძლევ. თან წავიღებ. ვგონებ დავითანხმო... მხოლოდ მაშინ ჩავუტრევ ღვინოში... ოდნავ რო მიეძინება, „შიშის ზარს“ წამოვიღებ... მამამ მითხრა, მძიმე არ არისო. ოქრო-ვერცხლს კი ჯიბეში დავუტოვებ...

— თუ მაგრე მოიქცევი, მაშინ შეიძლება...

— შენ კი ჩემ დაბრუნებადის, თუ მამამ, ვინიცო-ბაა, მიკითხა, უთხარ: ჰძინავს-თქო!..

— შეჰველად!..

როცა გადიამ ცალკე გაიხმო და ეთერის სურვილი გაუ-
ცხადა... ვერ წარმოედგინა, თუ ეთერი მარტოდ-მარტო
პირის-პირ შეჰხედებოდა მახარეს და იმღერებდა... ეს
ძილის დროსაც არ ესიზმრებოდა, თუმცა სიზმარი ყოე-
ლად შემძლებელია: კჯტს ფებს აადგმევინებს, ბრმას
თვალს აუხელს და მუნჯის ენას აამეჭყველებს...

„მაგრამ ეს ხომ სიზმარი არ არის?!..“ — გაიფიქრა
მახარემ და თვალები მოიფშვნიტა...

არა, არა სძინავს... ჯერ ხომ არ დაუძინია, რაც
ბატონი „ბაგეს“ სთხოვდა, და უარი უთხრა... მერე ვი-
ლაცები ცხენებით მოვიდნენ... ბატონი და ისინი გალა-
ვანში შევიდნენ... ის კი საოქრო-მკედლოში დაბრუნდა...
მამასთან ერთად ისადილა... მერე სამხარეოც ერთად ქა-
მეს... არ დაუძინია... და, აი, ეთერის გადია ელაპარა-
კა... ეთერის სურვილი გადასცა...

„...ეთერი ჩემთან ერთად მდინარის პირას და“...
ველარა დაუმატა რა, რადგანაც ეს დაუჯერებელი იყო.

მაინც გუნებაში ოდნავად ემზადებოდა იქ წასას-
ვლელად... თავის ქმნილ „ბაგეს“ რამდენჯერმე გად-ჰხე-
და და უნებურად წამოიძახა:

„ნუ თუ, ჩემო ბაგე, გაიმარჯვე?!“

— რაო, შვილო მახარე?!.

— არა მითქვამს რა....

— როგორ არა, „ნუ თუ, ჩემო ბაგე, გაიმარჯვეო!“...
მკაფიოდ მომესმა შენი სიტყვები...

— ეგ სიტყვები ჩემი ნაფიქრებია, მაგრამ არ მე-
გონა, თუ სიტყვებში გამოვხატე... მეგონა, გავიფიქრე...

— არა, ხმამაღლივთ სთქვი, თორემ, აბა, როგორ
შემოგეკითხებოდი...

— რა ვიცი, ბატონი. ისე ჩამომციებია, რო აღარ

ვიცი, როგორ მოვიქცე?!.. აგერ, წელან რო აქედგან გამ-
მე ხმო, ბატონის ასულის გაღია იყო... ისიც ჩამაცივდა
ბატონის ასულის მხრივ...

— ჩემი აზრი იცი, შვილო, და კიდევ გიმეორებ:
სჯობია მისცე... და თუკი მაგრე გენატრება მაგისი ეგრე
ყოფნა, შენ ხელთ არ არის?!.. იმოდენა საფასურს გაძ-
ლევს ბატონი, რო ხუთი მაგისთანა შეგიძლიან გაიკეთო...

— მართალს ამბობ, მამავ!.. ამალამ კიდევ ვიფიქ-
რებ...

ამ დასკვნით გათავდა მახარესა და ოქრო-მჭედ-
ლის საუბარი... ცოტა კიდევ იმუშავეს და კიდივაც შე-
მოაღაძდათ...

ოქრო-მჭედელი შინ წავიდა და მახარე თავის
აღელვებულ გონება-გულით საოქრო-მჭედლოში დას-
ტოვა...

„ეს ღამე რას გიქადის მახარე?!“ რამდენჯერმე
დაეკითხა მახარე თავის თავს, როცა მარტოდ დარჩა,
და კოშკის სარკმელს თვალი მიაპყრო. ძნელი გამოსაც-
ნობი იყო მახარესათვის, თუ ეს ღამე რას უმზადებდა...

იცოჯა მხოლოდ, რომ ეთერმა დაიბარა მდინარის
პირას... ეთერის ეს სურვილი იმისთვის კანონი იყო.
უეჭველად წავა, მაგრამ შემდეგ რა იქნება, რა მოხდება?!.
ეს საკითხი უღრღნიდა ტვინს, და პასუხი კი ვერ მიეცა.

წამს წარმოუდგებოდა თვალწინ ეთერი, ბროლის-
გან გამოკვეთილი ეთერი, რომელიც იმის „ბაგეს“ ხელს
აღლებს და მიაქვს... მახარე სდგას და ხმა ვერ ამოუღია...
იმას უკან მისდევს იმისი გულიც: ფულურო მახარე,
უგულო მახარე რჩება მდინარის პირას... ადგილიდგან
ველარ იძვრის... წამს კიდევ სულ საოცნებო ბადეში ეხ-
ვევა და ეთერთან ერთათ დანავარდობს კილით კიდე-

დის, და ეთერის ხმა და „ზაგისა“ აუწყებენ ქვეყანას
მახარეს ნეტარებას...

თან მახარე სარკმელს თვალს არ აშორებს. იქ სა-
ნუგეშო არა მოსჩანს რა... ერაზელაც არ გაიღო სარ-
კმელი... ეს რის ნიშანია?!

„თუ კი მე—ფიქრობს მახარე—თვალს ვერ ვაშო-
რებ იმის სარკმელს... მინდა ნიშანი რამ მივიღო, ნუ თუ
ეთერს, თუკი ჩემი ნახტა უნდა, სურვილი არ აქვს
გაიგოს, თუ მე რას ვაკეთებ?!“

მახარე თავის სულის კვეთების მიხედვით ჰზომავდა
ეთერის გრძნობას, აზრს და ამისთვის გაუგებარი იყო...
მერე სრულებით გამოუცდელი და გულუბრყვილო... ვერ
წარმოედგინა მახარეს სხვა გარემოება...

ეთერიც გამოუცდელი იყო, ისაც ისეთივე ახალ-
გაზრდა, როგორც მახარე და ამისთვის ვერ წარმოედ-
გინა, თუ მახარე ასე ეწვალეობდა...

ეთერს ერთი აზრი ასულდგმულებდა: „შიშის ზარი“
ჩაეგდო ხელში და ამით სეფე-წულზე ძლიერი შთაბეჭ-
დილება მოეხდინა, რათა გადედოფლებულიყო...

მახარე კი სულ სხვა აზრისა იყო ამ შემთხვევაში...

„... რაკი ეთერმა შეხვედრა მთხოვა, მაშასადამე,
პირად მე ვუნდივარო“, და ამის გამო ჯავრობდა და
ვერ აეხსნა ასეთი დაუდევრობა ეთერისა...

ეთერი და მახარე ესწრაფვოდნენ ერთმანეთის შეხ-
ვედრას სულ სხვადასხვა მიზნით. ეთერი აჩქარებდა გა-
დიას ყველაფერი რიგზე დაეწყო და მოემზადებინა მახა-
რეს შესახვედრად; მახარე კიდევ—ცას, რათა, რაკი სარკ-
მლიდგან არავითარი ნიშანი ვერ მიეღო, ჩქარა ამოეშო
მთვარე...

ჰქეტეს, ქუხს მდინარე... არე-მარე ბანს აძლევს... იღუმლად მოსთქვამს თავის მრავალ-წლოვანების ამბავს... გულწრფელათ, გულლიათ გეუბნება თავის წარსულს, არ ჰმაღავს არცერთ თავის განვლილ ცხ-ვრების ნაბიჯს... აგერ გეუბნება, როგორ მთის გულიდგან წვეთად გამოი-ცრემლა, შემდეგ როგორ იქცა ცრემლი ნაკადულად, ახმაურდა, როგორ აგეთივე ცრემლ-ნაკადულები ერთმა-ნეთს შეხვდნენ, შეერთდნენ და ძლიერი ძარღვი ჩაქსელეს, ჩახრამეს, სძლიეს თანდათანობით წინ ჩაჩხირულ ბეჭო-ბებს და ეხლა ლალის გზით მიექან-ბიან სიმღერით... იმასაც კი მოგვითხრობენ, თუ დრო-გამოშვებით როგორ ამღვრევდნ და დახშობას უპირობენ იმათ შემოსული ღვა-რები, სულს უმწარებენ და სუნთქვას უხუთავენ, მაგრამ ყოველთვის ანკარა ცრემლი როგორ გამარჯვებული გა-მოიდის და შემოსულს სწმენდავს და ქვევით ისტუმრებს...

მახარეს ეს მოთხრობა ამ წამს არ ესმის. ის მხო-ლოდ ეთერით არის შებოჭილი და იმაზე ოცნებობს. ის, დიდი ხანია, მდინარის პირას მოვიდა, ერთ ნარიყალ კუნძუზე ჩამოჯდა, თავისი ქმნილება „ზაგე“ გვერდით მოიდვა და მთვარის ამოსვლის ლოდინში იყო...

რა ნელის ნაბიჯით მიდის დრო?! კუს ფეხი მოჰ-ბმია... მახარე ჯერ ათვალეობდა არე-მარეს. ბნელოდა, მაგრამ თვალს უჭრდა, მაღამოს მოხაზულობა მკვეთრად თავის სიდიადით ეკუმშვოდა თვალ წინ.. ცდილობდა ამოეცნო, თუ ეთერი მიდამოს რომელ ნაკეციდან ამო-ქანდაკდებოდა... ან, იქმნება, ეთერი მთვარეს ამოჰყვეს?!

„ჰო... ჰო... ჰო!..“ ემოწმებოდა მდინარე. „ჰო, მთვა-რეს ამოჰყვება, თორემ სხვანაირად როგორ გაჩნდება

ეთერი აქ!..“ გაიფიქრა მახარემაც.. და მიიხედა სამხრეთისკენ...

ცას ცოტა შუქი შეჰპარვოდა. ამის დამნახველს შეეკუმშვილი გული ოდნავ მოეფონა. სულ რამოდენიმე წუთიც და სამხრეთის მთის მწვერვალს მთვარე მნათობ გვირგვინად თავს მოექცა...

— ააა უუუ! ..— შემოესმა მახარეს სულ წინააღმდეგ მხრიდგან ნაცნობი ხმა.

გული აუჯანკალდა, კანკალით ფეხზე წამოიჭრა და ჩრდილოეთისკენ პირი იბრუნა...

რას ჰხედავს?!

კლდის ნაპრალის პირას ამართულა თეთრი სამოსით ვინმე ასული... მთვარე ეალერსება ასულს. ასული კიდევ—მთვარეს... აგერ ასულმა მკლავები მთვარისკენ გაიშვირა, ოდნავ წინ წამოიხარა, თითქოს მთვარესთან შესაერთებლად გასრიალეზას აპირებდო. მახარეს ფერი კიდევაც ეცვალა.

— მადლობას გწირავ, ჰოი, მნათობო, რაკი ჩემი გოდება შეისმინე და სურვილი ჩემი იმას აცნობე!..—შემოსძახა ზევით ასულმა

მახარე ჯერ ვერ გამოერკვა. ნაცნობი ხმა იყო, მაგრამ კილო კი, ნალვლიანის მაგვარად, რაღაც დიდებული... თითქოს მხიარული...

მახარე ჩრდილში იდგა და ამისთვის ზემოდგან ვერ ჰხედავდა ასული.

მახარემ ხმა მკაფიოდ გაარკვია.. ის ეთერისა იყო.. აილო თავისი „ბაგე“ და ხმა შეუწყო, როცა ეთერმა მეორე მუხლი დაიწყო:

„დღეს აქ ველოდი, გადიას ვავალე...“

ახმაურდა „ბაგეც“ მახარეს ხელში და...

— ხა, ხა, ხა, ხა!..—გადიხარხარა ეთერმა, რაკი თავის მეორე ხმა აედევნა, და წამოიძახა საჩქაროდ: — მახარე, რას დაჰმალულობ, თავი იჩინე!. ეხლა ვეღარ დამემალები, გიპოვე!.. კლდის ძირას ჩრდილს შეჰფარე ხარ... ამოდი ჩემთან!..

— მშვენიერო მოჩვენება, კი არ გემალვები, გეძებ, მაგრამ როგორ მოგიახლოვდე, არ ვიცი... კოშკში შემოსვლა უფრო ადვილი იყო, ვიდრე მაგ სალ კლდეზე?! — და მიუახლოვდა კლდეს.

— ხა, ხა, ხა, ხა!...—გადიკასკასა ეთერმა...—აქ ამოსვლა ძალიან ადვილია, თუ კი მოინდომებ და ხელმარცხნივ ბილიკს შემოჰყვები...

— თუ ვიპოვე ბილიკი...

— მონახე და იპოვი! .

მახარე ნიბობღავდა ზევით... ეთერი წინ ჩამოეგება და მერე კი უფრო მარდად დაიწყო სვლა. . ეთერი წინ მიუძღოდა და გზას აჩვენებდა...

მოაგონდა უეცრივ მწყემსის ამბავი და სიმწარის ოფლმა შუბლი შეუსველა... „იქმნება მეც იქ... ზევით სამარე ეპოვო?!“ წამს გაიფიქრა მახარემ... მაგრამ იმავე წამს მოაგონდა, რო მახარე მისდევს მხოლოდ ქალს და და არც სალამურს უკრავს.

9

მახარე განცვიფრებისგან პირლია დარჩა, როდესაც ზევით ავიდნენ და ვერხვს შეჰხედა. ასეთი მშვენიერი ადგილი თავის სიცოცხლეში არ ენახა... არ იცოდა, რა ეთქვა.

— მახარე, ეს ჩემა სამეფოა!.. აქ მე დედოფალი ვარ და შენ კი სტუმარი...

— დედოფალო, ნება მომეცი შენ ფეხის ნაღვალს ვეამბოროს... — წამოიძახა მახარემ და დაიმუხლა.

ეთერი შეკრთა, მაგრამ ჩქარა შეურიგდა ასეთ პატივისცემას... „ხომ ჩქარა დედოფალი ვიქნებიო“, უნებურად გაიფიქრა და ფეხი ასწია...

მახარე ხარბად დაეკონა ნაფეხურ მოლს და აღარ ინძრეოდა, თითქოს დააყვდაო.

— მახარე, გეყოფა თაყვანის ცემა! ეხლა ამაღამ ერთად უნდა ვივახშმოთ და ვიმღეროთ... აი სუფრა უკვე მზად არის.

მახარე სწრაფად წამოვარდა ფეხზე და გაფითრებით შეეკითხა:

— მაპატიებ, თუ არა, შენი ხმა ძირს დამრჩა?.. ეხლავე ამოვიტან!..

— „შიშის ზარი“?.. — შეეკითხა ეთერი.

— ჰო, „შიშის ზარი“. ყველაფერი დამავიწყა მისმა მოწოდებამ: „აქ ამოდით“.

ეთერი საშინლად განრისხდა, და თავი შეიმავრა და წყნარად უთხრა:

— დავიწყების გასწორება შეიძლება .. მარტო იმდენ ხანს ვერ ვიქნებით ერთად რამდენიც შესაძლებელი იყო... მაშ მოიტანე... ეხლა მარტოკა ვიქნები, ვიდრე მოიტან...

— ამ წუთას აქ გავჩნდები. — წამოიძახა მახარემ...

— ფრთხილად კი!..

ეთერი დაღონდა, თითონაც არ იცოდა, თუ რა იყო ამის მიზეზი... ან რისთვის გააფრთხილა?!.. ხომ იმ აზრით მიიპატიჟა მახარე, რომ „შიშის ზარი“ გამოერთვა და შემდეგში აღარ შეჭვედროდა მახარეს. კისერი რო მოეტეხნა მახარეს, უფრო კარგი იქნებოდა... ჩავი-

დოდა თითონ და წაიღებდა „შიშის ზარს“ უდავიდარა-
ბოთ.

მაშ რისთვის გააფრთხილა?! იქნებ იმისთვის, რომ
თითონ „შიშის ზარზე“ წარმოდგენა არა ჰქონდა და
ვერ იპოვიდა...

ეთერს დომხალივით აერია თავში სულ წინააღ-
მდეგი აზრები და კლდის პირას ჩაიკეცა... თან დილან-
დელი მახარეს თვალებივც წარმოუდგა წინ. ვერა გამოერ-
კვია რა... თან ჭკადუციცებით თვალ-ყურს ადევნებდა
მახარეს ყოველ მოძრაობას და ფეხის ხმას...

აგერ მახარე ძირს ჩავიდა... რიყე გადიბინა. პირ-
დაპირ კლდის ძირას მივიდა... აღარა ჩანს, რადგანაც
ჩრდილში... კიდევ გამოჩნდა... რალაც მოაქვს... რიყე
გამოირბინა და შემოუდგა კლდეს... გულმა თანცქალი
დაუწყო... ოდნავ ტანიც შეუნოტიანდა, თითქოს სატრ-
ფოს ელისო... მოუთმენლობა ეტყობა... წამი საათად ეჩ-
ვენება... ველარ ითმენს და წინ ეგებება...

— მახარე, მარტოკას მომწყინდა!.. რად დაიგვიანე?!

მახარე ამოვიდა თუ არა, ეთერის ასეთ შეგებება-
ზედ წამს შესდგა... მკერდი საშინლად აუდიოდ-ჩაუდიოდა,
სუნთქვა მძიმე ჰქონდა.

შემდეგ „შიშის ზარი“ გადაჰცა... ეს ახსოვდა
კარგად...

შემდეგ დაახსომა კიდევ, მუხლები როგორ ჩაე-
კეცა... თავში კიდევ გაუელვა მწყემსის არაკმა და გო-
ნება დაჰკარგა.

ეთერი დაემხო მახარეს... ბევრს ეალერსა... თმა
ხუჭუჭი თავის ბროლის თითებით უვარცხნა... ჟყივლებ-
და მახარეს... მაგრამ ამაოდ... მახარე უგრძნობლად
ეგდო... ბოლოს ეთერი გონს მოვიდა, მოისახრა წყალი

ეხმარნა და ამ საშუალებას მიჰმართა. ვერხვის იქით, სულ რამდენიმე ნაბიჯზედ მდინარის ჩაბარუხის*) სთავე იყო, სადაც ეთერი ზაფხულობით ბანაობდა გადიასთან ერთად; ბუერის ფოთლით მოიტანა წყალი, სახე ნაზად უბკურა... პკურება რამდენჯერმე გაუმეორა, და სწორედ საწაული მოახდინა...

მახარემ თვალი გაახილა... ჯერ ვერავის და ვერც არაფერს ჰხედავდა.. მძიმედ, ღრმად ამოისუნთქა და მხოლოდ ეხლა დაინახა მომღიმარი ეთერი...

ეთერს საშინლად გაუხარდა მახარეს გამობრუნება. რა გრძნობა ამოქმედებდა ეთერს, ეს ვერ გამოერკვია.. „შიშის ზარი“ ხომ ეხლა იმის ხელთ იქმნებოდა?! ან იქმნებ ეშინოდა მახარეს სიკვდილის, მხოლოდ იმისთვის, რომ მახარე ვეღარ ასწავლიდა „შიშის ზარის“ მოხმარებას?! ან იქმნებ უფრო სხვა მოსაზრება რამ აიძულებდა შეჰბრძოლებოდა სიკვდილს, მახარე იმის კლანჭებიდგან გამოეგლიჯა?!

— უ... უ... ბედშავო, რა ღორივით დაგდებულხარ?! — უთხრა თავის თავს მახარემ და საჩქაროდ ტანი აიმართა. — მაპატიე, დედოფალო, ჩემი ასეთი სიბრიყვე!.. — მიჰმართა მოწიწებით მახარემ შემდეგ ეთერს...

— ბრაღი არა გედების რა... მიპატიებია, თუმცა საპატიებელი არა მაქვს რა... ჩემ სამეფოში, ხომ ჰხედავ, ერთი შენა ხარ ჩემი ქვეშევრდომი და მეშინოდა, ეგაც არ დამეკარგნა... ეხლა კი, აგერ იმ მნათობს მადლსა ვსწირავ, რომ სააქაოსკენ პირი გაქმნევინა...

*) ჩაბარუხი — წყალგარდნილის სახელია ადგილობრივ. უთუოდ ორი სიტყვისაგან შესდგება: ჩაბანა და რუხრუხი (ჰბანს ზევიდგან რუხრუხით).

— ლაჩარი ვყოფილვარ, დედოფალო, ლაჩარი!.. ჩემ თავს ვერ ვაპატიებ!..

— დავანებოთ თავი ბოდიშ-პატიებას და ნო, პური ვჭამოთ და ღვინო ვსვათ. შენ სტუმარი ხარ, მე მასპინძელი... აი, ხომ ჰხედავ, ვახშმად გადიამ რა დაგვიმზადა... — მიიპატიეა სუფურისკენ, რომელიც ვერხვის ქვეშ იყო გაშლილი.

— დედოფალო, ვახშმად მე მიწვევ?! — განცვიფრებით შეეკითხა მახარე, და სწრაფად გონების თვალ წინ გადაეფურცლა მწყემსის არაკი...

„იქმნებ მე უფრო ბედნიერი ვიყო მწყემსზე... ვარ კიდეც... ის მოკვდა და მე კი ისევ ცოცხალი ვარ...“ გაიფიქრა და შემდეგ ეთერს მიჰმართა:

— იყოს ნება შენი, დედოფალო!..

— ძლიერა სთქვი სასიამოვნო სიტყვა!.. — უპასუხა ეთერმა და გვერდით მოისვა...

10

ეთერი და მახარე ერთი წლოვანებისა იყვნენ, მაგრამ იმათ შორის დიდი განსხვავება იყო გონების მხრივ... ლალად აღზრდილი ეთერი გაცილებით მაღლა იდგა მახარეზე და თითქმის ხელმძღვანელი გამოვიდა ამ ლამეს...

ერთი ესაც იყო, რომ ეთერი განსაზღვრული მიზნით შეჰხვდა მახარეს. მახარე კი, გატაცებული ძაღვის გრძნობით, ყურ-მოჭრილ მონასებ ემორჩილებოდა ეთერს...

მაგრამ ამ ლამეს ეთერსაც შეეშალა ნახტომი. ეთერი თუმცა განსაზღვრული მიზნით იყო გამოსული, მაგრამ თავის თავის სიმტკიცე ვერ გამოჰმომა. ეს უთუოდ ახალხზრდობის მიზეზით...

ეთერი ვახშმობის დროს მახარეს ძალას ატანდა

დენო ესეა... როგორც ყურ-მოჭრილი მონა, ისეა
ჰსკამდა და გაბედულობაც ემატებოდა... ისე მონურად
ალარ ელაპარაკებოდა, როგორც პირველში..

როცა ეთერმა სიმღერა მოისურვა, მახარე უკვე გა-
ბედულად მოქმედობდა... იმან სწრაფად აიღო „შიშის
ზარი“ და ეთერს მიმართა:

— ჩემო ყველა, ერთად დავიწყოთ!..

ამ სიტყვებს, სიკვდილითაც რო დაჰპუქრებდნენ,
ვერ წარმოათქმევინებდნენ სხვა დროს. მაგრამ ესლა, გა-
თამამებული ეთერის ქცევით, ვის დაერიდებოდა, ან
მოეკრძალებოდა!.. ეთერი პირისპირ ედგა...

ეთერი ვერ მიჰხვდა მახარეს სილალეს და აღ-
ტაცებით შეეკითხა:

— რა კარგი სიტყვაა!.. ვინ გასწავლა?..

— შენ!..

— როგორ?..

— ისე!

— მაშ ვიმღეროთ!..

— ვიმღეროთ... მე მზათა ვარ!

ეთერმა დაიწყო აღგზნებული სიმღერა... სულ
სხვა... კილო სრულებით არ ჰგვანდა იმ კილოს, რო-
მელსაც მახარე კრძალვით უსმენდა. ეს კილო უფრო
წარმატადი და ვნების ამშლელი იყო, ვიდრე წინანდელი
კილო. ეთერმა უეცრივ შეწყვიტა სიმღერა და განრის-
ხებული შეეკითხა:

— მახარე, რაღას დაგიმუნჯებია შენი „შიშის
ზარი“?!

— განაგრძე, განაგრძე, ეთერ, ჩქარა ჩემი „შიშის
ზარიც“—უფრო შენი ხმა—აგედევნება... რამდენიმე მუხ-
ლი იმღერე, და როცა გაიმეორებ, უკვე მოგყვება ხმა...

— კარგი, გაემზადე... ვიწყებ მეორედ...

— მზათა ვარ!...

შემოსდახა ეთერმა, და მახარემაც უკვე შეთვისებულად აახმაურა „ბაგე“. კილო სხვა იყო, მაგრამ ხმა ისევ ის იყო... რაკი მახარემ კილო დაიხსომა, ადვილი იყო იმისთვის ასდევნებოდა ეთერის სამღერას...

მართლადაც საუცხოვოდ იყო შეთანხმება ხმებისა..

— მახარე!.. ეს შენი სადღეგრძელო იყოს!..—უცრივ შესწყვიტა სიმღერა და ფიალა ღვინით აიღო...

— ღირსი არა ვარ!..

— ეე... შენ კიდევ კუდს იქნევ!.. —უკმაყოფილოდ წამოიძახა ეთერმა და ფიალა გამოცალა...

— ეთერ?!

— შენს ყველას... შეხს დედოფალს ჰსურს შეივსო ფიალა, მადლობა გადაუხადო, და შემდეგ შენი „შიშის ზარი“ ხელთ მისცე და ასწავლო, როგორ მოიხმაროს...

— მზათა ვარ ყოველივე ვე შევასრულო!..

— მაშ ეხლავე შეასრულე!..

მახარემ სავსე ფიალა გამოცალა, „შიშის ზარი“ ეთერის გვერდით მიიტანა და უთხრა:

— აი, ენა... ამას ხელი წაავლე და შენი ხმის მოძრაობის მიხედვით ენა გარს შეახე იმ სიძლიერით, რა სიძლიერითაც შენი ხმა იქმნება.

შეასრულა დარიგება, მაგრამ სრულებით რალაც უშნო ხმაურობა გამოუვიდა ეთერს...

— ნუ თუ შენ თან უნდა მყვანდე, რო ეს „შიშის ზარი“ ჩემ სასარგებლოდ გამოვიყენო?!—უნებურად წამოიძახა და სასოწარკვეთილებას მიეცა...

— ჩემო დედოფალო, მაგას რას ჰპრძანებ?! ემაგის მოხმარება უჩემოდ ძალიან ადვილია. ხელა არა გაქვს

მიჩვეული მხოლოდ, ხელის მიჩვევა კი ძალიან ადვილია.

— იკმნება შენთვის?!

— ყველასათვის... აი, ეხლა, თუ ნებას მომცემ, შენ ხელს ავაყოლებ და ჰნახავ, რო ძალიან ადვილია...

— ოოო... ნებას გაძლევ კი არა, გთხოვ!..— შეემდარა ეთერი...

მახარემ „შიშის ზარის“ ენა ხელთ მისცა, თითონ კი ეთერის ხელს თავისი ხელი ბუდედ მოუჭკია და...

— ეთერ, ჩქარა დაიწყე სიმღერა!..— შეევედრა მახარე.

პირველად შეეხო მახარე ეთერის ხელს და ეს შეხება საშინელი მწვავე და თავბრუ დამსხმელი გამოდგა...

ეთერმა ხმის კანკალით დაიწყო სიმღერა... იმასაც ეტყობა რაღაც ცვლილება... ხმა კრთის... „შიშის ზარის“ ხმაცა კრთის...

მახარემ ველარ გაუძლო... ხელი უშვა და ფეხზე წამოდგა...

— დედოფალო, ეხლა მიჰხედი, როგორ უნდა მოიხმარო?...— უთხრა კირის ოფლისგან დანოტიანებულმა...

— მგონი, მივხვდი!.. აბა გავიმეორებ უშენოთ...— და დაიწყო სიმღერა.

ჯერ ცოტათი გაუბედავად ააყოლა ხმა „ბაგისა“... ხმას სწყვეტდა და ხელის მოძრაობას უცდიდა, შემდეგ, რაკი გაიგო საიდუმლოება, აამოძრავა თავისი ბაგე და ააყოლა მწყობრად „შიშის ზარის“ ენაც. საუცხოვოდ ეხმურდნენ ორივენი. . მახარე აღტაცებაში მოვიდა... ათამაშდა და შეხტა მაღლა. ვერხვის ძირის ტოტს სტაცა ორივე ხელი და თვალის დახამხამებაზე ზედ წამოსკუპდა...

ეთერმა თვალი შეასწრო იმის მოძრაობას და სიმ-
ლერით შეეკითხა:

— მახარე, მახარე, რამ აგაღელვა, რამ გაიძულა
მალლა აფრენა?!..

— შენმა სიმშვენემ... შენმა ხმამ!..—ჩამოსძახა ზე-
ვიდგან მახარემ...

ეთერმა ხელი უშვა ზარის ენას და გულიანად გა-
დიკასკასა...

— მახარე, ჩემმა ხმამ მთოვარს არ მიგაქრას?!..—
კისკისით დაუმატა.

— არა, ახლა შენკენ მიზიდავს!..—და მთრთოლა-
რე ძირს, ეთერის გვერდით, გაჩნდა.

— ეთერ, არ ვიცი, რა მემართება?!..—ხმის კან-
კალით წამოიძახა მახარემ და იმის გვერდით ჩაიკეცა:—
წამს ხბოსავით ფუნდრუკი მემართება... მინდა სულ ემო-
ძრაობდე... წამს კი ძარღვებში ვიშლები... მთლად ვდამ-
ბლავდები!.. აი, ამ წამს ოდნავად ხელის აწევის არაქა-
თი აღარა მაქვს...

მახარე შეეცადა ხელი მალლა აეწია, მაგრამ ვერ
შესძლო... მოდუნებული ხელი ისევ კალთაში ჩაუვარდა...

— აი ფიალა, ღვინო შესვი და მოჰლონიერდები...

— ეთერმა სავსე ფიალა პირთან მიუტანა და, რო უფრო
მარჯვედ დაეღია, მეორე ხელი მახარეს ნიკაპს შეახო...

მახარეს ჟრუანტელმა დაურა ტანში. სხეული ისევ
გაუმაგრდა და გაუნძრევლად ფიალა გამოცალა.

— ოო, ეთერ, თილისმისიანი ჰყოფილხარ!... შენმა
შეხებამ მთლად გამკურნა...—წამოიძახა მახარემ და
მკლავში ხელი გაბედულად წააგლო...

ეთერი შეკრთა... მკლავი აეწო, და ტანი სინოტი-
ვემ შესხურა...

— ღვინომ, მახარე, ღვინომ!.. — წაილულულა ეთერმა...

— არა, ეთერ, ღვინოსაც ვერ დავლევდი, რო შენი ხელი არ შემხებოდა...

ეთერი ჩქარა გამოერკვია...

— მახარე!—დამშვიდებით უთხრა ეთერმა:—ეხლა დრო არის, წავიდე... ხვალ ამავე დროს, როგორც დღეს, აქ გიპოვი...

— როგორ! ნეტარების კარამდის მიმიყვანე და ეხლა მიხშობ?...

— ხვალ, მახარე, ხვალ ამ დროს...

— ეთერ!.. ჩემო ყველავე, არ მეგონა, თუ ასე ძლიერად შევიბოკებოდი?!—და მძლავრად მიიზიდა თავისკენ.

— მახარე?!..

— ეთერ!..—მიიზიდა კიდევ თავისკენ და ტუჩი ტუჩს შეუწება...

ეთერი მოიშალა, დაჰკარგა წინააღმდეგობის უნარი. წამს მომწიფდა, მომწიფებულ ხილივით მოსწყდა და ძირს დაეცა, შესაქმელად მომზადებული. ნატრობდა კიდევაც...

ორივე ერთი სიახალგაზდავის გრძნობით შეპყრობილი მიეცა წამს თავ-დავიწყებას და მათ გარეშე აღარა არსებობდა რა...

ხმაურობდა ღაა ჩაბარუხი?! მთვარე მნათობდა ღა?!.

ამათ აღარა ესმოდათ რა და არც რა ემხედველებოდათ... მხოლოდ ჰგრძნობდნენ ერთმანეთის... გაერთიანებას და ამით უმაღლეს სიამოვნებას...

წამს ესაც მიუყჩიდა... მიფერულდა... იმათ თავში აღარავითარი მოსაზრება ან გულში გრძნობა რამ აღარ არსებობდა... ჩააკვდნენ ერთმანეთს.

ცხოვრებაში გაუთავებელი არა არის რა, ისენიც გამოერკვნენ და სულ სხვა და სხვა აზრი დაებადათ...

პირველად ეთერი გამოერკვა... შეწითლდა. მოაგონდა თავისი განზრახვა და მთვარეს პირი მოარიდა...

მახარე კი ნეტარების მორევში გაჰცურდა... ეთერს გადაჰხედა, უკვდავების წყაროდ მოეჩვენა და კვლავ ხელი გადაავლო დასაწაფებლად...

— კმარა, მახარე, თორემ თავს დაგვათენდება! — ცოტა სასტიკად უთხრა ეთერმა... და ცოტა სიჩუმის შემდეგ დაუმატა ალერსით: — მახარე, ხვალ იმავე დროს აქ გელი. . ეხლა კი წადი...

— ეთერ, ჩემო ყველავე, მოჩვენება ხომ არა ხარ?!

— აჰ, რა სულელი ხარ!.. — გადიკასკასა ეთერმა...

— აჰ, რა სულელი ხარ!.. — წარიტაცა, „ჰეჰომ“ და მთის მწვერვალებამდის აიტაცა...

წარიტაცა აგრეთვე „ჩაბარუხმა“ და ბარისკენ გააქცია.

11

სეფე-წული გამოემშვიდობა თუ არა ეთერს, თავის ქერქში ველარ ჩავარდა, ისე ძლიერად აუფორიაქა სული ეთერმა... თუ ვერ მოვახერხე ამ გზით გაწვევა, უკველად გამოვუტყდები და ვითხოვო, ფიქრობდა სეფე-წული, და გარეშე ამისას ყურს აღარას უგდებდა. ვახშამი ისე ჰამეს კაცამ და სეფე-წულმა, რო ორი-სამი შეკითხვა-პასუხის მეტი არა ჰსმენია რა...

როცა კაცია გამოელამემშვიდობა და ძილისთვის ოთახი მიუჩინა, მაშინლა გამოერკვა და ჰკითხა:

— უკაცრავად კი ვარ, ბატონო კაცია, ამ ოთახიდან როგორ უნდა, თუ ვინიცობაა ჩემი ცხენის დათვალიერება მომინდა, გავიდე და საჯინიზო ვიპოვო?..

— შენ ცხენისას ნურას იფიქრებ!.. ნაბძანები მაქვს: ისე მოუარონ, როგორც თავიანთ თვალის ჩინს!..

— დარწმუნებული ვარ, ეგრეც იქნება, მაგრამ ჩვეულება რჯულთ უმტკიცესიაო“, გვეუბნება ჩვენი მამა-პაპა... ჩვეულებად მაქვს, უეჭველად დავათვალიერო ხოლმე.

— მართალს ამბობ, ჩემო ნადირავ! — უბასუხა კაციამ და ასწავლა, თუ სასახლიდგან როგორ გავიდოდა გარედ გალავანში, ანიშნა საჯინიბო და ისაც კი უთხრა, თუ ვინიცობაა გალავნის გარედ გასვლა დასჭირდა, უმარცვლო ურდულის კარიც აჩვენა...

სეფე-წულს არ შეეძლო გამომწყვდეულიყო ოთახში, როდესაც არ ეძინებოდა. ნამეტანავად ეხლა, როგორ დაეძინებოდა, როდესაც მოელი იმისი არსება ეთერმა შებოქა. იმის გარეშე სხვა აღარა არსებობდა რა. მხოლოდ ეთერი ეჩვენებოდა, რასაც ოთახი ვერ იტევდა, და ამისათვის გარედ მიიწევდა.. კაცია დასაძინებლად წავიდა თუ არა, სულ რამდენიმე წუთის შემდეგ სეფე-წული გალავანში გამოვიდა და, ღრმად ამოსუნთქვის შემდეგ, ჩაუფიქრდა თავის მდგომარეობას...

რა მდგომარეობაში ჩავაგდე ჩემი თავი, — ფიქრობდა სეფე-წული — ჩემი სიცრუეით?! სხალ რო უარი სთქვას წამოსვლაზე, მაშინ, კიდევაც რო გამოგუტყდე, ხომ იფიქრებს: მატყუარა ვარ?!.. მეტყვის: „წადი იქ, საიდგანაც მოკსულხარო“... ვაი, სირცხვილო?! რა გამოასწორებს ამ გარემოებას?!.. ვგონებ, ერთად-ერთი გზა დამრჩენია, დილაზე ადრე გავემგზავრო შინისკენ და იქიდგან შიკრიკი გამოვაგზავნიო მამას დასაპატიებლად... ამ გადაწყვეტილებას დაადგა, რო თავი მაღლა აიღო და სამ-

ხრეთისკენ გაიხედა... მომხიბლავი სურათი წარმოუდგა თვალწინ...

მთვარე გვირგვინად დასდგომოდა მთას და არემარეს ნაზ სინათლის ქსელში ჰხვევდა...

ისე წარმტაცი იყო ეს სურათი, რომ წამს გაეფანტა ნაღვლიანი ფიქრები და საოცნებო ფიქრებმა წარიტაცეს...

რასაკვირველია, ამ ოცნების გვირგვინი ეთერი იყო.

მთვარე ეთერად მოეჩვენა. თავის თავი კი — მთად... სხივები კი... ეს ეთერის სული იყო და მთელ იმის სამეფოს სიამეს ჰფენდა...

ისე გაიტაცა ამ ოცნებამ, რომ დაავიწყდა თავის განზრახვა: ენახა ირემა და განკარგულება მიეცა, დილაადრიანად ცხენები დაემზადებინა...

გალავნის შუა დიდი კაკალი იდგა... იმის ტოტები, ფართოდ გაშლილი, იწვევდნენ თავისკენ. ვერც სეფეწული გაუმკლავდა ამ სურვილს და დაემონავა. სეფეწული კაკლის ქვეშ მთვარის შუქისგან ახალიჩებულ მდელოზე წამოწვა და უფრო ფართოდ მისცა თავი ოცნებას...

დმერთო, რა სახე არ მიიღო ეთერმა?!.. იმასთან ერთად ცა და ქვეყანა მოიარა სეფეწულმა, ზღვა და ხმელეთი განვლეს ერთად...

ეთერი ხან შიშველად, ვითა მთოვარე შუქის მრფქვეველად ეჩვენებოდა, ხან კიდევ თავის გზის მნათობად, თავისი თავი კი ბრმად... ეთერი ხელს აძლევს და ბეწვის ხიდზედ გაჰყავს... ამ დროს ეშინიან, არ გაწყდეს ბეწვის ხიდი და უფსკრულში არ ჩასტყორცნოს... გადიან მშვიდობიანად... უხარიან...

იმისავე გვერდით, სადაც წამოწვა, შორიდგან მი-

ლით გამოყვანილი წყარო გადმოჩუხჩუხებდა და იმის
ოცნებას ახმატკბილებდა. სეფე-წულის ოცნება ათას-
ფეროვანდებოდა, ეხვეოდა საამო ბადეში და უკვე ეთე-
რი დედოფალია, სამეფო ტახტზე ერთად სხედან, მთე-
ლი ერი თაყვანსა სცემს.. შეჰნატრის ბედნიერებას. ესე-
ნი კი მეფურად უზვად ურიგებენ მოწყალებას ყველას...
აფრქვევენ სიყვარულს, ვითა მთოვარე სხივებს... კმაყო-
ფილი ერი, აღტაცებაში მოსული, „ვაშას“ უყივის და
დღეგრძელობას უსურვებს...

— „მეფე-დედოფალი დაიღალა“!..—მოესმის ჩურ-
ჩული ერისა...— „წავიდეთ, მოისვენონ“...

უხილავად შემოეფრცქვნა ერი... აღარავინ არის...
ეთერი კრძალვით იჩენს მკერდს.. მკერდის დანახვაზე
სეფე-წულს ცეცხლი ეკიდება, მაგრამ ითმენს... არ ეხ-
მარება... არა ჰფცქვნის სამოსისაგან ეთერს, რათა არ
დააფრთხოს და სამუდამოდ არ დაჰკარგოს...

აგერ ეთერმა მთლად მკერდი მკლავებიანად გამოა-
შიშგლა და სთქვა:

— „ეხლა წყაროს წყალით დაბანვა სიცოცხლე იქ-
მნება“...

— „ღმერთო .. სიზმარია, თუ ცხადი?!—წამოიძახა
სეფე-წულმა და თვალეზდაქყეტილი ზე წამოიჭრა...

— „უი!“—იკივლა ეთერმა და წელი აიმართა...

ცრემლებად ეფინებოდა იმის ბროლად ნაკვეთ მკერდს
წყაროს წყალი...

რაკი შენიშნა მცქერალი, სწრაფად მშველევით მეო-
რე მხარეს ამოეფარა და შეიმოსა მკერდი.

— ეფიცავ ღვთაებას, ვერა გამიგია რა!..—წამოი-
ძახა სასოწარკვეთილებით სეფე-წულმა.

— გაუგებარი აქ არა არის რა... —მშვიდად წარ-

მოსდგა ეთერი უკვე შემოსილი.—ჩვეულებად მაქვს რიქ-
რაეთისას ამ წყაროზე პირის ბანვა... ამ დროს ჯერ კიდევ
ყველას სძინავს და ამის გამო უშიშრად ვიბან ხოლმე...
დღესაც ჩვეულებას არ ვუღალატე... მაგრამ შენ როგორ
გასჩნდი ამ დროს აქ?! აქ გეძინა, თუ?!

სეფე-წული აწითლდა... წამს დაიბნა, მაგრამ ჩქარა
გამოერკვა და წარმოსთქვა:

— „თუ“ სულ მეტია... ნავახშმევს ცხენი მინდოდა
დამეთვალყურებინა, მაგრამ გაღავანში რო გამოველ,
მთვარეც ამოდიოდა... ისეთი ლამაზი სურათი იყო, რო
თვალს ვეღარ მოვაშორე და ამ წყაროს გვერდით წამოვ-
წეე... მინდოდა დიდხ ნს დავმტკბარიყავ ამ სურათით...
უთუოდ ჩამძინებია, რო ისიც ვერ „გავიგე“, თუ როგორ
მოხვედი აქ, თორემ წინაღვე გამოგებმაურებოდი... უნე-
ბურად გავხდი ღირსი ისეთი მშვენიერების ხილვისა...

ეთერი აწითლდა...

— უნდა დაივიწყო ეს... — მკაცრად უთხრა ეთერმა...

— მხოლოდ ერთის პირობით, თუ თანახმა ხარ მე-
ფესთან გამომგზავრებაზე...

— რო არ ვიყო, რას იზამ?!..

— სეფე-წულს ვუამბობ ამ სურათს...

— ჰა, ჰა, ჰა!.. — გიდიხარხარა ეთერმა: — მერე რა
გინდა მაგითი სთქვა?! განა ჩემთვის სულ ერთი არ არის,
უამბობ, თუ არა?! განა გუშინ არ გითხარი: თუ გადავს-
წვევითე წამოსვლა, მხოლოდ იმ პირობით, რომ სეფე-წუ-
ლი არ მეჩვენოს?!..

სეფე წული აწითლდა... ბოლოს, სიჩუმის შემდეგ,
დაუმატა:

— მართალს ამბობ, დედოფალო!..

— კიდე „დედოფალო“?!—წყრომით წამოიძახა ეთერმა და გატრიალდა წასასვლელად...

მოაგონდა წუხანდელი გატაცება ამ სიტყვით... მთლად თვალწინ წარმოუდგა წუხანდელი სურათი და...

აღარ უნდოდა მოგონება... კიდე „დედოფალი“...

— ბოდიშს ვიხდი, ეთერ. როგორც გეტყობა, დედოფლობა ძალიან გძულს... აღარ მოგიხსენიებ მაგ წოდებით...

უფრო გაუასკეცდა ჟინი სეფე-წულს და გადასწყვიტა ყოველივე საშუალება იხმაროს, რათა ეთერი თავისად იგულოს...

— შინ მიხვალ... არას მეუბნები გადაწყვეტილს... გელოდო. თუ ეხლაც გავემგზავრო მეუისკენ?.. ისეც დავიგვიანე...

ეთერი შესდგა... წამს ჩაფიქრდა... ჩასაფიქრებელიც ჰქონდა... ყოველ ღამ მთვარეს ემუდარებოდა—სეფე-წულს შეჰხვედროდა... დედოფალი გამხდარიყო, ეხლა შემთხვევა ეძლევა და...

— იმ პირობით, რომელიც წუხელის გითხარი, მზადა ვარ...

— წუხელისვე გითხარი მაგ პირობის შესრულება.

— მაშ წამოვალ!... მხოლოდ დღეს არავის არ უნდა უთხრა, შენს მხლებელსაც კი... ამალამ ისეთ დროს უნდა გავიდეთ, რო არავინა გენახოს... აქ არავინ არ უნდა იცოდეს, თუ სად მივდივართ.

— ჩემი მხრივ ყოველივე შესრულებული იქმნება, თუკი შინაურები არ გააერცელებენ...

— მაგისი ფიქრი ნუ გექნება! მამაჩემსაც ნუ ეტყვი, თუ თანახმა ვარ. თითონ მოველაპარაკები...

— იქნებ ისეთი გზებით გინდა სიარული, რო არა-
ვინა გნახოს და არ გიცნოს?

— სწორედ მაგნაირი მგზავრობა მინდა...

— მაშ თუ ეგრე გინდა, ურემით მგზავრობა არ
შეიძლება.

— ურმით მგზავრობა არც მიუტიქრია...

12

კაცია ზატონი მთლად გაკვირვებული დარჩა, რო-
ცა ეთერი მივიდა და გამოუტახადა:

— მამავ, წავიდეთ მეფესთან სტუმრად. მაგრამ ისე
კი უნდა გავიდეთ აქედან, რომ არავინ იცოდეს, თუ სად
მივდივართ. მერე, ისეთ დროს უნდა გავიდეთ, როცა
ყველას ეძინება...

მამამ აათვალიერა აათვალიერა ეთერი და ვეღარ
იცნო. იმის თვალ-წინ იდგა გამოზრდილი ადამიანი
და არა ვასათხოვარი უღარდელი ასული, როგორსაც
გუშინ გაჰშორდა. „ერთ ღამეს?!“ გაიფიქრა კაციამ და
უფრო დააკვირდა ეთერს...

— ვიცი, რაღაც მაგრე განცვიფრებით მაცქერდე-
ბი. — წყნარად წარმოსთქვა ეთერმა. — და გეუბნები, ეს
ასე უნდა მოხდეს... რადგანაც არა მსურს ჩემზე აქაუ-
რებმა ილაპარაკონ: „წავიდა მეფესთან, სეფე-წულმა
დაიწუნა და უკანვე მოვიდაო“... ეს გესმის, მამავ!...

— შელო, შენ ზომ იმისთვის არ მიხვალ?..

— სწორედ მაგისთვის არა მსურს ჩემზე ილაპა-
რაკონ.. თუ გაიგეს, შეპყველად ილაპარაკებენ. პირზე
კლიტეს ვირავის დაადებ.

— შენი ყმა ვარ, მიმსახურე!.. — სიცილით უთხრა
კაციამ და ხელები ძირს დაუშვა..

— მაშ, აი, ჩემო მამავ, როცა სოფელი მიიძინებს,

და მთვარე ამოაშუქებს, ჩვენ გავემგზავრებით. ამისთვის სამი ცხენი მზად უნდა იყოს: შენთვის, ჩემთვის და გალიასთვის...

— განა გალიაც უნდა წავიყვანოთ?!

— უეჭველად... მხოლოდ გალიას ვენდობი... ის მომივლის იქ...

— დაიცა, რატომ ცხენებით გინდა სიარული?! ეს ხომ ძალიან დაგღალავს?!

— იმავე მოსაზრებით, რა მოსაზრებაც მაიძულებს მალვით აქედან გასვლას...

— ვფიცავ შენი მშობელის ხსოვნას, ვერა გამიგია რა?! მაგრამ მიმსახურე... ველი სხვა განკარგულებას... ურემი ხომ უნდა სანოვაგისთვის?!... მეფემდის შორი გზაა...

— თუკი ურემი იქნება, მაშინ ხომ მეც ურმით ვიმოგზაურებდი?!... იმასთანა გზით ვივლით, რომლითაც ურმით მგზავრობა არ შეიძლება... ამისთვის სანოვაგისთვის ორი ცხენი და ორი მხლებელი კმარა... მხოლოდ მხლებლებს უნდა უთხრა—მზად იყვნენ დანიშნულ დროსთვის, მეტი არაფერი...

— ყველაფერი შესრულებული იქმნება, მაგრამ წინამძღოლი ვინ იქნება მაგნაირი გზით მგზავრობისა, რადგანაც მე უარს ვამბობ...

— მაგისი ნუ გეფიქრება რა!... ნადირა იქმნება წინამძღოლი... იმ გზით წავიყვანს, რა გზითაც თითონ მოვიდა.

— მაშ ნადირამ უკვე იცის შენი გადაწყვეტილება?!...

— იცის და ისაც მზად არის შეასრულოს ყოველივე ჩემი განკარგულება...

— მაშ ეგრე... ყველაფერი მზად იქმნება დანიშნულ დროსთვის...

მართალადაც დანიშნულ დროს ყველაფერი მზად იყო და სულ უჩუმრად გაემგზავრნენ... ძე-ხორციელმა არ იცოდა, თუ სად მიდიოდნენ. თან მხლებლები ბევრსა ფიქრობდნენ, მაგრამ ვერა გაეგოთ რა. წინ სეფე-წული მიუძღვოდა კაციათი, და დანარჩენები კი უჩუმრად მისდევდნენ...

მთვარე ამოვიდა. ჩაბარუხს უკვე მიუახლოვდნენ.

— ეს ადგილი ძალიან საშიშოა!...—წასჩურჩულა ირემამ ნადირას...

— რისთვის?...—იმავე ხმით შეეკითხა ნადირა.

— წუხელის არ მეძინებოდა... გალავან გარედ გამოველ და...—დაიწყო იმავე ხმით ირემამ...—აქეთ გამოვიარე... მთვარე უკვე კარგა ამოსული იყო. მოვეახლოვდი ამ მდინარეს თუ არა, შემომესმა რაღაცა ხმაურობა...

— ეხლაც ხმაურობს ჩაბარუხი...

— არა, ჩაბარუხის ხმაურობას გარდა კიდევ სხვა ხმაურობა, რომლის აღწერა ალ შემძლიან... უნდა გაიგონო, რო წარმოდგენა გქონდეს...

— მერე?

— მერე, სეფე-წულო, ალების ბუქნაობა ვიხილე. თმა ყალყზე ამიდგა. ქუდი გადამივარდა... სწრაფად ქუდს ხელი დავტაცე და მოვკურცხლე... ასეთი შიში ჩემ დღეში არ მიქამია!

— უთუოდ ეხლაც შიშის ზარი გიტანს...

— მართალს უბნობ, სეფე-წულო!... სჯობს, ჩქარა გავიაროთ ეს ადგილი...

ამ დროს ეთერს და გადიას რაღაც უცნაურობა დაეტყუოთ. ცხენებს შეუტოეს. საჩქაროდ მდინარე გაარღვეს და მეორე ნაპირს მოექცნენ... იქაც არ შეუყენებიათ ცხენები. ისევ აჩქარებით მიერეკებოდნენ...

— უთუოდ იმათაც იციან, რო ეს ადგილი საშიშოა, თორემ რად გააჩქარებდნენ ცხენებს?!.. ნიაფივით წასჩურჩულა ირემამ სეფეს-წულს...

— ჩვენც უნდა ავაჩქაროთ!..—უპასუხა სეფე-წულმა და სწრაფად ეთერის გვერდით გაჩნდა. იმას კაცია და ირემა მიჰყვნენ..

ეთერმა, რაკი კარგა ვასცდა ჩაბარუხს, მალეით უკან მოიხედა და დაინახა კლდის ნაპრალის პირას ქანდაკებასივით ამოკვეთილი მახარე..

ლაწვები აეწვა და...

მეხამე კარი

1

„მახარე!.. მახარე!..“ — ხშირად იხმობდა თავის თავს მახარე, ეთერს გავშორდა თუ არა, და მდინარის პირს ველარ ჰშორდებოდა. თუ რა უნდა ეთქვა თავის თავისთვის, რად იწვევდა, ვერ გეტყუდათ... ან კი ფიქრობდა რასმე?!

არა და არა. ეხლა ის გახვეული იყო მხოლოდ გრძნობის ქსელში, როდესაც ახრი არ მუშაობს, და თუ რამ ენის მოძრაობა, ან კიდევ სხეულისა ხდება, მხოლოდ უნებურად, უაზროდ.

აი, სწორედ ამ დონემდის იყო მახარე მისული...

ერთხელ კიდევაც ისე გადინახარა, რომ ჩაბარუხის ხარხარს შეეჯიბრა... თითქოს კიდევაც ცდილობდა თავის ხარხარით ჩაბარუხის ხარხარი ჩაეხშო... მერე კიდევაც იკივლა და ამ სიჩუმეში „ჰეჰო“ ხუთ მუხლად გამოეხმაურა...

კარგია კიდევ, მოწმედ არავინ იყო, თორემ გიჟად ჩასთვლიდა...

აგერ, ეხლა იდუმალის ღიმილით ცას თვალები მიაპყრო და თან ტანისამოსის ხდა დაიწყო... ჩქარა მთლად გაშიშვლდა...

წამს ასე იდგა გაშიშვლებული... თითქოს არე-მარეს არ ანჩნევსო!.. ნელ-ნელა ტანმა რხევა დაიწყო... ფეხებიც აამოძრავა... აათამაშა...

თანდათან გააძლიერა ტანის რხევა, ფეხების თამაში და...

ჟეცრივ მოსწყდა და გვერდით მორევში გადაეშო. წამს ჩაიმალა მახარე მორევში, მეორე წამს კი გამოჩნდა და ფრუტუნით და ხელების ფლასუნით ნაპირას გამოვიდა...

— ღმერთო, ეს რა ამბავია ჩემს თავს?! — წამოდახა მახარემ და აქეთ-იქით მიიხედა...

ეხლა კი აუშშეავდა გონება. თავს ძალა დაატანა — მოეგონებინა, თუ აქ ასე შიშველი წყალში როგორ გაჩნდა, მაგრამ ვერა და ვერ მოიგონა...

„ნუ თუ კლდიდან გადმოვვარდიო, ან კიდეც... იმან..“ მაგრამ ამ დროს ტანისამოსს ფეხი წამოჰკრა და აღარ დაამთავრა თავისი ექვი...

საჩქაროდ ჩაიცვა ტანთ... განთიადი მოტანებული იყო. ცოტათი კიდევაც შესცივდა. ტანი აუკანკალდა... მაგრამ აღდგლიდან არ იძროდა, თავს ძალას ატანდა, მოეგონებინა ყველაფერი... კარგად ახსოვდა კლდეზე ასვლა. ეთერის ნახვა... იმასთან ვახშმობა... პირველი კოცნაც კი მოაგონდა და ტანში ქრუანტელმა დაურბინა, გული გადაეფინა, ისე ესიამოვნა...

მაგრამ შემდეგ რა მოხდა?! ჩაეკითხა თავის თავს და პასუხი კი ვერ მიიღო...

„არა, უნდა უკანვე ავიდე და ყველაფერი გავიგო!“... გადაჭრით წარმოსთქვა და სწრაფად კლდეს მიაშურა... „იქნება ეთერი ჯერ იქ იყოსო“, დაუმატა, მაგრამ სასწრაფოდ აწითლდა და გაიფიქრა: „თუ იქ არის, ხომ დამინახავდა შიშველს და ეხლა როგორღა ვეჩვენოვო...“

ამ აზრის შემდეგ კლდეზე ასვლა ნელი ნაბიჯით დაიწყო. ფიქრობდა: „ჩუმიდ მივათვალეიერებ; ეთერი თუ

იქ არის, მაშინ... მაშინ“... ფიქრობდა, და ვერ მოეფიქრებინა, თუ რას იტყოდა, ან როგორ მოიქცეოდა...

ამ ფიქრით ავიდა კიდევაც ზევით და უეცრივ მოაგონდა ეთერის ნათქვამი სიტყვები: „ხვალ მთვარის ამოსვლისას აქვე ვიყოთო...“ და გაუხარდა... უსაზღვროდ გაუხარდა, მაგრამ ისიც მოაგონდა, რომ ეთერმა თითქმის ძალით გამოისიტუმრა და ფეხი შეუღდა...

„ხომ მითხრა, მთვარის ამოსვლისას აქვე შევხვდეთო, და რაღას ეხლავე ვეჩრებო“, გაიფიქრა და მაშინვე უკან დაბრუნდა.

საჩქაროდ ჩამოირბინა კლდე და საოქრო-მჭედლოსკენ გაეშურა.

მხოლოდ ეხლა მოაგონდა საოქრო-მჭედლო, მამისა და ნარგიზა. მოაგონდა თავისი ქმნილიც, რომელიც ეთერს უსასყიდლოდ გადასცა და...

„როგორ თუ უსასყიდლოდ?!—წყრომით შეუტია თავის თავს.—„განა ეთერთან ყოფნა, ეთერის გვერდით ჯდომა, იმისი კოცნა დაუფასებელი სასყიდელი არ არის?!“

„ხა... ხა... ხა... ხა!..“—საიდანლაც წამოესკუპა გზაზე პატარა მახარე, შეგირდი მახარე და ხარხარი დააყარა თავს დიდ მახარეს:—„ვისია ის, რაც შენ ისე ადვილად უბოძე ეთერს?!“

— ჩემი!..—მოკლედ უპასუხა ხელოსანმა მახარემ...

— შენისი?!—გაკვირვებით და დაცინვით შეეკითხა პატარა მახარე... საოქრო-მჭედლოც შენი იქნება, რომელშიაც რამდენიმე მისხალი აღარ მოიპოვება ლითონი...

— ჩემია, მაშნ. და ჰნახავ, საოქრო-მჭედლო სავსე იქნება ლითონებით...

— ჩქარა წადი, თოჯენ ვაი, თუ სხვა პატრონი მივიდეს და...

— სუუ, კარგი!...—წამოიძახა მახარემ და რის-
ხვით შეჰხედა პატარას.

2

მამისა ოქრო-მჭედელი დალაადრიანად ჩამოვიდა
საოქრო-მჭედლოში... ნახა, კარები გარედგან იყო გა-
დარაზული...

„უთუოდ მდინარისკენ წავიდოდა მახარეო“, რაკი
წყაროსთან არ მოჰჩანდა, გაიფიქრა და გულ-დამშვიდე-
ბით კარები, გააღო და იქავე ჩამოჯდა.

წინათაც ოქრო-მჭედელს კარები ასე დაჰხვედრია,
მაგრამ მაშინ ზაფხული იყო. მახარე სისხამ დილით მდი-
ნარისკენ გარბოდა საბანაოდ. იბანავენბდა, ოქრო-მჭედ-
ლის ჩამოსვლისას ხანდახან მოასწრობდა, და ხან კი ოქ-
რო-მჭედელი, როცა მახარე ბრუნდებოდა, იქ უხვდებო-
და... მაშინ ორივენი მხიარულად მუშაობას ერთად იწ-
ყებდნენ.

ეხლა კი ოქრო-მჭედელს ცოტათი ეუცხოვა. ჯერ
ერთი, ამ ბოლო დროს მახარე გართული იყო „ზარის“
მუშაობით და ბანაობა არც ერთხელ არ მოჰგონებია,
მეორე კიდეც, ეხლა შემოდგომას ფეხი წამოეყო, და ბა-
ნაობისთვის ცოტა დაგვიანებული იყო, რადგანაც დი-
ლაობით კარგად ციოდა. ასე უეცრად, ამოდენა დროის
უბანაობის შემდეგ, საშიშო იყო.

„კი არ გაცივდეს ი ბალღი!...“ გულ მტკივნეულო-
ბით ხმა-მაღლივ წამოიძახა ოქრო-მჭედელმა.

ამ დროს აჩრდილივით თავს წამოადგა პირ-აბუ-
რული მანდილოსანი, და მოსვლისთანავე წამოიძახა:

— მახარე აქ არის?!

— არა!.. უთუოდ მდინარეზე წავიდა საბანაოდ.

— კარგია, მარტოკა შენა გნახე!..—სტკეა და სწრაფად სავსე ქისა ხელში გადასცა.

— ეს რაა?!.—შეეკითხა ოქრო-მჭედელი მანდილოსანს.

— თვალ-მარგალიტი... ჩემი გაზრდილი გიგზავნის. მახარეს კი არ უთხრა. ნუ გააზღავენებ!..

— ვერა გამიგია რა!..

— ამას რა გაგება უნდა?!. მახარემ თავისი „ზარ“, ჩემი გაზრდილის ხმა, უსასყიდლოდ უძღვნა... იმას ვერ მისცა სასყიდელი, რადგანაც არ აიღებდა. ეხლა შენ გამოგიგზავნა, რომ იყიდო სამაგიერო ლითონები, და მახარემ მუშაობა შესძლოს...

— ეხლა კი მესმის!.. მაგრამ...

— მეჩქარება!.. მახარემ არ უნდა მნახოს!..

გატრიალდა ამ სიტყვებით და სასახლისკენ გაეშურა.

ოქრო-მჭედელმა თვალი გააყოლა. შევიდა გალავანში, და ამ დროს პირველი მზის სხივი კოშკს ეცა და სარკმელი ააბჟყვრილა. მახარეც ამ დროს საოქრო-მჭედლოს დერეფანში შემოვიდა და მიესალმა ოქრო-მჭედელს...

ოქრო-მჭედელი შეკრთა. ქისა უბეში ჩაიდო და ისე შეჰხედა.

მახარეს სველი თმა რო დაინახა, უთხრა:

— შვილო, ეხლა დრო არ არის ბანაობისა. რამდენი ხანია, არ გიბანავნია და ეხლა...

— მე ვიბანავე?!.—განცვიფრებით შეეკითხა, მაგრამ სწრაფად მოაგონდა, რომ მორევში იყო და დაუმატა:—მეც არ ვიცი, როგორ ჩავეარდი მორევში...

— რას ამბობ, შვილო, როგორ ჩაჰვარდებოდი,

როცა ტანისამოსი მშრალი გაქვს?! რაღაც არაკს მი-
ამბობ...

— მართალს ამბობ, მამავ, ჩემ თავს რაღაც არაკი
მეორდება...—სიცილით უთხრა მახარემ და შუბლი მოი-
წმინდა...

— მიამბე, შვილო, რა იყო შენ თავს?! გეტყობა
აღელვება... უთუოდ.

— ცოტა დრო მომეცი, მამავ, და მერე თითონ
საქმე გამოაჩენს, რაც იყო და არის ჩემ თავს.

— შენი ნება იყოს, შვილო!..

— ი, მაგისტვის მიყვარხარ, მამავ, რო კრიკაში
არ ჩამიდგები ხოლმე, როგორც ჩემი პატარა მახარე...

— ვინ შენი პატარა მახარე, შვილო, რას ჰბოდავ?!.

— ხახახახაა!..—გულიანად გადიხარხარა მახარემ და
დაუმატა:—მართალი ხარ, მამავ, ვბოდამ... ვბოდამ!..

— შვილო, როგორც გატყობ, ღამე გიტეხია!..
შევიდეთ საოქრო-მჭედლოში... მე მივალაგ-მოვალაგებ,
ცოტას ვიმუშავებ... შენ კი ჩაწექ ლოგინში და თვალი
მოატყე...

— გულთმისანი ჰყოფილხარ, მამავ... ღამე გავტეხე,
მაგრამ კი არ მეძინება... მინდა...

— სუუ, ჩემო მახარე, წამოწეკი და მერე ვნახოთ...

— კარგი, მამავ, მაგრამ, ვეცვობ, დამეძინოს...

— არ დაგეძინება, და სხეული მაინც დაისვენებს...

ამ ლაპარაკით შევიდნენ საოქრო-მჭედლოში. მახა-
რე ლოგინზე მიწვა, ოქრო-მჭედელი კი მიუჯდა მაგიდას
და რაღაც ჩხირკედელაობა დაიწყო, რადგანაც იქ სამუ-
შაო თითქმის არა ჰქონდა რა...

— რას აკეთებ, მამავ?!.

— ბევრს არაფერს... შენ ქანდისთავებს ვსინჯავ...
იქნება რამე გავაკეთო...

— მამავ... მამავ... ჩქარა... შენ აღარ უნდა იმუ-
შავო... მე... ჩქარა აეგვსებ...

— დაიძინე, შვილო, იმედი მაქვს აავსებ საოქრო-
მჭედლოს...

— საოქრო-მჭედლოსს... სასა... სახლე... ოქროს...
ზო...

ღრმად ჩაეძინა მახარეს...

თუმცა ეგონა მახარეს, არ მეძინებაო, მაგრამ თავი
ბალიშზე მიდვა თუ არა, მაშ-ნვე თვალები მიელუღა და
გონება აერიო...

3

— ნარგიზა, აბა, აქ მოდი და ნახე!.. კი არ შეჭ-
კივლო და მახარე არ გააღვიძო?!—მიიხზო თავისთან
ოქრო-მჭედელმა, როცა ნარგიზამ შუადღისას სიდილი
ჩამოუტანა და ჩვეულ ადგილს დადგა საკმელი.

— რა დროს ეგვები, კაცო; ადგე, პური ქამე, თო-
რემ გაგიცივდება...

— არა, არ გეხუმრები, ადამიანო, მოდი-მეთქი!..

ნარგიზა მივიდა ქმართან და უეცრივ იკივლა:

— უი!.. კაცო, ეგ ვინ გაგიცარცვამს?!.

— სუუ!.. აკი გითხარი: კი არ იკივლო-მეთქი...—

წასჩურჩულა ოქრო-მჭედელმა და ნარგიზას ტუჩებზე ხე-
ლი მიაფარა.

ნარგიზამ კი თითონ თავისი ხელები თვალებზე
მიიფარა და წაიბუტბუტა.

— კი არ დაეზრმავდე?!.

— ეს, ჩემო ნარგიზ, ჩვენმა შვილობილმა მახარეშე გეგვჩინა...

— როგორ, კაცო?!

— როგორა და თავის ხელობით!.. ოსტატობით, ამოდენა თვალ-მარგალიტი სოფელს დაიოკებს, თორემ ჩვენ ხომ სულ თავზე საყრელი გვექნება ყველაფერი. ეხლა, ჩემო ნარგიზავ, უნდა კარგა ეცადო და...

— რას უნდა ვეცადო?!

— რასა და მახარეს კარგი საცოლვე აფუჩინოთ.

— უიმე, შენ შემოგველოს თავს შენი ნარგიზა, ვინ უნდა მაგის საკადრისი ამოვაჩინო? თუ კი მაგოდენა სარჩოს უნარი აქვს, მაგას ენაცვალოს ჩემი თავი, აბა მე როგორ აფუჩენ საცოლეს?! ბატონის ქალი თუ ეკადრება, თორემ აბა სხვა ვის დავასახელებ.

ოქრო-მჭედელი ცოლის სიტყვებზედ ღრმად ჩაფიქრდა.

— მართალს ამბობ, ჩემო ნარგიზავ, სიტყვა არას დროს არ ჩამოუვდო. მერე აი რასა გთხოვ: ნურც ამ თვალ-მარგალიტზე ეტყვი რასმე.

— რატომ, ქაა?!

— მან არ იცის, თუ ჩვენ ეს მაგის შრომაში მივიღეთ.

— ვერა გამიგია რა?!

— ეგ არ აიღებდა ამ განძს, თუ პირდაპირ მაგას გადასცემდნენ, ამისათვის მე გამომიგზავნეს და დამავალეს: „მახარეს სამუშაო არ დააკლოვო.“

— ვინ?

— ვინა და ბატონის ქალმა!

— ენამ ხო არ მიყივლა, ქა, წელან. მაგრამ, გაიგე, მეფისგან კაცი მოსვლია ჩვენ ბატონს და იპატიეებსო. სეფე-წულს ეთერის შერთვა უნდაო...

— გუშინ კი ვილაც მხედარი მოვიდა ბატონთან, და ის კი არ ვიცი, ვინ იყო.

— მაშ მართალი ყოფილა; დილას ეთერის გადიას თავის დისწულისთვის ეთქვა: „ბატონს და ჩემს გამწდელს მეფე იწვევსო, და ისინიც ამაღამ წავლენო...“

— ღმერთმა აბედნიეროს!..—წამოიძახა ოქრო-მკედელმა გულ-წრფელად.

— კიდევ ეთქვა: ჩემი გაზრდილი იქაურობას სულ მოაჯადოებს, ისეთი რამ მიაქვს თანაო... ნეტა ისეთი რა უნდა წაიღოს ეთერმა?!

ოქრო-მკედელმა მახარეს გადაჰხედა, რომელიც ისევ ისე იწვა, როგორც დილას, თავი მწარედ გაიქნია და შემდეგ ნარგიზას უთხრა:

— კმარა, ეხლა კი ვისადილებ, შენ კი, რაც მე ვიამბე, მახარეს არ გაუმეორო.

— უი, დამიდგეს თვალები, სულ გაცივდებოდა.

— არა უშავს რა!.. ამისთვის თვალებს ნუ იყენებ...

ამ სიტყვებით ოქრო-მკედელი სადილის კამას შეუდგა.

ნარგიზამ კი ამ დროს, როგორც ჩვეულება ჰქონდა, საოქრო-მკედლო მორწყო და ჩამოგავა და ნაგავი გარედ გაიტანა...

სადილის შემდეგ ოქრო-მკედელი ვითომ სამუშაოს შეუდგა, რაღაცას ჩხირ-კედელაობდა მხოლოდ იმისთვის, რომ ნარგიზასთან აღარ ელაპარაკნა და სახლში გაესტუმრებინა.

მართლადაც ნარგიზამ ჩქარა ჭურჭელს ხელი წამოავლო და წასვლისას წაიბუტბუტა:

— მახარეს კერძი იქა დგას!

— კარგო! — უპასუხა ოქრო-მკედელმა, მაშინვე ხელის ფათურს ხელი ანება და ჩაფიქრდა.

„...რას მოასწავებს ეს?! ამოდენა თვალ-მარგალიტი... მახარე ასე გადარეული... ღამის გატეხვა... ბანაობა... საღ?! ეთერი... გაღია... სეფე-წული... მეფე... დედოფლობა...“ კიანკველებივით აუფუფუსუნდნენ ტვინში ეს ამოდენა გაგონილი და ნახული და თავ-თავის ადგილს მოითხოვდნენ, მაგრამ ოქრო-მკედელს ვერ მოეხერხებინა ეჩვენებინა თავისი ბინა... ამისათვის ორჯერ-სამჯერ სა-ოქრო-მკედლოდგანაც გავიდა, დიდხანს უმზერდა კოშკს, გაღავანს, ეგონა იქ რასმე ამოიკითხა, მაგრამ არა.

მოიქანცა ოქრო-მკედელი... მოსალამოვდა კიდევაც. მახარეს ჯერ კიდევ ეძინა. უნდოდა გაეღვიძებინა, მაგრამ თავის განზრახვა უკუ აგდო.

„სჯობს დროს მივანდოვო“, უკანასკნელად ეს გაიფიქრა და დამშვიდდა.

ეხლა უკვე გადაწყვეტილ აზრს დაადგა: გამოძიება მოესპო. მახარესთვის არა ეკითხნა რა, და არც სხვისთვის.

„საიდუმლო არ დაიმალება. ამის გამომჟღავნებელი დრო არისო“.

დამშვიდებული ოქრო-მკედელი ელოდება მახარეს გაღვიძებას, რომ შინ წავიდეს.

4

...უკვე კარგა შებინდებული იყო, როცა მახარე ელდანაკრავივით ზე წამოიჭრა და თვალების ფშენეტა დაიწყო... წამს ვერ მოიფიქრა, თუ სად იყო.

ოქრო-მკედელმა, რაკი მახარეს მოძრაობა შენიშნა, ხმა მიაშველა და დაეხმარა გამორკვევაში.

— შეილო მახარე, შინ მიედივარ და ახლა შენ უპატრონე საოქრო-მჭედლოს...

— უჰ, მამავ, რამოდენა მიძინებია?!

— მა რა იქნებოდა, შეილო, ღამის ნათევს მთელ ღლეს გეძინებოდა.

თუჲცა ოქრო მჭედელმა გადაწყვიტა არა ეკითხნა რა, მაგრამ თავის და უნებურად ისე ელაპარაკებოდა, რომ გამოკითხვას ემსგავსებოდა. უთუოდ ოქრო-მჭედლის ბუნება ეგეთი იყო.

— იქნებ ამაღამაც ვათიო!—უნებურად უპასუხა მახარემ და ამით საიდუმლო თითქმის გასცა.

— თუ ათევ, შეილო, ხვალაც ღლე დაიძნებ!..— ღიმილით უთხრა ოქრო-მჭედელმა და შემდეგ დაუმატა:

— ღამე მშვიდობისა!.. შენი სადილ-ვახშამი მანდ არის.

ოქრო-მჭედელი თითქმის მიჰხედა, რომ ეთერი და მახარე ერთად ყოფილან და ამაღამაც ერთათ ყოფნას აპირებენ.. და ცოტა დაკმაყოფილებული შინ წავიდა.

მახარე კი წყაროზე პირის დასაბანად გაქანდა, სწრაფად შეიბანა და იქვე ქანდაკებად გადაიქცა: ეთერის სარკმელს შესცქეროდა და წინა ღამის ამბავს იგონებდა.

ეხლა კი სულ ყველაფერი თავის სიგრძე-სიგანით და სიღრმით თვალ წინ გადაეშალა და მთლად მოაჯადოვა, შებოჭა თავის ნაზი ქსელებით და ნეტარების მორევში შეითრია...

დიდხანს, დიდხანს ყურყუმალაობდა მახარე შიგ და, თითქოს მეორდება ეს ღამეო, თავის უსაზღვრო სიამით განიცდიდა ამ წამსაც... აგერ ეთერი სადედოფლოდან ძირს ისტუმრებს, თითქმის ძალით აგდებს და უკანასკნე-

ლად ჰკოცნის... „მთვარის ამოსვლისას აქვე იყავალ!“
მკაფიოდ შემოესმა ეთერის სიტყვები და გამოერკვა...

იგრძნო საშინელი ძალა თავის სხეულში. ძარღვები
ღვედებად დაჰქიმა და ლომსაც კი ნეტარებით გაუმკლავ-
დებოდა, როცა მ წამს წინ სდგომოდა; დაჰქიმული მკლავ-
ების კუნთები მოაფონა და სიამით წამოიძახა:

— ახ, რა კარგია!..

„ჰაჰა, ჰაჰა, ჰაჰაჰა, ჰაჰა!“..—გარკვევით ჩაეწვეთა
ყურში დაბალი, ნიავსავით ზფორინავი დაცინვითი ხარ-
ხარი...

თითქოს წყაროს მიღმა წყალთან ერთად გადმოან-
თხია ეს უსიამოვნო ხარხარიო...

მახარე წამს შეკრთა... გაფითრდა... მაგრამ ეს წა-
მით იყო. მეორე წამს კი ძლიერად მოავლო ხელი წყა-
როს მიღს და შესძახა მეხად:

— ვინ გაბედა ჩემ ბედნიერებას დასცინოს?! გა-
მოდის?!

პასუხად მხოლოდ წყაროს წყლის ნახი ხმაურობა
ეგალობებოდა...

დაწყნარდა მახარე, დამშვიდდა, წყაროს ხმაურობის
მეტე არა მოესმოდა რა და საოქრო-მჭედლოსაქენ წა-
მოვიდა.

ეხლა და იგრძნო სიმშვილე... მერე რა სიმშვილე!
შევიდა თუ არა საოქრო-მჭედლოში, მაშინვე ნახად
ღველფი გადაქექა, ნავერჩხლები ამოაჩინა, ჩინჩხვარი და-
აყარა და გააჩაღა ცეცხლი. რამდენიმე ხმელი ნაჭერი
შეშა გუზგუზებდა ბუხარში, საოქრო-მჭედლო აშუქებდა.
კრაქ-ც აღარ ანათო მახარემ, ისე კარგად იყო გასინა-
თლებული საოქრო-მჭედლო...

თავის წილ სადილ-სამხარ-ვახშამს, იქვე შენახულს, მოუჯდა, სულ ერთიანად გულიანათ შეექცა...

— ასე გემრიელად, მგონი, ჩემ დღეში არ მიჭამია პურიო!... წამოიძახა მახარემ, როცა წყალი დალია და ახლად გადაშლილი წვერ-უღვაში ჩამოიწმინდა...

5

როდის გადმორაზა საოქრო-მჭედლოს კარი, კიდე-ვაც დაავიწყდა მახარეს. მთელ საუკუნოდ ეჩვენება. დაჩქარდა მახარე, რათა ეთერისათვის სადღეოფლოზე მიესწრო, იმაზე ადრე იქ ყოფილიყო, მიმალულიყო კლდის ძირას და ენახა ეთერისა და მთვარის ერთად ამოსელა...

ჩაბარუხი დიდხანია თავის თავ-გადასავალს უამბობს მახარეს... პირველში თუ დიდის გულმოდგინებით უსმენდა, ეხლა სულ ყურს აღარ უგდებს.

რაში ებრიანებოდა ჩაბარუხის თავგადასავალი! თუ პირველში დიდის გულმოდგინებით ყურს უგდებდა, მხოლოდ იმისთვის, რომ ეგონა, ეთერის შესახებ რამე წამოსცდებო, მაგრამ ის თავისას იმეორებდა და ეთერზედ კი, თითქოს ის არც კი არსებობსო, ხმას არ იღებდა. არე-მარეს ბევრჯერ შეეკითხა ეთერზე, მაგრამ მხოლოდ წუხანდელ ამბავს იმეორებდენ, სხვას არასფერს... არცხე, არც ველი კრინტსაც არა სძრავდენ... საშინელი მესაიდუმლოენი იყვნენ... მხოლოდ ერთ წამს ხემ წამოიშრიალა და წასჩურჩულა ყურში: ეთერი წუხანდელივით დამეებს ხშირად ატარებსო...

— სუ!...— წამოიყვირა მახარემ და სწრაფად წამოიჭრა ფეხზე.

უნდოდა ხელი მოეწვლო იმის ძირისთვის და ფესვიანად ამოეძრო, მაგრამ თავი შეიშავრა და ისევე მიჯდა კლდის

ძირას. ის ხომ დამალული იყო და ეთერის ამოჩენას, ამოსვლას ელოდდა. მით უფრო ისევ მიჯდა, რომ მახარეს შეტევამ გასკრა და ხე მიჩუმდა, იმისი ფოთლები უხმოდ და თრთოდნენ.

მახარე ხეს უმზერდა, იმის ფოთლებს, ტოტებს თვალის ისრებს უყრიდა და ელოდდა, მაგრამ ხმა აღარ ამოუღია...

ეხლა თვალის ისარი სტუორცნა კლდის ნაპრალის კიდეს და შეეკითხა... მაგრამ იმანაც თავის თავ-გადასავალზე დიუწყო ამბავი. ზედ ნაპრალის პირას რაღაც ციხის ნანგრევი იყო. აი, იმის ამბავს მაუთხრობდა. ეთერის შესახებ კი სდუმდა. მარტო წუხანდელი ამბავი აკონდებოდა. იმას დაწვრილებით უამბობდა...

— ეთერი??

— ეთერი... ეთერსაც...—და გაჩუმდა კლდე.

როგორც კატა მოგეპარებათ და სულ მოულოდნელად, სულ უჩემრად თავს წამოგადგებათ და წამოგკნავლებსთ: „მიაუუ!..“ო, ისე მთვარემ თავისი ცივი, უხილავი სხივებით გააშუქა არე-მარე.

მახარე შეკრთა, თვლები დააქციტა და კლდის ნაპრალისკენ ოდნავად წაახარა. ეგონა, ეთერის ამოსვლა გამომეპარაო..

მაგრამ ეთერი არა სჩანდა. მიავლო თვალი სადღელოფლოს, ვერც იქ იხილა...

„იქნება ისიც ჩემსავით სადმე ციხის კუთხეში მიიმალა, რაკი მომელოდაო“, გაიფიქრა და მაშინვე სწრაფად კლდის ნაპრალის ციხის ნანგრევებს მიაშურა.

სულ გადაჩხრიკა ყველა კუთხე შიგნით და გარედ, ვერსად ჰპოვა. შემდეგ ავიდა იმ მაღლობზედ, სადაც წუხელის ეთერი იდგა და მიათვალა ირა არე-მარე იმ იმე-

დით, რომ უმჯველია, მთვარის შუქის სივრცეში სადმე იშობებოდა ეთერიო...

და, აი, ქვევით თვალი მოჰკრა რამდენსამე მხედარს...

— უჰ, — წამოიძახა მახარემ: — ეს რაა?! ეთერის მაგირად ამდენი ცხენოსანი?..

უნდოდა თვალი მოეშორებინა, მაგრამ ვერ ახერხებდა...

თითქოს სხვაგან ძებნა არ შეიძლებოდაო, გულ ძალას ატანდა ამას!..

მახარეც დააცქერდა.

აგერ ორი მხედარი დაწინაურდა...

სწრაფად გაარღვიეს მდინარე... ერთმა მათგანმა კიდეც შემოჰხედა მახარეს... უცნაური ტანისამოსით იყენენ ესენი...

იმათ მიჰყვა ორი მხედარი სხვა... მერე კიდევ სხვები. და ჩქარა ყველა მხედრები იზის თვალს მიეფარნენ. მახარე იმათ კვალს თვალს ვერ აშორებდა. გული ნებას არ აძლევდა... იმათ კვალს აედევნა მახარეს გული...

გულს ძალა დაატანა კარგახნის შემდეგ და ისევ სადღეოდლოს თვალიერება დაუწყო. თან ყოველ ნაბიჯზედ ყური მახვილად ეჭირა. ეგონა, ეთერის თუ ხმა არა, მოძრაობა მაინც შემომესმისო.

მაგრამ არც ერთი, და არც მეორე იმის ყურს არ ჰსმენია. მხოლოდ ვერხვის ქვეშ ახალ სუფრას წააწყდა.

6

გამხნევდა მახარე. „სუფრას რად გააწყობინებდა. თუ კი მოსვლა არ სდომნიოდა“, ფიქრობდა მახარე და თან სუფრას ათვალიერებდა. ეგონა, ეხლა ან ერთ მხა-

რეს მოუჯდება ეთერი, ან კიდევ მეორესაო, და თან ცდილობდა გამოეცნო, თუ რომელს მხარეს მოუჯდებოდა...

— მე დავასწრო...— წამოიძახა მახარემ და სუფრას აღმოსავლეთით მოუჯდა... აქედგან უფრო კარგად დავინახავ ეთერს...— დაუმატა და აჩქარებით არე-მარეს თვალი მიაგლა...

მახარე ყოველ წუთს მოელოდდა ეთერის მოსვლას. თვალის ძაფებს ძალას ატუნდა და სწრაფად ირგვლივ ატრიალებდა თვალებს.

დაიქანცა, თვალები მილულა და მოწყვეტილი ფიქრობდა: „უთუოდ ეხლა მომეპარება, თვალებზე ხელს მომიკერს და შემეკითხება: გამოიცან, ვინა ვარო?“ და სიამის ჟრუანტელი ტანში უვლიდა. მაგრამ ყოველ გაფაჩუნებაზე თვალებს ახელდა და ირგვლივ ატრიალებდა...

— ეხ, მახარე, ვერ ჰყოფილხარ მომთმენი!...— საყვედურით ეუბნებოდა თავის თავს და ისევ თვალებს მიჰლულავდა.

— უთუოდ ეხლა უნდოდა მომპარვოდა, და შენ კი შენი მოუთმენლობით დააფრთხე... იჯექ გაუნძრევლად... დაიწყნარე გული...

მაგრამ ასეთი რჩევა არ ჰშველოდა.

სწრაფად გული აუტოკდებოდა ყოველივე ხმაურობაზე და თვალების ძაფებს ისევ დაჰკიმავდა...

— იქნება ეთერი იმისთვის არ ჩნდება, რომ მთვარის ამოსვლას არ მოვუცადე, როგორც მიახრა, და უფრო ადრე ამოველ სადედოფლოში?!. უთუოდ შემნიშნა და...

გაფიქრების უმაღლეს მახარე წამოხტა და დაეშო ქვევით... იქ პირდაპირ კლდის ძირიდან დაუწყო ცქერა

ზევით კლდის ნაპირას, სადაც წინა ღამეს ეთერი იდგა...
დიდხანს უმზირა, დიდხანს, მაგრამ რაკი ეთერი
არ გამოჩნდა, ისევ აირბინა.

კიდევ მოუთმენლობა უსაყვედურა თავის თავს და
უკანვე დაბრუნდა...

რამდენჯერმე აირბინა-ჩამოირბინა. საშინლად მოი-
ქანცა. როცა უკანასკნელად უკვე განთიადისას ავიდა
ზევით ველარ ჰსუნთქავდა, გული საგულელდგან გადმო-
ვარდნას ჰლამობდა, ძლივას მილასლასდა სუფრამდის და
მოწყვეტით მიეგდო იმის გვერდით.

ეხლა მახარე უხალისოდ ეგდო, განძრევაც ეზარე-
ბოდა. არ ამჩნევდა არავითარ ხმაურობას, მარტო თა-
ვის გულის ბაგაბუგი ეყურებოდა და რაღაც შუ-
ილი...

უკვე მოშუადღევებულიყო, როცა მახარე წამოდგა.
ეძინა, თუ გულწასული იყო, ვერ გამოერკვია. თუ ეძინა,
ასეთი უსიზმრო ძილი არას დროს არ ჰქონია. ერთხე-
ლაც არ სძინებია, რომ სიზმარი არ ჰქონოდა. ეხ-
ლა კი...

— მაშ აქ არავინ მოსულა!...—გულის ტკენით წა-
მოიძახა მახარემ, როცა ხელ-უხლებელ სუფრას თვალი
გადაავლო, და ჩაფიქრდა...

— ღმერთო!—წამოიძახა ცოტა ფიქრის შემდეგ
მახარემ. — იქნება ავაღ გახდა, და მე კი აქ რაღაც 'ლო-
ბე-ყორეს ვედები... ავრბივარ-ჩაერბივარ და...

„მაგრამ, რას ვამბობ, — გაიფიქრა მახარემ: — თუ
ავაღ გახდა, რატომ არ მაცნობა... გადიაც ხომ იმასთან
ერთად არ გახდა ავად?! ვინ იცის... იქნება, ორივეს
რამე დაემართათ...“

წამოდგა მაშინვე მახარე და სუფრას ლმობიერად მ-აპყრო თვალები:

„ეთერ, ეთერ!.. სუფრა კი დაამზადე.. გინდოდა, ერთად გვესვა, გვექამა; მაგრამ ველარ მოხველი... აი, შენი ნაზი ხელი ეტყობა დოქს, თასს, საკმელს...“

უეცრივ მუხლზე დავარდა და კოცნა დაუწყო სათითაოდ ყველაფერს...

— შენც... შენც... შენც ხომ ხელი გახლო.. შენც!.. — პურსაც ემთხვია.

აიღო ხელში პური, რაზედაც რამდენიმე ჭიანჭველა დაცოცავდა, მოაშორა, აკოცა და შუაზე გადატეხა.

არ ჰგრძნობდა სიმშილს... მაინც ლუქმა პირში ჩაიღო, რომ ეთერის სიახლოვე უფრო მეტად ეგრძნო. ამავე განზრახვით სხვა სანოვავესაც ხელი მიჰყო და ჩქარა გულიანად შექცევა დაიწყო, თურმე ძალიანაც მოჰშივნოდა...

ვერც კი შეიტყო, თუ როგორ მოაოხრა სუფრა და დოქიც გამოსცალა...

მახარე უკვე უკეთეს გუნებაზე დადგა და გაიფიქრა:

— ამაღამ უეჭველად მოვა ეთერიო!.. ეხლა კი შინ წავალ და სწორედ მთვარის ამოსვლისას იქ დავდგები, საცა პირველ ღამეს ვიდექიო...

შინ წასვლამდის მოუნდა ეთერის სადედოფლოს მოჩხრეკა... ხომ ჯერ დღისით აქ არ ყოფილა.

სწორედ მჩხრეკავის თვალი მიაგლო... კლდის ნაპრალის პირას ნაცნობი ციხის ნანგრევი დაინახა... მივიდა და აქედგან გადინებდა: აღმოსავლეთისკენ ჩაბარუხი ჩაქუხდა სწორედ ამ მდელის ნაპრალიდგან. სამხრეთისკენ

ჩაბარუხი მიქანავდა მთებ შუა და სულ ერთ მუხლად ჩანდა, ჯვარედინად კი მთებ შუა სასოფლო. შარა-გზა მიდიოდა, რომლითაც თითონ მოვიდა ჩაბარუხამდის... ეს სულ მოკლედ მოსჩანდა, რადგანაც აღმოსავლეთ-დასავლეთის მთების ქამები სჭრიდნენ. დასავლეთით მხოლოდ გონების თვალთ დანახა მდელსკენ ამოსასვლელი ბილიკი, რადგანაც სულ შეუმჩნეველი იყო უბრალო თვალისთვის. მახარე ვერას დროს ვერ მოიფიქრებდა, რომ აქ ამოსვლა შეუძლებოდა, თუ ეთერი არ ასწავლიდა... მოდი და ეთერის კოშკში ადი გარედგან, სწორედ ისე იყო აღესილი ეს ადგილი და ხეებით დაფარული.

ნანგრევ ციხეს მოჰშორდა და აღმოსავლეთით კლდის კონცხზე აბობლდა. ეს კონცხი ჰუარავდა ჩაბარუხს.

კონცხის წვერიდგან მხოლოდ ჩაბარუხის ნაპირი დანახა. საიდგანაც თავდაუქერლივ ქვევით რუხ-რუხით ჩადიოდა და ჰბანდა სალ კლდეს. ზევით ჩრდილოეთისკენ სწრაფად თვალს ეფარებოდა და სადღაც იკარგებოდა...

მახარე ეხლა ჩრდილოეთისკენ ჩავიდა... იქ შეფენილი ტყე იყო. ვერხვიდგან დასავლეთის და აღმოსავლეთის მთები ჩრდილოეთისკენ ტყით შემოსილ მკერდს წარმოადგენდა და ვერავინ იფიქრებდა, რომ ეს ორი მთა ძუძუებად წამოზურცული სადღაც შორს, მიუვალ ადგილას უერთდებოდნენ...

შევიდა თუ არა ტყის პირში, უეცრივ შესდგა, რადგანაც თვალს გადეშალა ანკარა სარკესავით უძრავი მორევი, რომელსაც რამდენიმე ათი წყრთა სიგანე ჰქონდა. სიგრძე კი არ უჩანდა.

მახარეს ისე მოეწონა ეს დაფარული უმანკო მო-
რევი, რომ მაშინვე გაიძრო ტანისამოსი და შეცურდა.
ზევით მიდბოდა მახარე. მორევი ღრმა არ იყო. დაყურ-
ყუმელავდა თუ არა, მაშინვე ფეხზე დადგა და წყალი მხო-
ლოდ მკერდამდის სწვდებოდა... ფეხდაფეხ აჰყვა ზევით.
თანდათან სიღრმე აკლდებოდა. მახარემ უეცრივ დასა-
ვლეთისკენ შენიშნა რალაც გვირაბი... შეეცადა ასული-
ყო, მაგრამ ყოვლად შეუძლებელი გახდა... აბობღება
შეუძლებელი იყო... აჰყვა მდინარეს ზევით... უკვე მუხ-
ლებამდის და ჰფარავდა. კალაპოტი თანდათან ვიწროვ-
დებოდა და თან ზევიდგან წყლის შუილი მოისმოდა.

ჩქარა ჩაბარუხის მეორე მუხლს წააწყდა.

გადმოსჩქეფდა ჩაბარუხი ერთი სამოცი წყრთის სი-
მაღლიდგან. ორსავე მხრივ კი ჩამოლესილი კლდეები
ჰქონდა.

მახარე გამოტრიალდა უკან. მით უმეტეს, რომ
სიცივე იგრძნო, და აჩქარებულის ნაბიჯით წამოვიდა.
გვირაბის კარი დაბრუნებისას მკაფიოდ ჩნდა, და აგრეთ-
ვე ოდნავად მოჰკრა თვალი გვირაბის პირას ქვევით მი-
მავალ ბილიკის დასაწყისს...

უფრო გამოაჩქარა ფეხი და ჩქარა შეიმოსა. მახა-
რე თავის-და უნებურად ეძებდა ეთერის კვალს. არ ფიქ-
რობდა ამაზე, მაგრამ უნებური გრძნობა აიძულებდა
გაეგო, თუ ეთერი ამ მდელოზე ისე უჩინრად როგორ
გამოჩნდა.

ჩაიცო თუ არა ტანისამოსი, მაშინვე გვირაბის ბი-
ლიკის ძებნას შეუდგა, რადგანაც დარწმუნებული იყო,
რომ იმ გვირაბს აქეთ ექნებოდა გზა...

ბუჩქებით მიმაღულ მშვენიერ ბილიკს ჩქარა წააწყ-
და. მარტო ბუნების ხელი არ ეტყობოდა ამ ბილიკს;

ადამიანისაც... ნახარე ჩქარა გვირავის პირს მიაღება. შეიხედა შიგ და დაინახა, რომ იქვე ქალის თავმანდილი ეგდო.

მაშინვე ხელში აიღო და, თითქოს თითონ ეთერი შეეფეთაო, აღარ იცოდა რა ექმნა: ხან გულში იკრავდა, ხან ჰკოცნიდა, ხან კიდევ უბეში იჭუჭკავდა...

— ეხლა კი ვიცი, საიდგანაც მოსდისხარ, ჩემო დედოფალო, ვიცი და გთხოვ, ნუ გამიწყრები!.. ნუ გამიწყრები აგრეთვე, რომ შენ საბანაოში მეც ჩავიყურყუმელავე... არ ვიცოდი, თორემ...—აღარ დაათავა, რადგანაც შემოესმა რაღაც ხმაურობა.

მახარე სწრაფად მიიმალა ბუჩქებში და გატერინდა...

7

სისხამ დილას ერთ მთის კალთაზე დიდ მუხის ძირას ისხდნენ ეთერი, კაცია და სეფე-წული. წინ სუფრა ჰქონდათ გაშლილი. გადიაც იქავე ახლოს იჯდა და იმასაც წინ ხორავი ეწყო. ცოტა მოშორებით, ტყის პირას მშვენიერი ცეცხლი გუზგუზებდა და მხლებლები თხილის წამწეცებულ ტოტებზე წამოცმულ ორმის ხორცს ნაკვერჩხლებზე აშხრიანებდნენ. ხაშლამად მოხარშული ორმის ხორცი წინ ბევრი ეწყოთ, კარგადაც შეეჭკეოდნენ, მაგრამ მჭვადის სუნი ცხვირის ნესტოებს უღიტილებდა და ძლიერ მადას უღვიძებდა, თუმცა არც ერთი იმათაგანი უმადობას უიმისოდაც ვერ იჩივლებდა.

აგერ მოარბენინებს უკვე შემწვარ ორ თხილის ტოტს და ერთს კაციას გადასცემს და მეორეს კიდევ სეფე-წულს. ისენი სწრაფათ სთლიან, ლავაშები ლბებიან წვნისაგან. სეფე-წული ეთერს აწვდის. კაცია კი —

გადიას. მწვადი ჩქარა დნება იმათ ხელებსა და პირში. მორბის კიდევ მწვადებით ახლა მეორე მხლებელი. ამა-საც ისევ ის დღე ადგება.

თავსმდგომი ირემა ფიალებს ავსებს ღვინით და აწვდის ჯერ ეთერს, შემდეგ კაციას, შემდეგ კიდევ სეფე-წულს. რამდენიმე ფიალა პატარა ხონჩაზე ეწყო. შეავსებდა ფიალებს და შემდეგ ჩამოურიგებდა.

ეთერი თუმცა არა ჰსევამდა, მხოლოდ ტუჩებს გაი-სველებდა ხოლმე და წინ დაიდგამდა, რომ მეორედ ირემას არ მოეწოდებინა, მაგრამ ირემა მაშინვე აც-ლიდა ფიალას და ხონჩაზე სდგამდა. პირველად ეთერი კიდევაც წინალუდგა...

— იდგეს აქ ეს ფიალა, მეტი არ მინდა! ხომ ჰხე-დავ, ისევ-ისე სავსეაო?!

— არა, დედოფალო, — წამოესარჩლა სეფე-წული ირემას, — „ჩვეულება რჯულთ უმტკიცესია!“ ჩვენ ეგე-თი ჩვეულება გვაქვს...

ეთერიც აღარ ეწინააღმდეგებოდა, სავსე ფიალას ისევ უკან უბრუნებდა ირემას...

ჩვეულება კი არა... სეფე-წული დამთვრალი იყო ეთერის ნდომით და, რაკი ეს სურვილი ვერაფრით მოეკ-ლა, ირემა დაარიგა, რომ ეთერის ფიალა იმისთვის მოეწოდებინა მეორე ჩამორიგებაზედ და იმისი კიდევ ეთერისთვის. ამით სეფე-წული ოდნავად ჟინს იკლავდა. თითქოს ჰკოცნისო, ფიალას ისე ეწაფებოდა, როდესაც ეთერის ფიალა იმის ხელში გადადიოდა...

პირველ დღის ერთად მოგზაურობის უმაღლეს სეფე-წულმა გადასწყვიტა: „მივიყვან თუ არა სასახლეში, იმავე დღეს ვიქორწილებ. მეტი მოთმენა აღარ შემიძ-ლიანო“.

და ეს იყო იმის მიზეზი, რომ სეფე-წული საშინ-
ლად აჩქარებდა მგზავრებს...

იმართლებდა თავს იმითი, რომ მეფე გამიწყრე-
ბა, თუ თავის დროზე ფარშევანგის ამბავს არ შევატყო-
ბინებო...

მოიქანცნენ მგზავრები... ეთერი, შებინდებოდა
თუ არა და ბინას ამოირჩევდნენ, მაშინვე მკვდარივით
მიეგდებოდა, ღრმად ჩაიძინებდა. სხვებსაც ესავე ემარ-
თებოდათ...

მხოლოდ სეფე-წული ღუხიზლობდა. ოდნავად თვა-
ლის მოტყუებაც კი კმაროდა, რომ ისევ ძალ-ღონით
სავსე გზას გასდგომოდა. ჩვეული იყო ნადირობას და
ტყე-ღრეს ლხენით სიარულს. არც ირემა ჩამორჩებოდა
სეფე-წულს, მაგრამ ირემას არა ადარდებდა რა და
ამისათვის კარგა ისვენებდა. მაგრამ სეფე-წულს ყოველ-
თვის აასწრებდა, გააჩაღებდა ტალკვესით ცეცხლს და
დააღვიძებდა მხლებლებს, რომლებიც ვერ მიხვედრილიყ-
ვნენ, თუ ასე ადრე რად აყენებდნენ.

გაამზადებდნენ თუ არა საუზმეს, მაშინვე სეფე-
წული ხმაურობას დაიწყებდა. კაცისა გააღვიძებდა და
ის კიდევ ქალებს...

როცა სიცხე შეაწუხებდათ, მაშინ ცოტათი შეის-
ვენებდნენ, შენაყრდებოდნენ და ისევ ჩქარა მიდიოდ-
ნენ...

ირემა და სეფე-წული ჰბოცდნენ ნადირს, ფრინ-
ველს... ან კიდევ მწყემსების ბინას რომ მივიდოდნენ,
რძით, მაწვით, ხბოს ხორცით... არც ცხვარი და ბატ-
კანი აკლდათ. ამ მგზავრობაში იმათ ახალი ხორცი არ
შემოჰკლებიათ...

ეთერი ამ მგზავრობის დროს ერთ წუთსაც არ

ეკუთვნოდა თავის თავს, რომ იმას ან წარსულზე ეფიქრ-
ნა, ან მომავალზე, ან კიდევ გადიასთვის ჩვეულებისა-
მებრ გული გადაეშალა...

დღეს კი სეფე-წული არ აჩქარებდა... თუმცა აღ-
რიანად დააღვიძა, მაგრამ საუზმეს ძალიან მძიმედ შე-
ექცეოდნენ... მხოლოდ მხლებლები ჩქარობდნენ, ჩვე-
ულებრივ და მწვადები ზედი-ზედ მიჰქონდათ...

— ცოტა მოიცადეთ, მწვადები ცეცხლს შორი-
ახლოს დაუწყეთ... თქვენ კიდევ ისაუზმეთ...— უბძანა
სიფე-წულმა, როდესაც ეთერის ფიალა იმას ერგო...

— ეს შენი სადღეგრძელო იყოს, დედოფალო...

— კიდევ დედოფალო!.. — ღიმილით უთხრა ეთერმა...

— უკაცრავად, რალაც მემართება და სულ დედო-
ფალს გიწოდებ... შენი სადღეგრძელო იყოს... სურვილე-
ბი ბევრი მაქვს, მაგრამ ვერ ვამჟღავნებ...

— რა გიშლის?..

— თევზივით პირი წყლით სავსე მაქვს..

— არა მგონია, წყალში იმყოფებოდე!..

— უჰ, სულ ჩაყურყუმელაგებულ ვარ და როცა
მივალთ მეფესთან, მაშინ შეიტყობ, ეხლა კი ბატონ კა-
ციასთან გადავდივარ ფიალით.

— ღმერთმა ადღეგრძელოს ჩვენი მეფე თავის წუ-
ლით, შენც დღეგრძელობა მოგცეს და ჩემ ეთერსაც!..

დაილოცა კაცია, და ფიალა იმანაც გამოცალა...

— ბატონო ნადირ, როგორც გეტყობა. დღეს ცო-
ტა სულს ამოგვათქმევინებ, შენი სადღეგრძელო იყოს!.. —
ბოლოს წარმოსთქვა ეთერმა.

— მართალს ბძანებ, ბატონის ასულო, ეხლა აღარ
ეჩქარობ, რადგანაც უკვე ახლო ვართ მეფესთან და მე-
ნანება, რომ უნდა დროებით მოგშორდეთ...

— როგორ?!.

— მეფეს უეცრივ ხომ ვერ წაგაყენებთ თავს?!
უნდა ვაცნობო, რომ სტუმრად მოჰმადნდებით, და მერე
სეფე-წულიც გავაფრთხილო. ხომ პირობა გვაქვს: სეფე-
წული არ უნდა გეჩვენოს...

ეხლა და მოვიდნენ გონს ეთერიც და კაციაც, რა
სახით წარუდგებიან მეფეს...

ორივენი აიწვნენ... ასეთი სტუმრობა არ შეჰშვე-
ნოდათ დიდ ბატონს კაციას და იმის ასულ ეთერს...

— იცი, ბატონო ნადირ, ჩვენ როგორღაც გაგვა-
მესხარავეს!..— ცოტა წყრომით სთქვა კაციამ და ეთერს
გადაჰხედა...

— როგორ?!— დაეკითხა ამ სიტყვებით ფერწასული
სეფე-წული.

— როგორა და რას ემგზავსება ეს, როგორც ჩვენ
მივდივართ?!

— მამავ, ჩვენ ხომ უგზო-უკვლოდ ვიარეთ. ნადირო-
ბით მოვდივართ და, მაშასადამე, ჩვენი ასეთი სახით
შემთხვევით სტუმრობა სრულებით არას გვაეალებს...

მამაზე აღრე გონს მოვიდა ეთერი და გამოსავალი
გზა ჰპოვა.

— მგონი, ბატონი ნადირაც დაგვეთანხმება, რომ
შემთხვევითი სტუმრობაა!..

— ოჰ, დედოფალო!.. არა, არა, ბატონის ასულო,
შენ სწორედ ბრძენი ხარ და სწორედაც მოისაზრე... ეს
შემთხვევითი სტუმრობაა და ამაზე თქვენ ვერ დაგზრა-
ბავს... ამისთვის მივეშურები მეფეს ვაუწყო ეს... თქვენ
აქ კარგად დაისვენებთ, დილაზედ კი თქვენთან გა-
ვინდები...

როცა ნადირამ და ირემამ ცხენებით გაჰკრეს და მიეფარნენ, ეხლალა შენიშნეს იმათ თვალ წინ მდებარე თვალუწვდენელი მიდამო... ის იყო, მაშინ ჰტყორცნა პირველი ისარი ქვეყნის მნათობმა და მთლად გააცოცხლა არემარე, ააფერადა, და დიდებული, დიადი სანახაობა გადაეშალათ თვალ წინ...

არც ეთერს, არც კაციას და, მით უმეტეს, გადიას ასეთი სიშვენიერე არასდროს უნახავთ.. მარჯვნივ და მარცხნივ შორი-შორს ერთმანეთისაგან მთები, შუაში დაუსრულებელი მინდვრები, რომელსაც მიაპობდა დიდი ზღაზნია მდინარე. არც კი ეტყობოდა, მიდიოდა თუ არა, ისე ნელი იყო იმისი დენა. დაუსრულებელი მანდვრები მთებსაც ჰკვეცავდნენ და სადღაც შორს... შორს ცას უერთდებოდნენ, და ამ შეერთებიდანაც იშვებოდა ეხლა მნათობი... თითქოს მზე მოკუჟრავს ზღვაში და აქეთ-იქით აფრქვევს ათასად აფერადებულ ზღვის წინწყლებსაო...

აგერ მზე კარგად ამოცურდა... უკვე საგნებმა თავისი სახე მიიღეს... ეხლა მკაფიოდ მოჩანან სოფლები, მარჯვნივ მთის გრეხილზედ შეფენილი თავის ვენახებით, გზებით და მინდვრად კიდევ ყვითლად, ოქროსფრად მოდებულ ნამკლებით. მდინარის მარცხენა ნაპირსაც ვიწრო მინდორი ნამკლებად მოსჩანდა, უფრო კი ტყით შემოსილი მთები და ვენახები აქა-იქ გაბნევით... მდინარე ეხლა მოლაპლაპებდა და სადღაც შორს იკარგებოდა... თვალი ვერ არჩევდა და ზღვად იმჩნევდა...

— რა ყოფილა მეფის ე დალოცვილი სამფლობელო!..— გულ-უბრყვილოდ წამოიძახა გადიამ...

— განა, გადი, ჩემ დამტვრეულ საბატონოს არა ჰგავს?!

— რას მიბძანებ, ბატონო, შენი საბატონო ძალიან კარგია, მაგრამ ესეც კარგი ყოფილა!..— შეეცადა გაქარწყლებინა თავის უნებური წამოძახილი, რადგანაც ეგონა, ბატონს ეწყინაო...

— ნუ, ჩემო გადი, ნუ აქარწყლებ შენ სიტყვებს. ეს მთელი სამეფოს თვალია. მეფე ტყუილად კი არ ეყლება თავს... და ჰდარაჯობს...

ეთერი კი ხმაგაკმენდილი უმზერდა ამ დიდ სურათს. არც კი გაუგონია მათი ლაპარაკი...

კაცია დააცქერდა ეთერს. გული გადაეშალა ეთერის სიმშენიერით... სიამაყე იგრძნო, რომ ასეთი სიმშენიერე მისი ასული იყო და ნაზად ხელი შეახო.

— ჩემო ეთერ, როგორ მოგწონს ბატონ მეფის სამფლობელო?!—ნაზად შეეკითხა.

— ჰა?!. ოჰ, მამავ, შენა ხარ?!.

— მოგწონს, შვილო, მეფის სამფლობელო?!.

— ამბობ—მეფისააო?!. მე კი მეგონა, ჩემი იყო!..

— რას ჰბოდავ, შვილო?!.

— არ ვიცი!.. ისე გაბნეული ვიყავი ამ სანახაობაში და ისე ამერია ჩემი სამეფო, რომ მეგონა, ჩემი იყო...

— რა შენი სამეფო, შვილო?!.

— ჰო, მამავ, რა მიუხვედრელი გახდი!.. გეუბნები საბანაოზე...

— ჰოო!..

— ჰო და მე იქ მეგონა ჩემი თავი და...

— ეჰ, მამავ, რატომ მახარეც არ წამოვიყვანეთ?!. ის აქ დიდ ხმებს იპოვიდა და...

— რას ჰბოდავ, შეილო?! იმისთვის ხომ არ გინდა მახარეს აქ ყოფნა, რომ გეყიდნა რაღაც „ზარი“?

— მამავ, ზარი აქა გვაქვს!..

— როგორ?

ეთერი სულ გამოირკვა ამ კითხვაზე. . მამის კი-
ლომ გამოათხიზლა და განათებული გონებით მტკიცეთ
უპასუხა:

— მახარემ შემომთავაზა ჩემი ხმა...

— მერე არა მიეცი რა?!. ხომ დაჰლუპე ის საწყა-
ლი ოქრო-მჭედელი.

— გადი, ოქრომჭედელს გადაეცი ქისა?!. — პასუხის
მაგიერად შეეკითხა გადიას ეთერი.

— როგორ არა, ჩემო ნშვენიერო!.. — უპასუხა გა-
დიამ...

— მერე ქისაში რა იყო? — დაეკითხა კაცია...

— თვალ-მარგალიტი... ჩემი თვალ-მარგალიტი...

— სულ მიეცი, რაც თვალ-მარგალიტი გქონდა?..

— დედისეულს გარდა, სულ!..

— კარგი სასყიდელი მიგიცია... სიკვდილამდის
უზრუნველია მამისა და ნარგიზა, თუ იმან კიდევ არ
მოიგონა რა და აგრე ბედოვლათად არ გაასაჩუქრა, რო-
გორც შენ შემოგთავაზა. ხომ შეიძლებოდა არა მიგეცა
რა და მაშინ...

— მამავ, როგორ შეიძლებოდა?!.

— რატომ თითონ მახარეს არ მიეცი?!.

— არ მაიღებდა, მეც მანდა ვარ. შენ იცი, რო
ნივთები მამისასი იყო და იმას გავუზავნე. დღეის შემ-
დეგ მახარე თითონ არის ოქრო-მჭედელი. მამისა შენი
თვალ-მარგალიტით ლითონებს შეიძენს, ეს ყველაფერი
მახარეს ხელთ ექნება... გუშინ შენი ხმა მოეწონა, დღეს

სხვისა ცხვირი მოეწონება, ხეალ სხვისა თვალი, ზეგ კიდეც ყური და...

— რას ამბობ, მამავ?! — თითქმის წამოიკივლა ეთერმა.

ეთერს ელდად ეცა მამის სიტყვები: მახარეს „დღეს სხვისა ცხვირი, ხეალ...“ და სხვა... „ნუ თუ მახარეს მოეწონოს სხვისა ცხვირი, სხვისა თვალი, ან ყური და...“ გაიფიქრა და დასკვნა ხმამაღლივ წამოიძახა:

— მახარეს, მამავ, ეგ არ დაემართება!.. ის სხვისა ყურს, თვალს და ცხვირს ვერ გააკეთებს...

— რატომ გგონია, შვილო?.. თუ კი ყველაზე ძნელი შესძლო და შენი ხმა ლითონში გამოამწყვდია, თვალისა და ცხვირის გამოსახვა უფრო ადვილი არ უნდა იყოს მახარესთან ადამიანისთვის?!. აბა შენი ქინძისთავი ამოიძრე და დაჰხედე, მაშინ ჰნახავ, შეუძლიან რისამე გამოსახვა მახარეს, თუ არა?!. მამისამ მითხრა, ქინძისთავი მახარეს გაკეთებულიაო...

— მამავ, მახარეს ყველაფერი შეუძლიაა, მაგრამ თითონ არ მოინდომებს სხვისა ცხვირის ან თვალის გამოხატვას!..

— ჩემო ეთერ, მახარე, ეტყობა, ოცნების ახალგაზდაა... კაცია... ოცნების კაცებს კი ვერაფერს მიუხვდება... აბა, ვის მოუვიდოდა თავში, თუ არა მახარეს, რომ ქინძის თავი სამკაულად გაეხადნა. . თუ კი ქინძი სათაყვანებლად გაიხადა, რატომ თვალი ლამაზი ქალისა არ გაუხდება სათაყვანებლად...

— მერე?..

— მერე ისა, რომ შეუყვარდება ვისიმე თვალი, გააკეთებს, როგორც შენი ხმა შეუყვარდა და ლითონში

გამომამწყვდია, და უთავაზებს... ყველა შენსავით ვერ
მოიქცევა...

— ოცნება რა ზუაშია, როცა თავის ოცნებას
ახორციელებს და...

— იმის ოცნება სიყვარულია და, აი, სწორედ ეს
ფუქად ჩაუვლის და გააღატაკებს!..

ეთერს უნდოდა ეპასუხნა, მაგრამ თავი შეიმაგრა...
ისე სასწრაფოდ მოხდა ყოველივე ეთერისთვის,
რამ ვერ გამორკვეულიყო, ანგარიში ვერ მიეცა თავის
ავისთვის, თუ ეხლა რა ასულდგმულებდა... თუ მახა-
რებზე ამ გვარმა ბაასმა რად ააღელვა ესე და რად მი-
ვიწყა თავისი პირვანდელი ოცნება, რომელსაც მთვარეს
ანდობდა... ამავვე ოცნებამ მახარეს შეჰყარა, და, როცა
კრებში ედგა, ეხლა სრულებით აღარ იტაცებდა...

9

რადაც ხმაურობაზედ დამფრთხალი მახარე ბუჩქებში
აიმაღლული, გულის ფანცქალით დიდხანს ელოდდა; ეგონა
ეთერი გამოჩნდებოდა, მაგრამ ხმაურობა მაშინვე მისწყდა
და აღარც გამეორებულა... გამოვიდა ბილიქზე და ქვე-
ვით დაეშო.

მივიდა ვერხვის ქვეშ. ჩაჯდა და ვერხვის ძირს
ზურგი მიაცუდა... თითქოს რაღასაც ფიქრობდა, მაგრამ
მოუსვენრობა ეტყობოდა, ერთი აზრის დაქერაც ვერ
შეეძლო, რომ ბოლომდის მიჰყოლოდა... ხან ეთერთან
გატარებულ ღამეს ჩაებლაუქებოდა, ხან უიმისოდ გატარე-
ბულს, ხან „ზარის“ შექმნის დროს, ხან კიდევ აწყმოს.
— „ეთერი ავად ხომ არ არისო...“

უკანასკნელმა ძალა დაატანა. მაშინვე ზეზე წამო-
დგა.

დაჰხედა სუფრას. წამს ჩაფიქრდა. წამის ფიქრის შემდეგ ყოველივე ეს აალაგა, გამოჰკრა ბოხჩად, ღვინის ღოქიც აიღო და გადაწყვეტილის აზრით გვირაბს მიაშურა.

გვირაბი სინათლიანი იყო. სანათურები ჰქონდა დატანებული. მახარე მაინც ფრთხილად მიდიოდა და აქეთ-იქით იცქირებოდა. „არავის წავაწყდეთ“, ფიქრობდა. მით უმეტესად უნდა გაფრთხილებულიყო, რომ არ იცოდა გვირაბის დასაწყისი. ეს კი ბოლოდგან მიდიოდა ..

კარგა სიარულის შემდეგ მიაღმა კარებს, რომელიც ხელის შეხების უმალ გაიღო, და უეცრივ კიბეს წააწყდა. კიბესთანვე იყო დიდი კარები. მიაწვა... მერე გამოსწია... მაგრამ ვერა გააწყო რა.

შეფიქრიანდა მახარე... „სადა ვარო...“ დაეკითხა თავის თავს, მაგრამ პასუხი ვერ მიიღო...

ფეხ-აკრებით აჰყვა მახარე კიბეებს... კიბეებმა კი მიიყვანეს ოთახის ოდნავად ღია კარებთან...

გული აუტოკდა. შედგა კარების ახლოს და ფიქრი დაიწყო, თუ რა მოემოქმედნა: უკან დაბრუნებულიყო, თუ...

„ერთი თვალით მაინც შევიხედავ შიგ და... ენახავ, თუ შიგ რაა?!“,

მაშინვე დაიწყო ოდნავად ღია კარებიდგან ჰერეცა მაგრამ სიბნელის მეტი იმის თვალს არა ჰხედებოდა რა... რაკი გადასწყვიტა ნახვა, ეხლა უკვე გაბედულად დაიწყო მოძრაობა. მეტად გამოაღო კირი, მაგრამ სიწყნარით კი, რომ არ ახმაურებულყო. ეხლა მიჰხვდა, თუ რად იყო იმის თვალ წინ სიბნელე. შიგნიდგან შესავალი სკლად ქსოვილ ორ ფარდით იყო აფარებული, რომლის ნაპირები შუაში ერთი მეორეს ეფინებოდა...

მოსწყინდა მახარეს ასეთი კეკე-მალულობით სიარული და სწრაფად ორ ფარდის შუა შეიქრა და წამს პირი ღია დარჩა...

კარგა დიდი ოთახი მორთული იყო მშვენიერი ხალეებით, კერი, იატაკი კედლები სულ ხალეებით იყო მოფენილი... ერთ კედლის გვერდით მიდგმული ტახტი ხომ საუცხოვო ოქრო-ქსოვილებით და ბალიშებით იყო მოწყობილი...

მახარე ჩქარა გონს მოვიდა. გადადგა წინ რამდენიმე ნაბიჯი. ფეხი ხალის სიმსუქნეში ეფლებოდა...

— რა მომკლავდა, ასეთ ფუფუნებაში რო ვიყოვო! — წამოიძახა და ერთ სარკმელთან მივიდა...

გადიხედა და ნახა გალავნის შუა მომწყვდეული სასახლე თავის მოწყობილობით... გალავნის შუა კაკლის ხე... მზე კარგად გადახრილიყო დასავლეთისკენ... მახარე გამოტრიალდა და ახლა მეორე მოპირდაპირე სარკმელთან მივიდა, გადიხედა და მიჰხვდა, სად იყო, ვინც იყო და რა მოვალეობაც ჰქონდა.

სხეული აუთრთოლდა... გულის ცემა შეუდგა... და კედელს მიეყრდნო...

მახარემ სარკმლიდგან დაინახა მამისას საოქრომკედლო... დერეფნის წინ ქვაზე ჩამომჯდარი ღრმად ჩაფიქრებული მამისა და მიჰხვდა, სადაც იყო...

სწორედ ამ სარკმლიდგან მოესმა პირველად მომჯადოვებული ხმა ეთერისა, ამ სარკმელმა გამოაჩინა ბროლად გამოკვეთილი ეთერის მკლავები...

სწრაფად გონების თვალ წინ გაუჩინა ეთერის „ბაგის“ შექმნამ თავის შედეგებით და...

— მაშ სად არის ეთერი?! — წაილულლულა მახარემ და მიიხედ-მოიხედა...

ეთერის სურნელებით იყო სავსე ეს ოთახი, და თითონ ეთერი კი არა ჰსჩანდა...

მახარე გადაჰხედა კიდევ საოქრო-მკედლოს. . კიდეცა დააპირა სარკმელი გამოეღო და ეყივლნა ოქრო-მკედლისთვის, მაგრამ თავი შეიმაგრა... დიდ კაღნიერებად ეჩვენა ამის ჩადენა...

უარეს კაღნიერებად ეჩვენა იმის მიერ ეთერის ოთახში შესვლა... სწრაფად მივიდა ტახტთან, ეამბორა, იქვე თავისი ბოხჩა დადო და გარედ გამოვიდა ოთახიდან...

საჩქაროდ ჩაირბინა კიბე, ფარული კარი გაიღო, მიხურა და გვირაბში ჩაიფლო.

მახარეს ეხლა ერთი სურვილი ჰქონდა: ჩქარა მისულიყო ოქრო-მკედელთან და მოჰლაპარაკებოდა, გული გადაეშალა...

უკანასკნელად თვალი გადაავლო „სადედოფლოს“, და ქვევით დაეშო. ჩამოვიდა თუ არა და რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა შარა-გზისკენ, წინ შეეხეჩა ბატონ კაციას მოურავი.

—ოჰ, მახარე, სადა ჰყოფილხარ?!. მამისა ძალიანა სწუხს!..

— რათა სწუხს, სად დავიკარგებოდი?!—ცოტა დარცხვენით უპასუხა...

— მართლა, მახარე, რისთვის გაამწყურალე ბატონი?.. წუხელის მთვარის ამოსვლისას რო ვისტუმრებდი, მაშინაც კი წამომჰახა: „ერთი ვნახავ, მახარე რას მოიგებს, რო გაყიდვაზე უარს ამბობსო“!.. რა არ მიჰყიდეს?..

— რის მიყიდვაც არ შეიძლებოდა!.. მთვარის ამოსვლისას სად უნდა წასულიყო ბატონი?!

— მეფის კაცი რო იყო თავის მხლებლებით, იმათთან ერთად წავიდნენ. უთუოდ, მეფეს ესტუმრებიან.

— ბატონი კაცია?!

— ჰო, თავის ქალით!.. გადიაც კი თან წაიყვანა ეთერმა.

მახარეს სუნთქვა შეუდგა. ცივმა ოფლმა შებურა, გული დაეძაბრა, შეცრივ მოსწყდა, რიყის ქვას დაეცა და მოკლედ გაეღრიალდა ისე, როგორც ის ლითონის ფირფიტას ძირს ისროდა და აეღრიალებდა...

ეხლა სწრაფად მოაგონდა ყოველივე ზაფხულის ხანა, ეთერის ვედრება: „ჩემო ღვთაებავ, მეფის წულს უთხარ... იმის სურვილით თავბრუ მეხვევა... ბევრ ვაჟ-კაცთ უარის თქმით გული ჩაფუკალ... შენ გელი... გელი, ჩემო საუნჯევ!“ მაშინაც კი წამოაკენესა მახარე ამ სიტყვების გაგონებამ და ეხლა ხომ თვალები აუხილა... „მაშ“...

— მახარე, რა დაგემართა?...

— არაფერი!.. — ძლივს წამოიძახა ღრმად ამო-სუნთქვის შემდეგ... — სულ თვალთმაქცობა ყოფილა!.. — ჩაილულულულა თავისთვის მახარემ...

— რა თვალთ-მაქცობა?!

— გულის კისკასი, თვალთა ისარი, ტუჩთა გა-დაშლა!..

— მახარე, მგონი ჰბოდავ, ალი ხომ არ გეჩვენა?! ამ მდინარემ იცის... აქ ბუდეა ალები. ღამე აქ არსად დარჩე...

— დავრჩი და კიდევაც მეჩვენა!..

— საწყალო მახარე, მგონი, შენი საქმე ცუდათ არის... მამისას მოველაპარაკები...

— მე თითონაც მოველაპარაკები... თუ გინდა, შენც... შენი ნებაა... — ეუბნებოდა და თან ფიქრობდა: „როდის მომშორდებაო?“

მაგრამ მოურავი მოშორებას არა ფიქრობდა.

— მახარე, მანდით რათ მიდიხარ?!

— საქმე მაქვს, ეხლავე დავბრუნდები.

მოურავმა თავი გაიქნივ-გამოიქნია და სოფლისკენ გაემგზავრა...

რაკი მახარემ თავი მარტოდ იგრძნო, მაშინვე გზის პირას ხის ქვეშ ჩაჯდა და მოიფიქრა თავის გარემოება...

შავ ღრუბლებით შეიმოსა იმის ცა. რა გზას უნდა დასდგომოდა, რომ ცა მოეწმინდა. არ იცოდა. იქნება მართლა ალის მსხვერპლი გახდა?! მაგრამ არა!.. ეთერი იგრძნო... ის მაშ ალად ქცეულია, ან ალი განხორციელებულა ეთერში, თორემ ასე მოლორება ადამიანისა როგორ შეიძლებაო!.. მამისას ხომ ვერ ვეჩვენები... რა ვუპასუხო, როდესაც გავცარცვე, და ეხლა სამუშაო ლითონებიც აღარ მოიპოვება საოქრო-მჭედლოში?!

მკერდი აეწო... იგრძნო საშინელი წვა. ჩაიყო ხელი უბეში და ამოიღო ძვირფასი მანდილი ეთერისა... წამს თავში გაუელვა აზრმა— „დაეხია და გაეცამტვერებინა“, მაგრამ მეორე წამს მოიფიქრა: „შეიძლება ამან რამ უშველოს და მამისა გაჭირვებისაგან დაიხსნასო“..

მოუვიდა თავში ეს თუ არა, მაშინვე გადასწყვიტა: მიეტანა იმ ლამეს საოქრო-მჭედლოში და სალითონოში ჩაედო.

„როგორც უნდა მოიხმაროსო“, გაიფიქრა და ასეც მოიქცა. შუალამისას საოქრო-მჭედლოში შეიტანა ეთერის თავმანდილი, გადარაზა ისევ საოქრო-მჭედლო და...

ამ ლამემ ჩანთქა მახარე. იმის მნახველი მამისამ ველარავინ იხილა...

სულ სამი საათის სავალი იყო მეფის სასახლემდის იმ ადგილიდან, სადაც სეფე წულმა ეთერი დასტოვა. ცხენებით კი ერთ საათში მივიდნენ სასახლეში და მაშინვე მამა-მეფე ინახულა...

— არც ის მოგწონებია, შვილო, როგორცა ჰჩანს?!

— მაგას ნუ მეტყვი, მამავ, მომეწონა კი არა, მეტიც დამემართა.

— როგორ, შვილო?..

— ხვალ თუ არ ვიქორწილე, ველარ ვიცოცხლებ... მეტის მოთმენა აღარ შემიძლიან.

მეფემ ააყოლ-ჩამოაყოლა გაკვირვებული თვალები შვილს... „თუ არ გადარეულაო“, გაიფიქრა და წყნარად უთხრა:

— მოხარული ვარ, შვილო, რომ ძლივას იპოვე შენი შესაფერი საცოლე... მო, გადამეხვია... მინდა გულში ჩაგიკრა, მაგრამ ხვალვე ქორწილობაზე კი ხელი უნდა აიღო.

— რა მიზეზით, მამავ?..—ლიმილით დაეკითხა სეფე-წული და მხურვალედ გადაეხვია.

— მიზეზი ბევრია: ჯერ ერთი, შენი სატრფო ცხრა მთას იქით არის...

— მეორე?..—დაეკითხა სეფე-წული, როცა მეფე გაჩუმდა და აღარ განაგრძო მიზეზების ჩამოთვლა...

— უმთავრესი ეგ არის, შვილო; თუ შენი საცოლე ფრთებს შეისხავს, მაშინ კი... მერე ამბობ, დიდებული ქორწილი უნდა გადავიხადოვო... დიდებულ ქორწილს დიდებულად მომზადება უნდა... უნდა ყველა პოიწვიო და ამას კი ისევ ის ფრთები უნდა. მესამეც, მოფ-

რენილთა დახვედრას და გამასპინძლებას ისევ დრო უნდა, ან კიდევ მფრენავივით ხელი და ფეხი... მიპასუხე და მერე გეტყვი, ხვალ შეიძლება, თუ არა.

სეფე-წული სულ ილიმებოდა ამ მიზეზების ჩამოთვლაზე... ამ გარემოებამ, ცოტა არ იყოს, მეფე შეაფიქრინა და დაინანა კიდევაც, რომ დასთანხმდა და კაცია-სთან თითონ ნადირა, თავის მემკვიდრე, გაგზავნა. ერჩივნა თავმოყვარეობისათვის ეძლია და მოპატიჟე გაეგზავნა კაციასთვის..

— ეხლა მე გიპასუხებ, მამავ—დაიწყო ნადირამ, რაკი მამას დაღერემილობა შეატყო.—პირველი შენი მიზეზი უკვე დაძლეულია და მიზეზად არ გამოდგება, რადგანაც ეთერი და იმისი მამა კაცია ცხრა მთას იქით კი არა, და ჩვენ შუა აი ეს პატარა გორაკი და ველია...

— როგორ?... განა გადმოსახედში არიან?!

— სწორეთ იქ, მუხის ქვეშ... და მე მხოლოდ მახარობლად წამოველ, რადგანაც არ მინდოდა ჩემი ბედნიერება სხვას ეხარებინა შენთვის...

— ვეჟო, თუ კი მაგრეა საქმე, მაშინ სხვა მიზეზების დაძლევას შეეძლებოდა!.. მო კიდევ ჩაგიკრა გულში და ტახტიც გადმოგილოცო...

— არა, მამავ, მხოლოდ ხვალ, როცა ეთერი ჩემი იქნება. დღეს იმან არა იცის რა.. მე, როგორც წასვლისას გითხარ, მეფის კარის-კაცად გამოვაცხადე თავი. ძლივს დავიყოლიე წამოსულიყვნენ... ნამეტნავად ეთერს არ უნდოდა წამოსვლა, რადგანაც ჩემზე ბევრი ცუდი ხმა მიჰსვლია. ვითომც ისეთ ხმას ვავრცელებ, რომ ქალები სტუმრად იმისთვის მოდიან, რომ თავი მომაწონონ და შემართო ცოლად. მე კი წუნია პატარძალივით ყველას ვისტუმრებ...

— მართალი უთქვამს, შვილო!.. ჭკვიანი გოგონა ყოფილა...

— აი, სწორედ ამისთვის, რო ჭკვიანი გოგონაა, დავპირდი, რომ იმაზედაც არ იფიქრონ: „დაწუნებული უკან გამოისტუმრესო...“

— შენ მაშინვე ითხოვე და გამოჟტყდი, ვინცა ხარ?..

— არა, მამავ, ეგ არ ჩავიდინე, რადგანაც უკვე თითონ შემეშინდა, არ დამიწუნოს და უარით არ გამომისტუმროს... მერე კიდევ, იქმნება, არ დაეჯერებინათ, რადგანაც, ჯერ ერთი, ვუთხარ და მერე მეორე—რო მეტქვა... ხვალ კი, როცა შენ დალოცავ, სულ სხვა იქნება... მანამდის კი, ეთერს უნდა ვეგონო ისევ კარის-კაცი. მხოლოდ ამ პირობით წამოვიდა, რომ სეფე-წული იმის სტუმრობის დროს შინ არ იქმნება.

— ეჰე, მართლა ამაყი ყოფილა, ნამდვილი სადედოფლო, თუ სილამაზეც აქვს...

— მამავ, ციდან მოწყვეტილი ვარსკვლავია! ჩემ საყვარელ დაია მარებს არ ჩამოუვარდება...

— იქნება უკეთესია.

— არა მგონია!..

მეფეს ესიამოვნა, რომ იმის საყვარელ მარეხზე უკეთესი არ არის...

— მაშ ასე, მამავ, ვიდრე შენ არ დაშლოცავ, არც კაცია, არც ეთერმა და არც იმისმა გადიამ არ უნდა იცოდნენ, თუ მე სეფე-წული ვარ. მარეხიც უნდა გავაფრახილოთ, ყველანი სასახლეში და მოწვეულნიც.

— ეგ ადვილია, შვილო, მაგრამ კაცია და თითონ ეთერი რას იფიქრებენ, რას იტყვიან, როცა ყველაფერი გამომჟღავნდება?!

— რა უნდა სთქვან, როცა ეთერი დედოფალი იქ-
მნება და იმისი მამა კიდევ დედოფლის მამა?!.

მეფე ჩაფიქრდა. მოაგონდა თავის წარსული... თა-
ვის სათაყვანებელი ცოლი, რომელმაც დედოფლობა არად
ჩააგდო, როდესაც მარეხი დაბადა, და ვილაც მეჯინიბე
შეიყვარა... აკი ამ მეჯინიბის მსხვერპლი გახდა... დაივი-
წყა შვილები და უკვალოდ სადღაც გადიკარგა... რამო-
დენა ცდა დასჭირდა მეფეს, რომ ეს მიეთარებინა შვი-
ლებისა და ქვეშევრდმთა თვალთაგან...

ამას როგორ გამოუცხადებდა ეხლა შვილს, ან ექვს
შეტანინებდა, რომ დედოფლობა ისეთი თილისმა არ
იყო.

— ეხლა ყველაფერი იცი, მამავ და იმედია, ყვე-
ლაფერი ასე იქნება...

— შენი ბრძანება შესრულებული იქნება...

— მამავ, ბრძანებული შენ ხარ!..

— არა, შვილო, ძლივს მოვესწარ ამ დროს, როცა
შემიძლიან ბრძანებლობა გადმოგვცე, და ეხლა გინდ
უკანვე დამიბრუნო?!. არა, შვილო, ბრძანებლობა ჩემთ-
ვის დიდი ტვირთი იყო... ეხლა შენ იტვირთე...

— ხვალამდის მაინც, მამავ! ვიცი, გინდა ტვირთი
ზურგიდან მოიხსნა, და, აჰა, მეც ვცდილობ ჩემი ზურგი
მოგაშველო... მაგრამ ხვალამდის. მე კიდევ უკანვე უნ-
და დავაბრუნდე ამაღამ, მაყრიონი წავიყვანო. მთელი
ღამეს კი ვუდარაჯო ჩემ ეთერს და დილაზე შესაფერი-
სად დავბრუნდე. ტახტრევანი უნდა წავიღო ეთერის-
თვის.

მა, მხლებლებმა მაშინვე დაიძინეს... კაცია ბატონიც მიეცა ძილს... არ სძინავთ ჯერ ეთერს და გადიას...

თუმცა გადიას ეძინება, მაგრამ ეთერი არ აძინებს მალი-მალ შეკითხვით.

— დაიძინე, ჩემო თვალის ჩინო, — ემუდარებოდა გადია ეთერს... — დარწმუნებული იყავი, ჩემო გვრიტო, ნადრა დაპირებას შეასრულებს და დილაზე გაუთენებლივ თავს დაგვადგება... უძილობა შეგეტყობა სახეზე, და აბა, როგორ წაუდგები მეფეს...

— ჩემო გადი, ეგ სრულებით არ მაღარდებს!..

— მაშ რა გაღარდებს... შენი ოცნება... ეს დღე იყო, და, ეხლა მეუბნები: ეგ სრულებით არ მაღარდებსო!.. მაშ რა გაღარდებს, ჩემო კარგო?! მითხარი... დღეს სულ გატყობ, რალაც გაწუხებს... ბარემ მიაშვ და...

— მეც არ ვიცი, გადი, რა მაღარდებს!.. მხოლოდ ერთი ვიცი, როგორ წავიდეთ შინ... უკან დაბრუნება მინდა... ამაღამვე რო დავბრუნდეთ შინ, ოჰ, რა კარგი იქნებოდა.

— გენაცვა, მაგას რას მეუბნები?!.

— არ ვიცი, გადი, არა ვიცირა... სურვილი მაქვს შინ დაბრუნების... ეიშ!.. — უეცრივ წამოიძახა ეთერმა.

— ჰხედავ?! — და ხელით გადასახედის წინ ალაგ-ალაგ ველზედ გაჩაღებულ ცეცხლზედ უჩვენა...

— თუ რამ დლეობაა!.. — დაუმატა ეთერმა და ისევ ჩაჯდა.

ცეცხლების გარშემო ხალხი მოძრაობდა. ჩქარა სიმღერაც შემოესმათ...

მეტად წარმტაცი იყო ეს სურათი. ეთერს თვალი აღარ მოუშორებია...

— ამ დროს არ ვიცი, რა დლეობა უნდა იყოს?.. —

წამოიძახა გადიამ და, რაკი ეთერმა პასუხი არ მისცა, მიწვა...

ჩქარა ჩაეძინა გადიას. ეთერი კი, გატაცებული ამ სურათზე აშენებულ სურათებით, არას ამჩნევდა ..

მთელ დღეს გამოურკვეველ მდგომარეობაში იყო. აწუხებდა რაღაც, მაგრამ ვერ გამოერკვია, თუ რა?!. უკმაყოფილო იყო თავის თავად და კი ვერ გაეგო, თუ რად?.. მოუსვენრობა ყოველ იმის მოძრაობას ეტყობოდა. წამს მივიდოდა დასკვნამდის, ეამბნა გადიასთვის, როგორც წინად იცოდა, მაგრამ მეორე წამს სულ სხვა აზრი გატრბენდა თავში, და ისევ შეაყენებდა... იმის გონებაში მახარე და სეფე-წული იბრძოდნენ... თუ ერთ წამს სეფე-წული გაიმარჯვებდა, მეორე წამს—მახარე...

სრულებით მარტოკა რო ყოფილიყო, იქმნება გარდაწყვეტილ დასკვნამდის მისულიყო, მერე კიდევ შინ... მაგრამ მთელ დღეს მამა, გადია და მხლებლები ერთ წუთს არ მოშორებინა...

კიდევაც დააპირა განმარტოვება შუადღისას, ტყეს მიაშურა, მაგრამ უკან მამა, გადია და ეთერი მხლებელი აედევნენ...

— საშიშოა ტყეში მარტოკას შესვლა!..—უბასუხა კაცია ბატონმა, როცა ეთერმა უკმაყოფილობა გამოაცხადა...

და მართალი იყო ეთერი, როცა გადიას უბასუხა: მეც არ ვიცი, გადი, რა მადარდებსო...

მხოლოდ ეხლა, როდესაც აქა-იქ გადასახედის წინ გაჩაღებული ცეცხლი მოჰჩანდა და არავინ აწუხებდა, თავი ოცნებას მისცა...

ოცნება კი... მახაჩეზე შორს არ მიდიოდა... სულ უკლებლივ მოაგონდა მახარესთან გატარებუ-

ლი დრო... ტანში ყრუანტელმა დაუარა და მიწვა... მონა-
გონდა ისიც, თუ როგორ თავის ხელით სუფრა გაშალა
მეორე დღეს ვერხვის ქვეშ... ვახშამი მოამზადა, რომ მა-
ხარეს ეთერის მისვლის იმედი ჰქონოდა და...

— ღმერთო, რა საზიზღარი ვყოფილვარ!..— წამოიკ-
ნენ!.. ეთერმა...

„ეს ხომ მახარეს თვალის ასახვევად ჩავიდინე, რო
გზა და კვალი ამერია... მახარე!.. მახარე!..“

„— რისთვის მომიწოდე, რა გინდა?..

„— როგორ თუ რა მინდა?!

„— მიმატოვე და...

„-- არა... არა... მიგატოვე კი არა... ვახშამი დაგიმ-
ზადე!.. და, გეფიცები, მეც არ ვიცი, რად დამიგვიანდა...

„— არ იცი?!. რათა სტყუი?!

„— ვსტყუი?!

„— ჰო!.. თუ არა სტყუი, მაშ რა არის?.. გული შენს-
კენ მომირბოდა... მთვარის ამოსვლისას კლდის პირას
გადმოვეციდე, შენ კი...

„— მართალს ამბობ, მახარე, მართალს, მომიტაცეს
მეფის მხებულებმა და გემუდარები: დამიხსენ!..

— შეილო, ეთერ, ადექ!.. დროა... ნადირა უკვე აქ
არის და გელის...

— ეეხ, მამავ, წავიდეს უკანვე ნადირა, ჩვენ კი შინ
დავბრუნდეთ...

— როგორ, ეთერ, მეფეს შენთვის ტახტრევანი გა-
მოუგზავნია და ეხლა ამბობ— შინ წავიდეთო?!

ეთერი წამოდგა... მიიხედ-მოიხედა და გონს მოვი-
და... გამოერკვა... ეხლა დრო არ იყო სიზმარისთვის ან-
გარიში გაეწია... მახარეს მაგივრად ნადირა დაინახა და
სულთამხუთველად ეჩვენა. მაგრამ, ჰხედავთ, უნდა დამო-
ჩილებულიყო, როგორც სულთამხუთველს...

სწრაფი საუზმის შემდეგ ეთერი და გადია ტახტრევანში მოათავსეს, ნადირაძე ცხენით ერთ მხარეს ამოუდგა და კაცია კიდევ მეორე მხარეს...

დაბლობში რო ჩავიდნენ, იწყეს სიმღერა...

ეთერი ჯერ კიდევ ვერ გამორკვეულიყო, თუ იმის თავს რა იყო. იჯდა გაჩუმებული და ჩსმენდა მგზავრულ სიმღერებს...

როცა შემოესმა მაყრული სიმღერა: „მოვდივართ, მოგვიხარიან, მოგვყავს ხოხობი დედალიო...“ მაშინ კი შეკრთა ეთერი და დაეკითხა გადიას:

— გადია, ეს რა ამბავია ჩემ თავს?!

— რა ამბავი უნდა იყოს, დედოფლად მიჰყევხარ!..

— ეს ხომ შეუძლებელია! სეფე-წულს არ უნახივარ და... მგონი სხვისა სიმღერა უნდა იყოს... სხვა ვინმე მიჰყავთ საქორწილოდ...

მეფე წინ მიეგება... მარცხმა ტახტრევანიდან გადმოიყვანა ეთერი და შეიპატიჟა სასახლეში.

კაციაც გონს ვერ მოსულიყო, თუ ასეთი ყურადღებით რად მოექცა მეფე, როცა ეთერი მეფემ მარცხის მფლობელობის ქვეშ სასახლეში გაისტუმრა, კაციას მკლავში ხელი წააეღო და სასიყვარულო კილოთი მიჰმართა: „ეჰ, ჩემო კაციავე, არ მეგონა, რომ ასეთი განძის პატრონი იყავი?!“

კაცია ვერ მიხვდა მეფის აზრს და შეეკითხა:

— დიდებულო მეფევე, მყავს მრავალი ყმა... მომდურავი არ არის ჩემი ყმა... სხვა განძი კი არა მაქვს რა...

— კმარა... კმარა...— შეაწყვეტინა სიტყვა მეფემ...

უზარ-მაზარი სასახლის ეზო სულ სხვა და სხვა დი-

დრონი ხეებით იყო შემკული. ხეებსა და ხეებ შუა გზები
ნარმალილოთი იყო ფენილი.

დიდი მხიარულება ტრიალდება დღეს ამ ეზოში.
თითქმის ყველა ხის ძირას სუფრა იყო გაშლილი, და
რას მოინატრიდი, სულო და გულო, რომ იქ არ ყოფი-
ლიყოს... „ჩიტას რძესაც კი“ იპოვიდი სუფრაზედ, და,
აბა, სხვა ამაზე მეტი რა იქნებოდა იშვიათი?!

აუარებელი ქალი და კაცი, ამ დღისთვის მოწვეუ-
ლი, ყველა თავის ადგილას იჯდა და ყველა ერთად ეძ-
ლეოდა საზოგადო სიმხიარულეს... ყველგან ერთი სული
და ერთი გული ეტყობოდა, თუმცა ყოველ ხის ქვეშ
ცალკე სუფრა იყო გაშლილი...

ეზოს დამამშვენებელ დიდ კაკლის ხის ქვეშ პირ-
ველი სუფრა იყო გაშლილი. იქ მეფე, კაცია, ეთერი,
მარეხი, სეფე-წული ნადირა და რჩეულნი ისხდნენ...

და, აი, ეს სუფრა აერთიანებდა ყველა იქ მყოფთ...
ყველას თვალის და გულის ძაფი ამ სუფრას უერთდებო-
და და ექსოვოდა. და აქედან ისრუტავდა სიმხიარულეს...
ან თუ თვითონ რამ მიუჭიდოდა სასიამო, აქით ჰგზავნი-
და და ეს კი ყველას აწვდიდა...

სიძღერა, სიცილი, სადღევრძელო ერთი მეორეს
მისდევდა...

ეთერსაც დაუბრუნდა თავისი გაბედულობა, სიმხი-
არულე. დაითვრა ამოდენა პატივისცემით და დაიწყო
თითონაც ბაასში მონაწილეობის მიღება; იმისი მოს-
წრებული კითხვა-პასუხები სწრაფად ყველას ხედრად
ხდებოდა...

მარტო ერთი რა აფიქრებდა... სეფე-წული სად
უნდა ყოფილიყოს?! „ნუ თუ ისე წავალ, რომ სეფე-წულს
ვერ ვნახოვო“... მხოლოდ იმისთვის კი წამოვიდა აქ...

პირველმა თავის ოცნებამ გაიტაცა ეხლა ეთერი და შეა-
ცურა უფრო ღრმად...

— შვილო, ეთერ, შენ კი არ იმღერებ?!. აი, მარე-
ხი რა მშვენიერად მღერის...

— მარეხს მშვენიერი ხმა ჰქონია!...— წამოიძახა
ეთერმა, როცა მარეხმა სიმღერა დაასრულა...

მეფემ ალტაცებით შეჰხედა მარეხს და ეთერის პა-
სუხად წარმოსთქვა:

— მარეხი ჩემი იადონია!..

— ოჰ, მამავ, ნუ გამაწითლებ!..

მართლა წამოწითლდა მარეხი... კარგა გადახრილი
მზე კაკლის ხის ხშირ ფოთლებს არღვევდა და აფენდა
იქ მსხდომთ თავის სხივებს... მარეხის ნაზი ლოყების გა-
შუქებული ნაწილები წამს პარტახებად იქცა...

ეთერს გული გადაეფერფლა... მარეხი მეტად ნაზი
და ლამაზი იყო... გონების თვალთ შეადარა თავისი
თავი მარეხს და...

— ეთერ, რატომ ჩაჰფიქრდი?!.— შეეკითხა სეფე-
წული:— მამამ გთხოვა სიმღერა... ველით!..

— ჰო, შვილო, შენი ხმაც აიყოლიე!..— უთხრა
მამამ...

ეთერი სწრაფად გონს მოვიდა, გაუბრწყინდა თვა-
ლები, ბაგე ღიმად გაეპო და გადიას გადაჰხედა, რომე-
ლიც იმის ზურგს უკან იჯდა და ხან ომას უსწორებდა,
და ხან კიდევ მოძრაობის დროს შენაოქებულ კაბას...

გადია მიჰხვდა ეთერის სურვილს და სწრაფად სა-
სახლისაკენ გატრიალდა ..

— სულ-წრაფი ჰყოფილხარ, ბ-ნო ნადირ, ცოტა
მოითმინე.

— ოჰ, ეთერ, თუნდ სულ მოთმინებად გარდვიქცე-
ვი, ოღონდ შენი სიმღერა გავიგონო...

— ეს რას ჰნიშნავს, ბატონო ნადირ?..

— ყველაფერს!..—და გადინახარა...

მეფემაც ბანი მისცა ნადირას და ამათ კიდეც
ყველამ...

ყველამ იცოდა განზრახი თვალთმაქცობა. არ იცო-
დნენ მხოლოდ კაცია, ეთერმა და გადიამ. ეთერი ამ
წამს ყველას სადედოფლოდ მიაჩნდა და მხიარულობდა
დედოფლის ასეთ გარემოებით... თითონ სეფე-წული,
მეფე, მარეხი და ამათთან ყველა სიამოვნებდა ეთერის
გულ-უბრყვილობით.

ვერც თუ კაცია მოსულიყო გონს... ბევრი რამ
ეუცხოვებოდა, მაგრამ ვერ ჰბედავდა მეფის შეწუხებას
თავის გამოკითხვით... ჯერ ერთი, რომ ამ ნადიმის
დროს არც კი უხსენებიათ სეფე-წული. მართალია, ნადი-
რა დაჰპირდა ეთერს: „სეფე-წული არ გეგენებაო“, მა-
გრამ ხსენებაზე კრინტი არ დაჰძრულა... ესენი არც-კი
ახსენებდნენ...

ეთერისთვის კი სულ ერთი იყო. ეთერმა ნადირას
სიტყვა ჩამოართვა, ვიდრე მახარეს შეჰხვდებოდა. ეხლა
ნანობდა, რად ჩამოვართვი სიტყვაო... „მენახა მაინცო“
ფიქრობდა ეთერი... „დედოფლობა სრულებით აღარ
მასულდგმულეხს“... მხოლოდ სურვილი ჰქონდა ენახა
სეფე-წული... მეტი არაფერი.

ნადირა რომ იმ სუფრაზე არ ყოფილიყო, დიდი
ხანია, ჰკითხავდა მარეხს, მაგრამ ნადირასი ჰრცხვე-
ნოდა...

გადიამ მოიტანა რაღაც სუზანში გახვეული.

ეთერს სახე აუფერადდა... სწრაფად სუზნის სუფ-

რა გადაჭხნა, გადიას დააქერინა ხელში, თითონ მარჯვენა ხელი ენას წააგლო და გაიფიქრა: „ეხლა კი ხვრელშიც რო იყვეს დამალული სეფე-წული, აქ გაჩნდებაო!..“

მაგრამ რისთვის?... ხომ ეთერს ამ წამს სეფე-წულის ხილვა იმისთვის არ უნდა რისთვისაც თავის ქალწულობის დროს იხმოზდა და მთვარეს ემუდარებოდა?... მაშ... ან რა უნდა ემღერა?! „შიშის ზარმა“ გაახსენა თავდავიწყების ღამე... ამაყად ასწია თავი, ჩამავალ მზეს, რომელიც ფოთლებს არღვევდა და უგზავნიდა სხივებს, მიაპყრო თვალი და მედგრად ამეტყველდა და აამეტყველა „შიშის ზარი“:

„მხოლოდ ერთხელ, ერთის წამით შენთან ვიყავ, შენ გეგუე, და ის წამი ნეტარებად მექნება ნაზ ქსოვლით შემოსილი!..“

წამს არე-მარე განცვიფრებაში მოვიდა... პირი ღია დარჩა ყველას და სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. მღეროდა მხოლოდ ეთერი და თან მისდევდა მისი მეორე ხმა... მხოლოდ კაცია და გადია ილიმებოდნენ ასეთ შთაბეჭდილებით...

სეფე-წული ჩქარა გამოირკვა. აუძგერდა გული და, ის იყო, უნდა წაეგლიჯნა ხელიდან რაღაც ჯადო და ეტყორცნა შორს, რადგანაც იგრძნო, ეთერის გული სადღაც მიფრინავდა და ჰშორდებოდა...

— ეთერ!..—წამოიძახა მარეხმა და ეთერს მკლავი დაუჭირა:—გეთაყვა, შენ დაჩუმდი და მხოლოდ ეს ამღერე... შენ ხმასა ჰგავს, მაგრამ თითქოს სხვა მღერისო, სხვა სული უდგასო!..

ეთერმა შეწყვიტა მღერა... ყველამ თავისუფლად ამოისუნთქა... სხეული გაუნთავისუფლდა მოჯადოებისგან...

სეფე-წული მაშინვე მივიდა ეთერთან. გადიას ხელიდან წაჰგლიჯა „შიშის ზარი“ და მიჰმართა თავის დას:

— ჩემო დაო მარეხ, ამის სულის ძებნას შენ შეუდექ და დაეპატრონე, შენი იყოს და ეთერი კი თავის ხმით და სულით—ჩემი!.. მეფე-მამავ, დაგვლიცე!..

უკანასკნელ სიტყვებთან ერთად სეფე-წულმა „შიშის ზარი“ მიწოდების მაგივრად გადაადგო მარეხისკენ...

„შიშის ზარი“ ცერად დაეცა მარმარილოს ქვეს და ეთერის ტკბილი ხმის მაგივრად ჟღერილი გამოიღო და მიჩუმდა...

— აჰ!..—თითქმის ყველამ ერთად წამოიძახა ამ ჟღერილზედ, გარდა სეფე-წულისა.

სეფე-წულს კიდევაც გაუხარდა ასეთი დამარცხება იმ ქაჯისა...

ეთერი იქვე წაიქცეოდა ამ ხმაზედ, რომ ნადირას მარცხენა ხელი არ მიეშველებინა და არ მიესვენებინა თავის მკერდზედ... თავმანდილი მოჰხსნა და მკლავზე გადაიგდო. *)

მარეხი და გადია კი მაშინვე დასწვდნენ და ორივემ ერთად აიღეს „შიშის ზარი“...

მეფე მიუხედა შვილის წადილს... წამოდგა... იმის წინ წინათვე გამზადებულ სუზნით წაფარებულ გვირგვინებს ხელი წაავლო და ხმამაღლივ დაიძახა:

— სმენა იყოს და გაგონება!..

ყველა ფეხზე წამოდგა.

— დღეის შემდეგ თქვენი მეფე იქნება ნადირა, ჩემი წული, და, აი, ჩემი გვირგვინით იმის თავს ვამკობ.

*) ძველად ქალს თუ თავმანდილს მოჰხსნიდა და მკლავზე გადაიდებდა ვაჟაკი, ეს შეუღლებას ნიშნავდა. ავტორი.

დავიღალე... დასვენება მჭირდება... და, აი, ეს კიდეც ჩვენი საყვარელი კაციას ასული თქვენი დედოფალია და იმის თავსაც ჩემი მეუღლის გვირგვინით ვამკობ.

თითქმის ტირილით წამოიძახა და ორთავეს თავა გვირგვინით შეაშკო.

ეთერი გარინდებული მიჰსვენებოდა ნადირას მკერდს და სრულებით არა გაეგებოდა რა... არ უგრძენია არც გვირგვინი, არც მამის მილოცვა...

— გენაცვა ეთერ, — შეემუდარა მარეხი, რომელსაც „შიშის ზარი“ ხელში აეღო და ისე ეჭირა, როგორც გადიას, — აბა კიდევ ხელი შეახე!..

ეთერმა ხელი ენას მოსდო და შემოჰკრა... ნაზი ხმის მაგიერად რაღაც ჟღერიალი გამოიღო...

ამ ხმაზე შეთრთოლდა, ტანი შეუსველდა, ყურებში წაეშრიალა, და გონება დაჰკარგა.

მარეხი კი ამ ხმაზე ერთი წამოკივლების შემდეგ გულ-წასული მამას მიესვენა... „შიშის ზარი“ ხელიდან გაჰვარდა, და ისევ ის ჟღერიალი გამოიღო...

მ ე ო თ ხ ე კ ა რ ი

1

ყველა ქორწილში მყოფი მემატონე კაცია-ბატონს შურის თვალთ შეჰცქერის... იმისი ქალი ეთერი ეხლა დედოფალია. ჰშურთ ყველას: იმათაც, ვისაც გასათხოვარი ჰყავს და სადედოფლოდ ამზადებდა, და იმათაც, ვისაც საცოლე ვაჟი ჰყვანდა და კაცია ბატონის ქალის რძლობა უნდოდა, რადგანაც იმის საბატონო დიდ განძეულად ითვლებოდა...

ეხლა კი ასე უცნაურად, მოულოდნელად ყველას პირში ჩალა გამოეცლო...

— დიდი თვალთ-მაქცი ყოფილა კაცია!.. — პირველ შეხმაურობაზედვე სხვა მემატონენი წამოიძახონენ... — თითქოს თავისთვის იჯდა, სასახლეს არ ეკარებოდა და მარტო თავის ყმასა და მამულზე ფიქრობდა... ეხლა კი ირკვევა, თუ რა ხერელით სასახლისკენ მიისწრაფოდა...

— ჩვენ კი ნაწლევზე ფეხს ვიდგამდით და... — უმატებდნენ შორიდგან მეორე, მესამე დღეს მოსული სტუმრები...

ცხრა დღეს გაგრძელდა ქორწილი მეფე-ნადირასი, და თითქმის სამეფოს ყველა მემატონე დაესწრო: ზოგი მეცხრე დღეს ლა მოვიდა, რადგანაც მოპატიჟე სიშორის გამო გვიან მიუვიდა...

მართალია, დედოფალი პირველ დღესვე ცუდად გახდა, იმასთან ერთად მარეხიც... ცოტა ამან დაარღვია

სიმზიარულე, მაგრამ ჩქარა ორივე მოსულიერდა და სიმზიარულე ისევ გაგრძელდა...

— მეფის ასულო მარეხ, ნურა გეფიქრება რა მაგ ზარისა!..— განგებ მიჰმართა მარეხს კაცია ბატონმა. ამით თავის ქალსაც დაამშვიდებდა... — მაგის გამკეთებელი უფრო მალე გაამრთელებს, ვიდრე პირველად გააკეთა და ისევ ისე ნაზად აახმაურებს...

— ნება მომეცი, დიდებულო მეფევ, გავგზავნო ვინმე ჩემ საბატონოში და ვაცნობო ჩემი ესეთი ბედნიერება!.. — მიჰმართა შემდეგ მეფეს..

— დღეის შემდეგ, ჩემო მძახალო, ჩვენი მეფე—ჩემი შვილია და დედოფალი კიდევ—შენი ქალი ეთერი!.. იმათ მიჰმართე!..

— მაპატიე, ჩემო საყვარელო სიმამრო, ეგ ჩემი ბედნიერება მე უნდა მეცნობებინა შენი ყმებისთვის. მაგრამ დამავიწყდა, ისე ვიყავ მოცული და შებოჭილი ჩემი ბედნიერებით!.. ეხლავე გავგზავნი სასწრაფოდ ჩემ ერთგულს, შენს ნაცნობს ირემას... ყველაზე ადრე ის მივა... ამ წამსვე გავგზავნი...

— ირემას დამიძახეთ!.. — მიუბრუნდა შემდეგ მეფენადირა მსახურთ...

— ირემა!..

— ირემა!..

— ირემა!..

გადადიოდა მსახურთა ხმა ერთი მეორისგან.

— ამ წამს აქ იყო!..

— ამ წამს აქ იყო!..

— ამ წამს აქ იყო!..

მოისმის პასუხად, მაგრამ ირემას გზა და კვალი დაიკარგა...

„სად გაჰქრა ირემა“... ყველა ეკითხება, ყველას თვალწინ უდგას... აქ ტრიალებდა... მხიარულობდა. იხედებიან .. თვალგბს აცეცებენ, რომ მეფის ბრძანება შეასრულონ, მაგრამ მიწამ უყო პირი, თუ ცამ შეცრივ ჩაყლაბა...

კარგა ხნის შემდეგ მეფე ნადირას მოახსენეს, რომ ირემა ვერ იპოვეს... მეფეს არ ესაამოვნა ერთგული ყმის ასე უცნაურობა, მაგრამ არავის შეამჩნევინა თავის უსიამოვნება...

— ნულარ ეძებთ ირემას!..—ბძანა მეფე-ნადირამ...—გამიგეთ ეხლავე, ვინ იცის კაცია ბატონის საბატონო და ამ წამს აქ გაჩნდეს!..

— ვინ არ იცის კაცია ბატონის საბატონო?!—თითქმის ერთხმად უპასუხეს იქ მდგომ მხლებელებმა:—გვიბრძანეთ!..

— მაშ თუ აგრეა, ვეფხევე, შენ წახვალ საბატონოში და აუწყე ჩემი და ეთერის ბედნიერება... და რჩეული ყმები კაციასი აქ გვეახლენ...

— არა, სიძე-მეფევე, აქ ნურც ერთ ყმას ნუ დავიბარებთ...—ჩაერია კაცია-ბატონი...—მოიყვანე მხოლოდ ოქრო-მჭედლის შაგირდი მახარე... ჩემი ყმები, უმცველია, თავიანთ ნებით გამოჰგზავნიან ვისმე მოსალოცად.. მახარე კი უმცველად აქ მოიყვანე... ის ცოტა ჯიუტია!.. აი, აქ დაგქირდება მეფის ბრძანება, ის გაამრთელბს ამას...—მიიშვირა ხელი გაბზარულ ზარისკენ და მარცხს შეჰხედა. .

ეთერს გული გადაექანა.. მარცხს თვალეები გაუბრწყინდა... მეფე-ნადირას კი ფერი ეცვალა... „ხომ ეს განგებ ქვაფენილზედ დავანარცხე...—წამს გაიფიქრა...—რომ გაბეტება და ეხლა ისევ“... მაგრამ ეთერს შეჰხედა

და დამშვიდდა... ეთერი ამ დროს ნადირას შეჰსცქერო-
და ლმობიერად და ნატრობდა: „ნეტავი მახარე არ
მოვიდეს, თორემ რა პირით შევხედავო“... თავის სასარ-
გებლოდ ახსნა ნადირა-მეფემ... ეთერი კი ეშუდარებოდა
მეფე-ნადირას: შენი სახელით ძალას ნუ დაატან მახარეს
— აქ მოვიდესო...

მეფე ნადირას კიდეც შეჰრცხვა — ვილაც ოქრო-
მკედლის შაგირდზე ექვი მივიტანეო...

— უთხარ, მეფე გიბრძანებს და უნდა წამოხვიდე-
თქო...

ეთერი წელში აიმართა და მელგარი სახე მიიღო...

— ჩემ მოურავს კი ეტყვი: ცხრა დღე და ცხრა
ღამეს ჩემ სახლში უხვი მასპინძლობა არ შესწყდეს...
გამელელ-გამოვლელიც არ გაუშვას მიუპატიებელი... —
დაუმატა კაცია-ბატონმა...

2

... ეთერი ჯერაც ვერ გამორკვეულიყო, თუ ასე
უეცრივ რამდენიმე ამბავი თავს დაატყდა... მახარეს
„ზარი“ მოსტაცა... მერე ეს ნადირა.. თურმე ეს სეფე-
წული ყოფილა... ის უკვე დედოფალი ყოფილა, როდე-
საც ამის გულისთვის ზარის ხელში ჩაგდებას აპირებდა, —
რომ სეფე წული მოეხიბლა... „უზაროდაც“ თურმე მო-
ხიბლული ჰყოლია ეთერს, და ეს კი არ იცოდა... „იქ-
ნება მაშინ“... — გაიფიქრა ეთერმა, — როდესაც ოთახი
შეიკეტა და თავი ბალიშზე მიდო. „მაშინ რა“?! — უე-
ცრივ დაეკითხა თავის თავს ეთერი, და იმისი ტანი
სიამის აღმა აწო... მახარე და ნეტარება ერთად აერია,
ერთ ქოვილად ჩაენასკვა, და ამით წაიბურა დაღალულ-
დაქანცული სხეული...

მეორე დილას დასვენებული სხეულით და გონებით უფრო საღად შეჰყავდა გარემოებას... ეხლა უკვე უტყუარი ამბავია იმის გადედოფლება. ეს მოხდა უცბად და ასეც უნდა მომხდარიყო. „განა ტყუილ-უბრალოდ ეგედრებოდა თავის ღვათებას, რომ ასე არ მომხდარიყოს?“. მაგრამ ეს მახარე რაღად გამოენასკვა?!

აი, ეხლა თითონ მეფემ დაიბარა მახარე. ის უეკველად მოვა, მეფის სიტყვას ვერ გადაუვა, უნდა და არ უნდა ნახვა. ასე ჩქარა არ მოელოდდა იმის ნახვას... თითონაც ფიქრობდა: „როცა დედოფალი გავზდები, მაშინ ჩემ გვერდით ვიყოლიებ მახარესაო“, მაგრამ ასე ჩქარა ხომ არ მოიწვევდა?!

ჩვეულებად იყო: მეფე-დედოფალი, ვიდრე ქორწილი არ გათავდებოდა, და-ძმურად იქცეოდნენ...

ეთერიც ამ ცხრა დღის განმავლობაში თავისთვის იძინებდა, როგორც შინ, თავის კოშკში და გვერდით მეორე ოთახში იმის მფარველად გადია წვებოდა...

ჯერ დღევ მახარეს სახე არ ჰშორდებოდა... მით უფრო, რომ მარეხი ხშირად ეკითხებოდა მახარეზე, იმის ქნარზე, თუ როგორ მოხდა, რომ მაგრე დაამგზავსა ეთერის ხმას...

ეთერი ყოველთვის ერთსა და იმავე პასუხს აძლევდა: არ ვიციო. მაგრამ მარეხი მაინც კიდევ და კიდევ ჰკითხავდა...

ეთერი ყველასგან დღის განმავლობაში ღიდს პატივისცემაში იყო... გულწრფელი იყო ეს, თუ პირუფრული – ძნელი გამოსაცნობი იყო, მაგრამ დიდი მეფე და ნადირა-მეფე რომ გულ-წრფელად თავს ევლებოდნენ, ეს კი უტყუარი იყო.

მხოლოდ ეთერი ამას ყურადღებას არ აქცევდა და

ერთ დონეზე იქცეოდა... ყველანი თანაბრად მიაჩნდა და განსხვავებას არ აძლევდა...

თითქოს მახარეც ავიწყდებოდა, როცა მარეხი არას ჰკითხავდა...

ლამე კი... მთლად მახარესგან მოქსოვილ ბადეში ეხვევოდა და იმისი გაბზარულის ზარის, რომელიც ეხლა მარეხის ოთახში ინახებოდა, ხმა ესმოდა და ეს ხმა ძილშიაც ჰყვებოდა.

ერთხელაც არ მოჰგონებია თავისი ქმარი მეფენადირა ამ ცხრა ღამეს...

ქორწილის მერვე დღეს მეფე-ნადირამ მოიგონა ირემა, როცა მარეხი შეეკითხა: კაციას საბატონო შორია, რო იქ გაგზავნილმა კაცმა დაიგვიანაო?..

— ირემა რო წასულიყო, აქნობამდის აქ გაჩნდებოდა!! მართლა, — მერე მიუბრუნდა მახლობლებს და შეეკითხა: — ირემა ჯერ კიდევ არ გამოჩენილა?

— იმის შემდეგ არავის გვინახავსო... — უპასუხეს ერთხმად.

— საკვირველია, ღმერთმანი!.. — ჩაილაპარაკა მეფე-ნადირამ: — რა დაემართა ი კაცს?! უნდა მოჰსძებნოთ და ან მკვდარი, და ან ცოცხალი აქ მომიყვანოთ.

— აი რვა დღეა ვეძებთ და ვერ გვიპოვია! — უპასუხა ერთმა მხლებელთაგანმა.

— ტყე-ღრე უნდა მიმოვლოთ და ან მკვდარი, და ან ცოცხალი ირემა მომიყვანოთ, ან მომიტანოთ!.. — მრისხანე ბრძანება გასცა ნადირა-მეფემ.

ძალიან უყვარდა მეფე-ნადირას ირემა და ეხლა თავის თავზე გაჯავრდა კიდევაც, რო ასე გადაავიწყდა, მაგრამ გასამართლებელი საბუთი ჰქონდა, რადგანაც ეხლა თავის თავიც კი დავიწყებული ჰქონდა, სულ ეთე-

რისთვის ზრუნავდა და იმას შესცქეროდა თვალსა და წარბში და ცდილობდა, თუ რით ესიამოვნებინა და რით არა...

ეთერს კი მარტო ერთი და აზრი უტრიალებდა თავში: თუ მახარეს როგორ შეჰხედავს, როცა ის გამოცხადდება აქ, ამ ქორწილის დროს, და რას ეტყვის. მეფე-ნადირას ფიანდახად დაგებას არც-კი ამჩნევდა. ეს თითქოს ასეც უნდა ყოფილიყო, ისე იქცეოდა...

გათავდა ქორწილი მათე დღეს. სტუმრები მოღლილ-მოქანცულნი დიდად დაჯილდოვებულნი თავიანთ საბატონოებში გაეშურნენ...

მეფე-დედოფალი მიიწვიეს თავიანთას...

სწორედ ამ დროს გაქაფებულ ცხენით შემოიჭრა ეზოში ვეფხვა... სწრაფად ცხენიდან ჩამოხტა და მივიდა მეფესთან.

— რა ამბავია, ვეფხვა?! — ჰკითხა მეფე-ნადირამ: — ხომ შეასრულე დავალება?!

— მშვიდობა, დიდებულო მეფე! ყველაფერი შევასრულე... კაცია ბატონის ეზოში დიდი დღესასწაულია... მთელ საბატონოს მხიარულება მოედგა...

სწრაფად ყველგან, საცა კი სოფელი შემხვდა და ვუთხარი, დიდი, თუ პატარა სიხარულმა შეიპყრო და მაშინვე კაციას სახლისკენ გაეშურნენ... სასახლეში ხომ, ენით გამოუთქმელია, რა აღიაქოთი ასტეხეს... მაშინვე ამოირჩიეს დარბაისელნი და აქეთ გამოგზავნეს საჩუქრებით მოსალოცად...

ეთერი, კაცია და მარეხი აქვე იყვნენ და სიამით უსმენდნენ ვეფხვას და ელოდნენ, მეორე დავალებაზე რას იტყოდა...

— მე ბევრი მთხოვეს დავრჩენილიყავი იქ და იმათ-

თან ერთად მდღესასწაულსა ბედნიერება, მაგრამ აქეთ გამოვეშურე მომეხსენებინა, რომ ოქრო-მჭედლის შეგირდი მახარე თვალთ აღარავის უნახავს იმის შემდეგ, რაც ბატონი კაცია თავის ქალით აქით გამომგზავრებული... მარტო მოუარავი აზრობს, რომ მეორე დღეს საღამოს პირას ჩაბარუხთან ვნახეო...—დაუმატა ცოტა სიჩუმის შემდეგ ვეფხვამ.

—ესაც მეორე ირემა!..—წამოიძახა მეფე-ნადირამ...—ეს რაღაც უცნაურობაა!..

კაცია დაღონდა... ეთერი შეფიქრიანდა და მარეხი კი სასი-წარკვეთილებას მიეცა...

—რატო თითონ ოქრო-მჭედელი არ წამოყვანე?!— შეეკითხა კაცია-ბატონი ცოტა სიჩუმის შემდეგ...

—ის თითონ ჩოვა... სურვილი გამოაცხადა რჩეულებთან ერთად აქ გეახლოს და მოგილოცოს...

3.

ნადირა-მეფე სული-მწარეთ მოელოდა ამ მეათე დღის დაღამებას, რომ ეთერთან ერთად ღამე გაეტარებინა. მაგრამ, დახე უიღბლობას, ეთერი უეცრივ ავად გახდა და თავის ოთახში კარი შეიკეტა. მხოლოდ რამდენიმე წუთით თუ შევიდოდა მეფე-ნადირა, რომელიც მიაღერებდასაც ვერა ჰბედავდა, რადგანაც ეთერს მუდმივ გვერდით გადია ეჯდა...

სწუხდა მოელი სასახლე მეფე-ნადირასთან ერთად. კაცია ბატონი ხომ სულ ირეოდა... მალი-მალ შედიოდა ეთერთან, მაგრამ იქიდგან არავითარი სასიამოვნო აზრები არ გამოჰქონდა...

მხოლოდ ყოფილი მეფე ანუგეშებდა ნადარს და კაცია-ბატონს, თუმცა იმის საყვარელი მარეხიც კარჩაკეტილი იყო და არავის ინახულებდა...

თუმცა კაციაშ რამდენჯერმე გადია გამოიხშო, რო-
დესაც ეთერს ჩაეძინებოდა, და შეეკითხა, თუ ეთერს რა
დაემართაო, მაგრამ გადიასაგან ვერა გაიგეს რა..

მკითხავეები და მკურნალები კი ხან რას ეტყოდნენ,
და ხან რას, და ათას ნაირად შეულოცავდნენ და ბალახ-
ბულახს უდუღებდნენ... რაც, რასაკვირველია, ეთერს
შელავათს არ აძლევდა...

ეთერი კი მართლაც ავად იყო... იმას არა სტკი-
ოდა რა... სხეული არას ეუბნებოდა და არ ანიშნებდა
ტკივილის ადგილს, მაგრამ მთლად კი მოდუნებული,
ლოგინში გადასვენებული იწვა კი არა, იდო... განძრე-
ვის სურვილიც არ ჰქონდა... არც თუ რისამე... თავიც
აღარ ემორჩილებოდა... უსიცოცხლოდ გამომცქერალი
თვალები არავის არას ეუბნებოდა... რას აქმევდნენ, ან
რას ასმევდნენ, იმასაც არ ჰგრძნობდა... მთელ დღეს რო
არა ექმიათ რა, ის არ მოითხოვდა, რადგანაც არ
ჰგრძნობდა არც სიმშლის და არც წყურვილს...

მარტო ერთხელ ოდნავად გაიღიმა, როდესაც მა-
რეხმა თავის თავს ძალა დაატანა, ძლივს ღონილით შე-
ვიდა რძალთან... ეთერი გაშტერებით უმზერდა მარეხს..
მარეხმა ხელი შეახო და ჰკითხა:

— ჩემო კარგო, იქმნება „ზარი“ გინდა შემოგიგ-
ზავნო?!

აი, სწორედ ხელის შეხებაზედ და ამ კითხვაზედ ოდ-
ნავად გაიღიმა ეთერს და თავი გაიქნია, რითაც „არა“
ანიშნა...

ეთერი ყველასაც კნობდა, შეეკითხვა ესმოდა, მაგ-
რამ ხმის ამოდება და ლაპარაკის სურვილი არ კი ჰქონ-
და. მხოლოდ თავის გაქნევ-გამოქნევით უპასუხებდა...

მარეხი და ეთერი ერთ დროს გახდნენ ავად. ეს იყო

მაშინ, როცა ვეფხვა დაბრუნდა კაციას საბატონოდგან და იქაური ამბავი მოახსენა მეფეს... ეთერი და მახარე იქვე იყვნენ და ჯველაფერი შეიტყვეს... მახარეს დაკარგვამ მარეხი საშინლად ააღელვა, აათრთოლა, გული აუჟანკალა... ეთერი კი წარბ-შეუხრელი იდგა...

მარეხი მაშინვე თავის ოთახისკენ გაეშურა... ეთერი კი იდგა იქ, ემშვიდობებოდა სტუმრებს... დაჰყო იქ, ვიდრე უკანასკნელი სტუმარი არ გაემგზავრა და მხოლოდ მაშინ ალერსით გამოეთხოვა დიდ მეფეს, მამას და ნადირა-მეფეს, რომელთაც მიაცილეს სადღეოდოლო ოთახის კარამდის... იქ კი მიესვენა გადიას მხარს და ძლივას შევიდა ოთახში, ჩაწვა ლოგინში გადიას დახმარებით და...

თუ ეთერს ამ მდგომარეობაში არა აღელვებდა-რა და არა რაიმე სურვილი ჰქონდა, სამაგიეროდ მარეხს გარკვეული აზრი შეედგინა და იმან თავის აღელვების მიზეზიც კარგად იცოდა...

როცა ეთერს შეევედრა და სთხოვა: „შენ ნუ მღერი, მხოლოდ ეგ აახმაურეო“ და „ზარზედ“ (ეხლა ღრევის შემდეგ მხოლოდ „ზარს“ და ხმარობდნენ) მიუთითა, მაშინვე იცოდა, რასაც ეძებდა. ის მოჯადოვდა „ზარის“ ხმით და იმის შემოკმედით... შემოკმედი კი „ზარის“ ხმაში იყო ჩაქნილი... ამისთვის შეევედრა, რომ ეთერის ხმას ის არ დაეჩრდილოს და ამოეცნო იმის სული და ამით გაეღწეოთილიყო. მაგრამ აგერ ნადირა მოუახლოვდა ეთერს, თაყვანი სცა მას და „ზარი“ კი ამას უთავაზა, მაგრამ ისე უცნაურად მიაწოდა, რომ ხელის მოვლება ვერ მოასწრო, ლოფენილს დაეცა და გაიბზარა. წამს გონება დაეკარგა, და როცა გონს მოვიდა, კაცია-ბატონის განკარგულება შემოესმა: „ამ ზარის გამკეთებელი აქ მოვიდესო“. გამ-

ხიარულდა. . მაგრამ ვეფხვას მოტანილმა ამბავმა შემუს-
რა ეთერი და ლოგინად ჩაადგო...

ყველა ამას იგონებდა მარეხი და ბორგავდა. "ნუ
თუ ეს აღარ მელირსება, რომ ამის ხმა გავიგონოვო"...
თან ფიქრობდა მარეხი და უმწეოდ უმზერდა იმისავე
გვერდით მდებ გაბზარულ ზარს...

მერე მოაგონდა ეთერი... იმის ავადმყოფობაზე ბევრს
ელაპარაკებოდნენ... როგორც იყო, წამოდგა... ამავე
დროს მოაგონდა ვეფხვას სიტყვები: „ოქრო-მჭედელიც
მოვაო“ და გამხნევდა... „იქმნება გაამართლოსო“, გაი-
ფიქრა და ეთერის სანახავად წავიდა...

ეთერი რო ასე დაჰხვდა და დასთანხმდა ზარი იმას-
თან დარჩენილიყო, ამ გარემოებამ უფრო გაამხნევა, და
ჩქარა ჩვეულებრივს ცხოვრებას ხელი მიჰყო... ამავე დროს
სული-მწარედ მოელოდდა ოქრო-მჭედლის მოსვლას... იმე-
დი ჰქონდა, ის გაამთელებდა ზარს, თავის ხმას გამოა-
ლებინებდა; იმის სულს შეიხმატკბილებდა მარეხი და მე-
ტიც არა უნდოდა რა...

4.

სწორედ მეოცე დღეს, ქორწილის პირველი დღი-
დგან რო ვიანგარიშით. კაცია ბატონის ორმოცამდის
ყმა ოცი დატვირთულ ურმით სასახლის კარს მოადგა...
იმათ შორის ოქრო-მჭედელიც იყო...

თუმცა დიდი მეფე, მეფე-ნადირა და კაცია ბატო-
ნი დიდათ შეწუხებულები იყვნენ დედოფლის ავადმო-
ყოფით, მაინც ასეთი სტუმრების ნახვა ძლიერ ესია-
მოვნათ.

ნადირა-მეფემ გასცა ბრძანება ხელმეორედ გადაე-
ხადათ ქორწილი. ხელად ამ ათი დღის წინად ალაგებუ-

ლი სუფრა იმავე ადგილას გაიშალა, და გაჩნდა შესანიშნავი მრავალ ყმათა სიმხიარულე... დარბაისლური სადღეგრძელოები, დარბაისლური შეჯიბრება სიმღერებისა მოსულთა და იქაურთა ყმათა... გალაღებული ყმები კაციასი ერთ სიმღერას მეორეზე უკეთესს ამბობდნენ, რომელიც ხან ჰჩქეუდა და ქუხდა, როგორც ჩაბარუხი, ხან კიდევ ნაზად მორაკრაკებდა იმათი ხმა, ვითა წმინდა ანკარა... არც თუ ადგილობრივი ყმები უვარდებოდნენ. მოსულთა შემდეგ ახლა ისენი იწყებდნენ სიმღერას ჯერ დაბალის ხმით, ოდნავის ხმით, თითქოს თავიანთ მდინარის ჩუმ ბუტბუტს უნდა დაამსგავსონ თავიანთი ხმა, თანდა თან აძლიერებდნენ და ბოლოს კი ისე ძლიერად დაჰახოდნენ, თითქოს ეს ზღვა სივრცე, როგორადაც ეთერს მოეჩვენა გადასახედ ქედიდგან თავიანთ ხმით უნდათ გაავსონ, გაქლინთონო...

მარეხიც იქ იჯდა მამის გვერდით და ალტაცებაში მოდიოდა კაცია-ბატონის ყმების სიმღერებით... თავიანთებური ხშირად ჰსმენია და ყური კარგად ჰქონდა შეჩვეული... და ფიქრობდა „აი, ზარის გამკეთებელს რა ხმები ჩაუქნია შიგ!.. რა ძლიერი ადამიანი ყოფილა, რო ხელშეუხებელი ხმები ხელში დაუჭერია და შიგ ჩაუქნია... იმის-და უნებურად, თუ ნებით თავისი სულის ხმაც შიგ ჩაურთავს, რომელსაც ოდნავ ყური მოგკარი, როდესაც ეთერი ამღვრებდა... ნეტამც ველირსო იმის ხმის გაგონებას... იმის დანახვას და მეტი არა მინდა რაო“!..

უეცრივ მარეხს თავში ელვასავით აზრმა გაუკვესა: „ეთერი, იქნება, იმიტომ არის აეიდ, რო ის დაჰკარგა ჩემი ძმის ვერაგულის მოქმედებით!.. ხომ ნახული ეყოლება ეთერს მახარე, რადგანაც იმას გამოართვეს ზარი“?!. „ჰო!.. ჰო“!.. სწრაფად ფიქრობდა მარეხი: „ეს

ასე უნდა იყოს!.. და თან და თან შუბლი ეკმუხვნოდა, რადგანაც ეთერი თან და თან ებრალებოდა...

„შეუძლებელია“, გულის ტკენით წამოიძახა უსიტყვოდ: „რომ ქალმა ისეთი ძლიერი ადამიანი ნახოს და არ ემონოს“!..

მარეხი თითქმის დარწმუნდა, რომ ეთერს მახარე უყვარს, და ავადაც ამ მიზეზით არის... გადასწყვეტა, დაეხმაროს რითაც კი შეიძლება, და თავისი სულის კვეთება სრულებით დაავიწყდა...

5.

ეთერს თუმცა მოახსენეს იმის ყმების მოსვლა და იმათთან ერთად ოქრო-მკედელსაც, მაგრამ არა გაუგია რა. მერე თითონ კაცია და მეფე-ნადირა შემოვიდნენ. ეთერმა ჩვეულებრივ შეჰხედა, იცნო ისენი, მაგრამ იმათი ნათქვამი არა გაუგონა რა...

„გინდა ოქრო-მკედლის ნახვა მაინცაო?“, როცა ჩაეკითხნენ, ეთერმა თავი გაიქნია. .

გაიქნია თავი მხოლოდ იმიტვის, რომ წასულიყვნენ... იმათი სიტყვები კი არ შეჰსმენია.

გადია აცრემლდა... აღარ შეეძლო თავის გაზრდილის ასეთი ყოფისათვის ეცქირნა და თავის ოთახში გავიდა, რათა გული ტირილით მოეოხებინა...

ეთერს უბრწყინდება თვალები, ელვარება ემატება. სხეული უმოძრავდება, ღონე ემატება და ..

„სიზმარია ეს, თუ ცხადი“?!.. პირველად აუმოძრავდა გონებაც... ესმის სამშობლოს ხმები... იქაური სიმღერები... იყურებს ამ ხმებმა... მერე სხვა ხმები, სხვა სიმღერები... მომჯადოვებელი სიმღერები!.. ეს უცნობია, მაგ-

რამ ძლიერი, დამმონავებული... „ხომ არ ვკიუდები“?! — წამოიკივლა და წამოჯდა...

— რა დაგემართა, ჩემო მშენიერო?! — გულგახეთქილი ეთერის ხმაზე შემოვარდა გადია და მოეხვია.

— გადი, მითხარ, რაა ჩემ თავს?!. შენც გეყურება სიმღერები?!

— ყრუ არა ვარ, ჩემო მშენიერო... რასაკვირველია, მეყურება.

— მაშ ამიხსენი, რა ამბავია?!.

— რამდენჯერმე მოგახსენეს: ჩვენ საბატონოდგან მოსალოცად მოსულების შესახებ... მამა-შენიც იყო, და შენი მეუღლე მეფეც და გვითხრეს: „ოქრო-მკედელი აქ არის, შენი ნახვა უნდა და ხომ არ ისურვებ მიღებასო“... შენ უარი უთხარი...

ეთერს თან და თან შუბლი ეკმუხნებოდა, უნდოდა მოეგონებინა, მაგრამ არა აგონდებოდა რა...

მერე გაბრწყინებულის თვალებით შეეკითხა გადიას:

— მაშ ოქრო-მკედელი აქ არის?!

— აკი გითხარ!..

— მაშ ეხლავე დამიძახე!..

გადია მაშინვე გახარებული გარედ გავიდა, კარი გააღო და წინ მარებს შეეჯახა, რომელსაც გაბზარული ზარი ხელში ეჭირა.

— ეთერი როგორ არის?

— მარებს, შენა ხარ?.. — გამოეხმაურა ეთერი ოთახიდან და მიიპატიჟა.

მარები სიხარულით ცას დაეწია, რომ ეთერის ხმა გაიგონა, და სწრაფად იქ გაჩნდა.

ნაზად გადაეხვია მარები ეთერს...

— რა მიხარია, ჩემო მშვენიერო რძალო, რომ მოგიხედნია, ღმერთს უნდა ვუმაღლოდეთ...

ეთერს გაელიმა და ზარს თვალი გაადავლო, რომელიც მარცხმა წინ დაუდგა.

— განა ოქრო-მჭედელმა უკვე გაამრთელა?!

— არა, ჯერ არ კი უნახავს...

— მაშ რად მოიტანე?!

— შენია ხომ ეს?!

— არა... ჩემმა ქმარმა შენ შემოგთავაზა და იმისი სიტყვა გარდაუვალია...

— გინდაც რომ არ მივიღო?!

— არ ძალ-გიძს!..

— ეთერ, რა არაკით მელაპარაკები?!

— მარცხ, მეც ვერ გამიგია, თუ რად მოიტანე ეს აქ?!

— ჰო, ეხლა კი მივხვდი!.. გენაცვა, ეთერ, მაპატიე!.. მართლა, რა სულელი ვარ... სულელი რომ არ ვიყო, გაბზარული ზარს რად მოგიტანდი!.. მესმის, ჯერ გაემთელებინა და შემდეგ მომეტანა, მაშინ სულ სულ სხვა იქმნებოდა, თორემ...

— მარცხ, მაშინაც კი...

სიტყვა შეაწყვეტინეს. ამ დროს შემოვიდა მეფენადირა გახარებული, კაცია და იმათ მოსდევდა ოქრო-მჭედელი... ოქრო-მჭედელს ეტყობოდა, რომ ამ რამდენიმე დღის განმავლობაში ძლიერ გატეხილიყო...

— მიხარია, დედოფალო, და მადლობას ვწირავ შე არსთ, რომ პირი სიცოცხლისკენ გიბრუნეს...—ალტაცებით მიელერსა მეფენადირა...

— მადლობა, მეფევ, მომღერალო უძღვენ, იმათმა

სიმღერამ ამიმოძრავა გონება... ოქრო-მჭედელს ვხედავ... როგორა ხარ?! ნარგიზა როგორ არის?..

— ღმერთს მადლობასა ვწირამ, მშვიდობით გხედავ, დედოფალო, თორემ გული მამიკვდა, როცა შენი უქეიფობა მითხრეს...

— ეს უთუოდ დავიღალე, თორემ რა უნდა დამმართოდა?! მგზავრობა, მერე მოულოდნელი ცვლილება და ცხრა დღის ქორწილი... მეფე-ნადირა ძალიან ეცადა გაქიანურებას. ეხლა უთუოდ დავისვენე და მეც გონს მოვედი, მოვლანიერდი...

— რამდენი დღეა, რაც გაუნძრევლად ვწევარ?.. — უეცრივ შეიკითხა გადიას.

— ეს მეთერთმეტე დღე არის!.. — თითქმის ყველამ ერთხმად უპასუხა, გარდა ოქრო-მჭედლისა...

— ჰო და ვგონებ, თერთმეტი დღის დასვენების შემდეგ, რაც უნდა დაღლილი იყოს ადამიანი, მოლონიერდება... ზედაც ეს სიმღერები... ვის არ გამოაცოცხლებენ?!

გაკვირვებით ისმენდნენ იქ მყოფნი... „ეთერი სრულ სიმაღლეს ამბობს, და რატომ აქნობამდის არც ერთს თავში არ მოუვიდა, რომ მართლაც დაღლილობისგან წაერთვა „ძალა“, ფიქრობდნენ ისინი, — „და ჩვენ კი ყოველ დღე მოსვენებას არ ვაძლევდით, ვითომ და მზრუნველობის მიზეზით“...

მხოლოდ ოქრო-მჭედელი სულ სხვას ფიქრობდა და თვალით ემუდარებოდა: „მითხარ... მითხარ... მახარე სად არის?..“

ეთერმაც მიაბყრო ოქრო-მჭედელს თვალები და შეეკითხა: „მითხარ... მითხარ მახარეს ამბავიო?..“

მარეხი შეინძრა... უნდა ამდგარიყო და წასულიყო,

რადგანაც ეთერი მართალს ამბობდა, და ეს კი თავის დახმარებას უპირებდა... მაგრამ ეთერმა სწრაფად მარებს ხელი წაავლო, რომ ადგილიდან არ დაძრულიყო და ოქრო-მჭედელს, თუმცა თვალთ ისევ მახარეს ამბავს ეკითხებოდა, სიტყვით მიჰმართა:

— ძვირფასო ოქრო-მჭედელო, ჩემი მული მარები ძლიერ შეწუხდა, როცა ჩემმა მეუფემ ეს ზარი საჩუქრად მიართვა ჩვენ შეუღლების ნიშნად, მაგრამ ამ დროს ლოფინს დაეცა და გაიბზარა...

— იქნება...— დაიწყო ოქრო-მჭედელმა... მაგრამ ეთერმა თითქოს იცოდა, რასაც იტყოდა ოქრო-მჭედელი, ისე შეაკვესა თვალები, რომ მაშინვე გაჩუმდა...

— ეხლა მარების დასამშვიდებლად, გთხოვ, გაამთელო ეს ზარი და, ხომ იცი, როგორი სასყიდელი გამოგიგზავნე გადიას ხელით ამ ზარისა?!

— დაილოცოს შენი სახელი, დედოფალო! როგორ არ ვიცი?! მთელი ქისა!

— ჰო და... ეხლა თუ გაამთელებ, მაშინ დედოფლურად... ეხლა დედოფალი ვარ... დაგასაჩუქრებ უკეთესად.

— არა მგონია, დედოფალო, შევძლო მაგის გაამთელება... ჩემი შვილობილი რომ აქ იყოს...

შესდგა ცოტა ხანს ოქრო-მჭედელი და თვალებში ჩააცქერდა ეთერს, თითქოს იქ უნდა ამოეკითხა მახარეს ამბავი...

— შენი შვილობილი რო აქ იყოს, მაშინ შენც არ მოგმართავდით ამ თხოვნით!.. ვიცით, შენმა შვილობილმა გააკეთა, ეს რამდენჯერმე მითქვამს მამიჩემისთვის, მაშ რატომ შენი შვილობილი არ წამოიყვანე, თუ კი ასე საძნელო იყო შენთვის, ხომ მეფემ ბრძანება გამოსცა?!.

— ჩემი შვილობილი არ ვიცი, სად არის...

— შენ შვილობილს ხომ შენ ასწავლე ხელობა!!
მგონია შენც შეგეძლება... მაშ წაიღე ეს ზარი და გაამ-
თელე... ზარი ჩემთან იქნება... ეხლა, ცოტა არ იყოს,
დავიღალე... შენც უთუოდ დაღლილი ხარ... დაისვენე...
ბინას ჩემი მეუფე მიგიჩენს... როცა კი მოისურვებ, ყო-
ველ წამს შეგეძლება ჩემთან მოსვლა და ზარის წაღება.
თუ რამ იარაღები და მასალა დაგჭირდეს, ისიც მაშინ
მითხარ, და მაშინვე შენ ხელთ იქმნება...

ეთერიმ ყველას გზა მოუჭრა სალაპარაკოდ. „დავი-
ღალეო“ სთქვა და, მაშასადამე, დასვენება უნდოდა, თუ
დასვენებას არ დააცლიდნენ, მაშინ შეიძლება ის და-
მართოდა, რაც აქნობამდის დაემართა, — ისევ ისე ლოგი-
ნად ჩავარდნილიყო. პირველად მეფე-ნადირამ აიკრათა
ფეხი, იმას მიჰყვა კაცია, ოქრო-მკედელი და მარეხი.
მარეხმა გადაკოცნა თავის რძალი და უთხრა:

— მაპატიე ჩემო ეთერ, ამ ბოლო დროს სულ სხვა-
ნაირად ვფიქრობდი... მეგონა, შენი ავადმყოფობის მი-
ზეზი სულ სხვა იყო... ეხლა კი დავრწმუნდი, რომ შენ
რაც სთქვი, სულ მართალია... ჩემ ძმასაც კი ვკიცხავდი...

— რათა?!

— მოტყუებით რომ მოგიყვანა და შენ-და უნებურად
თავს მანდილი მოგხადა...

ეთერი აწითლდა... რომ დაეფარა თავის აღელვება,
აკოცა და სწრაფად ბაღის მიაფარა სახე...

ოქრო მკედელი გამოვიდა თუ არა ეთერის ოთახი-
დან და მოსასვენებელი ბინა მიუჩინეს, მაშინვე მეფეს
და კაციას მიჰმართა:

— სჯობს, ეხლავე ი „ზარი“ გამოვიტანო და გაგ-
სინჯო, შეეძლებ თუ არა გამთელებას...

— რასა ჩქარობ, ჩემო ოქრომჭედელო, მოესწრები!
— უთხრა კაცია.

— მერე, ვაი თუ უდრო-უდროვოდ იყოს!..

— მართალს ამბობს ოქრომჭედელი!..—წამოიძახა
მარეხმა, რომელიც ამ საუბრის დროს მოვიდა და ყურს
უგდებდა:—ეთერს ჯერ არ სძინავს, ეხლავე რო გამოი-
ტანოს, ემჯობინება... ეთერიც აღარ მოელოდინება.
ოქრომჭედელს და უფრო მშვიდათ დაისვენებს ამის შემ-
დეგ, და თითონ ოქრომჭედელიც...

— მარეხი ყოველთვის მართალია!.. თითონაც უფ-
რო ჩქარა იხილავს გამთელებულ „ზარს“!..—მოუჭრა
სიტყვა მეფე-ნადირამ.

— ოჰ, ნადირ, გინდა გამაჯავრო, მაგრამ, ხომ ხე-
დავ, არ ეჯავრობ?!.

— ჩემო დამ მარეხ, განა არ იცი, რო შენი სია-
მოვნების მეტი არა მინდა რა?!.

— როგორ არ ვიცი, აკი ასე სიამოვნებით მომა-
წოდე „ზარი“, რო ლოფინზე დაეცა და გაიბზარა?!.

ამ ხუმრობა-ბაასით დაუბრუნდნენ სუფრას მარეხი,
მეფე-ნადირა და კაცია. ოქრო-მჭედელი კი მაშინვე ეთე-
რისკენ წავიდა...

— რა ნაირად მიხარიან, ჩემო მშვენიერო დედო-
ფალო, რო პირი სააქაოსკენ ჰქმენ!..—წამოიძახა გადიამ,
როცა მარეხი გავიდა ოთახიდან, და ეთერი ისევ მომ-
ხიარულდა...

— ეჰ, გადი. ცუდად ჰქმენ, რო იმდენი წამომაყენე
თავს!.. ოქრომჭედლის ნახვა მინდოდა და შენ კი...

— რა ვქნა, ჩემო მშვენიერო, უხილავად ვერ მი-

ვიდოდი ოქრომჭედელთან, რადგანაც უჩინ-მაჩინის ქუდი არა მაქვს? — შეაწყვეტინა გადიამ საყვედური ეთერს და დაუმატა: — უპირველესად ისენი შემომგებნენ, მკითხეს შენზე, მეც ვუთხარი სასიამოვნო ამბავი... ფრიად გაუხარდათ და მაშინვე აქეთ გამოაშურეს, თან ოქრო-მჭედელიც წამოიყვანეს.

— მართალი ხარ, გადი, გაგებუმრე მხოლოდ... სხვანაირად არ მოხერხდებოდა ოქრომჭედლის მოყვანა ამ დროს. ჩემივე ბრალია... ეხლა, ცოტა არ იყოს, გამოვასწორე ჩემი შეცდომა. ეხლა, მგონია, ოქრომჭედელი ისევ ჩქარა მოვა აქ... შევატყე, იმას უფრო უნდოდა ჩემი ნახვა, ვიდრე მე... იქმნება შენმა ჩემთან ყოფნამ ისევ ისე დაამუნჯოს, როგორც იმათთან იყო, და ამისთვის გადი გარედ და ცოტა ხანს დაუცადე.., თუ დაინახო, ოქრომჭედელი აქით მოდიოდეს, მაშინვე შემოდი. კარი ღია კი დასტოვე...

— იყოს ნება შენი!.. უპასუხა გადიამ მოკლედ და გავიდა...

სულ არ გასულა რამდენიმე წუთი, რო გადია უკანვე შემობრუნდა და დაიძახა:

— გულთმისანი ჰყოფილხარ, ჩემო მშვენიერო, ოქრომჭედელი მოდის!..

— მაშ შედი შენ ოთახში და არ გამოხვიდე, ვიდრე არ დაგიძახო...

ოქრომჭედელს ეთერის ოთახის კარი ღია რო დაჰხვდა, მოურიდებლივ შევიდა. ამავე დროს ეთერმაც ხმა მიაწვდინა, რაკი ფეხის ხმა შემოესმა...

— ვიცოდი, ჩქარა მოხვიდოდი და ამისთვის კარი ღია დავაგდებინე, რო კარებ წინ არ გეტრიალნა და დრო არ დაგეკარგნა...

— ჩემო დედოფალო, — აღელვებით წამოიძახა ოქრო-მჭედელმა, როგორც შეეძლო აჩქარებით მივიდა ეთერის სარეცელთან და მუხლზე დაეცა: — — თუ ემაგის გამთელების იმედით მომელოდი, ეხლავე სჯობია გულ-ახდილად გითხრა: ტყუილი იმედი გქონია!

— არა, არა, ჩემო უტკბესო ოქრომჭედელო, ამისთვის არ მოგელოდი. კარგად ვიცი, რომ ამის გამთელება შენ არ შეგიძლიან... ამას მხოლოდ ის გაამთელებს, შენგან მხოლოდ იმის შესახებ ამბის შეტყობას მოგელი...

— როგორ?!

— ჯერ დაჯექი, მუხლზე ნუ სდგებარ, და მერე გეტყვი, როგორ.

ოქრო-მჭედელი იქვე სარეცელთან მდგარ საეარძელზე ჩამოჯდა...

— აი, ეხლა მიაბზე, თუ მახარე როგორ არის და სად არის?!

— დედოფალო, სწორედ მაგ ამბის შესატყობად მოვეშურებოდი შენკენ და შენ მკითხავ მაგას?!

— ოქრო-მჭედელო, სთქვი სისწორით, ნუ მატყუებ!.. მახარე ხომ იმისთვის დაიმალა, რომ მეფის ბრძანება არ შეესრულებინა და აქით არ წამოსულიყო? ერთის მხრივ კარგაც კმნა!.. ოქრო-მჭედელო, დაგავალებდა რამეს, მითხარ... მითხარ...

ოქრო-მჭედელი განცვიფრებული შეჰყურებდა ეთერს და ხმის ამოღებას ვეღარ ახერხებდა... „მცდის, თუ რა არისო“?!. ფიქრობდა ის ამავე დროს...

— რად შემომცქერი მაგრე, რატომ არას მეტყვი!..

— დედოფალო, ენა აღარ მემორჩილება, ისე გამაცვიფრა შენმა ნათქვამმა!..

— მაშ გამოვიცან, განა?!

— არა, დედოფალო, და კიდევ არა!..

— ნუ მაჯავრებ, იქრო-მქედელო!..

— ნუ გამირისხდები, დედოფალო, და ნება მიბოძე
ორი სიტყვა მოგახსენო!..

— გინდ ასი, მხოლოდ იმაზე და მხოლოდ მარ-
თალი.

— ჩემი ნათქვამი მხოლოდ იმას შეეხება და მხო-
ლოდ სიმაართლე იქნება..

— მაშ ჩქარა დაიწყე...

— ჩვეულებისამებრ ერთ დილას საოქრო-მქედ-
ლოში შეველი... არც მახარე და არც ენდე ეგ: — „ზარზე“
მიიშვირა ხელი, — არ დამხვდა, გაჩიკვირდა... გამოვედი
და დერეფანში დავჯექი და ველოდი მახარეს მოსვლას...
ამ დროს მოდის შენი გადია და სავსე ქისას მაწვდის
და მეუბნება, — რომ მახარესათვის კი არაფერი მეთქვა
რა და ამისი ლითონები მეყიდნა...

— ეგ ხომ მეც კარგათ ვიცი!.. — მოუთმენდად შეა-
წყვეტინა სიტყვა ეთერმა.

— ბოდიშს ვიხდი, დედოფალო, და სწორედ მეც
ამისთვის მოგახსენებ, რომ მოგაგონო ყველაფერი...

— კარგი, განაგრძე უბოდიშოთ...

— ჰო და იმას მოგახსენებდი, რომ მაშინ მივხვდი.
თუ მახარე სად იყო და თავისი „ზარი“, ვის გადასცა
ქსასყიდლოდ... სულ არ გასულა რამდენიმე წუთი, რომ
მახარეც მოვიდა და, ღმერთო, რას ჰგვანდა?!
— რას?!

— თითქოს ფრთები გამოჰსხმოდა, ისე იქცეოდა...
კი არ დადიოდა, დაფრინავდა... კი არ ლაპარაკობდა,
მღეროდა... ეტყობოდა, ზეცას ეალერსებოდა და დედა-
მიწისა არა გაეგებოდა რა... როგორც იყო, დაეძინე...
მთელ დღეს ეძინა გაუნძრევლად... მხოლოდ შებინდე-
ბისას გამოეღვიძა.

ეთერი გაბრწყინებულის თვალებით უსმენდა უკა-
ნასკნელ სიტყვებს, და თითონაც თითქოს ზეცად გაფ-

რინდაო, ისე შემსუბუქდა და სარეცელი დაავიწყდა...
მახარეს მთელი დღის ძილის ამბავი არც კი შემოჰსმია...
ის დანავარდობდა თავის „სადედოფლოში“ მახარესთან
ერთად და თავის აუზში ბანაობდა გადიასთან ერთად კი
არა, მახარესთან...

გამოერკვა მხოლოდ მაშინ, როცა ოქრო-მჭედელმა
ამბავი შეწყვიტა, რადგანაც შეატყო, რომ ის სრულებით
ყურს აღარ უგდებდა იმის ამბავს...

— განაგრძე, განაგრძე, ჩემო ოქრო-მჭედელო!

ოქრო-მჭედელი ჩაფიქრდა. მერე განაგრძო:

— შებინდებისას რო გამოელვოდა...

— ვის გამოელვოდა?! განა ეძინა?!

— აკი მოგახსენე, დედოფალო, ძლივს დავაძინე-
მეთქი და მთელ დღეს გაუნძრევლად ეძინა...

— ჰო მართლა!.. მერე?!

— მერე, როცა გამოიღვიძა, მე შინ წავიქცე, რად-
განაც უკვე შებინდებული იყო, და ის საოქრო-მჭედ-
ლოში, დავტოვე... ამის შემდეგ ის თვალთ აღარ მი-
ნახავს...

— ახ!..—წამოიკვნესა ეთერმა და ბალიშს მიესვენა.

— დედოფალო, რა იყო?—გულგახეთქილი ოქრო-
მჭედელი ზეზე წამოედგა...

— დაჯექ, დაჯექ და განაგრძე!—უთხრა ეთერმა და
თავი ისევ ასწია...

— მეორე დღეს დილით, როცა ჩამოველ საოქრო-
მჭედლოში, კარი ისევ გადარაზული დამხვდა... იმ დღეს მა-
ხარე არ მოსულა, თუმცა კარგა შეღამებამდის ველოდი,
მესამე დღეს კი გავადე კარი თუ არა და, მაშინვე თვალი
მეცა, აი, ეს!..—ოქრო-მჭედელმა უბიდან ამოიღო ხელსა-
ხოცი, გახსნა და იმის დედისეული თავმანდილი ამოაჩინა...

— აი, ეს ისე თვალ-საჩინო ადგილას იდო, რო
შემსვლელი მაშინვე დაინახავდა...

ეთერი გაფითრდა... ენა დაება...

— არ ვიცი, რა განზრახვით დადო ამის მომტანმა

ფიქრობ, მახარე იქნებოდა ამის მომტანი... იქმნება სხვაა? შენ გეცოდინება... რა განზრახვით დადეს საოქრო-მკედლოში. ვინც უნდა იყოს ამის მომტანი, არ ვიცი, მაგრამ პირად გადავწყვიტე, უკანვე დაგიბრუნო... ინებე!.

ეთერმა ჩამოართვა თავ-მანდილი და გაფითრებული მიესვენა ბალიშზე. .

— ველოდი მთელ დღეს... დაღამდა... შეშინებული ნარგიზა ჩამოვიდა. იმ ღამეს საოქრო-მკედლოში დავრჩით... არ მოვიდა... მეორე დღეს დილით გავიგეთ მოურავისგან, რომ მახარე მზის ჩასვლისას ჩაბარუხის ნაპირას ყოფილა... მერე კი იმის მნახველი ველარაგინ ვნახეთ...

ეთერი გარინდებული იწვა... ხმას არ იღებდა...

— ეგ მანდილი, — განაგრძო ოქრო-მკედელმა, — მაშინვე დავმალე... ნარგიზასაც არ ვაჩვენე... აქედან რო მახარობელი მოვიდა შენი ბედნიერებისა, მაშინვე ავედევნე ჩვენებს, რომ ეგ დამებრუნებინა და...

— გმადლობ, ძვირფასო ოქრო-მკედელო, ვიცი კიდევ, რის გაგებაც გინდოდა, მაგრამ, ფიციავ ზენას, მეც მენატრება იმის ამბის გაგება, აი თუნდ ამ თავ-მანდილის შესახებ, თუ როგორ ჩაუვარდა ხელში, მაგრამ არ ვიცი რა!..

— დედოფალო, ის ნაშვილობია და... ნუ დამალავ!.. -- თვალ-ცრემლიანი შეემუდარა ოქრო-მკედელი...

— აკი გითხარ, გეფიცები ზენას, არა ვიცი რა!

თითონაც გული აუჩუყდა, და თვალთ ცრემლი მოერიდა, მაგრამ თავი შეიმაგრა და ცრემლებს ნება არ მისცა.

— გჯერაა?!

— მჯერა, დედოფალო!.. — ხმის კანკალით უპასუხა ოქრო-მკედელმა.

— მაშ თუ გჯერა, ეხლა ეს უნდა წაიღო. .

— რისთვის?!

— თუნდაც იმისთვის, რომ გაამართლო მიზეზი ჩემ ოთახში შემოსვლისა!

— მართალს ბრძანებ!..—დაავლო ზარს ხელი და გარედ გასასვლელად დაემზადა.

— ოქრო-მკედელო, უნდა მაგას რამ უყო, რომ ხმა გამოსცეს... იქმნება ძველებური არა, მაგრამ მაინც ხმა, თორემ რაღაცნაირად ჟღერიალებს...

— ვეცდები, დედოფალო!..

7

— ჩემო მშვენიერო, ყველაფერი გავიგონე, ყველაფერი... ე დედისეული თავმანდილი იმის საოქრო-მკედლოში როგორ გაჩნდა?!—წამოიძახა გადიამ, როდესაც ოქრო-მკედელი ზარით ოთახიდან გავიდა, და მეორე ოთახიდან გამოვარდა...

— არც ერთი სიტყვა არ გაჟომპარვია თქვენი ნალაპარაკებიდან...

— გადიავ... გადიავ!..—სასოწარკვეთილებით წამოიკენესა ეთერმა და ცრემლები ნაკადულად წამოათრქვია...

— გენაცვალოს ჩემი თავი, ჩემო უტკბესო ეთერ, თვალებს ნუ ითხრი!..— ალერსით ხელი მოჰხვია ეთერს და გულზედ მიისვენა...

ეთერს ჯერ ოქრო-მკედელთან საუბრის დროს რამდენჯერმე გული ამოუჯდა, ყელს მიეზჯინა, მაგრამ საშინელის ნებაყოფლობით თავი შეიმაგრა, ცრემლებს დენის ნება არ მისცა... კარგად იცოდა ეთერმა, რომ ცრემლებთან ერთად გულიც გაეხსნება, ყოველივეს ცხად ჰყოფს იმისთვის იქ ჩამარხულ საიდუმლოებას... ეხლა კი

ველარ შესძლო თავის შემაგრება. მით უმეტესად, რომ
ეხლა იმას ეალერსებოდა გადია...

ალერსზედ ეთერს გული უფრო ამოუჯდა, უფრო
ახმაურდა ეს და, თავისდა უნებურად, ცრემლის ნაკადს
გულის ნადებსაც აყოლებდა...

— ჩემო გადი...—ქვითინით ემუდარებოდა ეთერი:—
მიშველე რამ!.. ლამის, დავიღრჩო...

— თავს შემოგველოს შენი გადია, ჩემო ლამაზო,
მითხარი, რა გაწუხებს, და ცა და დედამიწას შევსძრამ
და შენ კი გიშველი...

— გადი, მახარე უნდა მოსძებნო და..

— უი, გენაცვალოს გადია, მაგას ნუ გაზაგონებ!..
ღმერთმა იმის კლანჭებიდგან გამოგვლიჯა, ამისთანა
ბედს ჩაგაგდო და შენ კიდევ იმ ავ სულს დაეძებ?!

— ღმერთმა კი არა, ჩემი თავი თვით მე დავლუ-
პე!.. რალასაც ვეძებდი, მიველტვოდი და, რაც ხელთ
მქონდა, რაც ჩემი იყო, ისაც დავკარგე.. რალაც მეგონა
დედოფლობა, აქას მიველტვოდი.. ამისმა ფიქრმა დამა-
კარგვინა ბედნიერება... მინდა უკანვე დავიბრუნო!.. წა-
ვიღეთ აქედგან, ვიდრე გვიან არ არის...

— ად, ჩემო ორთავ თვალის სინათლევე?! შენ
შენს სახლში ხარ.. ნუ გავიწყდება, რომ დედოფალი
ხარ, და შენი მეუღლე კიდევ—მეფე-ნადირა... თუ გაბზა-
რული ზარის დაბრუნება გინდა, დაანებე თავი ამას...
იქმნება ოქრო-მჭედელმა გაამთელოს, მაშინ მარცხს მიე-
ცი, როგორც შენმა მეუღლემ შესთავაზა...

ეთერი ცოტა გარინდებული უსმენდა გადიას, რომე-
ლიც ამავე დროს ალერსით იმის თმაში ჩაყრილ თითებს
ამოძრავებდა...

— გადი, ვერ მიმიხვდი, ვერა!.. გაბზარული ზარი

სრულებით არ მეპიტნავენა, როცა თვით ჩემი გული გაიბზარა...

— გენაცვალოს შენი გადია!..—გაკვირვებით ჩაეკითხა გადია...—თუ გაბზარული ზარი არ გეპიტნავენა, მაშ რა?!. თითქოს მხოლოდ იმის შეძენისთვის ყოველგვარი საშუალება მიიღე?!

— მაშინ, გადი მაშინ!.. ეხლა კი ეხედავ, რომ უმთავრესი გამოიყვარა... ეხლა უმთავრესმა ჩემი გული გაბზარა და...—აუვარდა საშინელი ტირილი...

გადიას კიდევაც შეეშინდა. ხან რას ეუზნებოდა, და ხან რას...

თითქმის გულ-მკერდი სულ დაუღებო გადიას... ეთერი თან და თან დამშვიდდა... გადიას ალერსმა გამოიწვია ეს ცრემლის ნაკადული და იმისმანვე ალერსმა შეწყვიტა... სამაგიეროდ ეიერის გულის-კარი ყურამდის გააღო, და იქ ჩამარბული საიდუმლო გადიას თვალ-წინ გადიშალა...

გადია დაიბნა ამის ხილვით... შეშინდა. ტანის თახთახი აუვარდა, და თვალეზღაპრული ეთერს შეჰყურებდა...

— ჩემო ტკბილო გადი, ხომ ჰხედავ, უკვე მახარეს ცოლი ვარ და როგორ შემოძლიან ეხლა ნადირას ვიყვე?!

გადია ხორცს იწიწკნიდა, და მაინც გონს ვერ მოსულიყო... თავის თავს ჰკიცხავდა და ლაფს ისხავდა, რომ იმ ღამეს მარტონი დასტოვა და...

— ზჰ!..—სასოწარკვეთილებით ამოიქშინა და ეთერს თვალი მოაშორა...

თითქოს ამ ამოქშინებამ ამოწმინდა იმის გული, გონებას გადაკრული ბადე გადაათხრიწო, ისე გამოერკვა გადია და ეთერს ისევ სიყვარულით შეხედა..

— ჩემო მშვენიერო, ღმერთმა თითონ მოგცა გამოსავალი გზა: მახარე გადაიკარგა, ეგ ზარი გაიბზარა, და მეფემ კიდევ გაგადედოფლა...

— გადი, სწორედ ეგ მტანჯავს!..

— სწორედ ამაში უნდა ეძიო ხსნა.. დახსნილიც ხარ, ჩემო ლამაზო!.. ღმერთმა თითონ გიხსნა იმ ავი სულისაგან, რომელიც მახარეს სახით მოგველენა.. უთუოდ დაბადების უმაღლესი აგედევნა ავი სული, ბევრს გადააჯობდა და, აი, რა ნაირად მოგაჯადოვა... მაგრამ, შენმა მფარველმა, ღმერთმა მნათობმა გიხსნა... ისე მოგაჯადოვა, რომ იმ... იმ მახარეს დანებდი.. ამით უფალმა გონება აუბნია... ზარი თან გამოგატანა და ამით ხელფები შეიკრა... შენ რო არ დაჰნებებულები, ზარს არ გამოგატანდა და ღმერთმა იქ კოშკში იჯდებოდი უნუგეზოდ...

— რას ამოვ, გადი?!

— იმას, ჩემო მშვენიერო, რომ ღმერთმა შენ დედოფლად ხარ და რაც მოხდა იმ ღმერთს, ყველაფერი ისევ უნდა ყრუდ გულში ჩაიმაჯხო... მეც, რაც გავაგონე, ჩემ გულში შექნება ჩამარხული, და საფლავში თან ჩავიტან...

— მე ვცდილობ იმ ღმერთს დაბრუნებას და შენ კი, გადი, რას მეუბნები!..

— რამაც განვლო, ვეღარ დააბრუნებ!.. რო განვლო, და დიდხანს არ გასტანა ამან, უნდა გახარებდეს... გახსოვს, პირველად რო შემოგესმა შენი ხმა, რანაირად შეგეშინდა?!.. რათა? იმიტომ რომ ის წყეულის ხელთქმნილი იყო.. კეთილი სული არ შეგაშინებდა.. მაშინვე გამოვბდი: ავი სული გვეჰანჭება.. ავი სული რო არ ყოფილიყო მახარე, აბა, ღმერთში როგორ გამოამწყ-

დედა შენ ხმას?!.. ეის გაუგონია, ლითონი მღეროდ-გალობდესო?!..

— გადი, ნუ ამბობ მაგას!..

— რატომ, გენაცვალოს შენი გადია?!.. ხომ არავის ახსოვს, არც იციან, როგორ გაჩნდა მახარე... საიდგან მოვიდა... ვისი შეილი... ვიცით მხოლოდ, რომ ოქრო-მკედელმა ვიღაც დედაკაცი შეიხიზნა, რომელსაც თან ახლდა ბავშვი...

— განა ეგ საკმარისი არ არის, გადი, რომ მახარე აღამიანია და არა ავი სული...

— საკმემ ხომ გვაჩვენა, რომ საკმარისი არ არის... ეს მხოლოდ თვალის ასახვევლად ყოფილა. მერე სწორედ შენი ხნისაა...

აკი, გითხარ, დაბადებიდანვე ავი სული აგდევნებია და კიდევ კარგი, ეგრე მოიშორე თავიდგან... ეხლა ის გადიკარგა... ველარას გავნებს... ზარიც გაიბზარა...

— და ჩემი გულიც!..— წამოიკვნესა ეთერმა...

— ჩემო მშვენიერო, შენ გულს დრო გაამთელებს, და იმ ზარს კი, მგონი, უფრო გაბზარავს, თუ სულ არ დაამშხვრია და არ გააცამტვერა...

— ეგ ბოლო ხომ ყველას მოგველის!..

— ყველას მოგველის. მაგრამ მანამდის კი ჩვენ ვიცოცხლებთ, ვისიამოვნებთ, და ის კი უზმარებლად ეგდება.

— გადი, გაბზარული გულით, არა მგონია, ვისიამოვნო რამ!..

— დრო საუკეთესო მალამოა გულისა, მანამდის კი, ჩემო უტკბესო, გამიგონე და ნადირას ცოლობა უნდა ეხლავე გაუწიო...

— გაჩუმდი, გადი, მაგას ნულარ მეტყვი!...

— ჩემო მშვენიერო, გაჩუმებით საკმეს წავახდენთ..
ვაი, თუ...

— გადი, გეხვეწები!..

— ვაი თუ დაგვიანებამ საკმეს სულ გაათუქოს და
სიჯიუტემ მამაშენს და ჩვენც თავზე ლაფი დაგვასხას...

— მაგას რას მეუბნები, გადი?!.

— შეიძლება, იმ წყეულისგან ფეხ-მძიმედ შეიქნა
და მაშინ... თუ ეხლავე ცოლობა არ გაუწიე, ვაი, თუ
შენი საიდუმლო ყველასათვის ცხადი შეიქმნეს, რითაც
ავი სული გაიხარებს...

— ვაჰმე!..—წამოიკივლა ეთერმა და გონება დაჰ-
კარგა...

8

ოქრო-მჭედელმა მეორე დილით შეუტანა ეთერს
ზარი... მთელი ღამე იმუშავა და, როგორც შეეძლო,
გააკეთა. აიღო რკინა, გამოწკეპლა სოლად და გაბზა-
რულში ჩაატარა... ცეცხლის საშუალებით გამოკვერა და
ამ სახით გამთელებული შეიტანა ეთერთან... უხაროდა
კიდევაც ოქრო-მჭედელს, რომ ასე მოაგვარა...

ეთერმა მაშინვე მარებს შეატყობინა ეს სასიხარულო
ამბავი, რომელიც იმ წამსვე მოვიდა... იმას დიდი მეფე,
ნადირა-მეფე და კაცია შემოჰყვნენ და ზარს სინჯვა
დაუწყეს. გასინჯვის დროს ზარს გამოკვერილი ადგილი
ეტყობოდა, მაგრამ მთელის შთაბეჭდილებას კი ახდენდა.

ფრიად გაუხარდათ მეფეებს, მარებს და კაციას და
ულოცავდნენ ოქრო-მჭედელს გამარჯვებას...

— ეს შენი ნამოქმედარია და ტყუილად მახარეს
მიაწერე, თორემ, აბა, ი შენი შეგირდი როგორ მოახერ-

ხედა!..— დაუმატა კაცია მ თავის მხრივ და ოქრო-მკედელს მხარზე ხელი დაადო.

— გეფიცები ზენას, ბატონო, ეგ მახარეს დამუშავებულა!.. მონაწილეობა მე არ მიმილია... ეხლა კი, არ ვიცი, იმისგანვე მქონდა გაგონილი, თუ ეს ჩემით მოვიფიქრე, რკინა და ცეცხლი ვიხმარე და ისე გავამთელე.

მარტო ეთერი იჯდა ლოგინში გაჩუმებული და ამ სიხარულში მონაწილეობას არ იღებდა. ის დარწმუნებული იყო, რომ ზარის შემქნელი მახარე იყო და მხოლოდ ის თუ გაამთელებდა, თუ კიდევ არსებობს... საეჭვოდ მიაჩნდა ზარის გამთელება... „უთუოდ ისე გაამთელა ოქრო-მკედელმა ეს ზარი, როგორც ჩემმა გადიამ ჩემი გულიო“, ფიქრობდა ამ დროს და მხოლოდ მარცხის ხელის შეხებამ გამოარკვია. .

— გენაცვა, ჩემო ეთერ, ჩემო დედოფალო, აბა, აამღერე ეგ!..

ეთერმა მწარედ გაიღიმა. ამ ღიმილთ ენა ზეგა ზარს, გადიას დააქერინა და თითონ კი ხელი ამოძრავა და...

მარცხმა უეცრივ იკივლა და გულწასულმა წაიპირკვავა. გადიას ხელიდან ზარი გაჰვარდა, კანკალმა აიტანა. დიდ მეფეს, კაციას და ოქრო-მკედელს კინალამ სიღამბლე მოუვიდათ. მეფე-ნადირა ეთერს მიჰვარდა და აკანკალებულის ხმით შეეკითხა, რომელსაც ღიმი არ შესცვლია:

— ჩემო მშვენიერო, ხომ...

— ჩემო მეუფე, მარცხს მიჰხედეთ!.. — და მარცხზე ანიშნა, რომელიც გულწასული წაიპირკვავებული იყო...

მხოლოდ ეხლა შენიშნა ყველამ, თუ რა მდგომარეობაში იყო მარცხი, და მაშინვე იმას მიჰვარდნენ...

— გარედ, გარედ ჰაერზე!.. გადი, შენ რაღას ჰკან-
კალეზ... მიეხმარე... ძმარი მოატანინე და... — ეთერი
უკარნახებდა იქმყოფთ და ისინიც სასტიკად ემორჩი-
ლებოდნენ იმის განკარგულებას ..

— შენ კი აქ დარჩი, ოქრო-მჭედელი!..

მარეხი გარეთ გაიტანეს... ოქრო-მჭედელი კი იქ
დარჩა...

— მაპატიე, დედოფალო, არ მოველოდი ამას, მეც
კინალამ დამბლად ჩავეარდი, ისე შემზარა მაგისმა ხმამ.

— ენა აქ რად დასტოვე?! შენვე რო გეცადნა, მა-
შინ ეს არ მოხდებოდა, რაც ეხლა აქ ვნახეთ...

— ჩემო დედოფალო, აკი გემუდარები. .

— მუდარებისთვის არ გეუბნები... — გააწყვეტინა
სიტყვა ეთერმა... — გუშინვე აკი გითხარი: მარეხის სანუ-
გეშებლად გთხოვ წაიღო... არ მეგონა, თუ ასე გულ-
მოდგინებას გამოიჩენდი...

— დედოფალო, გემუდარები!..

— მუდარებას თავი დაანებე-მეთქი, აკი გეუბნები...
ეხლა უკანვე უნდა წაიღო, შენ მიერ ჩარკობილი სოლი
ისევ მოაშორო მახარეს კნარს, თორემ მაგის ხმა სამარის
ხმას ემსგავსება... თითქოს კუბოს თავს ლოდებს აყრი-
ნო, ისეთი ხმა გამოიღო...

— სწორედ მაგ ხმამ კინალამ დამადამბლავა, დე-
დოფალო და მაკვირვებს, შენ როგორ გაუძელ და მაგრე
მხნეუ როგორ გამოგვარკვით ყველანი?!..

— უარესს მოველოდდი და იმისთვის!.. — მოკლედ
უპასუხა ეთერმა.

— ამაზე უარესი რაღა იქნებოდა?!.

— ჩემო ეთერ... — შემოვიდა ამ დროს მეფე-ნადი-
რა და ეთერთან სიყვარულით მივიდა: — მარეხი გონს

მოვიდა და თავის ოთახში წაიყვანეს. . . შენი გადიაც იქ წაიყვანა მარცხმა... გადიას მიესვენა მარცხი და ისე წავიდა... თუ რამ გინდა, მითხარ, გენაცვა, გადიობას მე გაგიწევ!..

— ჩემო მეფე, — მწარის ღიმილით მიუბრუნდა მეფე-ნადირას: — გადიას შველა დიდიხანია აღარა მჭირდება და ამისთვის შენი მოშველებაც მეტია ამ წამს. ეხლავე მარცხთან წადი, და მეც ჩქარა იქ მოვალ.

— როგორ... მაშ შენ უკვე კარგად გაჰხდი?!

— გუშინ აკი გითხარი მიზეზი ჩემი ავადმყოფობისა... დღეის შემდეგ მიბრძანე, ჩემო მეუფე, რაც მოისურვო!.. — იმავე ღიმილით უთხრა ეთერმა...

— ოჰ, დედოფალო, შენ ხარ ჩემი ბრძანებელი, ჩემო...

უნდოდა გადახვეწნოდა, მაგრამ ისეთი თვალით შეჰხედა ეთერმა, რომ მეფე მაშინვე ცივ-წყალში ამოვლებულსავით შეთრთოლდა... მოწიწებითი ღიმილით ოდნავ რაღაც წაილულულა და მაშინვე გარედ გავიდა.

ოქრო-მჭედელი განცვიფრდა ამ სურათით და თითონაც ათრიაოლდა... ზარს ხელი წამოაწყო და წასვლა დააპირა...

— ოქრო-მჭედელო, ვგონებ, ისევ ჟღარუნის გაგონება სჯობია, ვიდრე სამარის-კარის ხმისა... ეცადე, გინდა სხვა ადგილასაც გაიბზაროს, შენი სოლი ამოიღო.

— ვეცდები, ჩემო დედოფალო!..

მეხუთე კარი

1

უცნაურად მოეჩვენა ნადირა-მეფეს ირემას დაკარგვა. რამდენიმე კვირის ძებნის შემდეგ სულ გამოიგლოვებს ირემა...

ერთმაც ვერა თქვა, თუ ირემამ პირი საით ქმნა, თუმცა ის ყველას თვალწინ ედგა, ყველგან ის ტრიალებდა, რადგანაც რიგის მიმცემი ის იყო...

„ასე უცნაურად და უკვალოდ დაკარგვა ქათმისაც არ შეიძლება, და ირემას რაღა მოუვიდაო?!“ ჰკვირობდნენ პირველ დროს, და ერთი-მეორეზე უცნაურად აზაგებდნენ იმის დაკარგვას...

ზოგი ამბობდა, ირემა ალებმა მოიტაცეს და ნახეს, თუ როგორ მიაღებინებდნენ, მაგრამ ალები დღისით არავის იტაცებენ და ამისთვის ჩქარა უარ-ჰყვეს ეს ხმა. ზოგი კიღევ-დედა-მიწამ პირი ქმნა, ირემა შიგ ჩავარდა, და შემდეგ ისევ პირი შეიკრაო... როცა ჰკითხავდნენ: სად... როდის... ვინ ნახა?! ვერას ამბობდნენ...

და კიღევ ბევრ სხვა რამე უცნაურს ამბობდნენ...

ასე იყო, თუ ისე, ირემა ისე მიიმალა, რომ იმისი მნახველი არავინ გამოჩნდა...

ნამდვილად კი ასე მოხდა: ირემა ეთერის ახლოს იდგა და მხლებლებს განკარგულებას აძლევდა სუფრის შესახებ. იმან ვერც კი შეჰნიშნა, თუ გადიამ ზარი როგორ მოუტანა ეთერს. ვერც ის შეჰნიშნა, თუ ეთერმა

როგორ მიიბრუნა პირი ჩამამავალ მზისკენ, და როცა
ეთერი უეცრივ ამღერდა და ზარიც აახჟაურა, აი, მაშინ
ირემას ის ღამე ჩაბარუხის პირას წარმოუდგა თვალწინ
თავისი მაშინდელის სიძლიერით, კინალამ დამბლად ჩაე-
რდა უეცრობით, ფერმიხდილმა მაშინვე მაშინდებურად
არჩია მოშორება და სწრაფად კანკალით გაუბრინა ყვე-
ლას თვალწინ. .

ირემას ასეთ საქციელს ყველა ყურადღებას მიაქ-
ცევდა სხვა დროს, მაგრამ ეხლა ყველა შებოქილი იყო
უცნაურ ორხმოვანობით...

ამისთვის იყო, რომ ყველას, ვინც კი იცნობდა იმას
და ვის წინაც ასე უცნაურის სისწრაფით გაიარა, მეხსი-
ერებაში მხოლოდ მარტო იმის სახე აღებეჭდა და მეტი
არაფერი... თითქოს ყველას წინ იდგა... ყველა ერთსა
და იმასავე გაიძახოდა: „ამ წამს აქ იყო... თვალ-წინ მედ-
გა“!.. როცა ის მოიკითხა მეფე-ნადირამ...

ირემა კი მაშინვე თავის სახლში შევიდა, შვილდ-
ისარი აიღო და ირმის სიჰკვირცხლით ტყეს მოედო.

ტყუილად კი არ ერქვა ირემა. უწინ სახელს არქ-
მეედნენ მხოლოდ მაშინ, როდესაც ადამიანი რაიმე გან-
საკუთრებულ თვისებას გამოიჩენდა... ეს საყოველთაო
სახელი იყო... შინაურები, რასაკვირველია, თავის სა-
ხელს უწოდებდნენ შვილებს, მაგრამ ბოლოს ის სახელი
შეპრჩებოდა, რომელსაც მეზობლები თვისებაზე დამყა-
რებულ სახელს უწოდებდნენ. ირემასაც დედამ დედის-
ნუგეში უწოდა, მაგრამ დედისნუგეშობა იმას არას-
დროს არ გამოუჩენია. მეზობლები მხოლოდ მაშინ შე-
ურიგდებოდნენ მშობლების სახელწოდებას, თუ მართლა
სახელწოდებულნი გაამართლებდნენ შინაარსს... მანამდის
კი ბაღლო... გოგო... ბიჭო...-ს უწოდებდნენ...

როცა ბაღლი, ბიჭი და გოგო განსაკუთრებულ თვისებას არ იჩენდნენ და არც მშობლების სახელწოდებას ამართლებდნენ, რჩებოდნენ სიკედილამდის მეზობლებში „ბაღლის, გოგოს და ბიჭის“ სახელით...

ირემამ წამოიძახა მაშინ: „ამ სახლს უბედურება მოეღისო“ და გადასწყვიტა აღარ დაბრუნებულიყო. მოედო ტყეს და ველურად ცხოვრობდა.

პანტა-მაქალო შემოსული იყო, და ამიტომ ადვილი იყო იმისთვის საზრდოს შოვნა ტყეში. მწყემსებს პირველ ხანში ერიდებოდა: კარგად იცოდა, მეფე-ნადირა მოაძებნიებდა, და მძებნელები კი პირველად მწყემსებს შეეკითხებოდნენ... ამისთვის იყო, ასე უგზო-უკვლოდ დადიოდა ირემა, და ხან აღმა იზამდა პირს, და ხან დაღმა. ცდილობდა კი მეფის სასახლეს, რაც შეიძლებოდა, დაჰშორებოდა, რადგანაც ის წყეული ხმა არ შორდებოდა, რომელიც, იმის აზრით, უბედურებას უქადოდა მთელ სამეფოს... ხშირად... ხშირად ისე მკაფიოდ შემოესმოდა, როცა იძინებდა, რომ ძილი უკრთებოდა და ტანის თრთოლეა აუფარდებოდა. ან კიდევ ქამის დროს... თუ იმისი გონება რითიმე გართული არ იყო, ის ხმა ყოველთვის სდევნიდა...

მეექვსე დღე იქნებოდა, რაც ის გამოიქცა, დაღალული შუადღის დროს ერთ დიდ მუხის ძირას წამოწვა და თვალის მოტყუებისთვის მოემზადა...

ამ დროს შემოესმა თავზარ-დამცემი ნადირის ღრიალი, რამაც რამდენჯერმე ჩაიშუხლა და ბოლოს ოდნავ ხრიალად და კენესად და მოისმოდა...

ირემა ფეხზე წამოიქრა, შვილდ-ისარი მოიპარჯვა და ხმაზე გაეშურა...

შორიდან ჩქარა დაინახა, ერთ განმარტოებით პა-

ტარა ველის შუა მდგომ პანტის ქვეშ რაღაც მოძრაობდა. ირემა მაშინვე ფარულად ტყე-ტყე მიეპარა. ისრის სროლაზე რომ მივიდა და დააპირა სროლა, ამ დროს წამოდგა ვინმე ქაბუკი, ხელის თითები დაიზილა, თითქოს დაჰკვრუნჩხოდესო, აქეთ-იქით მიიხედ-მოიხედა, დაინახა იქვე ახლოს ლოდი... თითქოს ამას ეძებდაო, მაშინვე იქით წავიდა. მშვიდათ აიღო ლოდი, მიიტანა პანტის ქვეშ და იქ მგდებს შიგ თავში დაახალა... — ქვეშ მგდებმა ფეხები მაღლა აიშვირა, დაქიმა, რამდენჯერმე ჰაერში გაასავსავა და შემდეგ მოლეშით გვერდზე დაეშო...

2

ირემა გაფაციცებით თვალს ადევნებდა ამ სურათს და გონს ვერ მოდიოდა, თუ რა მოხდა, ვიდრე ფეხები არ დაინახა. მაშინ კი მიჰხვდა, რომ იმ ვიღაც ქაბუკმა უიარაღოდ დაადუნა დათვი და ეხლა თავში ლოდის დარტყმით მოჰკლა... განცვიფრებული ირემა მივიდა ქაბუკთან, რომელიც დათვის მოკვლის უმაღლეს ჩაჯდა იმის ლეშის გვერდით და ხარბად პანტის ქამა დაიწყო...

— უგულო ადამიანი ჰყოფილხარ, უგულო!... — დაიწყო ირემამ მისვლისთანავე.

— ძალიან გემრიელი პანტაა; თუ გშიან, დაჯექი და შეექცეო... მეტიც ვერ გაგიმასპინძლები...

ირემამ თვალეები დააქყიტა. იმის განცვიფრებას საზღვარი არ ჰქონდა, რომ ქაბუკი ასე გულ-გრილად შეჰხვდა და თავის გმირობაზე არა სთქვა-რა... მაინც ჩაჯდა იმის გვერდით. — მარჯლადაც უხვად იყო გაშლილი მწიფე პანტა. ქამა დაუწყო, თან თვალს არ აშორებდა ქაბუკს, რომელიც შეუყენებლივ პანტას შეექცეოდა და ირემას სრულებით არ ამჩნევდა...

— უგულო ჰყოფილხარ, ძმობილო, უგულო!..—
ცოტა სიჩუმის შემდეგ წამოიძახა ისევ ირემამ და შემ-
დეგ შეეკითხა:

— შენი სახელი?!

— ჩემი სახელი...—ცოტა სიჩუმის შემდეგ სთქვა
ქაბუკმა, — ჩემი სახელი აკი იცი, რაღას მეკითხები?!

— როგორ?!. რო ვიცოდე, ხომ აღარა გკითხავდი...

— ორჯერ დამიძახე „უგულო“-ვო და კიდევ მე-
კითხები?..

— განა უგულო გქვია?!

— ჰო!..—უბასუხა ქაბუკმა და ეხლა-ლა შეჰხედა
ირემას...

ირემა ლამაზი, წარმოსადეგი, მოხდენილი ვაჟკაცი
იყო, და ქაბუკს მოეწონა... თითქოს უნახავს კიდევაც
სადმეო, ისეთი შთაბეჭდილება მოახდინა ირემამ...

— ნუ თუ მართლა უგულო გქვია?!

— ჰო, რისთვის გაიკვირვე ეგრე?!. თუ კი შენ პი-
რველ შეხვედრაზედვე უგულო მიწოდე, რატომ სხვები
კი მაგასვე არ მიწოდებდნენ!..

— შენი სახელი?!—ცოტა სიჩუმის შემდეგ შეეკი-
თხა ქაბუკი...

— ჩემი სახელი...—დაიბნა ირემა...—ჩემი სახელის
თქმა არ მინდოდა, მაკრამ შენ გეტყვი, — გადაქრით უთ-
ხრა ცოტა ყოყმანის შემდეგ ირემამ: — ირემა მქვია!..

— ირემა?!. სიცრუეს ამბობ, თორემ დათვის ჩხა-
ვილზედ აქ კი არ გაჩნდებოდი, ცხრა მთას იქით გადი-
ქარგებოდი...

— ხა... ხა... ხა...! — მაღიანად გადიხარხარა ირე-
მამ...

— შენ ან ლომა გეჩქმევა, და ან კიდევ ვეფხვა!..

— ჰუ, რა კარგი რომ მოიგონე!.. დღეის შემდეგ
ლომა მქვიან... წარმოიდგინე, ვფიქრობდი სახელის გა-
მოცვლას და, თუ რა სახელი დამერქვა, იმაზე კი არ მი-
ფიქრია..

— ცხოვრებამ ბევრი რამ უცნაურობა იცის... რამ
გაიძულა სახელის გამოცვლა?!

— ირემა სიმარდისთვის მქვიან... მართლს გეუბნე-
ბი... ვამაყობ კიდეც ჩემი სახელით, მაგრამ დღეს იძუ-
ლებული ვარ სახელი გამოვიცვლო... გამოქცეული ვარ
და ვიმალები. არ მინდა ნაცნობებს შევხვდე... ჯერ დათვს
მოვუაროთ და შემდეგ ყველაფერს გიამაობ...

— დათვს რა მოვლა უნდა...— შეეკითხა ქაბუკი.

— გატყობ, ჩემო კარგო, მონადირე არა ხარ, თო-
რემ მაგას არა მკითხავდი.

— მართალს ამბობ. ჩემ დღეში არ მინადირნია...

— ჰო და ეხლა მე მოვუვლი ამ დათვს, და მწვა-
დებს ავაშიშხინებ, მაშინ ჩემ თავ-გადასავალს გიამბობ;
მანადისინ კი შენ მიამბე, ე დათვი უარაღომ როგორ
მოჰკალი, ან როგორ შეგეფუთა?..

ამ სიტყვის უმაღლ ამოიღო დანა და დათვს გატყა-
ვება დაუწყო...

— სულ უბრალოდ!..— დაიწყო ქაბუკმა, თან პანტას
შეექცეოდა. — როგორცა ჰხედავ, გზად ამ დაბერტყილ პან-
ტის ქვეშ მოველ. გამიხარდა... მშოიოდა კიდეცა. მაში-
ნვე ჩავცუტქდი და ხარბად პანტის ქაშა დავიწ-
ეე... მესმის რაღაც ღრიდინი, ტოტების ლაწუნი და ფო-
თლების შრიალი... სწრაფად წამოვდექ და ახედვა ზევით
ვერ მოვასწარი, რომ ჩემ წინ ზღართან გასძვრა დათვს...
ჯერ ვერც კი ვიცანი, თუ დათვი იყო, ისე ბურთივით
დაეცა ჩემ წინ. კარგია კიდეც, თავზე არ დამეცა... რო-

ცა თავი და ფეხები გამოეკვეთა ამ ბურთს, მაშინ მიგ-
ხვდი. რომ დათვი იყო... შენ ამბობ—უიარაღომავეო, მაგ-
რამ უიარაღო არა ვარ, ხვთისგან ბოძებული იარაღი
თან დამაქვს...

ირემამ შეწყვიტა დათვის გატყავება და ხარბათ
დაეწაფა თვალთ და გონებით ჭაბუკს.

— თავი, ხელი და ფეხი იმისთვისა გვაქვს ბოძეუ-
ლი, რომ გაჭირვებაში გამოვიყენოთ... გაუჭირვებლობაშიც
ამით ვსარგებლობთ... არ ვიცი, დათვი რას აპირებდა,
როცა თავი და ფეხები გამოაჩინა: გაქცევას, თუ ჩემთან
შებრძოლებას. მე კი სწორედ ზურგზე მოვექეცე, იმავე
სისწრაფით ფეხები ბარძაყებ შუა გავუტარე, ხელები კი
ილღიებს შუა... გავჩაჩხე. უთუოდ ვერ მოისაზრა, თუ რა
მინდოდა, თორემ ფეხებს გაიბოროდიკებდა და მაშინ, შეი-
ძლება, ისე ადვილად პირქვე ველარ დამემხო. . ასე იყო,
თუ ისე, პირქვე საჩქაროდ დავანხე. მაგრამ, აი, ამის შემ-
დეგ დაიწყო ძლიერი ბრძოლა... დათვი ცდილობდა
მძლავრად—და მერე რა მძლავრად!—ფეხები ისევ თავის
ღონეზე მოეყვანა!.. მეც ჩემი ძალით ამის წინააღმდეგ
ვებრძოდი, მაგრამ ხელ-ფეხი მიბუდებოდა... თავისუფალი
ერთი ხელი მაინც მინდოდა მქონოდა და, აი, ამას ვცდი-
ლობდი. როგორც იყო, მარჯვენა თათი თავზე გადავუტა-
რე, მარცხენა ხელი მარცხენა ილღის ქვეშეიდან ამოვა-
ცურე და მარჯვენა თათის თავს მაგრად ჩავჭიდე. ეხლა
ერთი ხელით წინა ფეხები მეჭირა და მეორე მარჯვენა
კი თავისუფალი მქონდა. დათვს კი თავიც ისე ჰქონდა
გაშეშებული, რომ კბილებს ვერ მიიშველიებდა. რაკი მარ-
ჯვენა ხელი გავინთავისუფლე, სწრაფად მომაგონდა, თუ
ამისთანა შემთხვევაში, გინდაც დათვს ქვეშ ედო, მონა-
ღირეები...

— სანაშენო მოუნახე?!— ჰკითხა ირემამ და მთლად სმენად გადიქცა.

— ჰო!— უპასუხა ქაბუქმა...— მართლაც ხვალი გამოდგა და...

— ხვალი რომ არ გამომდგარიყო?!— გააწყვეტინა ირემამ ისევ სიტყვა.

— ხვალი რომ არ გამომდგარიყო, მაშინ რა გაეწეობოდა, ყანყრატრს მივმართავდი და, სანამ არ გავეუღავდი, ხელს არ გავეუშვებდი. მაგრამ ღვთის მადლით, ხვალი გამოდგა და ამ სათვის სულ ჩქარა დავიმორჩილე. სანაშენოს ხელი მოვუჭირე თუ არა, მაშინვე დაიღრიალა, მერე კრუტუნი მუხლობრივ დაიწყო და ხმაც ჩქარა გაკმინდა. შევატყე, რო გონება დაკარგა. მაშინვე თავი გავინთავისუფლე და ვაპირებდი საღმე მიმალვას, რომ არ ვენახე, გონს რო მოვიდოდა. პანტაზე ასვლაც კი დავაპირე, — დარწუნებული ვიყავი, ძეხნას არ დამიწყებდა და გაიქცეოდა ისე, რო თავის ღლეში ამ პანტას აღარ მოეკარებოდა. მაგრამ აქვე ე ლოდი დავანახე და გადავწყვიტე კიდევაც ამის მოკვლა.

— ამ დროს გიცქეროდი და ვნახე, ლოდი როგორ დაარტყი.

— ჰნახე და მეც აღარას გეტყვი. მაგრამ ეგ ისევ გაუტყავებელია, და მგონი შენი მწვადები...

— ირემა მოგიკვდეს, თუ ეხლავე არ ავაშიშხინო... შენმა ნაამბობმა ისე გამიტაცა, რომ დამავიწყდა...

— მე კი უფრო მომამშია და ამისთვის ისევ პანტას მივმართავ...

— არა... არა... აკი გეუბნები, ეხლავე იქნება-მეთქი!.. — წამოიძახა ირემამ და აჩქარებით დავის გატყავება დაიწყო.

გარდა შვილდ-ისრისა, ირემას ყოველივე იარაღი, რაც კი მაშინ მოეპოვებოდა, ყველაფერი ტანზე ასხმული ჰქონდა მეფის კარზედაც კი. განა მართო ირემას?! ყველას. თან ჰქონდა სათული, სატევარი, წალღუნა და სხვა...

ამისთვის გაუკვირდა ირემას, რომ ქაბუკს, როგორც იმან უწოდა, „უგულოს“ უბრალო ხელის დანაც არ ჰქონდა თან. როცა გაიგო, რო ტალკვესიც არა აქვს, მაშინ კი პირი დაადო განცვიფრებისგან. „ტყეს როგორ მოედო ასე უიარაღოთო“, ფიქრობდა ირემა და თან ხარბად შეექცეოდა დათვის სუკის მწვადებს.

ირემამ თავის სასახელოდ, მართლაც, ჩქარა გაატყავა დათვი, აკათა სათულით, პანტის ტოტებზე ჩამოჰკიდა, ამოაქრა სუკები და ცეცხლიც ჩქარა გააჩინა... მართალია ისაც, რომ ქაბუკიც მიეშველა შეშის მოტანაში და ქამაში ხომ მხურვალე მონაწილეობა მიიღო.

როცა კარგად მოინაყრეს, ირემამ დაიწყო:

— რასაც დაგპირდი, ავასრულებ. ეხლა შემიძლიან გიამბო, რამ მაიძულა ტყეში გამოქრა, ან სახელის გამოცვლა რამ მაიძულა. დღეის შემდეგ „ლომა“ მქვია. ჩემზე ბევრით ახალხაზდა ხარ, მაგრამ გული როგორღაც შემომივარდა და მინდა გიამბო ყველაფერი.

და უამბო თავის თავგადასავალი დაწყებული სეფე-წულის გამგზავრებიდან კაცია-ბატონისკენ და ქაბუკთან თავის შეხვედრამდის...

ქაბუკი გულმოდგინედ უსმენდა და ცდილობდა მღელვარება დაემალა. ნამეტნავად როცა ირემამ უამბო „ჩაბარუხის“ ამბავი. ირემას რო ცოტა დაკვირვების უნა-

რე გამოეჩინა, შექველად შეჰნიშნავდა, რომ ჭაბუკი აწითლდა, მერე დაცინვის ღიმად გაეპო ტუჩები, როცა თავის თავზე სთქვა: „თმა ყალბზე ამიდგა და გამოვიქეცო“ და...

— ლომა ლომობს, მაგრამ ალებთან კი ირმად იქცევა ხოლმე?!. — წამოიძახა თავის-და უნებურად ჭაბუკმა.

ამ წაჰოძახილმაც კი ვერ გამოარკვია ირემა. ის გულწოდვინედ უამბობდა და ასე დააბოლოვა:

— ეხლა შენი ჯერია. უნდა შენც მიამბო შენი თავგადასავალი...

ჭაბუკი ჩაფიქრდა, სახე მოექუშა .. მწარედ ამოიხენეშა და წარმოსთქვა:

— რა გი მბო, ჩემო ირემავე?!

— ირემას ნულარ მეძახი, ლომა დამიძახე!..

— კარგი... რა უნდა გიამბო, ჩემო ლომავე, როცა ჩემ ცხოვრებაში ისეთი არა ყოფილა რა, რაც მაგრე მდიდარი ყოფილიყოს, როგორც შენი... მე არც მეფის კარზე ვყოფილვარ, და არც ბატონისა... ერთი ობოლი... ობლობაში აღზრდილი.... კარგი არა მინახავს რა... მხოლოდ ერთი ის იყო კარგი, რო თავისუფალი ვიყავი.

— როგორ?..

— ვინც მე ამიყვანა შეგირდად, ხელოსანი არის, ხელოსანი კი...

— ჰო, ხელოსანი თავისუფალია მეფის კარზედაც კი!.. — წამოიძახა ირემამ, — მაგრამ რაში აღგებათ ევ თავისუფლება: როცა უნდა მეფეს, გააძევენს თავის სამეფოდან, თუ ისე არ მოიქცა ხელოსანი, როგორც იმას უნდა?!

— ისაც კარგია, ჩემო ლომავე, რო ძალად ვერას

წაართმევს, და ვერც არას გააკეთებინებს, როგორც ყმებს...

— ეგ კი მართალია!...

— ჰო და ამით ვიყავი ბედნიერი!.. იმითაც ვიყავი ბედნიერი, რომ ჩემი მამობილი ძალიან ლმობიერად მექცეოდა... მე კი ის თითქმის ცალიერზედ დავსვი. და, აი, ჩემი თავგადასავალი, სხვა არაფერი...

— როგორ?

— სულ უბრალოდ... ჩემ ცხოვრებაში ალი ჩაერია... ქალის სახით მომეღვინა... შემეყვარდა... როცა ვსთქვი: ეხლა კი ჩემია-მეთქი, სწორედ მაშინ წამივიდა ხელიდან და მიმეშალა...

— მერე შენი მამობილი რა შეაშია?!

— იმის ქონება სულ იმას გავატანე...

— უგულოვ, მართლა უგულო ჰყოფილხარ!.. ალებთან საქმის დაქერა, მერე ლმობიერ მამობილის ქონების ასე გათავაზება სწორედ უგულოს შეუძლიან!..

— შე აკი ამისთვის გამოგცილდი მამობილს და ტყეში დაგეხეტები, ჯერ ერთი—ვიპოვო იმ ალი, და შემდეგ მამობილს დავუბრუნო თავისი ასკეცად...

ირემამ გაკვირვებით თვალები მიაპყრო ქაბუკს და ასე გაშტერებით შესცქეროდა...

ქაბუკმა შეასწრო თვალი იმის გაკვირვებას და შეეკითხა:

— რატომ ვერა გაკვირვებით შემომცქერი?!

— გაკვირვებით როგორ არ შემოგხედო, როდესაც ალის ძებნას შესდგომიხარ! ალს როგორ იპოვი?!

— ამ ტყემ მასწავლა, როგორც ვიპოვი და, უფრო უკეთესი, როგორც დავიმორჩილებ... მაგრამ ამას თავი დავანებოთ და ერთი ეს მითხარი: სეფე-წული ჭკვიანია?!

— აბა, რა გითხრა?!. — გაკვირვებით დაეკითხა ირემა და ცოტა სიჩუმის შემდეგ დაიწყო: — სეფიწული გიბრძანებს — შენ უნდა შეასრულო ბრძანება. კეკელიძე ეს ბრძანება, თუ არა, ამის გამხილველი არავინ არის... მგონი, კეკელიძე არ უნდა იყოს, რომ კაციასთან წავიდა და ისე ფარულად იმისი ქალი მოიყვანა, როცა შეეძლო დაეხმარებინა, და მაშინვე კაცია თავის ქალით იმის წინ გაჩნდებოდა...

— კაციას ქალი გზაში როგორ ექცეოდა?!

— აკი გითხარ, ყურადღებას სრულებით არ აქცევდა. ესაც თავის ბრალია, რადგანაც იცრუა და უთხრა: მეფის კარის წახლებელი ვარო და მეც ამიკრძალა სეფიწული დამეძახნა... არც კაციამ და არც იმისმა ქალმა არ იცოდა, თუ ის სეფიწული იყო... როცა მე გამოვიქეცი, მაშინაც არ იცოდნენ...

ქაბუკს მწარედ მოგვუმშა გული, და კენესა დაუწყო... „განა იმისი მთვარისადმი ვედრება, რომ“... გაიფიქრა, მაგრამ სასწრაფოდ შეკმუხვნილი შებლი მაგრა ხელის გასმა-გამოსმით შეისწორა და შესწყვიტა ფიქრი...

— ლონიერია სეფიწული?..

— ლონისა რა გითხრა?!. არსად გამომიციდია და კაი ცხენოსნობა რომ იცის, ეს კი უტყუარია. იმაში ბადალი არა ჰყავს...

— როგორ?..

— როგორ და ისე! ის როცა ცხენს გააქენებს, იმის გვერდით მიყოლას ვერავინ შესძლებს ხოლმე...

— იქნება ეგ იმის ცხენის ბრალია?!. უთუოდ ის ყველაზე უკეთეს ცხენზე ჯდება.

— ეგაც მართალია. აი, რაც მართალია, მართალია!.. ის ყოველთვის საუკეთესო ცხენზედ ჯდება. იმის

ცხენები რაშებსა ჰგვანან. რატომ აქნობამდის არ მო-
მივიდა თავში, რომ იმ ცხენზედ მეც ისე თავისუფლად
ვიჯდებოდი, როგორც ის... უგულობასთან ერთად, ჩემო
უგულოვ, კკვიანიც ჰყოფილხარ... ღმერთმანი, ძალიან
მომწონხარ და მოდი, დაეძმობილდეთ!..

— ნუ ივიწყებ, ჩემო ლომავე, შენ ალებს გაურბი-
ხარ და მე კი ვეძებ...

ირემა ცოტათი შეფიქრიანდა. მერე კი გულიანად
გადაიხარხარა...

— შენთან ერთად ალებიც ვერას დამაკლევნ...
ხარხარითვე დაუმატა და შემდეგ დამშვიდელულმა გა-
ნაგრძო:

— არა, ჩემო ძმობილო, რაც უნდა სთქვა, ეხლა
ბედმა ჩვენ ერთმანეთს შეგვეყარა და ველარა გაგვაშო-
რებს რა...

— ჩემთვის უკეთესი. ამ ტყეში უგზო-უკვლოდ
დავებუტები. შენ კი, გეტყობა, კარგად იცი გზა და
კვალი, როგორც მონადირემ...

ირემა სიხარულით ფეხზე წამოდგა, ამოიღო დანა,
რომლითაც დათვი გაატყავა. და მაშინვე მარცხენა მა-
ჯაში წვერი იტაკა, მერე ჰაბუკის მარცხენა ხელი აიღო,
იმასაც დანის წვერი უტაკა. როდესაც ორივეს სისხლის
წვეთები გამოუჩნდათ, ირემამ თავისი მარცხენა ხელი ჰა-
ბუკის ხელს დაადო ისე კი, რომ ორივეს სისხლის წვე-
თი ერთმანეთს შეუერთდა. ორივემ მძლავრად მარჯვენა
ხელი მარცხენა მაჯას მოუჭირეს და მარცხენეები ერთი-
ერთმანეთს მიაწებეს. ცოტა ხნის შემდეგ გააშორეს ხე-
ლები და ერთიერთმანეთი გადაჰკოცნეს..

სისხლი რაკი შეურიეს, თითქოს ერთი მშობლისანი

იყვნენო. ეს უკვე ძმობის აღთქმა იყო, და კოცნა კი
— უბრალო ძმური ალერსი...

— ძმაო უგულოვ, ეხლა ჩვენ...

— ირემავ...

— ძმაო, აკი გთხოვე—ლომა დამიძახე-მეთქი!..

— აქ ხომ ჩვენ მარტონი ვართ და ყურს არავინ
გვიგდებს!.. მაშ რად უნდა შევიცვალოთ სახელები. შენ
ირემა გქვია და მე კიდეც მახარე...

— მახარე?! ოჰ, რა სამართლიანად დაურქმევიათ
ეგ სახელი?!.

— არა მგონია, ჯერ ჩემგან გახარებული არავინ
მინახავს...

— თუ არ გინახავს, აი, ეხლა შენს თვალ-წინ
სდგას. შენი შეხვედრა ჩემთვის სიხარულია. შენამდის კი
დაკარგული მეგონა ჩემი თავი...

— დიდი გასახარი არ არის ჩემთან შეხვედრა,
რადგანაც ამ ტყეში უგზო-უკვლოდ, როგორც გითხარ,
დავებეტები. თუ ამ ტყიდან გასვლის იმედს ჩემზედ ამ-
ყარებ, სიმართლის გამომჟღავნება სჯობია, იმედი ხუ
გაქვს ..

— ჩემო მახარე,—მოელვარე თვალებით შესძახა
ირემამ,—მაგას რას მკუბნები?!. კარგად ვხედავ, რომ ამ
ტყისა არა იცი რა, თორემ უიარაღო როგორ შემოხვი-
დოდი. აი, სწორედ ამისთვის მინდა ამ ტყიდან გაგი-
ყვანო უვნებლად თავის დროზე და მეც არა მევენოს რა.
ჯერ კი აქ, ამ პანტის ძირას ქოხი გავიკეთოთ, ბინა და-
ვიდოთ და შემდეგ ღვინობისთვის გასულს ქვევით მწყე-
სებს მივეცედლოთ ბარში.

პანტის ქვეშ მართლაც ჩქარა კარგი შესაფერი ჯიბის გაიკეთეს და შეუშფოთებლივ სცხოვრობდნენ... მახარემ თავისთვისაც გაიკეთა შვილდ-ისარი და ორივემ ჩქარა ნადირობა დაიწყეს...

აღმოსავლეთით ველები და ბოკერები ხშირი ჰქონდა ამ ტყეს. ამისთვის იყო, რო მწყემსები აქა-იქა იყვნენ გაბნეულნი თავიანთი ბინებით. ირემა ჯერ-ჯერობით უფრთხოდა ბინებს და ცდილობდა სულ დასავლეთით ევლო, სადაც ტყე უფრო ხშირი იყო. ბინაც აქი იქ დაიდო, სადაც ეგულებოდა, მწყემსები არ მოვიდოდნენ. რაკი საქონლისა და მწყემსების ფეხი აქ არ ჰხვდებოდა, ნადირიც უფრო ჰხვდებოდათ... უმიზეზოდ არ ჰკლავდნენ ნადირს. თუ კი პანტაზე ჩამოკიდებული ეგულებოდათ რომელიმე ნადირის ხორცი, სტკებდნენ ტყეში ბეტიალით და წეფეთებულ ირემს სიამოვნებით შეჰსცქეროდნენ. მერე ამინდიც ხელს უწყობდა. მშვენიერი თბილი მზე, რომელიც კი არ სწვავდა, სხეულს უღიბებდა, იმის სხივები შიგ შედიოდნენ და სამოქმედოდ იწვევდნენ. აქი ესენიც მუდამ მოძრაობაში იყვნენ. ერთხელ ბინას ძალიან დაჰშორდნენ. ისე გაიტაცა მოძრაობის სურვილმა ორივე, რომ ვერც კი გაიგეს, რა შორს წავიდნენ. როცა შიმშილმა თავისი სიტყვა სთქვა, მაშინვე გამოტრიალდნენ. ბინისკენ წასვლა დააპირეს, რადგანაც ბინაზე მშვენიერი ირმის ხორცი ჰქონდათ. სწორედ ამ დროს თვალი მოჰკრეს მშვენივრად დამკვრახებულ კრიკინას *)...

— კრიკინით ცოტა კუჭი მოვიმაგროთ, თორემ ძალიან მოგვშევივა, სანამ ბინამდის მივალთ! — წამოიძახა მახარემ და კრიკინისაკენ გაეშურა.

*) ზოგ ადგილას ტყის ვენახს „ბაბილოსაც“ ემაზიან.

— ძალიან კარგი იქნება!..— უპასუხა ირემამ და ისიც იქითვე გაეშურა.

ჩქარა ორივემ ხარბათ დაუწყაო ჭამა. როცა ოდნავ კუჭი მოიმაგრეს, ბასიც კი გააბა ირემამ...

— ახ, რა კარგია ეხლა სოფელში!... გაცხარებული როგეღია.

მეფე და ერი, ქალი და კაცი, დიდი და პატარა ყველა მოძრაობს, სიხარულით მუშაობს და...

... ახლა მეფე-დედოფალს რა ყოფა ექნებათ?!

— აკი ამბობდი, მეფეს ცოლი აღარა ჰყავსო!..

— ეხლა მეფედ უთუოდ ნადირა იქნება. დიდი მეფე სულ იმას ეხვეწებოდა, ჩქარა იქორწინე, რომ მეფობა გადაგიღოცო და დავისვენოო... რასაკვირველია, დიდი მეფეც იღებს მონაწილეობას, მაგრამ ნადირამ მართლა ის ალგებიანი შეირთო. ძალიან მხიარულებაში იქმნებიან...

მახარეს ხმა აღარ ამოუღია. წარმოიდგინა ეთერი დღისით, ამ მზის ნაზ სხვებში გახვეული, და ტანში ჟრუანტელმა დაურბინა. მერე ტვინში შეუთამაშა და შუბლი შეუნესტიანდა... წამს გაშტერებული იდგა და აღარა ეყურებოდა რა, თუმცა ირემას ლაპარაკი არ შეუწყვეტია.

— წავიდეთ, ძმობილო, ეხლა კი დროა!..— კარგა სიჩუმის შემდეგ წამოიძახა და ბინისკენ გაემართა.

ირემაც იმის ფეხს აჰყვა. მიდიოდნენ ორივენი გაჩუქებულები და ერთმანეთის ფიქრს არ არღვევდნენ.

მახარე ჯერაც ვერ გამორკვეულიყო, თუ რისთვის დაეხეტება ასე ნადირივით. წამს თვალწინ წარმოუდგა იმედის გაცრუება, რამაც ტყეში გამოაგდო, მაგრამ ხომ

ბოლოდა, რომ ეთერი სხვას ეტრფოდა და ენატრებოდა. რამდენჯერ გაუგონია იმის მუდარა მთვარისადმი, როდესაც ის თავის გულს უგზავნიდა სეფე-წულს... ხომ ეს კარგად იცოდა?... „მაშ...—ფიქრობდა მახარე...—რითაც მინდოდა დამეტყველებინა, ვარ გამიმართლდა... მართალია, ეთერი ერთ ღამეს ჩემი მეგონა, მაგრამ, როგორცა ჰჩანს, მხოლოდ თვალთმაქცობა იყო იმის მხრივ... იმას დატყუება სდომებია, რომ თავის საწადლისთვის მიეღწია. და აკი კიდევაც დამტყუენა...

„რითი მოაჯადოვა ეთერი სეფე-წულმა?! ხომ არც-კი ენახა?! სახელმა... ირემა ამბობს: „ცხენოსნობა კარგი იცისო, ნადირობაო“... ნუ თუ, მართო ამან?! ქალის გული გამოუცნობია!.. თუ მართლა ნადირობა და ცხენოსნობა მომგებია, უეჭველათ ამ ზამთარს მეჯოგეებთან*) დავრჩები და შევისწავლი ცხენოსნობას... მაგრამ...

— ეი, ძმობილო, საიღლა მისდინარ, ვერა ჰხედავ ჩვენ ბინას?!—უეცრივ მხარზე ხელი წაავლო ირემამ და შეაყენა მახარე, რომელიც გარბული ფიქრებით, განაგრძობდა წინსვლას...

მახარემ მიიხედ-მოიხედა, ირემას დააშტერდა და წამოიძახა:

— ირემა, უეჭველად ძალის მოპოვება უნდა, რომ უფლებაც ხელში გქონდეს, უამისოდ ვერას გაჰხდები...

— რეებს ჰბოდავ, ძმობილო?!—გაკვირვებით შეეკითხა ირემა.

— მართლა და რეებს ვბოდავ?!—სიცილით წამოიძახა მახარემ, როდესაც განს მოვიდა და დაუმატა:

— უთუოდ სიმშილმა გამაბრუა და ბოდეა დამაწყებინა...

*) მეჯოგეებს—განსაკუთრებით ცხენების მწყემსებს ეძახიან არაგვის ზეობაში.

— ეხლავე კუჭს მოვიმაგრებთ:

5

ასე ცხოვრობდენ მახარე და ირემა ტყეში, ვიდრე თოვლმა არ დაჰფარა არემარე. მახარე ისე დაფაჩკაცდა და ისეთი ბრგე გახდა, რომ მამისაც კი ველარ იცნობდა, ეხლა რო ენახა. მუღმივმა მოძრაობამ სრულებით შეუცვალა ელფერი.

საქონელი სულ ბარში ჩალაგდა და ზამთრის საძოვრებს მოედო. ცხვარი და ცხენის ჯოგი ყველაზე ადრე წაქიდა მთის საძოვრებიდან. ეხლა ჯერი მიდგა მელორეებზე. მარტო ეხლა ამორეკეს მელორეებმა ტყეში ღორი. საზამთროდ აუარებელი საზრდო იყო ღორებისთვის ტყეში. მუხამ და წიფელმა ბევრი მისცა ღორს. მიდამო მთლად მოფენილი იყო რკოთი და წიფლის თესლით.

ღორების ჭყვიტინი შემოესმათ თუ არა, ირემამ უთხრა მახარეს:

— ცოტა ხანს კიდევ დავრჩეთ აქ და შემდეგ კი ქვევით ბარში ჩავიდეთ. დარწმუნებული ვარ, აღარავინ მეძებს და თამამად შეგვიძლიან მწყემსებთან ერთად ბინა დავდოთ...

— მეჯოგეებთან!...

— ვისთანაც უნდა იყოს! — უპასუხა ირემამ და ცეცხლი გააჩალა მწყედლებისთვის.

რაც ეთერი დაკარგა და ტყეში გამოიჭრა, მახარეს გონებას სულ ერთი და იგივე კითხვა არ ჰმორღებოდა: „რითი დაიხსახურა სეფე-წულმა ეთერის სიყვარულიო?“. იმას ისეთი წარმოდგენა ჰქონდა, ვითომც სეფე-წული უნდა ყოფილიყოს ყოველის მხრივ შემკული, თორემ ეთერი იმას არ აირჩევდაო... „მაშ მარტო ხელოსნობა, რი-

სამე შემოქმედება არა კმარა სიყვარულის დამსახურების-
თვის, — ფიქრობდა მახარე და ირემას ხშირად, ვითომც
ისე, სეფე-წულის ღირსებაზე ჰკითხავდა... მაგრამ მახარე
დარწმუნდა ირემას პასუხიდან, რომ არც ისე შემკობილი
იყო სეფე-წული, როგორც ეგონა. თითონ ცდილობდა
დაწინაურებულიყო, სრული ყოფილიყო. სხეულს ავარ-
ჯიშებდა მედგრად. აქი კიდევაც სრულებით შეიცვალა.
ეს მახარე გამხდარ შეგიძლევს მახარეს აღარა ჰგვანდა. ნა-
ღირობაში უკვე ირემას გაუხსნო. შვილდ-ისრების კე-
თებაში ხომ ირემასთან შედარებით საჩქაროდ ოსტატის
ადგილი დაიკირა, რამაც ირემა სულ გააკვირვა და დაუ-
მონავე. შვილდს უფრო ძლიერი ღარი აუბა, ღარი გაუ-
კეთა ისრისთვის, თითონ ისარი კი უფრო მძიმე ხისა
გამოსკრა. შედეგი ამისა ჩქარა ნახეს. პირველ ნადირო-
ბისასვე ამნაირ შვილდ-ისრით სწორედ იმ ადგილას
მოარტყა ისარი, რა ადგილსაც ნადირს დაუმიზნა, და
ნადირი იქვე ჩააჩოქა, ისე ღრმად ეტაკა ისარი...

ირემას პასუხებმა დაარწმუნეს მახარე, რომ სეფე-
წული საუკეთესო ცხენოსანი იყო. ამისთვის მახარემ
მოინდომა მეჯოგეებთან ყოფნა, რომ ცხენოსნობა ეცა-
დნა...

ირემამ უკვე მწვადები დააშიშხინა, რომ ამ დროს
თავს წამოადგათ შვილდ-ისრით შეიარაღებული შუახნის
ვაჟაკი, რომელსაც უკან დასაბანებული ცხენით ახალგა-
ზრდა ვაჟი ჰოსდედა.

ირემა მწვადებით და მახარე კიდევ თავის ფიქ-
რებით ისე იყვნენ გართულები, რომ ვერ შენიშნეს, თუ
როგორ მოვიდნენ, ვიდრე შუახნის კაცმა არ წამოიძახა:

— აქა მშვიდობა!..

— მშვიდობა მოგცეს ღმერთმა! — უნებურად უბა-

სუხა ორივემ და განცვიფრებით შეხედეს ახლად მოსულებს.

წამს გონს ვერ მოვიდნენ ირემა და მახარე. მაგრამ ირემამ იცნო მელორეთ-უხუცესი, მაშინვე მიჰხვდა და მიიპატიჟა...

— კეთილი იყოს შენი მოსვლა! ჰჩანს, ბარშიაც თოვლი მოსულა, ტყისკენ ამოგიწევია და აქ ბინის დადებას აპირობ...

— განა შენც ეგევე არ ჩაგიდენია! .

— არა, ბიძიავ, ჩვენ ეხლა ამ რამდენიმე დღის შემდეგ აქიდან დავიძვრებით!..—უპასუხა ირემამ და შემდეგ მახარეს შეეკითხა:

— არა, უკულოვ?!.

მახარე მიჰხვდა, რ სთვისაც შეეკითხა ირემა და მოკლედ უპასუხა:

— ჰო, ჩემო ღომავ!...

ახლად მოსულისთვის ეხლა გამოირკვა, რომ ესენი ბინის შემცილებლები არ იყვნენ, და ამისთვის სახე გაუბრწყინდა. თორემ ამან ამ ზაფხულსვე დაათვალიერა ტყე; ნახა, რო მუხას და წიფელს მშვენივრად ასხია, დაბინავებაც კი ამ პანტის ქვეშ ირჩია მაშინვე, რადგანაც შუა ტყეშია... წყალიც ახლო აქვს ამ პანტას. ღორი საითაც უნდა გაერეკათ, საღამოთი ამ პანტაზე ახლო ადგილს ვერ იპოვიდი...

როცა ამ პანტის ქვეშ ვილაცეები დაინახა, განრისხდა, ჩხუბს ატეხასაც უპირებდა, თუცა ჯერ მიესალმა.

ეხლა კი გახიარულდა, რაკი მოცილებები არ აღმოჩნდნენ და ბიქს განკარგულება მისცა:

— მოჰხადე ე ცხენს და არაყი ამოიღე!..

მერე გადახედა ნახევრად გატყავებულ ჩასუქებულ ხარ ირემს და წამოიძახა:

— ოი, ოი, რაზე ჰბუგავთ ამ მშვენიერ ირმის ხორცს ცეცხლში!.. მელორისტვის ხორცის ყველა წვეთი ოქროდ ღირს... თქვენ კი აგრე უდივრად მშვენიერი ნაპრები წამოგიცვავი ჩხირებზედ და მთლად სიპოხიერეც ცეცხლში იბუგება... უთუოდ მეფისა ან რომელიმე ბატონის მოსამსახურენი ხართ?!

ირემა აწითლდა.

მახარემ მაშინვე უპასუხა:

— მეფე თვალით არ გვინახავს... ბატონებთან კიდე ჩვენ არავითარი საქმე არა გვაქვს... ჩვენ მონადირეები ვართ და ერთ ადგილიდან მეორეზე გადავდივართ.

— თქვენც იმათ გზას დასდგომიხართ!.. დაზოგვა არ გცოდნიათ... ეხლავე გასწავლით.

სთქვა თუ არა, მაშინვე ტყავი გაიხადა, ამოიძრო ქამარში გარკობილი ქარქაშიდგან სათული და ირმის ხორცს კაფვა დაუწყო... მშვენიერი მსუქანი სხეული ირმისა ითლებოდა ულმობლად ძვლებიანად იმის ხელით პატარა ნაპრებად.

— ახლავე მოვლენ ჩვენებიც. ქვაბებს მოიტანენ და... — ბუტბუტებდა ამ მუშაობის დროს მელორეთ-უხუცესი...

მართლაც არ გასულა დიდი დრო, რომ თავს წამოადგა რამდენიმე დასაბალნებულ ვირვით კარგა დატლუებული ახალგაზდა იგეთივე ტყავებით, როგორიც ეცო უხუცესს...

ამათ რა ნახეს ირმის ხორცის ნაპრები, თვალები აენტოთ სიამოვნებით. „აქა მშვიდობა“ თქვეს, თუ არა,

მაშინვე ვირები გაანთავისუფლეს, შესაფერი ქვაბი საჩქაროთ მოამზადეს. ისეთივე სიჩქარით ლოდები მოიტანეს, შორი-შორს დააწყეს, შუაში ცეცხლი გააჩაღეს უგანკარგულეზღივ და დაქრილი ხორცი, ჯერკი ცალკე გადაწყობილი ქონი, ჩაყარეს.. მერე შემოდგეს ქვაბი ცეცხლზედ და ხუთი დაათარეს. ირემა და მახარე თვალს ადევნებდნენ...

— ჩქარა იქნება!..—წამოიძახა მელორეთ-უხუცესმა... და შემდეგ ერთს, რომელიც ყველაზედ უმცროსი იყო, უთხრა:

— აბა, დედ სავ, აგერ ი ბუწნარის იქით ამ ზა. თხუღს ხშირი შვინდი ვნახე.—გაიქე და, თუ ტოტებზე შერჩენია რამ, მოიტანე.

მაშინვე იქით გაქანდა დედისა და სულ მოკლე დროს მთელი კონა შვინდის ტოტებისა მოიტანა. ტოტები გაკუნწლული იყო შემხმარ შვინდით, ჯერ თოვლს თავისი გავლენა ვერ მოეხდინა და ისევ ზედ იყო...

— უჰ, რამდენი შერჩენია!—წამოიძახა მელორეთ-უხუცესმა.—ნახევარი საკმარისია ქვაბში ჩაყაროთ, დანარჩენი კი შეინახეთ... მერე, დედისავ, ძალიან ცუდი ჩაიდინე, რო ასე ჩამოგილეწია შვინდი... ხვალ ყველანი წავიდეთ, ტოტებს კი ნუ მოვამტვრევთ, შვინდი მოვეკრიფოთ და შევინახოთ. ამ ზამთარს გამოგვადგება...

6

მახარესთვის ცხოვრების ეს მხარე სულ უცნობი იყო და ამისთვის ის გაფაციცებით თვალ-ყურს ადევნებდა მელორეთ უხუცესას მოქმედებას და სიტყვებს. ირემაც აგრეთვე იქცეოდა... იმას ხელში შეჭრა თავისი შემწვარი მწვადები და არც კი მოჰგონებია, რომ ამას შეჰმაუნდოდა...

— აბა, ეხლა, ლომავ, ე შენი გამოფიტული მწვა-
დები მოგვაწოდე და, სანამ მომზადდება სადილი, შევ-
ნაყრდეთ...

ირემამ ეხლა და მოისაზრა, რომ თხილის ტოტიბ-
ზე წამოცმული მწვადები ხელა ეჭირა...

— აბა, დედისავ, არაყი მოაწოდე ჩვენს სტუმრებს...
მახარე სწრაფად აენთო და წამოიძახა:

— სტუმრები თქვენა ხართ და არა ჩვენ!..

— მართალს ამბობ, უგულოვ, თუმცა გული ჩქარა
მოგივიდა, მაგრამ გავიწყდება: ჩვენ ამ ზამთარს აქავრჩე-
ბით, თქვენ კი ორი-სამი დღის შემდეგ წასვლას აპი-
რებთ... — ტკბილი ღიმილით უთხრა მელორეთ-უხუცესმა
და იმავე კილოთი განაგრძო: — მაშ დღეის შემდეგ თქვენ-
თვის ზრუნვა, როგორც მასპინძლებს, მოგვანდეთ. ჩვენ
დიდი მადლობელი ვართ, რომ მაგრე დაგვიხვდით. მაშ
ამის სამადლობელოდ თქვენთვის დღეის შემდეგ ვიზ-
რუნებთ...

ასეთმა კილომ მახარე სულ დაარბილა, და მოღუ-
შული სახე გაეშალა.

ამ დროს დედისამ გოზაური*) მოუტანა და პატარა
ქანჭი გადასცა.

— დედისავ, დედისავ, პური და მარილიც მოაყო-
ლე... რად გინდა, ყველაფერი გითხ-ა?! ხომ ჰხედავ,
პური არა ჩანს, მაშ რალა თქმა გინდა?!

დარცხენილი დედისა სწრაფად გატრიალდა...

— ეს ღმერთმა ადღეგძელოს სტუმარ-მასპინძელი...
— დაიწყო მელორეთ-უხუცესმა, როცა დედისამ პური

*) გოზაური — დიდი თიხის ქურჭელა, რომელსაც ტუჩი აქვს
წამოშვებული, რომ ცოტ-ცოტად შეიძლებოდეს დასხმა.

მოიტანა, მახარემ კიდეც მწვადებას ნაჭრები ზედ წაა-
ძრო, თხილის ტოტები გაანთავისუფლა...—უძლიეროს
მკლავი და ქონება ულეველი, საქონელი უმრავლოს და
მინდორ-ტყეში კიდეც სანადირო ნადირი...

— ეგრე იყოს!..—უპასუხეს ერთხმად.

ყანწი მძიმედ გამოცალა მელორეთ-უხუცესმა, სახე
სიამოვნებით დაიკმახა და ძლივს წამოსთქვა:

— ძალიან ცხარეა!.. ქაქის წინწანაქარია. გან-
გებ ტყეში წამოსაღებად მქონდა დაგლესილი, ვინახავდი,
და: მართლაც, კარგად შენახულა!..—უღვაშები ჩამოი-
წმინდა, პურის ლუკმა პირში ჩაიღო და ერთი ნაჭერი
მწვადიც მიაყოლა...

ქაქით ყანწი ისევ შეავსო და მახარეს გაუწოდა.

— აბა, უგულოვ, იგემე და მითხარ, როგორ მო-
გეწონება!..

მახარემ ჩამოართვა ყანწი.

— რაღაც აკლია ამ მწვადს!..—წამოიძახა მელო-
რეთ-უხუცესმა, როცა დაღეჭილი ლუკმა ჩაყლაპა და ჩაი-
გემოვა...

— დედისავ... დედისავ!.. ჩქარა მარილიც მოგვა-
წოდე, თორემ...

— ჩვენ სულ უმარილოსა ვჭამთ!..—წამოიძახა ირე-
მამ...

— ღვთის მადლით, ღომავ, ჩვენ მონადირეები არა
ვართ!.. მარილის გემო კარგად ვიცით...

ირემას უნდა ეთქვა: „ჩვენც კარგად ვიცითო“,
მაგრამ ჩაიცოხნა და ამის მაგივრად წამოსთქვა:

— ჰო, მონადირეს არ შეუძლიან სამყოფი სანოვა-
გი თან ატაროს...

— შენ რაღას დაჰტყერი მა არაყს, არ დაჰლევ?!
— მიჰმართა მელორეთ-უხუცესმა მახარეს...

მახარე მართლაც დაჰტყეროდა ყანწს და თან უს-
მენდა ლაპარაკს.

როცა მელორეთ-უხუცესმა მოაგონა, რომ არაყს
დალევდა უნდა, მაშინვე ხელი ყანწით პირთან მიიტანა
და ოდნავ წაილულულა:

— ასრულდეს შენი ნათქვამი!..—და საჩქაროდ გა-
მოცალა ყანწი...

მახარეს სუნთქვა შეუდგა, თვალები დაეკეცა და
გამოცლილი ყანწით ხელი ჩამოუვარდა... წამს ისე დარ-
ჩა, ვიდრე ჩაფორიანება სითხისა ძირამდე ჩავიდოდა,
მერე კი მოეშვა. სიამე იგრძნო... თვალები გაუბრწყინდა...

მელორეთ-უხუცესი თვალს არ აშორებდა, როცა
მახარე არაყსა სვამდა, და იმის შემდეგ ხელი ჩამოუვარ-
და. ილიმებოდა...

როცა მახარეს თვალები გაუბრწყინდა, შეეკითხა;

— როგორია?!

— ცეცხლწყალა!..

— ცეცხლწყალა!.. ოჰ, რა ნამდვილი სიტყვა
სთქვი!.. ნადვილია. რატომ ევ სახელი თავში არ მომი-
ვიდა?!—გაიძახოდა მელორეთ-უხუცესი და აღერსით
შეჰსტყეროდა მახარეს...

მახარემ ყანწი გადააწოდა და ისეც მადააშლილს
წინწანაქარის შემდეგ უფრო მაღა აეშალა... დედისამაც ამ
დროს მარილი წინ დაუყარა, და მახარე დამშეულ მგელი-
ვით წაესია. მართლაც, ეხლა იგრძნო მარილის მნიშ-
ვნელობა...

ირემამაც გადაჰკრა ყანწი. იმანაც იგრძნო სიმწვა-
ვე და სინელე და წარმოსთქვა:

— მართლა ცეცხლწყალა ყოფილა!..

— უგულოვ, დარჩი ჩვენთან... ჩემ შემდეგ უთუოდ
შენ გახდები მელორეთ-უხუცესი!..— შევედრა მახარეს,
მაგრამ მახარემ ყური მოიყრუა, თან გამალებით ანადგუ-
რებდა პურსა და მწვადს...

ამ დროს ღორი მოედო ქყვიტინ-ღრუტუნით არე-
მარეს. ყველა მელორე თავს წამოადგა და სადილს მოე-
ლოდა; რასაკვირველია, ერთი ფარა ძაღლისაც.

ქვაბი უკვე ჩუხჩუხებდა, მელორეთ-უხუცესი კი გაი-
ძახოდა სიამით: „ცეცხლწყალა, ცეცხლწყალა“!..

7

სამი დღის შემდეგ მახარემ და ირემამ წასელა და-
აპირეს. მახარეს მელორეებთან სავარჯიშო არა ჰქონდა
რა. მართალია, სასიამოვნო იყო მელორეთ-უხუცესის და-
რიგება და სადილის მომზადება. კინაღამ თითები ჩაი-
კვნიტა, ისე გ-მ-იელი გამოდგა მელორეთ-უხუცესისგან
მომზადებული სადილი... მეტს აქ ველარას ისწავლიდა...

წასვლის წინა ღამეს მელორეთ-უხუცესმა მშვენიერი
ბურვაკი დაუკლა ვახშმად და თავისებურად მოუმზადა.
რასაკვირველია, ვახშმის წინ იმან „ცეცხლწყალა“ ჩამოა-
რიგა, მერე ღვინოც და კარგად მოქეიფდნენ. უკვე კარგა
შელამდა, რო მელორეთ-უხუცესი, მახარე და ირემა ისევ
ისხდნენ და ბაასობდნენ... დიდი, ხანია მწყემსები ვახშმის
შემდეგ ტყეში შევიდნენ ღორების საყარაულოდ. ირ-
გვლივ ტყეში ღორები იყო მოთავსებული მყუდრო ად-
გილებში. იმათ ძილის ღრუტუნი და დრო-გამოშვებით
გამოურკვეველი ძილის ქყვიტინიც მოისმოდა. ამას ყოველ-

თვის მოსდევდა რომელიმე ძაღლის ზანტი წამოყვება, და აგრეთვე ზანტი მიძინარე მწყემსის წამოძახილი: „ჰაი, ჰაი“!.

მთვარე ქათქათებს... ირგვლივ დათოვლილი ტყე მთვარის ჩრდილ-შუქზე დიდებულ, საოცნებო, ბეჟყვრილა, თვალ-მარგალიტებით შემკულ სასახლეებს მოამსგავსებდა... პანტის გარშემო კიდევ პატარა ველი, თუმცა აქიკ-ყნილი იყო მწყემსების ფეხით, მაინც კარგა ადგილი იყო დარჩენილი უმანკოდ, და, აი, ეს ადგილი მთვარის შუქზედ მოელვარებდა, ბრჭყვინავდა, თითქოს გულუხვს მძლავრის ხელით დაუზოგველად გადუსროლია ძვირფასი თვლები და აუღმასებია ეს მიდამო. ხარბი თვალი აქ დაღლილობისგან სამუდამოდ დაიხუტებოდა, რადგანაც ვერ აპკრფდა ყველა საუნჯეს...

მახარე გაიტაცა ამ სანახაობამ... დიდხანს უცქეროდა ტყის ერთ ადგილს. ყურს არ უგდებდა მობაასებს... რას ჰხედავს?!

ეთერი გადმოწოლილა კოშკის სარკმელში თავის თლილი მკლავებით და იწვევს თავისკენ...

მახარე სწრაფად წამოდგა და იქით გაეშურა...

-- აბა ჩქარა დავიპიროთ, თორემ დაიღუპება!!-- წამოიძახა მელორეთ-უხუცესმა და მახარეს დაედევნა.

ირემა მაშინვე წამოხტა და სწრაფად მახარეს წინ გადაუდგა...

მახარე შესდგა...

— საით მიემგზავრები, ძმობილო?— შეეკითხა ირემა.

მახარემ ირემას მხარს გაჰხედა... იქ ეთერი აღარ იყო... გამოერკვა და უპასუხა:

— ისე, გავლა მინდოდა!..

ამ დროს მელორეთ-უხუცესიც მოვიდა და უკან დაბრუნდნენ...

— ამას წინად გთხოვე, უგულოვ, ჩემთან დარჩი-
მეთქი, მაგრამ ეხლა გეუბნები: წადი... წადი... ამ წამსვე
წადი, თორემ ცუდი შედეგი მოგელის. იმ წყეულს, შე-
გატყე, ტყის დედოფალს, თვალში ამოუღიხარ და შექვე-
ლათ დაგლუპავს...—უთხრა მელორეთ-უხუცესმა, როდე-
საც ისევ ცეცხლს გარს შემოუსხდნენ...

— რა ტყის დედოფალი, რას ამბობ?! გავლა მინ-
დოდა მხოლოდ, სხვა არაფერი!...—უპასუხა მახარემ და
ნუგუზლები წაჩინჩხვრა.

წამს აკვამლდა ცეცხლი, სულ ჩქარა კვამლს მოელ-
ვარე აწოწიებული ენა აეელვა და სწრაფად ეს ენა ნუ-
გუზლებს მოელვარე გვირგვინად დაემხო... კვამლი სულ
მიიმალა, და იქ მგდომთ სახე აულაპლაპა...

— ტყის დედოფლისკენ კი არ წავალ; თუ წავედ
როდისმე, ჩემი დედოფლისკენ წავალ!.. ვიცნობ ჩემ დე-
დოფალს!..

მკვეთრი სახე მელორეთ-უხუცესისა ცეცხლის აღზე
უფრო გამომკვეთრდა... თვალები გაუელვდა, და ოდნავ
მწუხარების ღიმი ბაგეზე გაუკრთა...

ჩქარა სახე სულ დაჟმშვიდდა და წყნარის ხმით
დაიწყა...

— გული შემომივარდა, ჩემო უგულოვ, შემიყვარდი!
როგორც ჩემი შვილი და ამისთვის გაფრთხილებ... ტყის
დედოფალთან ხუმრობა არ ვარგა... გულში ჩაგიკრავს
თუ არა, მაშინვე გაგყინავს და წუთისოფელს გამოგა-
სალმებს... ძალიან მაცთურია. ნამეტნავად მელორეებს
ემტერება... უთუოდ მელორე ჰგონიხარ, რო შენ ამო-
გირჩია... იმან იცის საუკეთესო ბიჭების ამორჩევა. თით-
ქმის ყოველწლივ ხდება ხოლმე ეს, მაგრამ ჩვენ ფრთხი-
ლად ვართ: რაწამს ამოირჩევს რომელიმე მწყემსს, მა-

შინვე ამას ტყეს ვაშორებთ და ამით სიცოცხლეს ვუნახავთ. სხვანაირად ვერ გადურჩება ამ წყეულს...

— ყური დამიგდეთ, ეხლა გვიამბობთ ტყის დედოფლის ოინებს...—განაგრძო მელორეთ-უხუცესმა...—თუ რა დაჰმართა ბიძაჩემს...

მ.ხარემ და ირემამ ყურები ცქვიტეს და მთლად სმენად გადაიქცნენ...

8

„...ჩემ ბალობისას ბიძაჩემი იყო მელორედ... მეც ლორებში დავღვებდი ხოლმე ბიძაჩემს... აი, სწორედ ამ დროს ლორები ტყეში ამოვლალეთ...

„ღვთისნიერი იყო მელორეთ-უხუცესი ბიძაჩემი, ახალგაზდა, წარმოსადეგი ვაჟკაცი, გამბედავი და უშიშარი... შენ რო დაგინახე თავალებით მიმავალი, მაშინვე ბიძაჩემი მომაგონდა...—მიჰმართა მახარეს ამ სიტყვებით და განაგრძო: — მაშინვე გვიამბო ტყის დედოფლის ოინები და გაგვაფრთხილა... ნამეტნავად ბიძაჩემი ამ სიტყვებით: მგელავ, — მგელა ერქვა ბიძაჩემს — ამ ზამთარს შენ უნდა უფრთხილდეო... შენზე უკეთესი ჩვენ შორის არავინ არის და ი წყეული, თუ ბრმა არ არის, შენ ამოგირჩევს... ამისთვის ნურც ნახულს აჰყვები და ნურც გაგონილსაო... თუ რამ დაინახო ან ძახილი გაიგონო, მაშინვე გამალევიძეო...

„ბიძაჩემს ხელზე შეჩვეული ჰყავდა ერთი კერატი*) გვერდიდან არ ჰშორდებოდა ბიძაჩემს. საცა ბიძაჩემი დაწვებოდა დასაძინებლად, ისიც იქ ფეხთით უწვებოდა და ტკბილ განცხრომას ეძლეოდა... უნდა ვსთქვა, კერატი ძაან გალალეებული იყო და დათვსაც კი შეებრძოლებოდა...

*) კერატი — მამალი ღორია, სანაშენოდ გაშვებული.

მერე ისეთი ტანი ჰქონდა, რო კვებულა ზაქს მოგაგონებდათ... იმ ღამესვე თურმე მოეჩვენა ბიძაჩემს ტყის დედოფალი...

„... ყველას ჩაეძინა,—ასე დაიწყო მეორე დღეს ბიძაჩემმა, როცა გონს მოვიდა მთლად ნაკაწრი და ნათრევი,—მე კი რაღაც არ მეძინებოდაო... გული რაღაცას მიჩქროლავდა და რაღაც არ მემორჩილებოდა... დიდხანს ვიბორგე და უეცრივ ვიღამაც დამიძახა: „მგელავო!..“ ისეთი ნაზი იყო ეს ხმა, რო სულ გულღვიძლამდის ჩამივიდა... თვალის დახამხამებაზე წამოვჯექ და აქეთ-იქით მივიხედ-მოვიხედე, მაგრამ ვერაფერ ვნახე... ცოტა ხანს ასე ვიჯექი. მინდოდა მივწოლილიყავ, მაგრამ რაღაცა ფეხზე მაყენებდა... თითქოს რაღაც ჩაუბამთ ჩემ სხეულში და წამოყენებას ვიღაცა ცდილობსო... მთვარე ამოსულიყო და ყველაფერი მოსჩანდა... აქნობამდის შორი არე-მარეს ვათვალიერებდი... ეხლა კი წინ დავიხედე და სწორედ ჩემ ფერხთით ჩემ კერატს შევასწარ თვალი, რომელსაც გულიანად ეძინა... ამ დროს ჩემდა უნებურად წამოვდექი და რამდენიმე ნაბიჯი წინ წავსდგი... და რას ვხედავ?! ერთ წიფლის ქვეშ სდგას მზით-უნახავი ქალი, სულ ვერცხლის ქსოვილით შემოსილი და დედოფლურად შემკული თვალ-მარგალიტით... მიცქერის და მიცინის... თან ხელს, ბროლის ხელს, მიქნევს და თავისკენ მიწვევს. მეც გავეშურე იმისკენ. მივდივარ გამალებული იმისკენ. ისიც იმავე მომხიბლავი ღიმოლით და ბროლის ხელის ქნევით თან და თან საითკენღაც მიდის... მიდის... მიდის და მეც თან მივდევი... აგერ დაეშო რაღაც ხევში და იმის აჩრდილი გზის მაჩვენებლად ხევის პირას ამემართა... მივირბინე საჩქაროდ... აჩრდილი გაჰქრა. იმის ადგილას მე დავ-

დექ და გადავიხედე... ღმერთო, რა სანახავი იყო!..
თავბრუ დამესხა. პატარა ხევის პირას ბროლის სასახლე.
სარკმლები სულ ღია იყო. ერთ სარკმელთან ის დავინა-
ხე... მოესწრო კიდეცა გახდა და თავის სარეცელში ჩა-
წოლა... მერე რა სარეცელში!.. სულ ენთებოდა და იქი-
დან ბროლის მკლავებს მიწვდიდა და თავისკენ მიწვევდა
ჩასახუტებლად... წამს შევდექი. თავში ზეცრივ გამიელ-
ვა აზრმა: „ოჰ, რა ნეტარებას! განვიცდი იმის მკერდ-
ზე!“ და მაშინვე ფეხი ავიღე გადასაფრენად, რათა
ჩქარა ჩავხუტებულიყავ ნეტარებას, რომ ამ დროს ლა-
ჯებ შუა რაღაც გაინძრა და ამგლიჯა დედამიწას... უკან
გამაქანა, მოტრიალდა, ხევისკენ ზურგი მაცნევინა და
დაეშო...

„ჯერ გონს ვერ მოვედი, თუ რა დამემართა... და-
ვიხედე წინ და ჩემი კერატი ვიცანი... არ მეგონა, თუ
კერატი ამედევნებოდა... ამისთვის შევშინდი... თმა ყალ-
ხზე ამიდგა... ეშმაკი ჩემ კერატად მომეჩვენა-მეთქი.
მოვდუნდი, მოვილეშე და კერატიდან გადმოკეარდი... მა-
შინვე ისაც შესდგა და თავით მომექცა. მეშინოდა იმის-
კან მიხედვა. ვგრძნობდი, ის იქ იდგა... ამ დროს დავი-
ნახე ჩემ პირ-დაპირ ხევის პირას, იმავე ადგილას, საიდ-
განაც ხეში ჩაეშო, ის... ახლა უკვე პერანგის ამარა...
ღმერთო, რა ლამაზი იყო! იმისი სხეული, ბროლის
სხეული, თავის უსწორ-მასწორობით ისხივებოდა პერან-
გიდგან... ბნედა მომგვარა... წამოვხტი მაშინვე, თითქოს
ახლად დავიბადე და არც რამ შიში მიგვრძნიაო!... და-
მავიწყდა ეშმაკი ჩემი კერატის სახით და გაეჭანდი დე-
დოფლისაკენ... მაგრამ სწრაფად კერატი წინ გადამელო-
ბა და ისე ძლიერად მკრა გვერდი, რო იქვე გადვიჩხე,
თვალი მაინც ირ მომიშორებია ჩემი დედოფლისთვის...

ის ისევ იქ იდგა და უკვე ნაღვლიანის ღიმილით მაინც თავისკენ მიწევდა... კერატი-კი წინ მელდა, ეხლა გააღმასებული ეშვებით. გამიკვირდა კიდევაც, რო ეშვები არ მოიხმარა და მარტო გვერდი მოიხმარა... აღარ მეშინოდა კერატის... ისევ წამოვდექი და დავაპირე წინ სვლა დედოფლისკენ, მაგრამ კერატმა ისე შემომაკეცა თვალები და ეშვები ისე გააკაპუნა, რომ ფეხას გადადგმა ვეღარ შევძელი... უეცრივ მოვიფიქრე, ზურგი მეჩვენებინა კერატისთვის... ასეც მოვიქეცი, ვიბრუნე ზურგი და სწრაფად გავიქეცი... ვგრძნობდი, დედოფალი იქვე მელოდდა... კერატისა კი აღარა მესმოდა რა... კარგა ხანს მივრბოდი და როცა ბუწნარს წავაწყდი, მაშინ შევდექ და ვიბრუნე პირი... ჩემი დედოფალი მომმახლოვებოდა იმავე სახით... სწრაფად ხელები იმისკენ გავიწოდე და მინდოდა გავქანებულიყავ, რომ ამ დროს კერატმა წაიღრუტუნა და... გაწვდილი ხელები ჩამოცვივდა... თვალთ დამიბნელდა... კერატი წინ იყო გააღმასებული... ყურთუქუღმა ნელ-ნელა წაველ... თვალს დედოფალს არ ვაშორებდი, რომელიც უფრო ნაღვლიანად მიწევდა თავისკენ... ზურგი ბუწნარს მივაბჯინე... მე მაინც უკან ვიხევდი... ზურგით ბუწნარს მივარღვევდი... ვგრძნობდი საშინელ კაწრვას მაყელისგან, მაგრამ მაინც უკან ვიხევდი, რომ კერატისგან მიმემალა თავი...

„კერატის სუნთქვაც აღარ ისმოდა... შევდექი ..

„დედოფალს ადგილი ეცვალა. ჩემ დასანახავად სხვა ადგილი ამოერჩია... ის თავისკენ მიწევდა... ჩაება ჩემი სხეულისთვის ძაფები და ისე მიზიდავდა... არ შემეძლო არ წავსულიყავი... ჩემი სხეული იმისკენ მიისწრაფოდა...

„მეც მაშინვე ისევ იმისკენ წამოველი... ბუწნარი-

დან გამოვყავ თავი თუ არა, მაშინვე კერატმა ისე გამი-
კაბუნა ეშვები, რომ უკანვე წავძვერი... აქეთ ვეცი, იქით
ვეცი, მაგრამ ვერას გავხდი... თურმე გაუფალ ბუწნარში
შევმძვრალიყავ... ერთად-ერთი გზა ისევ უკანვე გამოსა-
ვლელი იყო...

„მეც ასე მოვიქეცი, მაგრამ მცველად ამ გზისა ისევ
კერატი იყო... მოელვარე ეშვებით...“

„ხელთ არა მქონდა რა, რომ შევბრძოლებოდი
კერატს...“

— არ ჰგვანებია უგულოს, თორემ... — უნებურად
წამოიძახა ირემამ.

— როგორ?... — შეეკითხა მელორეთ-უხუცესი.

— ისე, რომ...

მაგრამ ამ დროს მახარემ ირემას ცერად შეჭხედა
და ეს საკმარისი იყო, რომ ირემა გაჩუმებულიყო და
ალარ განეგრძო...

— ლომამ ძალიან უდრო-უდროს იცის შეკითხვა...
განაგრძე... განაგრძე, უხუცესო!.. — შეეხუმრა მახარე მე-
ლორეთ-უხუცესს, რაკი იმან ირემას გაჩუმებაზე ორივეს
რალაც უცნაურად გადაჰხედა...

მელორეთ-უხუცესი მაინც იმავე სახით ხან ერთს
შეჭხედავდა, და ხან მეორეს, ამბის გაგრძელებას მაინც
არ აპირობდა...

— მოუთმენლად მოველი შენი ამბის ბოლოს, უხუ-
ცესო... — მიჰმართა ცოტა სიჩუმის შემდეგ მახარემ... —
შენ კი, ლომავე, კრინტი ალარ დასძრა, თორემ...

— ჰო!.. — თითქოს გამოერკვაო მელორეთ-უხუცესი
ამ მიმართვაზე... — რას ვამბობდი?!

— ბიძაშენს ხელთ არა ჰქონდა რა?..

— ჰო!.. ბიძაჩემმა სთქვა: „ხელთ არა მქონდა რა,

რომ კერატს შეებრძოლებოდნენ... ჩემი სული და გული დედოფალთან იყო, ისე მომხიზლავდა მიწვევდა თავის-კენა... მაგრამ მიახლოვებას კი ვერ ვახერხებდი, რადგანაც შუაში გააღმასებული ეშვები გვერტოო...

„... რიჟრაჟამდის ასე ვიყავით... რიჟრაჟისას კი დედოფალი მიმეშალა, მაშინვე იმ ადგილისკენ გავქანდი, სადაც ის იდგა, რადგანაც კერატი ეხლა მუხების ქვეშ რკოს დაეძებდა და ღრუტუნებდა... შუაში ეშვებს აღარ გვიაღმასებდა... მაგრამ ველარ ვიპოვე დედოფალი... ხეცსაც გადავხედე. მაგრამ იქ სასახლე არ იყო... თოვლის ნამქერი იყო მიყრილი, სადაც დედოფლის სასახლე იდგა... გამოვტრიალდი გულჩაწყვეტილი და... ჩემი კერატი ღრუტუნით მეაღერსებდა... შემეზიზნა... ფეხი ვკარი... წაიქცევიტინა, მაგრამ ისევ აღერსით შემომღრუტუნაო“...

-- იმავე დღეს ბიძაჩემი ცხონებულმა მელორეთ-უხუცესმა შინ გაისტუმრა... კერატიც უკან აედევნა, მაგრამ ბიძაჩემმა ისე ჰკრა კომბალი გვერდში, რომ კინალამ გვერდის ძელები არ შეუმტვრევია, და შეევედრა მელორეთ-უხუცესს: „გეთაყვა, ე კერატი არ გამომამყოლოვო!“ კერატი დაიკარგა... რამდენი კაი ვაჟკაცი გაუფუჭებია იმ წყეულს!.. ზამთარი არ გავა, რომ რომელიმე ბიჭი არ გამოგვაკლდეს. თუ ნადირმა არ გააფუჭა ბინის ახლო სადმე ნამქერში გაყინულს ვპოულობთ ხოლმე... ეს სულ ტყის დედოფლის ოინებია... კიდევ კარგი, ბიძაჩემი გადარჩა... მაგრამ რა გადარჩენა იყო?!.. იმას შემდეგ აღარ გაუტინა... საქალეთი შესძულდა... ვერ უხსენებდნენ ცოლის შერთვას... ან კი ვინ მოეწონებოდა ი დედოფლის შემდეგ!.. გზიდან ისე გადავარდა, რომ უცოლშვილოდ ამოიფხვრა...

— ღმერთმა მტერსაც კი აშოროს იმისი ხილვა...

— განაგრძო ცოტა სიჩუმის შემდეგ...—ხილვა კიდევ არაფერი. თუ გაიტყუა და თავისთან ჩაიგორა, მაშინ ცოცხალი აღარაფერს გადურჩება... თურმე ისე ჩაიხუტებს, ისე დაეწაფება ვაჟკაცს, რომ ნეტარებით რაც კი რამ სიმხურვალე აქვს, სულ დედოფალს აძლევს და თითონ კი იყინება...

— არა სჯობდა, ბიძაშენს ეგ დაჰმართნოდა, ვიდრე ისე გაუცინრად ამოფხვრა?!—წამოიძახა მახარემ და დაა-შტერდა მელორეთ-უხუცესს...

მელორეთ-უხუცესი ჩაფიქრდა... კარგახანს ასე ჩა-ფიქრებული იყო და შემდეგ წამოიძახა...

— იქნება!.. მაგრამ შენ და შენი ამხანაგი დილაზე ადრე წახვალთ. ბიჭს გამოგაყოლებთ და პირდაპირ მე-ჯოგეებთან მიგიყვანსთ ისეთი გზით, რომ არც ერთი სო-ფელი არ შეგხედებათ:

— მაგას ძალიან დაგვაწავლებ, — წამოიძახა ირემამ..

— თქვენც დამავალდებთ, თუ ამაღამ უჩემოდ აქე-დან ფეხს არ მოიცვლით... ნამეტნავად შენ, უგულოვ!..

— ეხლა, ჩემო მელორეთ-უხუცესო, ძალითაც რო გამაგდო, ფეხს არ გავდგამ, თორემ ჩემი ნებით ხომ არ-სად წაეღა!..—ღიმილით უთხრა მახარემ და მაშინვე თავის სარეცელზე მიწვა, რომელიც ქოხში ტყავებისგან შესდგებოდა და ზევიდანაც ტყავები წაიხურა... ასევე მოიქცნენ დანარჩენებიც...

ირემას და მახარეს ჩქარა ჩაეძინათ, ხოლო მელო-რეთ-უხუცესი ჯერ კიდევ ფხიზლობდა და ყურს უგდებდა მახარეს სუნაქვას...

როცა კი დარწმუნდა, რომ მახარეს მართლა ეძინა, მაშინ იმასაც ძილი მოერიო...

მ ე ნ ე ჯ ვ ს ე კ ა რ ი

1

გასაგიეებელი დღე გამოვიდა ეს დღე გაზაფხულის პირას. . სუსხიანი ზამთარი იყო... ძრწოდა ბუნება. აღამიანი ხომ შინიდან გარედ ცხვირს ვერ გამოჰყოფდა... თუ გამოჰყოფდა აუცილებელ საჭიროებისთვის, საცოდავი სანახავი იყო... ბედშავად გამოიციქირებოდა და ცდილობდა ჩქარა მოესაქმიანებინა და ისევ კერას დაჰბრუნებოდა...

მეფე-ნადირაც მაგ დღეში იყო... დიდმა მეფემ სამუდამოდ უარი სთქვა მეფობაზე, რაკი ტახტი თავის წულს გადასცა და ნადირას ხეყნა, რომ ერთ წელიწადს კიდევ ემეფნა, არად მიიღო. თავის საყვარელ ბაღს შეეხიზნა, რომელშიაც თავისთვის წინაღვე პატარა სასახლე მოიმზადა...

— არა, შვილო, ერთ წელიწადს კი არა, ერთ წუთსაც ვეღარ დავრჩები მეფედ...—უთხრა დიდმა მეფემ თავის წულს, როცა ის შეემუდარა და აუხსნამიზეზი...—ეთერს სახლში არ გაუშვებდი, თუ კი შენზე მაგრე იმოქმედებდა იმისი წასვლა...

— მამავ, უმაგისობა არ შეიძლეოდა!.. სამუდამოდ დავკარგავდი, რომ არ დავთანხმებულყავ... ეხლა კი, შემომფიცა, ერთი წლის შემდეგ შენი ვიქმნები სამუდამოდ... ძალმომრეობა ვერ ვიხმარე... იმას კი ყოველი

ჩემი მიახლოება შიშის ზარს სცემდა. . და ამ დროს აბა ცოლქმრობაზე ვინ იფიქრებდა?!

— რაც უნდა სთქვა, შეილო. არ უნდა გაგეშო... ერთი წლის შემდეგ კი შენი იქმნება?!

— შემომფიცა!.

— „შემომფიცა!.. შემომფიცა!..“ — გაჯავრებით გაიმეორა დიდმა მეფემ მეფე-ნადირას სიტყვა... — ქორწინება შეფიცვა არ იყო?!

— მამავ, მეც მოვავგონე ეგ, მაგრამ იცი, რა მიპასუხა?! „ჩემი ქორწინება მოტყუებით იყო... მაშინ სულ დავიბენიო... მე შენ გიცქეროდი, როგორც კარის კაცს... პირობა მომეცი: „სეფეწული სულ არ გეჩვენებაო“ და ის კი არა, შენა ჰყოფილხარ სეფეწული, და ისე მოტყუებით წამომიყვანეო“... სრული ქეშმარიტება ამოდიოდა იმის ბავიდან... მერე ი „ზარი“ რო გაიბზარა, თითქმის გულწასული მომესვენა გულს და, აი, მაშინ მოვხადე თავ-მანდილი და მკლავზე გადავიგდე... „გონს რო ვყოფილიყავ მაშინ, თავ-მანდილს მოხდას არ დაგთანხმდებოდიო... მერე კი, როცა გამოვერკვიე, სიზმარში მეგონა ჩემი თავი და არა მესმოდა რაო“...

— მართლადაც, ის იმ დღის შემდეგ, — განაგრძო მეფე-ნადირამ: — თავის გონზედ აღარ იყო. სულ ვერ ვცნობილობდი. ხომ ჰნახე, მამავ, იმ დღეს, რა მომხიბლავი იყო ეთერი, ვიდრე გამოვეუცხადებდი ჩემ ვინაობას?!

— მერეც, შეილო, მერეც!.. მერე უფრო ნამდვილი დედოფლის იერი ჰქონდა...

— დედოფლისა, მამავ, დედოფლისა, მაგრამ ჩემთან ცივისა... მხოლოდ ამისათვის დავთანხმდი ერთი წლით დაშორებას... ამ ერთი წლის განმავლობაში დაუფიქრდება, შეეჩვევა ჩემ ცოლობის აზრს და მოლხევება-მე-

თქი, მერე გადია გვერდითა ჰყავს. ის დამპირდა: „ყოველ დღე შენ სახელს გავახსენებო“...

— იქნება, გადია უფრო ჰრევდეს!..

— არა, მამავ, გადიამ ბევრჯელ დამიმტკიცა თავისი ჩემდამი ერთგულობა... ვერ წარმოიდგენ, რანაირად ჰტუქსავდა ეთერი გადიას, მაგრამ ის მაინც ამას არ ერიდებოდა... თუ რამე გაბედული ნაბიჯი გადავდგი, მხოლოდ გადიას დახმარებით... გადიას ძალიან უნდოდა, ერთ ღამეს მაინც დავრჩენილიყავ ეთერთან, მაგრამ, აკი გითხარი, ვერ მოვახერხე... სულ ცოფი ერეოდა და გიჟდებოდა... — ხშირად, როცა კი მე შევდიოდი ეთერთან, რასმე მომიზებებდა და მარტოკებს გვტოვებდა... ეთერი კი ცდილობდა არ გაეშვა, მაგრამ ის ყოველთვის ახერხებდა...

— როცა ეთერს დავთანხმდი ერთი წლით დაშორება, და გადიამ ეს გაიგო, მაშინვე ტირილით ჩემთან შემოვარდა და საყვიდურებით ამავსო...

— ღვთისნიერი ადამიანი ყოფილა, ვფიცავ უფალსა!.. — წამოიძახა უფროსმა მეფემ და ჩაფიქრდა...

— აკი გეუბნები, მამავ, ის არ მიღალატებს და ყოველთვის ცნობას მომაწვდის, თუ კი იქ ახლო სადმე ვიქმნები, ისე კი, რომ ეთერმა არ იცოდეს... ამ ერთ წელიწადს ისევ შენ იმეფე და მე კი...

— აააა, შეილო, მაგაზე კი ნურას უკაცრავად... — წამოიძახა დიდმა მეფემ და წამოიხრია... — აკი გითხარ, ძლივას ჩამოვიხადე ეგ ტვირთი და ეხლა ხელმეორედ ერთი წამითაც არ შემოძლიან ისევ ავიკიდო... მეყოფა. ოც-და-ათი წელიწადი ვზიდე... ხლა შენ ზიდე... მე კი...

— მამავ, მხოლოდ ერთ წელიწადს!.. — უკანასკნელად შეემუდარა ნადირ-მეფე... — მაშინ მარცხიც ისევ გამხიარულდება და...

— შეილო, ნადირ, მარესსაც შენ ჩაუკალ გული... მეფე ეხლა შენა ხარ... რაღაც ზარია, ისე რო არ გადაგენარცხებიან და რიგიანად შეგეთავაზნა, იქნება, არ გაბზარულიყო... იმის შემდეგ მარესს პირზე ღიმი აღარ აჰთამაშებია, თორემ გაცილებას ვინლა იტყვის... მეფე ხარ, გაამხიარულე ისიც... მონახვინე ვილაც მახარე ყოფილა, გაამთელეზინე ზარი, და იმედი მაქვს, მარესიც გამხიარულდება და, იქნება, ეთერიც იმ წამს აქ დაიბადოს... როცა ზარი გაიბზარა, შევამჩნიე, სწორედ მაშინ ორივემ გონება დაკარგეს... ეხლა კი მშვიდობით იყავ... ჩემ სასახლეში მივალ სამუდამოდ და... მგონი, მარესიც ჩემთან გადმოსახლებას აპირებს...

— უკანასკნელი შენი პასუხი ეს არის?!

— ეს არის!.. — სთქვა და მოჰშორდა ნადირ-მეფეს...

ასეთ პირობებში მოემწყვდა ნადირ-მეფე თავის მეფობის პირველ ზამთარს. დარჩა მარტოკა უეთეროდ, უშამოდ, უმარეხოდ, და უირემოდ... ირემა მაინც რო ჰყოლოდა გვერდით, კიდევ არას ინადვლიდა... იმას გაენდობოდა და თავის მაგივრად გაჰგზავნიდა ეთერის ამბების შესატყობად, მაგრამ ეხლა არ ჰქმნას?! ვის გაენდოს?!

რამდენი ღამე უთევია ამ ზამთარს და სიგიჟემდის მისულა, მაგრამ ვერა მოეხერხებინა რა...

სამეფოზე ზრუნვა ხომ სულ გადაავიწყდა... კიდევ კარგი, სამართლისთვისაც არავის აუტალახებია კარი ამ სუსხიან ზამთარში... თორემ კაი სამარა აღსაც მიიღებდა მეფის სასახელოდ... სუსხიანმა ზამთარმა გაზაფხულის თვეებიც მოიყოლია და დიდი ზარალი მისცა მწყემსებს... ბევრი გაყინა... საქონელი ხომ აუარებელი დაუზარალა... ნამეტნავად ცხვარი...

და, აი, მხოლოდ გაზაფხულის მეორე თვის მიწურულეებში და უეცრივ მოლხვა. პირველ დღესვე ახმაურდა არე-მარე, ყოველ ღელე-ხევში ჩხრიალი დაიწყო წყალმა... მცხოვრებთ თითქმის გამოეპარათ ეს პირველი დღე, ისე შეშინებულები იყვნენ ზამთრის სუსხით... იმ ღამეს გულიანად ეძინათ... სახლებშიაც შეატანა სითბომ და, როცა გამოეღვიძათ, იგრძნეს სითამამე, სხეულის ამოძრავება... ტანში გასწორდნენ და გარეთ გამოიფინენ... აქ ხომ სახე გაეშალათ და მომღიმრებს სრულებით მიაღიწყდათ საშინელი სუსხი... ყველა მზიარულობდა. კაცი, თუ ქალი, დიდი, თუ პატარა... შინაურ ფრინველმა ხომ მზიარული ქორწილი გააჩადა.

მეფე-ნადირასაც ეს დაემართა... სუსხიანი ზამთრის დღე-ღამეების წუხილი უეცრივ მიაღიწყდა და ეხლა მთლად იმედებით აივსო... დადიოდა თავის სასახლის წინ და სახე უცინოდა... ეხლა ისე უიმედოდ არ ეჩვენებოდა ეთერის შორსყოფნა. ეგონა, სწრაფად ფრთები შეესხმოდა, წამს იმასთან გაჩნდება და უხილავად ისევ უკან დაბრუნდებოდა...

ამ ოცნებაში იყო, რომ შემოესმა რაღაც ხმაურობა... წამს ყური ათხოვა. გამოერკვია და შენიშნა, რომ ხმაურობა უახლოვდება...

მეფე-ნადირას შეუწყდა ოცნების ძაფი და ჩქარა დაინახა: სასახლის წინ რამდენიმე უცხო ტომის ტლანქად გამოკვეთილ კუნძებივით ტყაპუჭეებით, გრძელწვერა რამდენიმე ათეული...

იმათ დაინახეს თუ არა მეფე-ნადირა, მაშინვე თავები მიწას ახალეს და შესძახეს:

— თქვენ უმაღლესობასთან ვართ გამოგზავნილი და, აი, ეს ძღვენიც თქვენი მეუღლისთვის არის!..—მო-

წიწებით უთხრეს მეფეს, მაგრამ იმათ თვალში რაღაც მზაკვრობა გამოკრთოდა...

— ვისგან?... შეეკითხა მეფე-ნადირა განცვიფრებით...

— ჩვენი მეფისაგან...

— ვინაა თქვენი მეფე?..

— ჩრდილოეთისა!..

— ჰოო!.. მაგრამ ასე სწრაფად როგორ გაიგო ჩემი დაქორწინება, და ან ასე როგორ სწრაფად იარეთ, რომ მოასწარიტ ასეთი დიდი მანძილის გადმოლახვა ამ ზამთარში?!

— ჩვენი მეფე სულ ახლოს არის. დავიპყარით მთელი ხმელეთი... ამ დროს შენი ქორწინების ხმაც მოესმა და ჩვენიც გამოგვზავნა საჩუქრებით.

2

უფროსმა მათგანმა უბრძანა დანარჩენებს მოეტანათ საჩუქრები, რაც სწრაფად შეასრულეს და ერთი დატვირთული ჯაგვა სასახლის წინ დააყენეს, რომელშიაც ოთხი ძლიერი ცხენი იყო შებმული და უკან კიდევ ცხრა-კეც საბლით გამობმული რაში, რომელს კიდევ ოთხი უზარმაზარი კაცი ჯაჭვებით ძლივას იმაგრებდა. შედგა თუ არა, ერთი ისეთი დაიკიხვინა, რომ ზეცას აწვდებოდა იმისი ჭიხვინი, და თვალებიდან ცეცხლის ნაპერწკლები წამოყარა...

მეფე ნადირას ამის დანახვაზე ფერი ეცვალა. დიდი მეფეც ამ ხმაზე ქლოშინით სწრაფად აქ დაიბადა და შეიღს შეჰხვდა... უკან მოჰყვა ფერწასული მარეხიც...

რა ესენი, სწრაფად მთელი ქალაქი აქ დაიბადა და ყველა განცვიფრებული და შეშინებული გამოიციქირებოდა ამ ცეცხლისმფრქვეველ რაშის მნახველი...

მეფე ნადირამ სასახლეში მიიწვია უფროსი, რომელ-
მაც განკარგულება მოახდინა, შეეზიდათ საჩუქრები...

რა ძვირფასი ბეწვეული გადუშალა თვალ-წინ, რა
თვალ-მარგალიტი და რა ოქრო და ვერცხლი!.. მარცხს
თვალი ზედა ჰრჩებოდა...

შიკრიკი მომხიზლავის ხმით ამკობდა თავის მბრძა-
ნებელს, როცა ალაგებდა ნივთებს და ცალი თვალით
მარცხს უმზერდა...

— რაც შეეხება რაშს, ნება მიბოძეთ ცალკე მო-
გახსენოთ...— დაუმატა შიკრიკმა, როცა ამოლაგებას მო-
რჩა და დაატყო, რომ საჩუქრებმა ძალიან კარგი შთაბე-
ჭდილება იქონიეს ყველაზედ...

— აქ უცხო არავინ არის, სთქვი!..— უბასუხა მეფე-
ნადირამ...

— შეიძლება, მაგრამ ჩემმა მეფემ დამავალა საიდუ-
მლოდ მოგახსენოთ!..— სთქვა და მარცხს და უფროს მე-
ფეს გადაჰხედა...

ისინი მაშინვე გატრიალდნენ და დარბაზიდან გა-
ვიდნენ...

— მითხარი, რა დაგავალა შენმა მბრძანებელმა..
ეხლა მარტონი ვართ...

ჩამოვარდა წამით სიჩუმე... შიკრიკი შეფიქრიანდა...
თითონვე იგრძნო უკმეხობა დავალებისა და ამისთვის
ენა აღარ ეძორჩილებოდა... მერე ხელი ჩაიქნია, უკმე-
ხად წამოიძახა:

— თავი რა ბევჯერ ვიმტვრიო, პირდაპირ გეტყვი:
ჩემმა მეფემ შემოგიტყალა: „ეს რაში გამიხედნინე და
უკანვე გამომიგზავნეო და, თუ ვერ გაჰხედნით მანდ,
მაშინ შენი ცოლიც მაგ გაუხედნავ რაშს უნდა გამოაყო-
ლოვო“...

მეფე-ნადირა ამ სიტყვებზედ აენტო. წამს ხელე-
ბი აუთამაშდა, მკლავებში ძარღვები დაეჭიმა, და, ის
იყო, უნდა შიკრიკისთვის ყანყრატოში ეტაცა ხელი,
რომ ამ დროს მეფე ნადირას სახის ცვლილებით შე-
შინებულმა შიკრიკმა აკანკალებულის ხმით წამოიძახა:

— ვიცი, შენო უზენაესობავ, ძნელია დათმობა
იმისთანა უზენაეს სინაზის და სიმშვენიერის, რომელიც
ვიხილე... ამისთანა სიმშვენიერეს კაცი თავს ანაცვალებს,
მაგრამ რატომ არ გნებავს შეეცადო გახედვნას?.. იქმნე-
ბა, სულ...

— კმარა!..—უკივლა მეფე-ნადირამ და გასვლა
უბრძანა...—ხვალ მოხვალ აქ.. მანამდის კი თავისუ-
ფაა ი ხარ, და ყველა თქვენგანი დაბინავებული იქმნება...
რაშს თქვენ უპატრონეთ ამაღამ.

— ვასრულებ შენს ბრძანებას, ჩემო მეფევ!..—წა-
მოიძახა შიკრიკმა და ყურთ-უკულმა მოწიწებით დარბა-
ზიდგან გაეიდა...

მეფე-ნადირა აღელვებული დარბოდა დარბაზში
და არ იცოდა, რა გადაეწყვიტა... უეცრივ გაუელვეს
გონებაში შიკრიკისგან წარმოთქმულმა სიტყვებმა: „ძნე-
ლია დათმობა იმისთანა“... ნუ თუ მარეხი იმ ბრიყვს
ჩემი ცოლი ეგონა?!

„სწორედ ასეა, თორემ ასე არ იტყოდა... ეთერი
რო ენახა, მაშინ რაღას იტყოდა?! იქმნება აღარც კი
გაებდნა თქმა და ისე წასულიყო... მაგრამ რა დროს
ამაზე ფიქრია?! ასეთ უკმეზ წინადადებას უკმეხივე პა-
სუხი უნდა შეეთვალოს. მაგრამ ჩრდილოეთის მეფე“...

ამ დროს შემოვიდა დიდი მეფე და, რა შვილი
აღელვებული ნახა, შეეკითხა:

— რა მოგივიდა, შვილო?

— მამავ, მამავ, ვერ წარმოიდგენ, რა უკმეხი წინადადებით მომმართა ჩრდილოეთის მეფის შიკრიკმა!.. ის რაში გასახედნად გამოუგზავნია ჩემთან და მითვლის: „თუ ამ რაშს ვერ გაჰხედნი მანდ, მაშინ შენი ცოლი უნდა გამომიგზავნო“...

— მერე შენ რა უპასუხე?

— გავაგდე დარბაზიდგან და ვუთხარ: „ხვალ მიიღებ პასუხს!“ მინდა მოვიფიქრო, ისეთი რა პასუხი შევუთვალო, რომ იმასაც ისე აეწოს გული, როგორც მე ამეწო...

დიდი მეფე ჩაფიქრდა. მეფე-ნადირა კი განაგრძობდა წყრომას...

— ვერ უყურებ იმ... იმ...—უნდოდა ისეთი რამ სიტყვა ეთქვა ჩრდილოელ მეფის გასალანძღავად, მაგრამ შესაფერი სიტყვა ვერ მოენახა და იმეორებდა; „იმ... იმ“... — არა!..—მიანება სიტყვის ძებნას თავი და განაგრძო:—ეთერი ჯერ მე ცოლად არ მიგრძნია და ის კი მათვლის, თუ აქვს ვერ გაახედნიებ მანდო, შენი ცოლი უნდა გამომიგზავნოვო!.. კარგია, შენმა მზემ ასეთი პირობები?! არა. . ხვალვე ავაკაფინებ იმ რაშს, ჩავაწყობ იმისავე ჯაგვაში და შევუთვლი: „ასე ეხედნით შენისთანა მეფეების რაშებს!“

გამოერკვია ამ დროს დიდი მეფე და შეეკითხა შვილს:

— რა გადასწყვიტე, შვილო?!

— ხვალვე ავკაფინებ რაშს და ისე გავუგზავნი..

— ნუ, შვილო, მაგას ნუ იზამ!.. არა სჯობია, მართლა შევეცადოთ გახედნვას. იქნება, მართლა გავხედნოთ და ბოროტება თავიდგან ავიცილოთ... თორემ შენი გადაწყვეტილება უიქველად თავს დაგვატყეს ხალხის

უაზრო ჟღერას... შარიანი და უკმეხები არიან ჩრდი-
ლოეთის მეფენი... სჯობია, შარს ერიდო... შენა გგონია,
ეგ წინადადება შარის გულისთვის არაა მოგონილი,
რომ...

— თუ მაგრეა, ის ყოველთვის მოგდებს შარს
და... — გააწყვეტინა სიტყვა მეფე ნადირამ... — არა სჯო-
ბია, ერთხელ და სამუდამოდ აელაგმოთ, რომ...

— არა, შვილო, იმას მრავალრიცხოვანი სამეფო
აქვს... კალიასავით შემოგვესევა, მაგრე უეცრად რო
გამოვიწვიოთ... გგონია, მარტო შენ შემოგითვალა ეგე-
თი საშარო წინადადება?... არა... ბოროტი ადამიანი
ყველასთან ბოროტია... უეჭველია, ის სხვა მეზობლებსაც
შარს უდებს... სანამ ჩვენ ამ გზით ცოტათი ავიცდნეთ
იმის შემოსევის, სხვებს ამ დროს წაესისინება და მაშინ
ჩვენც გავმაგრდებით... ბოროტი ადამიანი თავის ბორო-
ტებაშივე ჩაიხრჩობა... ვეცადნეთ, როგორმე მოვიგე-
რიოთ, ვიდრე ჩაიხრჩობოდეს...

— საყვარელო მამავ, კარგი, შევეცდებით გახედ-
ნვას, მაგრამ რომ ვერ გავხედნოთ, ნუ თუ ეთერი უნდა
გავუგზავნოთ?!

— ვინ გეუბნება, შვილო, მაგას... იმედი მაქვს
ჩვენ სამეფოში გამოჩნდება ვინმე, რომელიც რაშს ზურგ-
ზედ მოახტება და დაიწყებს ხედნას... თუ ვერ გახედნა
და გადმოაგდო, იმედი, რაში უკან არ დაბრუნდება და
ალარც დაეხმის... გადიკარგება სადმე, ან უკანვე მიუვა
პატრონს... შენ შეუთვლი: ერთი შეეცადა გახედნას,
მაგრამ ვერ შესძლო... რაში, უეჭველია, უკან დაბრუნდა...
გამოგზავნე, სხვა მრავალი მხედნავი მყავს. ბოლოს და
ბოლოს მაგ რაშს უეჭველად გავახედინებ-თქო... ვიდრე
ესენი შენ პასუხს მიუტანენ და ის რასმეს მოიფიქრებს,

იმედია, მანამდის იმას სხვა კირი აუტყდება და, შეიძლება, ჩვენთვის აღარ სცხელოდეს...

მეფე ნადირა ჩაფიქრდა ცოტა ხანს და შემდეგ უფრო დამშვიდებით წამოიძახა:

— მართალს ამბობ, მამავ, მართალს!... სჯობია, დრო მოვიგოთ... მაგრამ არ ვიცი, ვინ გაჰბედავს იმაზე შეჯდომას... მგონია, ჩემზე კარგი გამხედნი არავინ იყოს, მაგრამ, სიმართლე გითხრა, მამავ, ვერ გავბედავ იმ ცეცხლზე შეჯდომას...

— იქნება, შვილო, ყველაზე უკეთესი მხედნავი იყო, მაგრამ ყველაზე გამხედნავი კი არა...

— არც გაბედულობა მ კლია, მაგრამ...

— მაინც, სჯობია, შვილო, მეჯოგეთ-უხუცესი დაიბარო, ის აქ არის. სწორედ გუშინ ამ-ვიდა საჯოგედან... შენ კი რო გაჰბედო კიდევაც, არ გირჩევდი... რო ვ-რ დაიმოჩილო რაში და გავნოს რამე. მაშინ ხომ იმ ბოროტს ვეღარ მოვიშორებდით და აქ შემოგვექრებოდა... მაშ, აბა, აფრინე ვინმე მეჯოგეთ-უხუცესთან...

მეფე-ნადირა გავიდა... დიდი მეფე მწუხარებამ შეიპყრო. სწრაფად დაეღარა სახე... შვილთან თავს იმაგრებდა და, როცა ნადირა გავიდა, მაშინ კი ვეღარ შეიმაგრა თავი და თითქმის თვალი აუცრემლიანდა... ბევრი რამ ავი ახსოვდა ჩრდილოეთის მეფისა... ბევრი დამცირება, მაგრამ ამას არ ეუბნებოდა თავის შვილს... უმაღლავდა... ასე, თუ ისე თავიდვან იცდენდა იმ ს შემოსევას, და აჰა, ეხლა კიდეც ეს უკმეხი შეურაცხყოფა შვილისა...

მარეხი შემოვიდა დაბაზში მამის წასაყვანად, რაკი ნადირა გარედ დაინახა... უკვე სამხრობა იყო... დაი-

ნახა რა, შეკრთა... ხმის ამოუღებლივ მივიდა მამასთან და ალერსით მხარზე ხელი-დაადო... მაგრამ დიდმა მეფემ ვერც კი შენიშნა...

— მამავ, ვეფხვა თითონ წოვიდა, დაძახება აღარ მომინდა...

მარეხი შეჰნიშნა და მიჰმართა იმას:

— მარეხ, მამა მოიკითხე?!

მოაგონდა კიდეც შიკრიკის სიტყვები... „რას ჩამაცივდა ეს შიკრიკის სისულელე?!“ წამს შეეკითხა უსიტყვოდ თავის გონებას მეფე-ნადირა...

დიდმა მეფემ სწრაფად გაშალა ნაოქები შვილის ხმის გაგონებაზე და ეხლა ლა შენიშნა მარეხი... ტუჩები ღრმად გადაეშალა და:

— მომნახე, ჩემო ანგელოზო?!.

— ჰო, მამავ, სამხრობაა, მომშივდა!

— ეხლავე, ჩემო კარგო!.. ცოტაოდენი² ლა დაგვრჩა...

— მაშ ჩავიდე?!.

— არა! შვილო ნადირ, ვგონებ მარეხის აქ ყოფნა ხელს არ შეგვიშლის მეჯოგეთ-უხუცესთან მოლაპარაკებას...

— არა!.. მე უკვე ვუთხარი და ძალიან იძნელა...

— აბა წინ წამოდექ, ჩემო ვეფხვავ!

— ვახლავარ დიდ მეფეს!

— ჰნახე ი რაში?!.

— როგორ არა, დილასვე! იმისმა ჭიხვინმა ქალაქში ვინღა დააყენა აქმოუსვლელი?!.

— მაშ იმის გამხედნავი არავინ გეგულება მწყემსებში?!.

— გამხედნავი არ ვიცი, და გამხედავი კი ერთი

მეგულება... ამ ზამთარს შემოგვეხიზნა ორი ვაჟკაცი—ლომა და უგულო... უგულომ არც ერთი ცხენი არ გაუშვა გაუხედნავი... რაც უფრო გიჟი ცხენი იყო, იმას ეტანებოდა... ეხლა გაუხედნავი ჯოგში ცხენი აღარ მეგულება... მოახტებოდა ხოლმე უბელოდ და დაიკარგებოდა... მხოლოდ მეორე, ან მესამე დღეს მოვიდოდა ცხენით უსაბელოდაც კი... იქმნება იმან გაბედოს, მაგრამ ვეჭვობ... ეგ ცხენი რაღაც ღვთის რისხვაა...

— მაშ, აბა, აფრინე კაცი და ხვალ აქ იყოს ის უგულო...—უბრძანა დიდმა მეფემ მეჯოგეო-უხუცესს...

— ეხლავ!..—უპასუხა და გატრიალდა.

— ეხლა კი ვისამხროთ, ჩემო მარეხ!.. ნადირაც ჩვენთან ისამხრებს...

— ოჰ, დიდის სიამოვნებით!..

— „უგულო“!.. პირველად მესმის ეს სახელი!..—წამოიძახა მარეხმა...

3

მართალია, ეთერმა გამობრუნების შემდეგ გადიის ჩაგონებით გადაჰყვიტა გაეწია ნამდვილი ცოლობა მეფე ნადირასათვის; ამაში კიდევაც გამოუტყდა ნადირას, რამაც უმაღლესი სიხარული გამოიწვია იმაში, და ნადირას სულმა მწარედ დაიწყო შელამების ლოდინი... ეთერი კი ჩვეულებრივად იქცეოდა, მარეხს ემასხრებოდა, ანუგეშებდა, რომ გამოჩნდება როდისმე ჭიარის გამოთელბელიო...

ეთერისთვის ეს დღე შეუმჩნევლად დაღამდა. მეფე-ნადირასთვის კი მთელ საუკუნოდ იქცა... სამაგიეროდ, რა მწვავე და აუტანელი გახდა ეს ღამე ეთერისთვის...

რო ჰსცოდნოდა, თუ ასეთი ღამე დადგებოდა, ინატრებდა, რომ ის დღე არ დაღამებულიყოს.

ნადირასაც რო სცოდნოდა, არც ის მოისურვებდა იმ დღის დაღამებას...

იმ ღამისთვის, დიდიხანია, მომზადებული იყო მეფედროფლის საძილო ოთახი, მაგრამ თვენახევარს ელოდდა ახლად ნაქორწილვეთ...

დიდიხანია, ეს ოთახი გულ-ჩათხრობილი იყო... რაც დედოფალი ნანე დიდი მეფის თვალს მიეფარა, იქ ფეხი არავის შეუდგავს... ელოდდა... ელოდდა და, აი, ახალგაზდებისთვის ძლივას მოამზადეს და ამათაც, აგერ თვენახევარი ალოდინეს...

ამ დღისთვის ხელმეორედ დააღაგეს ეს ოთახი გადიას ხელმძღვანელობით. დილიდგან საღამოს ჩასვლამდის მზე ეალერსებოდა და უკანასკნელი სხივებიც კი აქ შემოასრიალა და ისე ჩავიდა, რომ დილაზე პირველი სხივი ისევ ამ ოთახისთვის ეძღვნა...

ნავახშევს გადიამ შეიყვანა ამ ოთახში, მიეაღერსა რამდენჯერმე, როცა ტანთ ჰხდიდა და, რაკი ლოგინში ჩააწვინა, „ღამე სიხარულისა“ უსურვა და გავიდა...

ეთერი ცვილის სანთელის შუქზე ოდნავ ამჩნევდა ოთახის მოწყობილობას. რამდენჯერმე თვალი მიავლ-მოავლო... და, ის იყო, გადაბრუნებას აპირებდა და ჩაძინებას, რომ ამ დროს მეფე-ნადირამ კარი შეაღო და აღელვებული პირდაპირ საწოლისკენ გაეშურა...

კარის გაღების ხმაურობამ და ნადირ-მეფის მიახლოებამ გამოათხიზლა ეთერი და ეხლა-ღა იგრძნო, რომ ის ტანთ გახდილია, და მეფე-ნადირა იმისკენ მოეშურება... ტანი აეწო ისე ძლიერად, როგორც კი შეიძლება უშანკო ქალს სირცხვილისაგან აეწოს, როცა შიშველს უცხო ვინმე თავს წაადგება...

— ნუ მოსდიხარ .. ნუ!...—იკივლა ეთერმა და სა-
ბანში თ ვით-ფეხებამდის გახვევა დაიწყო...

— ხა... ხა... ხა!.. — ალერსით წაიხარხარა მეფე-ნა-
დირამ და უფრო გაბედულად მივიდა ეთერთან...

იმისმა მორცხვობამ უფრო მოხიბლა მეფე-ნადირას
გრძნობა და ვნებად გარდაექცა... ძლიერად ჩაავლო სა-
ბანს ხელი და სწრაფად ზევით ასწია... ეთერმა წამს იგ-
რძნო, თითქოს რაღაცა ძალამ ზევით აიტაცაო და მეო-
რე წამს კი ისევ ძირს ლოგინზე სწრაფად დაეცა, მხო-
ლოდ უსაბნოდ, საცვლების ამარა...

ასეთმა ძალმომრეობამ ეთერს მორცხვობის კრთომა
დააკარგვინა... ის წამოიჭრა ზე და მრისხანებით თვალე-
ბი დააკვესა...

სიყვარულმა, უმანკო ბავშვობამ, ტანჯვამა და მრის-
ხანებამ არ იცის მორცხვობა.

სიყვარულით დაკავშირებულთ აზრადაც არ მოუ-
ვათ ერთმანეთის სიშიშვლის ხილვაზედ თვალები დახუ-
ჭონ, ისე როგორც უმანკო ბავშვებს სქესობრივობის მა-
უხედავად შეუძლიანთ შიშვლებმა ერთ გუბეში იქყუმპა-
ლაონ... და ამას ბუნებრივ მოვლენად სთვლიდნენ. მხო-
ლოდ გაჭირვება და მრისხანება დროებით ავიწყებს მორ-
ცხობას...

ეთერს სწორედ ეს დაემართა... ანთებულ თვალე-
ბით, პერანგით ოდნავ წაფერფლილ მთრთოლვარე სხეუ-
ლით... ციდან მოწყვეტილ ვარსკვლავს ემგზავსებოდა...

მეფე-ნადირა შეკრთა... ნაბიჯი უკან გადადგა, სა-
ბანი ხელიდგან გაჭვარდა, და შეაშტერდა ეთერს...

— გადი აქედან!..—უკივლა ეთერმა და ხელით კა-
რები აჩვენა...

— ეთერ, გავიწყდება, ვის ეუბნები მაგას!..—ხმის

კანკალით უბასუხა მეფე-ნადირამ. ეტყობოდა, თავს იმაგრებდა... — ჩემ სასოუმაღლს ვერაგინ მომაშორებს და, მით უმეტეს, ჩემი მეუღლე!..

— შენი მეუღლე, რომელიც მოტყუებით მოიყვანე და... სირცხვილი!.. სირცხვილი მეფისთვის!.. ის კიდევ თავის თავს მეფეს უწოდებს, რომელიც ჩემი მამის სახლში მეფიცებოდა, „სეფეწულს არ გაჩენებო“!.. ეს..!

— ეთერ!.. — ბრახმორეული მეფე-ნადირა მიჰვარდა და მკლავში სწვდა... მძლავრად წამოიქნია და საწოლზედ წამოაპირქვა... ეთერმა წამს დაჰკარგა შებრძოლების უნარი... არ მოელოდდა ამ ძალმომრეობას. სირცხვილმა ტანი აუწო... ელოდდა უარეს შეურაცყოფას და ფიქრობდა ამას როგორ დაჰხვედროდა... განუძრევლად იწვა წამოპირქვავებული და ელოდდა შემდეგს...

— ეთერ... ეთერ!.. — შემოესმა მოწიწებითი ხმა... — რად გეზიზღები ეგრე?!

ეთერი ამ ხმაზე მაშინვე წამოდგა... უკვე გამარჯვებულად იგრძნო თავი. ხმის ამოუღებელი თავის ტანისამოსი ჩაიცო და ნადირას შეჰხედა, რომელიც მოჯადოვებულებით იდგა და თვალს ადევნებდა ყოველ იმის მოძრაობას.

— მეფე ნადირ, რა გინდა ჩემგან?.. — შეეკითხა წყნარად ეთერი...

— შენთან სიცოცხლე, შენთან სიკვდილი!..

— ეგ რომ გდომებოდეს, მაგრე არ მოიქცეოდი!..

— შენმა სიყვარულმა ჩამადენინა ეგ!..

— თუ გიყვარვარ, დამტოვე მარტოკა!..

— სწორედ მაგისთვის ვერ დაგტოვებ მარტოკას!.. კმარა, რაც მარტოკა იყავი!.. ეხლა კი ერთად უნდა ვიყუთო...

— არ ძალმიძს ერთ წამსაც შენთან ერთად ვიყვე, წადი აქედან!..

— ეთერ, აქედან არსად წავალ!..

— მაშ მე წავალ!..—წამოიძახა ეთერმა და კარები ისაკენ გაიწია...

— ვერც შენ წახვალ აქედან!—შეუტია ეხლა კი გაბრაზებულმა მეფე-ნადირამ და გზა გადუქრა.

— აი, შენი და ჩემი სასთუმალი ამალამ და შემდეგ ღამეებსაც აქ ვიქნებით... ეხლა კი დაშეკი!..—ამ სიტყვებით ხელი მძლავრად მოჰხვია, ლოგინთან მიიტანა და ზედ დაახეთქა...

— ურჯულოვ?...—წამოიკივლა ეთერმა და მაშინვე ლოგინიდან ძირს ჩამოვარდა...

ასეთი შეურაცყოფა მეფე-ნადირასთვის არავის მიუყენებია! წამს ბრახისაგან თავბრუ დაესხა, წატორტმანდა კიდევაც და შექცეულად წაიქცეოდა, რომ იქავე კედელს არ მიჰსვენებოდა...

ეთერს ამ გარემოებით უნდოდა ესარგებლნა და გარედ გასულიყო, მაგრამ მეფე-ნადირა გამოერკვია და, რა თვალი შეასწრო გარედ მიმავალ ეთერს, ვეფხევივით ერთი გადახტომით კარებში გაჩნდა...

ეთერმა უკან დაიხია... შეეშინდა, ისევ შეურაცყოფა არ მომაყენოსო!.. და ამისათვის წამოიძახა:

— ქალს ძალლიც არ დაჰყეფს და შენ კი, მეფევ...

— კმარა ეთერ, გემუდარები!..—აღარ დაათავებინა სიტყვა ეთერს მეფე-ნადირამ...—ვიცი, ცუდათ მოგექეცი და ვნანობ... ჩვენი ღმერთი ¹⁾ მაშა ღმერთის დაა და იმის მსგავსისაზე ძალმომრეობა ურჯულობაა, მაგრამ ეს სულ შენი სიყვარულით მომივიდა, გიმეორებ... გაძლევ მეფის სიტყვას, ეს აღარ მოხდება!.. მაგრამ შენი, ან ჩემი ამ ოთახიდან ამალამ გასვლა შეუძლებელია!..

¹⁾ მთვარეს გულისხმობს.

— რა მიზეზით?..

— სამარცხვინოთ არ მინდა თავი ავიგდო... უნდა მთელმა სასახლემ შენზე და ჩემზე ილაპარაკოს, რომ ცოლი ოთახიდან გამოექცაო და... ეთერ, გაიგე, რას ვშვრები?..

— მაშ რა ვქმნა, როდესაც შენთან დაწოლა არ შემიძლიან და ცოლობის გაწევა?..—სასოწარკვეთილებით წამოიძახა ეთერმა...

— აი, აქედან მეორე ოთახში შევალ... აქედგან დავეტე, თუ გეშინიან... ამაღამ იქ ვიქნები, შენ კი დაწე იქ და ხვალ დილით კარი გამიღე, ჯერ მე გავალ და შემდეგ შენ გამოდი გარედ, თუ მოისურვებ გარედ გასვლას...

— კარგი!..

— ეხლა კი ამ კარის გასაღებს მე წავიღებ თან, რომ ჩემზე ადრე არ გახვიდე...

ეს დღე ამ პირობით დამთავრდა.

ორივემ პირნათლად შეასრულა პირობა, მაგრამ იმ ღამეს არც ერთს იმათგანს თვალი არ მოუხუჭნია...

დილით ეთერი ისე მოიქცა... ადრინათ გაუღო კარი და სთხოვა გასვლა... მეფე-ნადირა გავიდა ოთახიდან იმ წამსვე, რაწამსაც კარი გაეღო, რადგანაც იმ ღამეს თვალი არ მოუხუჭნია და არც ტანთ გაუხდია... არც თუ ეთერს სძინებია. იმასაც ტანთ არ გაუხდია... სული-მწარედ მოელოდდა გათენებას, რომ გაესტუმრებინა მეფე-ნადირა გარედ...

გაისტუმრა თუ არა, მაშინვე ჩაკეტა კარი და მიწვა ლოგინზე...

მხოლოდ შუადღისას-ღა გამოელევიდა ეთერს და გადია მოიკითხა.

საწოლი ოთახის კარი გაიღო თუ არა, მაშინვე გადაიხსნა და იქ დაიბადა, იმის გამოსვლის უმაღლესი კარი დაიხსნა... უნდოდა შესვლა, მაგრამ მეფემ შეაყენა...

— დედოფალს მთელ ღამეს არ სძინებია, მოისვენოს... ნუ შეაწუხებ!..

გადიამ შეჰხედა მეფე-ნადირას და შეატყო, რომ იმასაც არ სძინებია... სიამოვნებთ ჩაიცინა და გატრიალდა..

4

დილა-ადრინად მეფე-ნადირა, დიდი მეფე, მეჯოგეთ-უხუცესი და თითქმის ქალაქის ყველა მცხოვრები: ქალი, თუ კაცი, დიდი, თუ პატარა ჩრდილოეთის მეფისგან წარმოგზავნილ რაზმს შიშით შორიდგან თვალ-ყურს ადევნებდნენ და თან მოუთმენლად მოელოდნენ უგულოს მოსვლას, რომლის მოსაყვანადაც წინა დღეს შიკრიკი გაიგზავნა...

მარეხიც მეფეების შუა იდგა და ისაც სხვებივით დელავდა და მოელოდა უგულოს...

ვინაა ეს უგულო, რომელსაც სირცხვილისაგან უნდა დაეხსნა და, იქნება, სხვა უარესისგანაც, მეფეებიც და ერიც... არავინ იცოდა იმის ვინაობა, გარდა იმისა, რაც მეჯოგეთ-უხუცესმა უამბო: „ზამთრის პირას მეჯოგეებს ორი ვილაც უცნობი შემოგვეხიზნა. ერთს, რომელიც უფრო ახალგაზდაა, უგულო ჰქვია, მეორეს კიდევ ლომა, ორივე კაი ვაჟკაცები არიან; მაგრამ უგულო ჩვენ თვალწინ დავაჟკაცდა და ჯოგში არც ერთი გადარეული სამი წლის კვიცი გაუხედნავე არ დარჩაო“...

ამის მეტი სხვა არავინ იცოდა რა...

დღეს უფრო ცხარე მზე ამოდიოდა... მთელ ღამეს თბილოდა, რის გამოც არე-მარე ახმაურებულიყო, სულ

რუებად ქცეულიყო... აქა-იქ ოდნავად და მოსჩანდა თოვლის ნაგლეჯები...

რაშის დრო-გამოშვებითი კიხვინი თუმცა შიშის ზარსა ჰსცემდა ყველას, მაგრამ უნუგეშობას არაფერს ჰგონობდა, რადგანაც მოელოდდა უგულოს და ამისთვის იმის მოსვლის გზას ყველა თვალს ადევნებდა...

მართლაც, აგერ მდინარის პირას, რომელიც აღელვებულ ზღვისავეით ტალღას ტალღაზედ მიაგორებდა, გამოჩნდა მხედარი, რომელმაც თან და თან მოახლოვება დაიწყო. ყველას თვალი გაუბრწყინდა... მხედარი-კი მოათრენდა ცხენს და იმის ფეხთა ანასხლეტი ტალახნარევი წყალი ცხენსაც და მხედარსაც წვიმასავეით დასდიოდა... რა შენიშნა მეფეები და იმათ შუა მარეხი, რომლებიც სასახლის ეზოს კართან გამართულ ტახტზე იდგნენ, უბელო ცხენი სწრაფად შეაყენა, გადმოხტა, საბელი კიხერზედ გადაუგდო ცხენს, რომელიც თავით ფეხებამდის შეთხუპნილი იყო ტალახით გარდა იმ ადგილისა, რომელსაც მხედარი თავის სხეულით ჰუარაედა. მხედარმა სასწრაფოდ ცხენს ყურები დაუტაცა, მძლავრად დაუჭიმა, თვალები დაუსრისა, კისრიდგან დაწყობილი ამის შემდეგ რამდენჯერმე ორივე ხელი მძლავრად დაუსვა კუდამდის და, ის-ის იყო, ახლა უნდა კუდი დაეჭიმა, რომ მეჯოგეთ-უხუცესმა მიიღრმინა იმასთან და ხელი დაუჭირა.

— ცხენს სხეები მოუვლიან, შენ კი მეფეებს ეახელ და...

— დამაცა, კუდიც დავუჭიმო და შემდეგ სხვებმა ატაროს, მაშინ ვეახლები მეფეებს... — უპასუხა მახარემ და ცხენს კუდი მაგრად დაუჭიმა...

ცხენს ამ დროს ოშხივარი ისე ასდიოდა, რომ სულ შიგ გაეხვია...

მახარეც ისე იყო გათხუპნილი, რომ მოელვარე თვალების მეტი არა უჩანდა-რა... მახარე ამას არ ამჩნევდა, მხოლოდ ჰგრძნობდა, რომ რამდენიმე ათასი წყვილი თვალი იმას ისრებს. ესროდა და იმათ შორის მარეხის წყვილიც...

როცა მახარე იმათ წინ წარდგა და მარეხს შეჰხედა, გონება დაებნა... მეფე-ნადირა რამდენჯერმე შეეკითხა; შეეკითხა აგრეთვე დიდი მეფე, მაგრამ მახარეს არ გაუგონია იმათი შეკითხვა.

მარეხი ტანის კანკალმა აიტანა და მეფე-ნადირას მიჰმართა:

— ნადირ, ვერა ჰხედავ, დაღლილია და მთლად სველი!.. უბძანე...

— მართლა, რატომ თავში არ მომივიდა ეგ?! ეხლავე წაიყვანეთ უჯულო სასახლეში, სულ მთლად გაბანეთ, გაასუფთავეთ და საუკეთესო ტანისამოსი ჩააცვიტ... მიუჩინეთ ოთახი, რომ დაისვენოს და სამხრუბას ჩემთან მოიყვანეთ...

5

მახარეს ეგონა, მეფე-ნადირას გვერდით ეთერი ედგა, მაგრამ გონს ვერ მოსულიყო, თუ მართლა ეს ის ეთერი იყო, რომელიც იმას უყვარდა...

მართალია, ეთერი დღის შუქზედ არ უნახავს, მაგრამ ჰგრძნობდა, რომ აქ რალაც უცნაური ცვლილება მოხდა... იმის სხეული ჰგრძნობდა, ეს ეთერი იმ ეთერს სრულებით არა ჰგვანდა... თუმცა ეს ეთერი უფრო განაზებულა. უფრო დამშვენებულა... მაგრამ... ხმაც რომ გამოჰცვლია?! რამ გამოცვალა ასე ეთერი?

ეკითხებოდა თავის თავს და ვერ ჰხსნიდა.

სამხრობამდის სულ ეს კითხვა უტრიალებდა თავში...

კითხვითაც ვერავისთვის ეკითხნა... ან კი როგორ გაჰბე-
დავდა ამის კითხვას. დარწმუნებული იყო, რომ ეთერი
დედოფლად გახდა ამ ცხრა თვის წინად, როცა იმას
გაჰშორდა და ისე მოტყუებით „ზარი გამოართვა...
„ჰსჩანს, დედოფლობას შეუცვლიაო“... მით უმეტესად, ეს
უნდა ეფიქრნა, რომ თითონაც სრულებით გამოიცივალა ამ
ცხრა თვის განმავლობაში. ამას ჰგონობდა მახარე და
ფიქრობდა: „ოქრო-მჰედელმაც რომ მნახოს, ვერ მიც-
ნობს, თორემ შემთხვევით მნახველი ხომ სულ ველარ მი-
ცნობსო“...

მართლაც მახარე ეხლა სულ სხვა იყო. რო ამ-
ბობენ: „ვინ წლით იზრდება, ეს დღითაო“, სწორედ ეს
დაემართა მახარეს. დღით იზრდებოდა და არა წლით...
მარტო თვალის გამომეტყველება და ხმის ოდნავი მო-
ძრაობა-ლა შეჰჩნა ოქრო-მჰედლის შეგირდისა, თორემ
გარეგნობით სრულ ვაჟაკს, მერე თვალის წარმტაცს,
წარმოადგენდა. .

დამშვიდებული იმ აზრით, რომ ეთერი ძალიან გა-
მოცვლილა, თითონაც ძალიან გამოცვლილია, „მაშ ვერც
ის მიცნობსო, თუ კი მე ვერ ვცნობილობ“... ამ ფიქრით
სამხრობისას, როგორც მეფე ნადირამ განკარგულება
გასცა, გასუფთავებული და სულ ახლებში გამოწყობილი,
რაც მარეხის განკარგულებით მახარეს მიუტანეს, მშვი-
დად წარსდგა მეფის წინ... იქ დიდი მეფეც იყო და მა-
რეხიც...

თვალი ზედ დარჩა სამთავეს... ასეთ ვაჟაკს ჯერ
არ შეჰხვედროდა არც ერთი იმათგანი. მარეხი მოჯა-
დოვდა ნამეტნავად მაშინ, როცა მახარემ თვალი თვალ-
ში გაუყარა და წამს ასე იდგა...

„... უთუოდ მახარეც ასეთი შეხედულობისა იქმნებაო“... სწრაფად გაუელვა ამ აზრმა თავში...

ნადირ მეფე გამოერკვა ჩქარა და მიჰმართა:

— იცი, უგულოვ, რისთვის აგრე სწრაფად დაგიბარეთ...

— რალასაც მეუბნებოდა გზირი ჩრდილოეთის რაშზე და კი არ ვიცი, ნამდვილათ რა საქმეა...

— ეხლავე ყველაფერს გაიგებ. . აბა წავიდეთ!.. ხომ სადილი სჭამე?! ხომ არა დაგაკლეს-რა?!

— ყველაფერი მრავლად იყო...

გამოვიდნენ სასახლიდგან და საგანგებოდ მეფის ბრძანებით გამართულ ადგილას მიიყვანეს მახარე... ჩრდილოეთის რაში გამოეყვანათ ჯაგვაზედ დაბმული და წინ დაეყენებინათ... აქეთ-იქიდგან ჩრდილოელი მცველები დარაზმულიყვნენ...

ქამის დროსაც კი არ ასვენებდა მცველებს... სულ ბორგავდა და ფეხის ანასხლეტებს თავ-პირზე აყრიდა...

ხალხი არ დაშლილიყო... მახარეს დანახვამ ყველას სიამოვნების ღიმი გადაუშალა, მაგრამ ეს წამიერი იყო, რადგანაც ამ დროს დაიჭიხვინა ჩრდილოეთის რაშში და ყველას სასიამოვნო ღიმი მწუხარე აზრით შეეცვალათ: „ვაი, თუ ეს მშვენიერი ვაჟკაცი ამ წყეულმა წაახდინოსო“...

მარეხი ხომ სულ დაიბნა და...

მეფე-ნადირა და დიდი-მეფე შეკრთნენ... ორივემ ერთად მახარეს შეჰხედეს.. მახარე წარბშეუხრელი იდგა..

— უგულოვ, ჩრდილოეთის მეფეს გამოუგზავნია ეს რაში გასახედნად, რადგანაც იქ ვერ უშოვნია გამხედნავი... მეჯოგეთ-უხუცესმა გვითხრა: „თუ გაჰხედნის—უგულოვო, თორემ სხვა არავინ მეგულებსო“...

მახარე დააცქერდა რაშს... დიდხან უცქეროდა და შემდეგ მეფეს მიჰპარათა:

— მეფე, რისთვის ჰკისრულობ მაგის გახედნას?! გაუგზავნე უკანვე და ამით გაათავო...

— იცი, უგულვო, — ცოტა სიჩუმის შემდეგ გულწრფელად გამოუტყდა მეფე-ნადირა: — მითელის, — წაჰჩორჩულა, — თუ ვერ გაჰხედნი, შენი ცოლი, რომლის ქებაც მომივიდა, უნდა გამომგიგზავნოვო...

მახარე აწითლდა და ოდნავად მარეხს გადაჰხედა... გული აეწო...

— მეფე, „ცდა ბედის მონახევრეო“, ნათქვამია... მეც ვცდი... მხოლოდ, ეს ადგილი სრულებით შეუფერებელია გახედნისთვის... აქ ორლობეები ბევრია... ამისთანა რაშს თავისთავის დაშავებაც შეუძლიან და მხედრისაც... ორლობეების ბოლოში გაშლილი მინდორია... იქამდის ჩააყვანიან და იქ კი ვეცდები...

მეფემ მაშინვე განკარგულება მოახდინა, — რაში ორლობეების ბოლოს კარგა მოშორებით ჩაეყვანათ...

მეფე-ნადირას არ გამოეპარა მახარეს მარეხისკენ თვალის გადახრა, და გაიფიქრა. „ამასაც მარეხი ჩემი ცოლი ჰგონიაო“, როგორც ჩრდილოეთით მოსულეებსაო... ჩაფიქრდა მეფე... მახარემ კიდევ გაჰხედა მარეხს, რომელიც ალტაცებით შეჰცქეროდა იმას, თვალი თვალს მოჰხვდა, ორივე აწითლდა, და ორივემ თავი დახარა...

„ნუ თუ ეთერმა მიცნოვო?!“ შეეკითხა თავის თავს და შემდეგ იმისკენ სრულებით აღარ მიუხედნია და მხოლოდ რაშს-ღა ადევნებდა თვალს.

მარეხი კი გამოუჩვეველ მდგომარეობაში ჩავარდა... ვერ აეხსნა თავისი სიწითლე და მორცხეობა... ეხლა სულ მორიდებით-ღა შეჰხედავდა ხოლმე მახარეს, რომ იმას აღარ შეენიშნა ასე ცხადი ალტაცება...

მეფე-ნადირა კი ცოტა ფიქრის შემდეგ გამოერკვა უეცრივ და კარგ გუნებაზე დადგა... ღიმილით გადაჰხედა მარებს, მერე მახარეს და სრულიად კმაყოფილმა თავის გადაწყვეტილებით გასცა ბრძანება, რომ ცხენები მოერთმიათ ორლობის ბოლომდის, რადგანაც ფეხით ჩასვლა ტალახის გამო არ შეიძლებოდა...

ხალხმა რა გაიგო, რო ორლობეების ბოლოში დაიწყებოდა რაშის ხედვანა, მოსწყდა და ტალღასავით ყველაფერი წაღეკა... ლობე-ყო რე აღარად მიაჩნდა და ვიდრე რაშს ორლობის ბოლოში ჩაიყვანდნენ, ის უკვე იქ იყო გაფენილი და საცქერლად დამზადებული... კიდევაც ჰკვირობდა, რომ ასე დაუგვიანდა რაშს აქნობამდის ჩამოსვლაო...

რაში კი შიშითა და კანკალით, დიდის კრძალვით მოჰყვანდა... მერე რა ვიწრო ორლობე იყო! ჩრდილო-ელნი, ფართო ველებს მიჩვეულნი, ამ ვიწრო ორლობეში თითქმის რაშის წიხლის პირდაპირ დგებოდნენ...

რაშის გამოჩენამ ორლობეების ბოლოს სიხარული და შიში გამოიწვია ხალხში. ერთმანეთს მიექუქკა და ახლა მახარეს გამოჩენას გაფაციცებით ელოდა. აგერ გამოჩნდა ორივე—მეფე და მარეხი—ცხენებით... ცოტა ხნის შემდეგ მახარე ცხენით გამოჩნდა, მეფეებს გვერდი აუქცია, ცხენი წინ გააქროლა და ხმამაღლივ დაიძახა:

— მეფევ, უბრძანე, რაში იქ მოიყვანონ, სადაც ცხენს შევაყენებ...

მეფემაც მაშინვე განკარგულება მოახდინა...

მახარე კარგა შორს ტრიალ მინდორში შესდგა...

რაკი აღნიშნა ადგილი, სადაც უნდა მიეყვანათ რაში, უკანვე დაბრუნდა ისევე ცხენის ქროლვით... მიაქენა ცხენი მეფესთან და უთხრა:

— მეფე, ხალხი გააფრთხილე, შეიძლება რაში პირველში იმათკენ გამოქანდეს... არ ვიცი, რა მოხდება, რადგანაც გახედნის დროს რაში სრულებით თავისუფალი იქნება საბლისაგან... აი, საბელი წელზე მაქვს შემორტყმული... მერე ვხმარობ საბელსა და სხვა სამკაულებს...

მეფე გაკვირდა, მაგრამ არა უპასუხა-რა... განკარგულება კი მოახდინა...

მახარემ ეხლა-ლა შეჰხედა მარებს... უნდოდა იმისი სახე ჩარჩენოდა, რადგანაც ძალიან ძნელ საშიშო საქმეს კისრულობდა...

მართალია, ეს ის ეთერი იყო, რომელიც იმის გულში იყო ამოჭრილი, მაგრამ მაინც ეთერი ეგონა, რომელიც...

გაბედულად რამდენიმე წამი უმზერდა, როდესაც მეფე-ნადირა განკარგულებას აძლევდა... მარეხმაც თვალი ველარ მოაშორა... გული გამოენასკვა და ოვალთ წამოეონა...

მახარემ ეს შეჰნიშნა... სწრაფად ცხენი გაატრიალა და გაჰკურცხლა დანიშნულ ადგილისკენ... ეხლა რაკი ქალის თვალში სინოტიე დაინახა, ცა ქუდად აღარ მიაჩნდა და დედამიწა კიდევ—ქალამნად...

მარეხმა თვალი გააყოლა. წყვილი ცრემლი დაწვებზე ჩამოუგორდა, და სული ყელში მოებჯინა. . უნდოდა დაეყვირნა:

„უგულოვ, შესდექ, ნუ ენდობი მაგ რაშს, თორემ გაგაფუტებს!“ მაგრამ ვერ მოახერხა... გული მოეკუმწა, პირველ წყვილ ცრემლს ნაკადული მოჰყვა, და სუნთქვა გაუძნელდა... მამამ შეჰნიშნა ეს და მზრუნველობით გამოჰკითხა, თუ რა ატირებდა...

მარეხი სიკვდილის თქმას ვერ ახერხებდა, რადგანაც ცრემლი აღრჩობდა და უმწეოდ ხელს მახარესკენ იშვერდა... დიდი მეფე მიუხედა და დაეკითხა:

— გგონია, გააფუჭებებს?!

თავი დაუქნია და ძლიერ წამოიხსოვინა: „ჰო“!

— როგორც ეტყობა, ძლიერი ვაჟეცა!.. ჩრდილოეთის რაში ვერ გააფუჭებებს!..—ანუგეშა მამამ...

მარეხი, ცოტა არ იყოს, ანუგეშა ამ სიტყვებმა და დამშვიდებით წარმოსთქვა:

— ცოდოა მაგისტანა ვაჟეცის გაფუჭება!..

მახარე ამ დროს უკვე რაშის გვერდით იყო და ჩრდილოელთ განკარგულებას აძლევდა. იმან თავის ცხენი შორი-ახლოს დასტოვა... მივიდა რაშთან ახლოს, რომელიც ცოტათი დამშვიდებული თივასა სკამდა, საბელები დაუშინჯა და ნახა, რომ ერთი თვალის დახამხამება კმაროდა, რომ უეცრივ გაენთავისუფლებინა... საკმარისი იყო მხოლოდ როგორმე ჩაეხსნა... ფრთხილად მივიდა საყბურამდის, ფრთხილადვე გაუხსნა საყბური...

ჩრდილოელთ ჯავრი მოსდიოდათ... ნაშეტნავად მაშინ, როცა საყბურის გახსნა დაუწყო, რადგანაც იმის გახსნით რაში ყოველ წამს თავს გაინთავისუფლებდა და...

უნდოდათ ეყვირათ, მაგრამ მახარემ წინაღვე ყველა ჩრდილოელთ ტუჩებზე ხელი მიაფარა, რო ჩუმად ყოფილიყოვნენ... რადგანაც ენა არ იცოდა იმათი, ასე მოიქცა... ისენიც ძალაუფლებურად ჩუმად იდგნენ... ნაბრძანები ჰქონდათ უფროსისგან დამორჩილება...

რაკი ეს სიძნელე სძლია, ეხლა წუთის საქმე-ლა იყო...

მართლაც ერთი თვალის დახამხამებაზე საბელები წაჰყარა ერთი ხელის გაქნევით და ამავე დროს რაშს ზურგზე მოახტა...

ეს ისე სწრაფად მოხდა, რომ რაშმა ჯერ ვერც კი მოიფიქრა, თუ იმის თავს ეს რა მოხდა... თავი მალლა აილო, ყურები (ქვეითა და თვალები ისე დააბრიალა, რო ჩრდილოელნი შეძრწუნდნენ და აქეთ-იქით მიიფანტნენ, ხოლო ჯაგვაზე მჯდომმა კი სწრაფად გარეკა ცხენები, და ამ გვარად რაში თავის მხედრით მარტოკა დარჩა... რა იგრძნო თავი უსაბლოდ, სიამით სხეული შეათამაშა და ერთი ისეთი დაიჭიხინა, რომ იმის ქიხინის ხმა ზეცას სწვდებოდა...

მეფეების და მარეხის ცხენმა ფრუტუნის დაიწყეს, შიშით აკანკალდნენ, და ყურებ-დაცქვეტილებმა გასაქანის ძებნა დაიწყეს... ხალხი კი დაფრთხა და მწიფე პანტასავით, როცა ჰბერტყავენ, ისე დაიწყო უკან ღობეების იქით ცვივნა... კეთილ-გონიერნი სირბილით მივიდნენ.

ხოლო ცნობის-მოყვარეთ გონებამ უსუსტა და ისე არ მოიქცნენ, როგორც პირველნი. იმათ ღობეები საფრად მიიღეს და იმის იქიდან ღლანჯია ბარტყეებით თავები ამოეყოთ და ისე უმზერდნენ ოინს...

რაში კი ყალბზე შემდგარიყო და ცდილობდა მხედრის ჩამოკლებას... მახარეს ფაფარში მაგრა ხელი წაეწლო და ფეხები რაშის გვერდებზე შემოეჭირა... ტყიბივით დაჰკროდა რაშს ზურგზე... რაკი ამ გზით ვერ მოიშორა მხედარი, ახლა სხვა მხრით შეეცადა. სწრაფად წინა ფეხები ძირს დაუშვა, თავი მედგრად წაიქნია და უკანა ფეხები მალე აისროლა... თითქოს მახარე მოელოდა რაშის იმ მოქმედებასო, მარცხენა ხელით ძუა დასტაცა სწორედ იმ დროს, როდესაც რაშმა წინა ფეხების ძირს დაშვება დააპირა... თუ ასე არ მოქცეულიყო მახარე, თვალის დახამხამებაზედ ცხენის წინ გაიშლართებოდა, მაგრამ მახარე ძუის წყალობით ისევ რაშის ზურგს შეჰრჩა...

მარები გულის ფანცქალით უმხერდა ამ სურათს... წამს ფერი ეკარგებოდა და გულის სიმის შეწყვეტამდის მიდიოდა, და წამს კიდევ უბრუნდებოდა გულის სიმის სიძლიერე...

რა მარებს?! ყველას ეს ემართებოდა, ვინც კი ამ სურათს უყურებდა... მეფე ნადირა სულ გიჟდებოდა... ცხენს მახარე რო ჩამოეგდო, დამაცხებას ჰნიშნავდა და... შედეგზე ფიქრიც კი უძნელდებოდა...

მხოლოდ დიდი მეფე გულგრილად უმხერდა და თავის ასულს ამბავებდა:

— შვილო, მარებს, უგულო თავს არ წაიხდენს!.. ჰხედავ იმის მოძრაობას?! ეტყობა, გამოცდილია, თორემ ეგრე თავხედურად ზურგზე არ მოექცეოდა უბელო რაშს...

— აკი გითხარ, გამოცდილია-მეთქი...— წასჩურჩულა მარებს, როდესაც რაშმა უკანა ფეხები მაღლა აიქნია, და მახარე ისევ რაშის ზურგზე მოჰჩანდა...

რაშის ყოველგვარ ხერხმა უნაყოფოდ ჩაიარა. მხედარი ზურგიდან ვერ მოიცილა... ამ გარემოებამ საშინლად გაახელა... კიდევ მედგრად ერთი დაიკიხვინა, თვალთაგან ბრდღვილები წამოაფრქვია და მოსწყდა ადგილს...

ყველა გაფაციცებით თვალს ადევნებდა... მიფრინავდა, თუ მიქენავდა რაში, ამის ამომცნობი არავინ იყო... აგერ, რაში აღელვებულ მდინარის ამაღლებულ ნაპირას მიუახლოვდა... უმაღ კონცხის მწვერვალს მოექცა და სწრაფად თავს გადაეწვლო...

რაშიც და მხედარიც თვალთ მოეფარნენ...

— ჟი!...— იკივლა მარებსმა და ცხენიდან გადმოვარდებოდა, რომ მამა გვერდით არ ჰყოლოდა.

— რაში თუ დალუპვას გადარჩა, შენ მეფემდის მივა. გზას არ დაჰკარგავს... თუ ერთი მხედნავი დამელუპა, ეხლა მეორე სცდის და, უეჭველია, თქვენი რაში გახედნილი იქნება... ეხლა კი, თუ თქვენ მეფეს კეთილმეზობლობა უნდა, ამით დაკმაყოფილდება და რაშს ისევ გამოჰგზავნის...—ეს პასუხი გასცა ნადირ-მეფემ მამის ჩაგონებით. ჩრდილოელთ. მეტად ყური აღარ ათხოვა.

მეტი რაღა რჩებოდათ ჩრდილოელთ, რომ წასასვლელად არ დამზადებულიყვნენ...

თუმცა მეფე-ნადირამ მამის რჩევით ასეთი პასუხი გაჰსცა, მაგრამ გულში წინააღმდეგი იყო. თუ უგულო დაიღუპა, მაშინ სხვას ვიღას იპოვიდა... ხომ მეჯოგეთუხუცესმა გადაჭრით უთხრა—„უგულოზე მეტი არავინ მეგულებაო“. მაშ რაღა გაჭიანურება უნდა... ფიქრობდა ის... „არა სჯობია, ეხლავე გავგზავნო მარეხი, რომელიც ჩემი ცოლი ჰგონიათ ჩრდილოელთ, და იმ უგულოსაც კი ჩემი ცოლი ეგონა მარეხი... მაშ ვერაფერს გაიგებენ, თუ კი მამა დავიყოლიე... მარეხი გასათხოვარია... ჩრდილოეთის მეფეზე უკეთეს ქმარს ვერ იშოვის... იმასაც ხომ ჩემი ცოლი ეგონება... ოჰ, რა მადლობელი ვარ ეთერისა, რო წავიდა და ეხლა აქ არ არის“!.. თითქმის ხმამაღლივ წამოიძახა ნადირ-მეფემ...

მართლაც, ძალიან უხაროდა, რო ეთერი აქ არ იყო... პირველად, რაც ეთერი წავიდა, იმისმა გულმა სიხარული იგრძნო და პირველად იმის გამო ღმერთს მადლობა შესწირა, თორემ სულ მუდამ სამღურავს უთვლიდა...

ჯერ ეს თავის გულისნადები მამისათვის არ გაუზიარებია, მაგრამ რაც ამ დასკვნას დაადგა, დაშვიდებული იყო... ეს დამშვიდება კი გუშინ იგრძნო, როდესაც მახა-

რემ მარეხი, როგორც იმან შენიშნა, იმის ცოლად მიიღო... პირველად, როდესაც ჩადილოელებმა ეს შეცნობა დაუშვეს, რალაც ბუნდათ დაებადა თავში... ეს ბუნდოვნობა გუშინდლამდის ჰქონდა და გუშინ კი... ჩამოეყალიბა და სრულიად დამშვიდდა... ეხლა რაშის გახედნას რა შედეგი მოჰყვებოდა, იმისთვის სულ ერთი იყო. ამისათვის ის სრულებით დამშვიდებული იყო, როცა სხვები მარეხის ხვედრით ძალიან შეწუხებულიები... დილა ადრინად თითქმის მთელი ქალაქი ისევ გამოფენილიყო და მდინარისკენ გაიქცირებოდა, თითქოს ის რაიმე ამბავს მოუტანდა...

მდინარე კი უფრო აზვირთებულიყო, რადგანაც ეს ღამეც ძალიან თბილი იყო და, თუ კი თოვლი სადმე იყო, სულ დამდნარიყო, და ხევ-ხუვები საშინლად ახმაურებულიყვნენ...

ცხრა-თვალა მზე კი სხივებს უხვად უგზავნიდა ატალახებულ დედამიწას და ოშხივარით ჰბურავდა არემარეს... თითქმის შუა დღე მოტანებული იყო, მოქალაქეთ მოეწყინათ ლოდინი და თანდათან თავიანთ სახლებს უბრუნდებოდნენ... ჩადილოელნი უკვე გაჯავრებულნი მოემზადნენ დასაბრუნებლად... მხოლოდ მეფენადირამ შეაფერხა ისინი, რადგანაც სადილად მიიწვია... ძალიან მხიარული მასპინძელიც გამოდგა...

მხოლოდ მარეხი სულ ერთ ადგილას იდგა და თვალს არ აშორებდა მდინარეს... რამდენჯერ მოეჩვენა მდინარის პირას მხედარი?!. მაგრამ მოჩვენება ჰქრებოდა... იმედი და უიმედობა ერთმანეთში ათქვეფილიყო და უპირატესობა ვერც ერთს ვერ დაეჭირა... მარეხის გული არ სთმობდა, რომ იმისთანა ვაჟკაცი, როგორიც იყო მახარე, ასე უმნიშვნელოდ გაფუჭებულიყო... ხან კი

გაიფიქრებდა: „უგულოს ყოფნა-არყოფნა ჩემთვის სულ ერთი არ არისო?!“ მაგრამ მაინც შებრუნება არ უნდოდა...

აგერ კიდევ გამოჩნდა მდინარის პირას რაღაც აჩრდილი... მარცხმა თვალეზზე ხელი გადისო, თვალი ხომ კიდევ არ მატყუებსო... მაგრამ არა, მდინარის პირას ვიღაც მოსჩანდა, თუმცა მკაფიოდ არა, რადგანაც დედამიწიდან ავარდნილი ოშხივარი ჰბურავდა...

ვიღაც იყო, კარგა ხანს ადგილობრივ რაღასაც ტრიალებდა .. ცოტა ხნის შემდეგ სასახლისაკენ წამოვიდა... ეს იგრძნო მარცხმა, კი არ დაინახა... ჩქარა მარცხმა უკვე დაინახა, რომ ვიღაც მხედარი სასახლისაკენ მოდიოდა დინჯად, აუჭარებელივ... შეუძლებელი იყო ეს უგულო ყოფილიყო, რადგანაც ის ცეცხლისმფრქვეელმა რაშმა გაიტაცა და მდინარეში გადაიტანა, და დღეს კი თითქოს ბედაურით ვიღაც მოდის ისე დინჯად... მაინც მარცხი სასახლეში შევარდა სიხარულით და მეფეებს უთხრა:

— მდინარის მხრიდან ვიღაც მოდის ბედაურით... იქნება უგულოს ამბავი რამ მოაქვსო!..

სადილი უკვე გაეთავებინათ და წამომდგარიყვნენ, როცა მარცხი შევიდა დარბაზში...

მაშინვე სუყველანი გარედ გამოვიდნენ და თავიანთ თვალებს არ დაუჯერეს... ეს ვიღაც უგულო იყო და ბედაური კი—გუშინდელი ცეცხლისმფრქვეელი რაში... საბელით საცხვირე გაეკეთებინა უგულოს, ფეხები ჩამოეკიდნა და ისე წყნარის ნაბიჯით მოჰყავდა რაში...

ყველა წინ მიეგება... მარცხი ყველაზე წინ მიდიოდა... დაუახლოვდნენ ერთმანეთს თუ არა, მახარემ რაში შეაყენა, გადმოხტა და გავაზე ხელი გადუსო... ისე გათამამებულიყო მახარე, რომ კუდიც კი გამოენასკვა...

ყველა სახტად დარჩა, როცა რაში ისეთ გარემოებაში ნახეს... ნამეტნავად ჩრდილოელნი...

— ეხლა, მეფევე, ეს რაში ბაღლისათვისაც საშიშო აღარ არის!..—წარმოსთქვა მახარენ...

— კარგად ვხედავ, შვილო, —უთხრა დიდმა მეფემ და აღტაცებით გულში ჩაიკრა...

მახარე დაიბნა... არ მოელოდდა ასეთ მიაღერსებას... აწითლდა.

მარებს ენა დაება... უნდოდა რაღაც სააღერსო ეთქვა, მაგრამ ვერა მოახერხა რა და ისაც აწითლდა და თავი დახარა...

მხოლოდ მეფე-ნადირა ჩქარა გამოერკვა და გაქვირვებისაგან მახარეს მხარზე ხელი დაადო და:

— იცოდე, უკულოვ, დღეის შემდეგ ჩემ კარისკაცად გნიშნავ, და ჩემი სასახლე დღემუდამ შენთვის ღია იქნება...

— ეგ ჩემთვის დიდი წყალობაა, მეფევე, მაგრამ კარისკაცობა, ვეჭვობ, გავწიო, რადგანაც ერთი უბრალო ხელოსანი ვარ... მიჩვეული...

როგორ?!—წამოიძახა მარეხმა და თვალებში ჩაშტერდა:—განა ხელოსანი ხარ?!.

მახარე დაიბნა, მაგრამ სწრაფად გონება მოიკრიფა და დაწყნარებით უპაუხა:

— ხელოსანი ვაუ, მაშ რა... ჩემი ხელობა ტყეში და ველში ხეტიალი, ცხენების ხ დვნა და ნადროის ხოცვა.. ეს განა ხელობა არ არის?!. მ ხელობის კაცი, ვაი თუ კარიკაცად ვერ გამოდგეს?!.

— ნადირ, თქვენ ნასადილევი ხართ,—მიმართა მარეხმა ძმას, —უკულო კი, არა მგონია, მაძლარი იყოს... არც მე მისადილნია...

— ოჰ, მართალს ამბობ, ჩემო კარგო, „მადლარი მშიერის ამხანაგი არ არისო“, ნათქვამია... ჯერ ვისადილოთ და შემდეგ ვიბაასოთ... ეხლა კი ეს რაში მინდა ჩავაბარო პატრონს...

— მამავ, ჩვენ პატარა სასახლეში ვისადილებთ, ჩემ ოთახში... წამოიყვან უგულოს... მე კი მოვამზადებ ყველაფერს...

ამ სიტყვებით გატრიალდა მარეხი და პატარა სასახლისაკენ გაემგზავრა...

8

... მარეხი ძალიან ეკვობდა, რომ უგულო უბრალო მეჯოგე ყოფილიყო... იმისი თვალების გამომეტყველება სრულებით სხვას ამბობდა... მერე მისი ლაპარაკი და ხმის მოძრაობა სრულებით არ ემოწმებოდნენ იმას.. ამას ჰგრძნობდა მარეხი და კიდევ ეს იყო მიზეზი, რომ მარეხმა თავის ოთახში მოისურვა სადილობა მახარესთან ერთად... იქ სათვალჩინო ადგილას გაბზარული „ზარი“ ედო, და შეუძლებელია, თუკი რამ კავშირი ჰქონდა მახარეს ხელობასთან, ეს არ შეემჩნია... თუნდაც არ შეემჩნია, მაინც განგებ აჩვენებდა მარეხი... პირველ შეხედვაზედვე, პირველ იმის ხმის ამოღებაზე მარეხმა იგრძნო, რომ ეს უბრალო მეჯოგე არ იყო და რაღაც კავშირი ჰქონდა ზართან... მათ უმეტესად გაიფიქრა მარეხმა ეს, რომ მახარეს ხმა ლაპარაკის დროს ისე საამოდ ფრთენდა, როგორც მაშინ, როცა ეთერმა ზარი აახმაურა... რაღაც მგზავსება იბოვა, და ამაში ჟნდა დაწმუნებულიყო...

როცა ორავე მეუქმ მახარე შეიყვანა ეთერის ოთახში, იქ უკვე ყველაფერი მზად იყო... სუფრა უხვად იყო გაწყობილი, გარს მშვენიერი ბალიშები იყო შემოწყობილი...

მახარე სულ ახლებში გამოეწყოთ... იმის ტანისამოსი მეფის ტანისამოსს უდრიდა... ნადირ-მეფე რაშის ახედენამ ისე გაახარა, რომ მახარესთვის აღარას ჰშურობდა... მართალია, ის უკვე დამშვიდებული იყო, გინდაც არ დაბრუნებულიყოს მახარე, რადგანაც გადაწყვეტილი ჰქონდა, ეთერის მაგივრად მარეხი გაეგზავნა, მაგრამ მაიკ ძალიან გაეხარდა რაშის გახედვით. რაც უნდა იყოს, მარეხი და იყო და...

დასიძება ჩრდილოეთის მეფისა სასიქადულოდაც მიაჩნდა, მაგრამ აქ მარეხი ცოტა უსიამოვნო გზით უნდა შეეთავაზნა... ეს კი, ცოტა არ იყოს, უსიამოვნებას იწვევდა მეფე-ნადირაში...

რაკი ეს უსიამოვნობაც მოჰშორდა, ეხლა იმის სიბარუღს საზღვარი აღარ ჰქონდა...

გახედნილი რაში ჩრდილოელთ ჩააბარა... გულწრფელად სთხოვა დარჩენილიყვნენ კიდევ რამდენიმე დღე, რომ ენახათ, თუ რა დღესასწაულს გადუხდიდა რაშის გამხედნა... ისენიც დასთანხმდნენ...

— მეფეებო, თქვენთვის არა მომიმზადებია-რა!.. თქვენ უკვე ნასადილევი ხართ... მხოლოდ უგულოსთვის არის ეს სუფრა გაშლილი და... ჩემთვის!..—დაუმატა სიცილით მარეხმა...

— ოჰ ი, ჩემო კარგო, —სიცილით უთხრა ნადირ-მეფემ... —გინდა, მარტო შენ გიამბოს რაშის გახედვის ამბავი?! არა... ჩვენც გვინდა მოვუსმინოთ უგულოს...

— ლაპარაკისთვის სრულებით არა მცხელა, ისე მშვიან!.. მგონია, უგულოს უფრო ეშივება!..

— მართალს ბრძანებ, დედოფალო, ძალიან მშვიან და მოუთმენლად მოველი, როდის მომაწვდი ლუქმაპურს...

მახარემ პირველ შემოსვლაზედვე შენიშნა სუფრის ახლოს სამფეხზე დადებული თავისი ქმნილი... მოაგონდა მაშინვე მანისა და ნარგიზა... იმისგან გაცარცული, და კინალამ იქვე არ დაეცა... ჭირის ოფლმა მთლად შეასველა, ყურებმა შუილი დაუწყა, და რო მთლად თავის ნებისძალა არ მოეკრიფა, იქვე გულწასული გაიშლართებოდა...

ოდნავ კედელს მიესვენა, როდესაც მარეხი და ნადირა ერთმანეთს ესიამტკბილებოდნენ, და შესძლო ისევ თავისი ძალა მოეკრიფნა... სწორედ კარგ დროზე წამოძახა მარეხმა, თორემ შეიძლებოდა სულ გამოემჟღავნებინა თავის გულისნადები...

— ოო, თუ მაგრეა, ნულარ ჰგვიანობთ და შეუდექით სადილობას... ჩვენც აქ თქვენთან ჩიბუხებს მოგწევთ...

— არა... არა!.. გინდათ, პირში ლუქმა დაგვითვალოთ?.. წადით!.. სადაც გინდათ, იქ მოსწიეთ ჩიბუხი და, როცა ჩვენც ვისადილებთ, მაშინ მოდით და უგულოც გვიამბობს რაშის გახედვნის ამბავს... პირობას გაძლევთ, უგულოს რაშის შესახებ ერთ კითხვასაც არ მივცემ, და, მგონი, ესაც პირობას მოგცემთ, გინდაც შევეკითხო, უთქვენოთ პასუხს არ მომცემს... არა, უგულოვ?!

— მართალს ამბობ, დედოფალო!.. როცა სიმშილს იკლავ, მაშინ ლაპარაკი შეუძლებელია... აი, საქმელს რო ვხედავ, პირს ნერწყვი მომდის და კუჭი მიკანკალებს...

— წავიდეთ, მამავ, თორემ, როგორც ეტყობათ, ჩვენც შეგვკამენ, თუ აქ დავრჩით...

9.

მარეხი სუფრას მოუჯდა და მახარეც მიიპატიჟა...

მახარეც და მარეხიც მართლაც მშივრები იყვნენ და გულიანად დაიწყეს ჭამა... ხმა არ გაუციათ ერთმანეთისთვის, ვიდრე კარგა არ შენაყრდნენ... მაშინ მარეხმა ფიალა გაავსო მშვენიერი ღვინით და წარმოსთქვა:

— უგულოვ, ეს შენი სადღეგრძელო იყოს!..— მოსვაცოტა და მახარეს გადააწოდა...

— დედოფალო, ეს საწამლავეც რო იყოს, მაინც გამოვცლი და შენსავით ტუჩებს არ დავისველებ... შენი სადღეგრძელო იყოს, შენზე უკეთესს ვის ვადღეგრძელებ!..— უთხრა და თვალებში აღვზნებით ჩააცქერდა...

მარეხმა დაბლა ცქერა დაიწყო... მახარე კი ისევ აღვზნებით უმზერდა და ფიქრობდა: „თუ მიცნო მაშ მგერე სხვანაირად რად მელაპარაკება?.. ნუ თუ დაავიწყდა ის ღამე?.. მაგრამ იმ ღამის მხილებელი ხომ გვრდიოთ უძევს და... მაშ ვერ მიცნო“... გულის ტკენით გაიფიქრა და უეცრივ ახლა სულ სხვა აზრმა გაუელვა... „მაშ მე ვერ მიცნო... სხვა ვგონავარ და მოვწონე... მეფესაც უგულოზედ სცვლის, როგორც მე, მახარე, მეფეზე გამცვალა“...

ამ აზრმა საშინლად ააღელვა... ფიალა დაინახა და სახე მრისხანებით მოეცვა...

მარეხმა სავსე ფიალა დაინახა და სწრაფად სიცილით მიჰმართა:

— როგორც გეტყობა, საწამლავისა ძალიან გშინებია, რომ ტუჩებიც კი არ დაისველე!..

მახარეს უეცრივ სახის გამოჩეტყველება შეეცვალა ასეთი გულუბრყილო სიტყვაზედ, სწრაფად ფიალა ტუჩებთან მიიტანა და უეცრივ გამოსცალა...

— ესე მტერი დაგეცალოს!..— წამოიძახა და ცარიელი ფიალა წინ დაჟდგა..

ორივეს აზრი სულ ზარის გარშემო ტრიალებდა, და არც ერთ იმათგანს საერთო ენისთვის ვერ მიეგნო... ორივეს უნდოდა ჩამოეგდო ზარზე ლაპარაკი, მაგრამ ვერ ახერხებდა.

დაიწყეს ისევ ჭამა... თითო-ოროლა სიტყვას ერთ-მანეთს ესროდნენ...

— აბა, ახლა, უგულოვ, მიახმე, თუ როგორ მოახერხე რაშის გახედვნი?! ჩვენ კი გვეგონა, დაიღუპებოდი!..—მიჰმართა ბოლოს მარცხმა მახარეს, რაკი ვერ მოახერხა ზარზედ ლაპარაკის ჩამოგდება...

— ხომ მერე კიდევ გამეორება დამჭირდება?!

— მაშ დავუძახებ...

— არა... არა... ჯერ ნუ!..—შეემუდარა მახარე მარცხს...

ეხლა იგრძნო, რომ შეიძლება შემდეგში ამისთანა პირის-პირ ყოფნის შემთხვევა აღარ მექნესო და გაბედულად ჰკითხა:

— ეს რა არის?!—და ზარზედ ხელი მიიშვირა...—რამდენი ხანია, შევცქერი...—დაუმატა მახარემ...—სუფრასთან ახლოს ძევს... მეგონა, სადილობის დროს დაგეჭირდებოდა... მაგრამ ისე გავათავეთ სადილი, რომ არ მოგხმარია...

— ეს... ეს... ზარია!..—უპასუხა მირცხმა და გულში კი გაიფიქრა: „უთუოდ კარგად იცო, რაც არის, მაგრამ განგებ მკითხავო“...

— ზარი?!—გაკვირვებით ჰკითხა მახარემ...

— ჰო, ზარი!..

— მერე რის გამოსადეგია?!

— რო სუფრაზე ვამღეროთ!..

— ამღეროთ?! მერე რატომ არ ამღერებ?!

მარებს გულწრფელად მოელუშა სახე და ნაღვლიანის ხმით წარმოსთქვა:

— გაბზარულია!.. ხმა ჩახლეჩილი აქვს...

— როგორ თუ გაბზარული?! — გულწრფელად გაიკვირვა მახარე.

— აი, როგორ!.. — მარეხმა ზარი ყურით ხელში აიღო, ენა ამ მოძრაობაზე ზარის ნაპირს მოჰხვდა და უსიამოვნო ჟღერადი მიიღო...

ამ ხმაზე მახარე გაფითრდა, და ხელების კანკალით მარებს ჩამოართვა ზარი...

მ ხარემ გადაატრიალ-გადმოატრიალა ზარი და, რა ნახა ცალი მხარე თითქმის ყუნწამდის გაბზარული, გულის სიღრმიდან ამოსკდა კენესა, და მარებს საყვედურის საესე თვალებით შეჰხვდა...

თითონაც არ იცოდა მარეხმა, რად დაიწყო თავის მართლება და თითქოს ბოდიშის მოხდა:

— ვფიცავ ღვთაებას, ჩემსა მზესა, ს ხელმწიფოში ვინც კი ხელოსანი გვეგულებოდა, ყველა მოვლალეთ და ვერ გავ მთელებინეთ!..

მახარეს ამის მოსმენა არ უნდოდა... ისედაც კარგად ჰხედავდა, რომ ბევრ ხელ უწვაოებია ზარი...

შეეხოლა თავისი თავი და თავის ოცნება, გატაცებული ძიება, ღამეების თევა!.. რა სინაზით... რა გრძნო იმ... აღფრთოვანებით მოელოდდა ამის ხმის გაგონებას?!.

ეხლა კი ეთერის წყალობით რა დაჰმართნია იმის ჭნარს?!

კიდევ გადაჰხვდა მარებს საყვედურით და ცივად გადააწოდა ზარი...

ამას კი აღარ მოელოდდა მახარე, რომ იმის გრძნობას ასე აბუჩად აიგდებდა ეთერი და...

მარეხმა ჩამოართვა ზარი, ენა უფრო ძლიერად მოჰხვდა პირს, და უარესი ჟღარუნი გამოიღო... მახარეს ტანი აუტრეოლდა, და იმის გულის ხმაც ზარის ჟღარი-აღს შეუერთდა ..

მეფეები ამ ოთახის ახლოს ისხდნენ და უგულოზე ბაასობდნენ, რომ ზარის ჟღარილი მოესმათ და ორივე მეფეს ტუჩებზედ ნაზი ღიმი გადაეფარა...

ისენი მაშინვე შევიდნენ მარეხის ოთახში სწორედ იმ დროს, როდესაც მახარე წამოდგა და ოთახიდან გასვლას აპირებდა...

— დაო მარეხ, უგულოს კარგად ჰცოდნია რაშების გახედვნა, მაგრამ, არა მგონია, გაბზარული ზარის გამრთელება იცოდეს!..

მახარემ თვალები დააჰყიტა... თავის ყურს არ დაუ-ჯერა და ხან ერთს, და ხან მეორეს თვალით შეე-კითხა...

მარეხმა და დიდმა მეფემ ვერა გაიგეს რა, ხოლო ნადირ-მეფე კი იღიმებოდა...

— რაო, უგულოვ, არ გესიამოვნა, რომ მარეხი ჩემი დაა და არა ცოლი?! — ცოტა სიჩუმის შემდეგ შეეკითხა ნადირ მეფე...

მახარე გამოერკვა...

— ცოლია შენი ეს ქალი, თუ დაა, — ჩემთვის ორივე შემთხვევაში სათაყვანებელი დიასახლისია... ძალიან მად-ლობელი ვარ ასეთ გულ-უხვ მასპინძლობისათვის... — უპასუხა მახარემ და მარეხს თავი დაბლად დაუკოა...

მარეხი აწითლდა...

— ჩემი ქალის ავადმყოფობაა: ვინც უნდა მოვიდეს, მთხოვარი იქნება ის, თუ დიდებული, ყველას აქ უმას-პინძლდება და სად ლობის დროს უეჭვლად გაბზარულ

ზარზე უნდა ებაასოს და ჰკითხოს: „გამთელება ხომ არ შეგიძლიანო“?..

— ცილს ნუ ჰჭამებ, დიდო მეფევე, შენ ქალს... მაგას ზარის შესახებ არა უთქვამს რა. პირიქით, მე ვკითხე და მხოლოდ ამის შემდეგ მომაწოდა გასაშინჯად...

— ოო, ტყუილად ამართლებ, უგულოვ, ჩვენ კარგად ვიცნობთ მარებს...

— ნადირ, სულ შენი ბრალია ამ ზარის გაბზარვა და კიდევაც დამცინი?!.

— ოჰო, მამეზღებ კიდევაც?! — სიცილით უთხრა ნადირ-მეფემ.

მახარე ეხლა უფრო გამოუტყვეველ მდგომარეობაში ჩაეარდა... მარები, თუმცა ძალდატანებით, ეთერად ეგონა... მაშ ეთერი სადღაა?!. ან ეს ზარი მაუეხს რადა აქვს?!. ვერა გაეგო რა, და, აი, სწორედ ამის გაგება განიზრახა, მაგრამ როგორ გაეგო ისე, რომ ექვი არავის მოჰსვლოდა?!.

— რო გაეგონა ამ ზარის ხმ., სულ გადაირეოდი, უგულოვ!.. მაგრამ ეხლა რაღა ხმა ექვს... სამწუხაროდ ჭრილობებს... წელან შეგატყე, ამისმა ხმამ გუნება გაგიფუქა!... — ნალვლიანად დაუმატა ეს უკანასკნელი სიტყვები მარებსა...

მახარეს ნალვლიანად გაელიმა, და გულმომბალმა ალერსით უბასუხა მარებს...

— კარგია, არ გავიგონე, თორემ გადარეული რას ვემსგავსებოდი?!.

ო-ივე მეფემ ხარხარი დაიწყო... მარები კი გაწითლდა და საყვდურის კილოთი მიჰმართა უგულოს:

— განა სამუდამოდ გადაირეოდი?!.

— ვხუმრობ, მეფის ასულო, ვხუმრობ!.. მაგრამ ერ-

თი ეს მითხარი, რატომ იმასვე არ მიჰმართავ, ვინც ეს გააკეთა და ვისგანაც შეიძინე... უეჭველია, ყველაზე ადრე ის გაამთელებს, ვიდრე მოხეტილზე მათხოვრები, ან კიდევ დიდებულნი?!.—დაეკითხა მახარე მარებს.

ეს შეკითხვა მოულოდნელად მოუვიდა. ამ კითხვით თითქმის ყველაფერს გაიგებდა...

— ეჰ...— გულის ტკენით უპასუხა მარეზმა...— ეს ეთერმა მაჩუქა, როცა გაებზარა... ამის გამკეთებელს დიდი ხანია დავეძებო, მაგრამ ვერ ვიპოვეთ...

— ვინ ეთერმა?!

— ჩემმა მეუღლემ... კაცია ბატონის ასულმა...— მარეზის მაგივრად უპასუხა ნადირ-მეფემ. — ეს ზარი ვილაც შეგირდ მახარეს გაუკეთებია... ეთერს უყიდნია იმისგან... როცა შემთხვევით ჩემ ქორწილში გაიბზარა, გავგზავნეთ იმის მოაყვანად, რადგანაც ჩემ დას მარებს ძალიან ეწყინა ამის გაბზარკა... ზარში ეს დაეძებდა გამკეთებლის სკოლს... უნდოდა მოესმინა მარტო ზარის ხმა უეთეროდ, მაგრამ ამ დროს ძირს დავარდა... ქვას მოხედა და გაიბზარა... გაბზარულმა კი ისე ჟღრილი დაიწყო, რომ მარეზი ავადაც კი გახდა... კაცია ბატონმა მახარეს მოსაყვანად გაგზავნა გზირი, მაგრამ ის სადღაც გადაკარგულიყო... ოქრო-მქედელიც აქ იყო, მახარეს ოსტატი, მაგრამ ვერა გააწყო რა... დედოფალი ეთერი გულკეთილი ქალია... მარეზის ასეთი მწუხარება რო ნახა, აჩუქა და უთხრა: თუ ოდესმე მახარე სადმე გამოჩნდება, გავამთელებინებ და მაშინ ეგ ზარიც და ის მახარეც შენი იქნებაო...

მახარე ისე იწოდა მეფე ნადირას სიტყვებზე, თითქო მეფის ყოველ სიტყვის შემდეგ საშინელ საძოლიერით იფინის სახრეს ურტყამდნენ ზურგზედაო... მაგრამ იმავე დროს ნუგეშს ჰპოვებდა მარეზის უმანკო სახის კრთომაში...

— კმარა!.. — წამოიძახა მარეხმა... — არა მსურს ჩემ-
ზე მაგდენი ილაპარაკო და... — აუფარდა ტირილი და გა-
რედ გავარდა...

10

ნარგიზა უშვილო იყო. პირველში ღმერთს მხურვა-
ლედ ემუდარებოდა, შვილი ჰყოლოდა... მაგრამ იმის მუ-
დარა ამოდ რჩებოდა... წელიწადი წელიწადს მისდევდა
და ის მაინც უშვილოდ ჰრჩებოდა... როცა კი იტყოდ-
ნენ, ამას და ამას ამ დღეზე შვილი უნდა ეყოლოსო, სი-
ხარულის იმედით იმოსებოდა, და მაშინვე იმისკენ გარ-
ბოდა... გვერდიდგან არა ჰშორდებოდა და ბებიას ეხმა-
რებოდა... თუ მშობიარე ძალიან იტანჯებოდა, ნარგიზა
სანუგეშოდ ეუბნებოდა: „შვილი ისეთი ბედნიერებაა... მე
რო შენ ადგილას ვიყვე, კი არ ვიყვირებდი, სულ ვიცი-
ნებდიო!“ ამას გულწრფელად ეუბნებოდა და რო შვილს
ჰღირსებოდა, შეიძლება, მართლაც ტკივილების დროს
სულ ეხარხარა... მაგრამ, იმის და სამწუხაროდ ვერ
ელირსა...

მერე რა აღერსით და სიამით უვლიდა ახლადშო-
ბილს?.. ზედ დასტრიალებდა მფარველ სულივით და ნი-
აფს არ აკარებდა... ბებიას აკვირებდა ნარგიზას ასეთი
საქციელი, მაგრამ უხაროდა, რომ ნარგიზა ასე დაუზა-
რებლივ და სიყვარულით ასრულებდა იმის მოვალეობას...
თითონ კი ამ დროს ისვენებდა განცხრომი... მერე სულ
უსასყიდლოდ...

როცა კი ბებიას ვინმე დაუძახებდა, ის თავის მხრივ
შეუთვლიდა ნარგიზას: „ესა და ეს ამალამ ოილოგინებს
და ზომ არ გესიამოვნება დასწრებაო?!“

ეს საკმარისი იყო, რომ ნარგიზა სიხარულით მელოგინესთან ბებიაზე ადრე გაჩენილიყო...

დრო გადიოდა... ნარგიზა ხანში შევიდა... შვილის ყოლის იმედი დაჰკარგა, მაგრამ სიყვარული მშობიარეთადმი უფრო გაუცხოველდა...

წინაღვე ბებუის სიცოცხლის დროსვე მშობიარენი ნარგიზას სთხოვდნენ ბებიაობა გაეწია, მაგრამ ნარგიზა უარს ეუბნებოდა და ბებუის მოწვევას ავალეზდა... თითონაც უეკველად ესწრებოდა... როცა ბებია გარდაიცვალა, მხოლოდ მაშინ დაიწყო მარტოდ მუშაობა... ისევ უსასყიდლოდ, მაგრამ მშობიარენი უფრო უზვად აჯილდოვებდნენ სხვა და სხვა სახით და გზით...

ნარგიზა უკვე სახელ-განთქმული ბებია იყო, როდესაც ეს ამბავი მოხდა...

როცა ნადირ მეფემ მარეხი აატირა, სწორედ რწამს გაღია ნარგიზასთან შევიდა და მიიპატიჟა ეთერთან...

— რა ვიცო, ჩემო ნარგიზ, ჯერ კი დრო არ არის, მაგრამ იქნება უდღეოდ დაეზადოს... — დაუმატა გაღიამ...

— უი, დამიდგეს თვალი! . იმისთანა ქალს უდღეოდ როგორ დაეზადებოდა?! . ღონით სავსეა .. რატომ უნდა უდღეოდ დაეზადოს?! . მაშ გამოდის, ორი თვით უფრო ადრე უნდა დაეზადოს... უი, უი!.. ეთერი ისე სუსტი არ არის, რო ეგ დაემართოს... ხომ ჯერ ორი თვე აკლია?! . სულ ნაანგარიშები მაქვს, როდას უნდა დაეზადოს... მეფეს მხოლოდ შვიდი თვის წინად ეამბორა, მანამდის კი, როგორც შენ მიამბე, მგზავრობა, ქორწილი, მერე ეთერის ავადმყოფობა და... მხოლოდ ორ კვირას ცხოვრობდნენ, როგორც ცოლ-ქმარნი, და მერე აქეთ გამოემგზავრა დედოფალი...

გადიამ ტუჩები მოიკვნითა... თურმე თითონვე გაუ-
ცია ეთერი...

— ჩემო ნარგიზ, მაინც ნახე, იქნება მცდება...

— ეხლავე, შვილო, ეხლავე... დედოფალს როგორ
არ ვნახავ?! მეფეს შეატყობინეთ?!

— არა!... დედოფალს არც უნდა შეატყობინოს,
რადგანაც ასე ადრე მოუვიდა ტკივილები... იქნება მახინ-
ჯი დაებადოს და მაშინ, სჯობია, სულ არ ვაცნობოთო...

ნარგიზა სიხარულით გაჰყვა გადიას... ამას კი აღარ
მოელოდდა ნარგიზა, თუ ოდესმე დედოფალს მოალოგი-
ნებდა, სეფე-წულს პირველად ის ხელს შეახებდა...

ეთერი ხშირად იბარებდა ხოლმე ნარგიზას თავის-
თან და სხვა და სხვა ამბებს ჰკითხავდა... ეთერს ესია-
მოვნებოდა იმის ნახვა... თითქოს ამით დაკარგულს უა-
ხლოვდებოდა... ნარგიზაც ხშირად მოდიოდა, თავის თავ-
გადასავალს უამბობდა... ეთერი ალტაცებით უსმენდა ხოლ-
მე. როცა ნარგიზა მახარეს დედის შემოხიზვნაზე უამბობ-
და, და შემდეგ თითონ მახარეზე, თუ იმან როგორ იშვი-
ლა მახარე და ბოლოს კი... ასე დაკარგა...

ეთერი თავის მდგომარეობაზე სულ არას ეუბნებო-
და... იმან კი შინ დაბრუნებისას იგრძნო, რაც მოელოდდა...
ჯერ არ სჯეროდა... მერე კი დღითი-დღე რწმუნდებოდა,
თუ იმის თავს რაც იყო. მაშინ კი გადიას გამოუტყდა...

— ე მაგისი მეშინოდა, ჩემო კარგო, და აკი არ
ავცედა?!... მაგისთვის გეშუდარებოდი, მეფესაც ვშველოდი,
ძალა მაინც ეხმარა, იმასთან მარტოკას გტოვებდი ამის-
თვის... შენ კი მლანძღავდი, უკიდურესად მექცეოდი...
მოლაღატეს მიწოდებდი... აი, ეხლა ხომ დარწმუნდი,
რომ მე მართალი ვიყავი?! ერთ ღამეს რომ დაჰნებებოდი
მეფეს, მაშინ თამამად გამოაცხადებდი, რა გარემოებაში

იქნებოდი და მეფეც აღტაცებული დარჩებოდა... ეხლა კი... ღმერთო... ღმერთო... თავში რა ქვა უნდა ვითხლიშო, რომ ეს... იქმნება ნარგიზა მოვიხმაროთ, რომ...

— ხა... ხა... ხაა!.. — ეთერის გულიანი კისკასი მოესმა გადიას, და თვალები დაჭყეტილი დარჩა...

ეთერი კი გულაანად ხარხარებდა...

ეთერი უსმენდა გადიას „ვიშ-ვიშს“ ღიმილით, ბოლოს ველარ მოითმინა და გულაანად გადიხარხარა...

როცა ეთერი დამშვიდდა, მაშინ მხურვალედ გადაეხვია გადიას და ჩაჰკოცნა...

— ჩემო ძვირუფასო გადი, მეფემ რო იცოდეს, თუ რად ერთგულობდი, ხომ სამწვადესავით აგაცვამდა ხის ტოტზე და ისე შეგწვამდა...

„ეხლა კი ჰგონია, იმის ერთგული ხარ, და კიდევაც დაგავალა თვალყური მადევნო...

— დედოფალო, ვერა გამიგია-რა!?

— გინდოდა, ჩემი და მახარეს შვილი მეფის შვილად გამოგვეცხადებინა...

— სხვა გზა არ იყო, რაკი იმის ცოლი გაჰბდი...

— ხომ ჰხედავ, სხვა გზაც არის... მე ვიქმნები დედა მახარეს შვილისა და ეს ასეც იქმნება...

— ეთერ... ეთერ... დაუკვირდი, რას ამბობ?!.

— ეს მარტო ჩვენ უნდა ვიცოდეთ და სხვამ არავინ... მამა-ჩემმაც კი...

— ბოლოს ხომ მაინც უნდა კიდევ ვინმემ იცოდეს, რომელიც მიიღებს შენ შვილს?!

— თუ კი ეხლა ნარგიზას მოწვევა გინდოდა, მაშინაც ნარგიზა მიიღებს... უთუოდ ამისი იმედი გაქვს, რომ ეს დამარხული იქმნება...

— იყოს ნება შენი...

— ჩემო გადი, ხომ ჰხედავ, აი, იქ რო გამოკრული ძევს... ის იმ ღამის სუფრაა და ჭურჭელი შიგ გამოკრული... ეგ სულ ვერხვის ქვეშ იყო... შენ გატანა გინდოდა... ნება არ მოგეცი... ეგ იმის ამოტანილია... მაშ გვირახისთვის მიუგვნი... სხვა გზით ვერ ამოიტანდა აქ... ის მოვა ისევ... მაშინ კი...

— რო არ მოვიდეს?!

— თუ ცოცხალია, მოვა, და თუ მოკვდა, სანუგეშოთ იმის შვილი მეყოლება... მაშინ შენდა სასიხარულოდ შევასრულებ პირობას, რაც ნადირ-მეფეს დავუდევ... წელიწადი ჯერ შორს არის... გვირახის კარი დაუკრავი უნდა იყოს... მაშინ სიჩქარით დაუკრავი დამრჩენია და ძალიან მიხარიან, რომ ეს ასე მოხდა. თუ ის მოვა, ამ გზით მოვა...

ამის შემდეგ მომხიარულდა ეთერი და უდარდელად, სიამით იტანდა თავის მდგომარეობას... გადია კი სულ ჯანკალებდა შიშით...

როცა დრო მოვიდა, ნარგიზაც მოიწვიეს და ეს ბუნების დიდი საიდუმლოება საიდუმლოდ ჩა ტარეს...

ეთერი მთელ ღღეს იტანჯებოდა და მხოლოდ შუა ღამისას განთავისუფლდა... ტკივილების დროს კრინტი არ დაუძაფეს... ითმენდა...

ნარგიზას კიდევაც ეშინოდა, არა დაემართოს რაო, და ურჩევდა ეკივლნა... მაგრამ ეთერი ქვასავით ხმას არ იღებდა...

როცა ნარგიზამ მიიღო ბავშვი, ის უგრძნობლივ მიეგდო... დღეების იყო ასე, თუ ცოტახანს, ეს ეთერს არ უგვრძნია... გადია და ნარგიზა ბავშვის მოვლას მოუწოდნენ და ეს კი თითქმის მიაღწევდათ... როცა ეთერისთვის მოიცალეს, მაშინ ეთერი უკვე ღამა ძილში იყო...

წინა ღამის და ამ დღის ტანჯვამ თავისი იმოქმედა და ეთერი ისე მოიქანცა, რომ რა წამს კი მოეშვა ტანჯვა, მაშინვე ღრმად მიეძინა.

გადიას და ნარგიზას უნდა ვაჟიანობა ეხმარებინათ, მაგრამ გაღვიძებამდის გადადეს!...

11

— მეფევე, ძალიან სასტიკად მოექცევი შენ დას...

— ოჰო, მფარველი გამოუჩნდი?! კარგი!.. ერთი მითხარ, რის მაქნისია ეს, რო გიჟივით თავს დასტრიალებს და თვალთაგან არ იშორებს?! — უპასუხა მეფე ნადირამ და ზარზე ხელი მიიშვირა...

— აკი შენვე სთქვი, იმედი აქვს გამთელებისაო!..

— აქნობამდი, არავეინ გამოჩენილა... ან ვინ გამოჩნდება, როდესაც ამის გამკეთებელი დაიქარგა და...

— იქნება სხვაშეცემა... შესძლოს...

— თუ კი შესძლებოდა, აქნობამდის გამოჩნდებოდა, რადგანაც ეხლა ყველამ იცის მთელ სამეფოში, რომ მარეხი იქაა ცოლად გაჰყვება...

— მერე შენ წინააღმდეგი არ იქნები?!

— წინააღმდეგი ოთ ვიქნები, როდესაც მამა-ჩემი მზად არის მთელი თავისი სუფლისწულო მამულები სულ მაოებს გადასცეს იმ ვილასიც სასაოგებლოდ... აი, ეს სასახლეც თავისი კარ მიდამოთი მამას გადაწყვეტილი აქვს მარეხს შესთავაზოს, თუმცა ეს ჩემთვის ძალიან უხერხული მომჯნავე იქნება... ვილაც ხელოსანი, ჩემი დის ქმარი.. აქ საოქრომკედლოს გაძიხნის.. მაგრამ ჩემთვის ერთიან მხრით ძალიან ხელსაყრელი იქმნება, რადგანაც ჩემ ეთერს საკვათუი ოყვარს და, თუ რამ დასჭირდა, შორს წასვლა არ მოუწდება...

მახარეს ეთერის ხსენებაზედ თავში სისხლი აუვარდა და წამოწითლდა... სწრაფად გაბზარულ ზარს ხელი წამო-
აელო და, ვითომ გულცივად, სინჯვა დაუწყო...

— რა, ხომ არ გინდა შეეცადო?! — შეეკითხა დიდი მეფე... — ძალიან მოხარული ვიქმნებით, თუ კი დაგვისი-
ძევდები...

მახარე ჩაფიქრდა. ატირებული მარეხი უეცრივ თვალ წინ წამოუდგა და გული მოეკუმშა... იმისი თვა-
ლები ლმობიერებით აივსო, უმანკო არსება შეებრაღა,
და ჟინმა მოუარა ამოეკოცნა სველი თვალები და ამ
გზით ამოემშრალეზინა...

მერე მახარეს სახე მოექუშა... ეტყობოდა, რაღაც
სულიერი ბრძოლა ხდებოდა იმაში... ის მეფეებს აღარ
ამჩნევდა და აღარც იმას ჰგრძნობდა, რომ ხელში ზარი
ექირა...

მეფეები შესცქეროდნენ და უკვირდით იმის სახის
ცვალებადობა...

მახარემ გადასწყვიტა ქედის მოუხრელობა... ეთერი
თუმც უფრო ძლიერად უყვარდა, მაგრამ იმისგან ასეთ
გაწბილებას ვერ შეურიგდებოდა და...

— დეე, თავის თვალით ნახოს, რო უღირსი არ
ვყოფილვარ! — წამოიძახა უსიტყვოდ და მარჯვენა ხელი,
რომელშიაც ზარი ექირა, ამ გადაწყვეტილების ნიშნად
მედგრად ჩაიქნია...

მოისმა გულ-შემზარავი ჟღრიალი და შემდეგ ნაწი-
ლობრივი წკრიალი... სახტად დარჩნენ მეფეები ამ სანა-
ხოობით... მახარე გამოერკვია ამ ჟღრიალ-წკრიალზე და...

ამ დროს ხმაურობაზე მარეხი შემოვარდა გულ-
გახეთქილი და შეჰყვირა:

— რა მოხდა?!

მახარე სწრაფად გადახტა მარეხისკენ და ხელი შე-
აშველა და უთხრა:

— მეფის ასულო, ნუ გამიწყრები!.. ვეცდები, თუ
მე არა, გიბოვო გამმთელბელი..

ისეთი ნაზი ხმით უთხრა მახარემ მარებს, რომ ის
სწრაფად გონს მოვიდა და სხეულში რალაც სიამემ გაურ-
ბინა... კარგია, მახარემ ეს მოახერხა, თორემ მარეხი, თუ
იქვე გულწასული არ დაეცემოდა, აფთარივით მაინც
თავპირს გამოკაწრავდა მახარეს, როცა შუაზე გადაშ-
ლილი ზარი მარმალლოს იატაკზე დაინახა...

მეფეები ჯერ განცვიფრებულები დარჩნენ... მარე-
ხის შემოსვლაზედ ფერი ეცვალათ... შეეშინდათ, ველარ
აიტანსო და, როცა დაინახეს, რომ მარეხმა ბოლოს მშვი-
დად უპასუხა: იმედი მაქვსო!.. ორ ვემ ხარხარი დაიწყო.

— უგულოს ეგონა, ზარსაც ისე სწრაფად გაამთე-
ლებდა, როგორის სისწრაფითაც რაშს ზურგზედ მოახტა!..
—თითქმის ორივემ ერთათ წამოიძახა...

მახარემ კი ნამტვრევები სიყვარულით ააგროვა,
სუხანი სთხოვა მარებს, რომელმაც სწრაფად მოუტანა,
შიგ გამოახვია და სთქვა:

— ეხლავე შევეცდები, თუმცა იმედი არა მაქვს,
თუ ნებას მომცემთ და ადგილს მიჩვენებთ, სად არის
საოქრომკედლო..

— ააარა .. ჯერ ვერ გაგიშვებთ, ვიდრე რაშის
გახედენის ამბავს არ გვიამბობ!.. — თითქმის ერთად უთ-
ხრა ორივე მეფემ მახარეს!..

— ჯერ გვიამბე და შემდეგ...

— რა გვიამბოთ, როცა თქვენი თვალით ჰნახეთ
ყველაფერი?!. მერე კი, როცა ორივე მდინარეში გადაე-

ვარდით და თვალთ მიგეფარენით...—დაიწყო მახარემა...
—ზვირთებმა მოგვიტაცა... ამას არ მოველოდი, რომ
რაში იმ კონცხიდან შიგ ზვირთებში გადაეშვებოდა...
მეგონა, დაინახავდა თუ არა აზვირთებულ მდინარეს,
მაშინვე გაუხვევდა საითმე, მაგრამ ის კი, როგორც ჰნა-
ხეთ, შიგ გადაეშო... როცა გონება მოვიკრიფე, დავინა-
ხე, რომ კარგა მოშორებით განივრად იშლებოდა მდი-
ნარე და მაშინვე განვიზრახე იქამდის ჯერ-ჯერობით არ
მიმეშო, რადგანაც იქ შეიძლებოდა ისევ ნაპირზე გასუ-
ლიყო და ვინ იცის, ისე ჩქარა ვერ დამემორჩილებინა,
როგორც წყლის საშუალებით შეიძლებოდა... მაშინვე
ზურგი გავუნთავისუფლე და ძუა ხელზე დავიხვიე. მდი-
ნარემ მომიტაცა და მძიმედ, მაგრამ თან და თან რაშმა
ცოტა პირი იბრუნა ჯერ ცერად ნაპირისკენ, მერე პირ-
დაპირ და ცოტა ხნის შემდეგ სწრაფად ძალაუნებურად
პირი აღმა ჰქმნა... აი, მაშინ დაიწყო იმისი ბრძოლა...
ცდილობდა გაერღვია ზვირთები, მაგრამ ფრუტუნით,
ფრთხილად ვერას ხდებოდა... ჩემი სიმძიმით ნალოსა-
ვით კუდზე ვიყავი მობმული და იმასაც კი ვერ ახერხებ-
და, პირი ნაპირისაკენ ექმნა... თან და თან კი გაშლილ
ადგილს ვუახლოვდებოდით... როცა შევატყვე, რომ რაში
უკვე მოიქანცა და, თუ ცოტა ხანს კიდევ ასეთ ბრძოლა-
ში ვამყოფე, სულ დაილუპება მეთქი, მაშინ მეც შევებრძო-
ლე ზვირთებს... უკვე გაშლილ მდინარეში ვიყავით და
ზვირთი ისე ძლიერი აღარ იყო... ჩქარა ძუის მაგივრად
ფაფარი ჩავიგდე ხელში. კიდევ მდინარის დახმარებით
ამ გზით პირი ცერად ვაქმნევიან და ბრძოლა შევეუმსუ-
ბუქე. რაკი ოდნავი შეება იგრძნო და ნაპირი დაინახა,
უკანასკნელი ძალა მოიკრიფა და ნაპირისაკენ მიაშურა...
მეც მხარ და მხარ მივდედი და ხელის შეხებით ვამხნე-

ვებდა... აღარ მიწყრებოდა რაში. როცა ნაპირის ახლოს ფეხი მდინარის ძირს მოჰკიდა, უკანასკნელი ძალა მოიკრიფა და გაეშურა ნაპირისაკენ... მაგრამ წყალი ჯერ კიდევ მუცლამდის სწვდებოდა. რომ შესდგა, სხეულის თრთოლვა აუფარდა...

მაშინვე დაეუზილე ზურგი, გვერდები, კუდი დავუქიმე. გავაც გადაუზილე და მხოლოდ მაშინ წინ დავუდექი... თითქოს არაფერს ჰხედავსო, ისე იცქირებოდა გაშტერებული თვალებით... დაზელის შემდეგ ტანის თრთოლვა შეუდგა... ახლა ყურები დაეუქიმე, თვალის ქუთუთოები და ქუთუთოების გარშემო დავუსრისე და შემდეგ კისერი ჩავუზილე... ისევ წინ დავუდექი და აღერსით ნესტოები მოვუზილე... რაში თითქოს გამოერკვა... ღმობიერად შემომხედა... ძლიერად დაიკიხვინა და ტუჩებით სახის ცმუცვნა დამიწყო...

ამას მოველოდი და ესეც მოხდა... რამდენი ცხენიც გამიხედნია, ყოველთვის ამით გათავებულია, და რაკი რაშის გახედვნიც ამით გათავდა, მაშინვე წელიდგან საბელი შევიხსენ... კისერზე შევაბი და საცხვირე გავუქეთა... სწრაფად ზურგზე მოვექეცი და დამორჩილებული რაში ჩემ ნებას ასრულებდა... აქით წამოსვლა უკვე გვიანდა იყო და ამისთვის მეჯოგეებთან წაველი...

რაში ძალიან კარგია და შეგუჟყვარდი კიდევაც... ეხლა მე რომ დამინახოს, კიხვინს მორთავს და სიხარულით ტუჩებით სხეულის ცმაცუნს დამიწყებს... წინად კი კბილებით დაგლეჯას მიპირებდა...

როცა დიდის საჩუქრებით და გახედნილი რაშით ჩრდილოელნი გაისტუმრეს, მახარემ სუზანში გახვეული

ზარის ნამტვრევების განგებ მომზადებულ საოქრომჭედლო-ში გადატანა უთხრა მეფეებს და მარებს...

— როგორც დაგპირდით, უნდა ეს ზარი გავამთე-ლო, მაგრამ ამისთვის დამჭირდება ჩემი ძმად-ნათიცი მოვიყვანო... იმედი მაქვს დამთანხმდება... ეხლა, რო-გორც მახსოვს, ის ხშირად იმეორებდა, რაღაც ხმებზე, ლითონზე... ტყეში შემხვდა... ძმად გავიფიქრენით... ერ-თხელ კიდევაც, სთქვა—ოქრომჭედლის შეგირდი ვარო. ვი-მალეები იმიტომ, რომ ჩემ მამობილს სულ გავუფლანგე, რაც კი რამ ჰქონდა, და ეხლა სანამ სამაგიეროს არ ვიშოვი, ისე ველარ ვეჩვენებო...

— მახარე ხომ არ ქვიან შენ ძმობილს...—ჰკითხა ნადირ მეფემ...

— ლომა ჰქვიან... იქნება მახარეც ერქვას, არ ვიცი...

მარეხი კი სულ სხვას ფიქრობდა... „განგებ იგო-ნებს, რომ თავიდგან მომიშოროსო“, და დანალვლიანდა...

მახარემ შეხედა მარებს და, რა დაინახა იმისი და-ღვრემილი სახე, უთხრა...

— მეფის ასულო, გაძლევ პირობას, ზარი ხუთ დღეში გამთელებული იქნება...

მახარეს ძალიან უნდოდა დედოფლის ნახვა... უკა-ნასკნელ ზეიმებში მონაწილეობა არ მიუღია... არ იცო-და, თუ სად იყო. ვერც ეკითხნა. ეშინოდა თავისი თავი გამოემეტავენებინა, რადგანაც მაშინ დედოფალს ისე თა-მამად ველარ ელაპარაკებოდა... უნდოდა ბოლომდის „უგულო“ სახელად შეჰრჩენოდა და ამისთვის არჩია, ირემა ამ საქმეში ჩაერია და იმისთვის მახარე ეწოდებინა... მაგრამ ესაც კარგად იცოდა, რომ ირემა მეფე-ნადირას ვერ ეჩვენებოდა, რადგანაც ის მაშინვე იცნობდა. ირემა

ისე არ შეცვლილა, როგორც მახარე... ეს გარემოება ცოტათი ართულებდა საქმეს... მაგრამ ამისთვისაც გამოსასვლელი იპოვა. ირემას საოქრო-მქედლოში ამყოფებდა დღე და ღამ და, როცა ზარს ხელმეორედ ჩამოასხადა, მალვით გაისტუმრებდა... სხვა პირობით არც ირემა წამოჰყვებოდა...

სულ ხუთი დღე არ გასულა ამ ლაპარაკის შემდეგ, რომ ახლად ჩამოახშული ზარი თავის პირვანდელ სახით და ხმით მახარემ მარეხს მიუტანა და უთხრა:

— მეფის ასულო, მიიღე ეს ზარი, რის გამთელე-ბაც მე დამავალე...

— რის გამთელებაშიაც სხვა დაიხმარე განა, უკულოვ?!.

— სამწუხაროდ!.. უიმისოდ შენ სურვილს ვერ შევასრულებდი...

— მერე სად არის ის?!

— წავიდა... მხოლოდ ამ პირობით გამამყვა და იმუშავა...

— მერე სასყდელი არ მიეცა?!

— ჩემი ძმობა აქვს იმას ხელთ... მეტი სასყიდელი არ შემეძლო მიმეცა...

— თავის მამობილის ქონებას შენი ძმობა ხომ ვერ აუყენებს?!. შენ კი სთქვი: „გაფლანგულს რო შეაგროვებს, მხოლოდ მაშინ დაუბრუნდება თავის მამობილსო!..“

— სწორედ მაგრე სთქვა.

— მაშ ჩვენ მივცემდით, რო გეჩვენებინა, და ჩქარა დაუბრუნდებოდა თავის მამობილს... აგერ მამა-ჩემი და ნადირაც მოდიან, ისენიც ამასვე გეტყვიან...

— რაო, რაო, შვილო?!. — შეეკითხა დიდი მეფე, როცა მარეხის ხმა გაიგონა...

-- მამავ, აი, გამთელებული ზარი!..

-- რას გვეუბნები?! უკვე?!—ორივე მეფე შეეკითხა თითქმის ერთ დროს...

-- აბა, გაგვაგონეთ მაგისი ხმა...

-- უგულოვ, მე არ ვიცი მაგისი მოხმარება... შენ თუ მასწავლი?!—ეშმაკურად შეეკითხა მარეხი...

-- ოო, დიდის სიამოვნებით!.. წუხელის იმან მას წავლა წასვლის წინ...

-- შექველია, მაგრე იქნებოდა, თორემ რად გვინდოდა ზარი, თუ კი ვერ მოვიხმარდით...—სიცილითვე უთხრა მარეხმა...

მარეხი ამ ხუთი დღის განმავლობაში მალევით უგულოს ფეხის-ფეხად უკან-უკან დასდევდა. გული ნებას არ აძლევდა, რომ უგულო ისევ ის მახარე არ ყოფილიყო, რომელმაც ეს ზარი გააკეთაო. და მართლაც თავის თვალთა ნახა, რომ მახარე „უგულო“ იყო და ის ვიღაც რომ მოიყვანა, ის კიდევ—ირემა... მარეხიც მახარესავით იძინებდა და ღამე კი ფხიზლობდა და საოქრომჭედლოს ს.ნათურითგან შესცქეროდა... იქიდგან კი კარგად ჰხედავდა, თუ მახარე როგორ მუშაობდა გაჩაღებულ ქურის შუქზე და ირემა კიდევ როგორ იმასავით თვალზე დაკეცილი უცქეროდა... ირემის მუშაობა მხოლოდ ხანდისხან საბერვლის დარბევაში იყო... ისიც ხშირად ავიწყდებოდა...

მახარემ აამლერა ზარი!..

ორივე მეფე განცვიფრდა, ისე ემცნაჯრათ ხმა... მარეხი კი... აღტაცებულმა ზარი გულში ჩაიკრა და წამოიძახა...

-- ისევ ის სული უდგია, ისევ ის!..

— უგულოვ, სწორედ თვალთმაქცი ჰყოფილხარ!.. — წამოიძახა ნადირ-მეფემ... — ეხლა ვამაყობ კიდევაც, რომ...

— ეს ხომ სხვამ გაამთელა!.. — შეაწყვეტინა სიტყვა მახარებმა...

— მერე სად არის ის „სხვა“?!

— შენს მეტი ჩვენ სხვა არავინ გვინდა!.. — დაუმატა დიდმა მეფემ...

— ის „სხვა“ ისევ წავიდა... მხოლოდ ჩემი თხოვნით გაამთელა...

— მერე სასყიდლოდ მხოლოდ ხელში თავისი ძმობა მიუცია უგულოს, როდესაც იმ სხვას მამობილის გაფლანგულ ქონების ანაზღაურება უნდა!.. — სიცილით დაუმატა მარეხმა...

მახარე შეკრთა... იგრძნო, რომ უნებურად ბევრი მახე დაიგო და...

— მარეხ, რატომ არ მოაყვანიხებ მაგ ზარის გამმთელებელს?! აკი ალთქმა გაქვს დადებული: ცოლად გაჰყე, ვინც ზარს გამიმთელებსო!..

— ძმაო ნადირ, მზათა ვარ ალთქმა შევასრულო, მაგრამ იმის ალთქმა არ დამიდვია, რომ ძალად შევართვევინო თავი!.. რაკი იმას არ ვუნდივარ, მაშინ მეც ხსნილი ვარ ალთქმისგან... მე ხომ, აი, იმის სული ხელთ მიქირავს!.. — დაუმატა და სიამოვნებით გადიკასკასა...

მახარემ თვალეები დააქუცია, ისე განცვიფრდა: „ჩემი სული, გული, ჩემი“...

— ოო, ძალიან კარგად მოიქცა ი ვილაც არის, რომ არ გვეჩვენა და მარეხი ალთქმისგან ხსნილ ჰყო... უგულო რო არ ყოფილიყო, მარეხიც გამთელებულ ზარს ვერ იხილავდა და იჯდებოდა ალთქმის თანახმად გაუთხოვარი... ეხლა კი უგულოს წყალობით ორი განსაცთელი აგვშორდა... მაშ...

— არა, მამავ, ძალად თავზე ვერავის მოვეხვევი...
ვიცი, რაც გინდა სთქვა... უგულომაც რო უარი სთქვას,
მაშინ ხომ...

— მეფის ასულო, თუ მიკადრებ...— ოდნავი ყოყ-
მანის შემდეგ წაილულულა მახარემ...

— გიკადრებ?! უგულოვ, მომიახლოვდი... არა...
არა... მე მოვალ!...— და სწრაფად იმის გვერდით
გაჩნდა...

13

მეფე ნადირამ მოისურვა მარეხის და უგულოს
ქორწილის გადახდა, როცა ეთერი დაბრუნდებოდა...
უიმისოდ ძნელი იყო სტუმრების მოწვევა... რა უნდა
მოემიზებებინა, რომ დედოფალი მარეხის ქორწილში
მონაწილეობას რატომ არ იღებსო?! ამაში დიდი მეფე და
მერეხიც, თუმცა დიდის ყოყმანით, დასთანხმდა... ეს კი
მხოლოდ შემოდგომას მოხდებოდა... მართალია, გაზაფ-
ხული უკვე თავდებოდა, სამაგიეროდ მთელი ზაფხული
და შემოდგომის პირველი ნახევარი წინ ედოთ... მარე-
ხისთვის ეს დიდი სასჯელი იყო, მაგრამ რა გაეწყობოდა,
როცა მამას და ძმას ასე ჰსურდა...

მახარესთვის კი ცოტა გასახარებიც იყო, სასია-
მოვნოც... მანამდის თავის მამობილს და დედობილს ინა-
ხულებდა... ეხლა უკვე შეეძლო ასევეცად აენახლაურებინა
მამობილისთვის ზარი, მეფეებმა ისე მდიდრულად დაასა-
ჩუქრეს მახარე რაშის გახედნისთვის.

ერთი კვირას შემდეგ გამოემშვიდობა მეფეებს
და მარეხს, ვითომც ტოლამხანაგების სანახავად, და შე-
პირდა—დანისშულ დროზე დაებრუნდებო...

მარეხმა მალვით ბევრი იტირა, მაგრამ ამას არავის ამჩნევინებდა...

წასვლის დროს მეფეებმა გამოუტანეს კიდეც საჩუქრები ზარის გამთელებისთვის და სთხოვეს, გადაეცა იმ საცოდავ შეგირდისთვის, რომ „თავის მამობილის ქონების ანაზღაურება შესძლოს“... უთხრეს და გადაჰკოცნეს...

თავის ძმობილს ირემას დანიშნულ აღგილას შეჰხედა და ორივე შარავნით კაცია ბატონის საბატონოსკენ გაემგზავრნენ...

ეხლა ირემას სიცილად აღარ ჰყოფნიდა თავის საქციელი, რადგანაც თავის თვალთ ნახა, რამაც დაათრხო ჩაბარუხთან და შემდეგ კიდეც სასახლეში... ნახა, რომ გამკეთებელი მახარე ყოფილა, და აქ აღს არავითარი აღგილი არა აქვს. მაგრამ ერთი რამ აკვირვებდა მხოლოდ, თუ იმ ღამეს ქალთან ერთად ვინ იყო ..

რამდენჯერმე შეეკითხა ირემა გზაში, მაგრამ მახარემ პასუხი არ გასცა...

— ირემავ, შენ რომ გაბედულობა გქონოდა და შენი თავი ზარის გამამთელებლად გამოკეცხადებინა, როგორც გირჩევდი, ეხლა მეფის სიძე იქმნებოდნი... მარეხს აღთქმა ჰქონია, — იმას გაჰყოლოდა ცოლად, ვინც ზარს გაამთელებდა...

— მახარე, ხომ სიცილად არ ეყოფოდათ, მე რომ ეგ ჩამედინა?!. ხომ მიცნობდნენ?!.

— მერე რო გიცნობდნენ?!. რაც ისენი აღარ გხედავდნენ, განა არ შეგეძლო შეგესწავლა ზარის ჩამოსხმა?..

— რო ეთქვათ მეორის ჩამოსხმა!..

— მე შენთან არა ვარ?!.

ირემას ცოტა ექვი შეეპარა... მარეხი ცოლად

ეძლეოდეს და სხვას სთავაზობდეს!.. ეს ძალიან ეუცხოვა და გაიფიქრა: „იქნება მცდის ჩემი ძმობილი და უნდა რამ მათქმევინოსო“ და ჩაუკვირდა ამ თავის ფიქრს...

რამდენიმე დღე ერთად მოდიოდნენ და ირემას ეს ფიქრი აწუხებდა...

„იქნება ჩემი გულის ზრახვა რითიმე გამოვამჟღავნე და ეხლა ნამდვილად უნდა გაიგოსო?!“ ფიქრობდა ამას ირემა და თავის გულის ზრახვას უფრო ღრმად ჰმარხავდა თავის გულში...

ეს ზრახვა კი... ირემას გულის შორეულ კუნჭულში იმალებოდა და, როცა იმისი გული მიყუჩებული იყო, მხოლოდ მაშინ გამოჰყოფდა ჯერ ოდნავ თათებს, ნაზად აუსვამდა, შეათბობდა და შემდეგ სულ მთლად გადაეფარებოდა და ჩაეხუტებოდა...

ბევრჯერ დაჰმართნია ეს ჯერ მეგობრებთან ყოფნის დროს... მახარეს სიმამაცე ამუნჯებდა იმას და ჯერ იმაში მიბადვას იწვევდა, მაგრამ მიბადვით კინალამ კისერი მოიტეხა... მერე კი... ჩაენასკვა ეს გულში და ველარაფრით გაედევნა...

ეხლა კი, როცა მარეხი მახარეს დანიშნულად შეიქმნა, ფრთა გაშალა იმის გულში ჯერ შეუმჩნეველმა, ეხლა კი მწვევმა შურმა... ცდილობდა ამოეტეხრა გული-დგან, მაგრამ ვერ ახერხებდა...

მარეხი იმის თვალწინ გაიზარდა... როცა მარეხი მოჩიტდა, შეიბუმბლა, ირემას ბევრჯერ უნატრია იმისი თავი და ეს ნატვრა ისევ გულში ჩაუკლავს, რადგანაც მოუწოდომლად მიაჩნდა, და ეხლა კი იმისავეით უბრალოს — რა ეუყოთ, რო ოსტატია, — დანიშნულია?!

სწორედ შუა დღე იყო, როდესაც ჩაბარუბის თავ-დაღმართს დაეშენენ... მზე თუმცა ძალიან მწვეავი იყო,

მეზავრებს აგრე რიგად არ აცხუნებდა, რადგანაც გზა თითქმის ხის ტოტეებით იყო დაფარული...

— აი, იქ ვიჯექი იმ ღამეს, როცა ზარის ხმა და ქალის სიმღერა შემომესმა... ქალი, უეჭველია, დედოფალი იქნებოდა, მაგრამ მეორე კაცის სახით ვილა იქნებოდა ნეტავი?! — ჩაილაპარაკა ამ დროს ირემამ.

მახარეს ემწვავა ეს სიტყვები და ცოტა სიჩუმის შემდეგ ამოოხვრით წამოიძახა:

— უთუოდ გაღია იქნებოდა!..

— გაღია?!..

— ჰო!.. — მოკლედ უპასუხა მახარემ და ჩაფიქრდა...

წამს თვალწინ წარმოუდგა ის წარმტაცი ღამე, და ისე გაიტაცა ამ სურათმა, რომ აღარა გაუგონია-რა, თუ ირემა რას ეუბნებოდა და ეკითხებოდა... ირემას კი პირი არ დაუყენებია...

მახარე მხოლოდ მაშინ-ღა მოვიდა გონს, როცა სულ მდინარის პირს მიაღწენ და კლდიდან გადმომჩქეფი ჩაბარუხის საამო წინწყლები სახეზე შეეპყურა... სახე მოიწმინდა... მწარედ გაელიმა და მეორე ნაპირს ცხენი საჩქაროდ გააგდო. ირემაც მიჰყვა... აქ კი ჩამოხტა ცხენიდან და სადავე ირემას გადაუგდო...

— ძმაო ირემა, გაიყოლიე ჩემი ცხენიც და საოქრომჭედლოსთან მომიტადე... მამობილი იქ იყოს, უთხარ, მეც ჩქარა მოვალ-თქო... მე კი ცოტა ტანს წავიბან... დიდი ხანია, ჩაბარუხში არ მიბანავნია... მიყვარს ჩაბარუხში ბანაობა...

14

ეთერს როგორც კი გამოეღვიძა, მაშინვე შვილი მოიკითხა... დაჰხედა თუ არა, წამოიძახა: „თვალეები სულ მამ...“ და ჩაიკრა გულში...

— ჰო, სულ მეფისა აქვს!.. — დაათავა გადიამ...

— ჩემო გადი, ჩემ მახარეს თვალები ისე უგავს მეფისას, როგორც მტრედს — მგლისას... აბა, ნარგიზ, დახედე ამის თვალებს!.. ნუ თუ შენი შვილობილის თვალებს არ გავგონებ?!.

გადიამ გაიფიქრა: „უი, დამიდგეს თვალები, გადაირიაო!...“

ნარგიზა კი აწითლდა და მაინც დააშტერდა ჩვილის თვალებს...

— განა, ნარგიზ?!.

— დედოფალო, ჩვილის თვალებს, ვის თვალებსაც გინდა, დაამგზავსებ!..

— ეჰ, ჩემო ნარგიზ, შენი შვილობილის თვალები არ გხსომებია!..

— დედოფალო, ერთხელაც არ შემიხედნია იმის თვალებისთვის, და, აბა, საიდგან უნდა მახსოვდეს... აი, ჩემი კაცი კი... ნამდვილად გეტყოდა...

— ჰო, მამისას ძალიან უყვარს მახარე!.. ეგ კარგად ვიცი, და ვხედავ კიდევაც... ახალი საოქრომჭედლო იმისთვის არ ააშენა, მაშ ვისთვის!..

— უყვარდა და ეგრე, ლამის არის, გადამერიოს კაცი... მთელ დღეს საოქრომჭედლოს წინა ზის და გზას გაჰტყერის... მოვა სადამოთი და გულ-დაწყვეტილი წამოიძახებს: „დღესაც არ მოვიდა ი საძაგელი ბიჭიო!“ და მიეგდება ტახტზედ, თითქოს მთელ დღეს მუშაობიო ჰოქანცულაო...

— ჩემო ნარგიზ, მაშ ახარე, რომ შვილი-შვილი დაებადა... მაგრამ ეს კი ჩვენი საიდუმლო უნდა იყოს.

— დედოფალო!.

— მე ჯერ დედოფალი არა ვარ... ვარ მხოლოდ
შენი შვილობილის შვილის დედა... მერე რა იქნება, არ
ვიცი... აი, ამ ჩვილსაც მახარეს ვარქმევ...
— ჩემი კაცი გაგიჟდება!..
— არა უშავს რა...
მეორე დღეს, როცა ნარგიზა მივიდა, ეთერი მზია-
რულად დაუხვდა, თავის მახარეს ეალერსებოდა...

— დედოფალო, კინალამ ჩემი კაცი გადამერია...
ჯერ ენა ჩაუვარდა... შემეშინდა კიდეც... მერე დაი-
ქინა: მაჩვენეთ ჩემი მახარეს შვილიო და აქით მოი-
წევდა... როგორც იყო, ძლივას დავარწმუნე, რომ ეს
ჯერ-ჯერობით საიდუმლოა - მეთქი... დილაადრიანად
საოქრომქედლოსკენ გამოეშურა და მითხრა: „სხვა გზით
მოველოდი მახარეს და იქით ვიცქირებოდიო... ეხლა კი
ვიცი, საით ვიცქიროვო!“

— ნარგიზ, მამისა მახარეს თვალებს შორიდანაც
კი იცნობს...

როცა ეთერი სულ გამორჩა და სიარული დაიწყო,
ხშირად სარკმლიდგან მამისას გადასცქეროდა, რომელსაც
იმისკენ ჰქონდა თვალები მოპურობილი, და დრო-გამო-
შვებით, როცა გამვლელ გამომვლელი არ ჰქანდა, ბავშვ-
საც დაანახვებდა... მამისა მაშინ თითონაც ბავშვად იქ-
ცეოდა ხოლმე და საოქრომქედლოს წინ, თითქოს თავის
მკლავებზედ უწევს ბავშვიო, დაიწყებდა ხელების ნძრე-
ვას, სისინს და ალერსს. ეთერისთვის ეს გამაღზობელი
იყო... დნებოდა იმისი გული, როცა მამისა ასეთ სიყვარულს
იჩენდა იმის შვილისადმი.

ეხლა ხშირად ეთერის გასართობი ეს იყო... სარკ-
მელს გააღებდა, მამისას დაანახვებდა თავის შვილს. ის
კი ამ წუთებს ელოდა... სულ იმის სარკმელს უმზერდა..

ნამეტნავად შუადღის დროს, როცა გზაზე არაფერი მოჰ-
ჩანდა, შორიდგან მამისას და პატარა მახარეს ალერსს
ბოლო აღარა ჰქონდა...

მამისა დაოხდა, ვითომ პატარა მახარე ზურგზე
დაისო და ისე გაატარ-გამოატარა საოქრომქედლოს წინ...
ეთერაც ისე აყოლებდა სარკმელთან თავის შვილს,
ვითომც ზურგზე ზის და თითონ გვერდით დასდევს, და
თან იცინოდა მამისას საქციელით...

ამ თამაშით რო გართულნი იყვნენ, უეცრივ თავს
წამოადგა მამისას ირემა ორი ცხენით... ცოტას შეფერ-
ხდა კიდევაც, რადგანაც ვერა გაიგო-რა, თუ ეს მოხუცი
კაცი რისთვის დადიოდა ოთხზე... ეთერმაც თვალი მოჰ-
კრა ირემას და მაშინვე სარკმელს მოჰშორდა და ბავშვი
გადასცა... თათონ კი მალვით ცქერა დაიწყო... ირემა
რაღაც ემცნაურა... და ფიქრობდა, თუ სად ენახა ეს
კაცი... უეცრივ მოაგონდა თავისი მგზავრობა... „ეს ხომ
სულ თან გვდევდა... ნადირას ერთგული!...“ შეაჯრეოლა
ამ მოგონებამ და ტანი შეუნესტიანდა.

— აქ რა უნდა?! — წამოიძახა ეთერმა, — და...
მერე მეორე ცხენით ვინლა იქნებოდა?!.. ნუ თუ მეფე
ნადირა?!..

ამ აზრმა გააფთხრა ეთერი და მოემზადა მედგრად
დახვედრისათვის... სარკმელს მოჰშორდა და გადიას
მეორე ოთახში გასვლა უთხრა... თითონ კი სიარული
დაიწყო იმავე ოთახში... ცოტა ხნის შემდეგ გადასწყვიტა
მამასთან ჩასვლა და იქ მიეღო მეფე შესაფერად და
სამუდამოდ უარი ეთქვა ცოლობაზე, რადგანაც პირობა
არ შეასრულა და დანიშნულ დროზე აღრე მოვიდა...
მოიხვია თავმანდილი და კარი გამოადლო...

— მახარე!.. — შეჰკივლა ეთერმა და კარებთან მდგომ მახარეს გულზედ უგონოდ მიესვენა...

მახარე დაიბნა... ძლივს ლა მოასწრო ხელების შეშველება... უგონო ეთერი შემოიჭანა ოთახში და ტახტზე დააწვინა... კივილზე გადია შემოვარდა ბავშვით და, რა დაინახა ვიღაც უცხო, შეკრთა...

მახარე ბავშვის დანახვაზე უფრო დაიბნა და აღარ იცოდა, რა ექნა... მახარე სრულებით არ მოელოდდა, რომ კოშკში ვინმე იქნებოდა. ეგონა, მაშინდელივით შევიდოდა კიდეც შიგ, ცოტა ხანს იქნებოდა, და შემდეგ იმავე გზით დაბრუნდებოდა. სასახლეში ვერავის ჰკითხა დედოფალზედ, რადგანაც ეშინოდა თავის გამომგვანება. მარესაც კი ვერა ჰკითხა... მართალია, მარეხი დანიშნული იყო იმისი, უყვარდა კიდეც, მაგრამ ეს სიყვარული რაღაც გამოურკვეველი იყო... მზად იყო სიცოცხლე შეეწირა, მაგრამ მარეხი იმის გულში უფრო და-ძმურ სითბოს აჩაღებდა, ვიდრე სქესობრივ ცეცხლის კოცობს... ერთხელ არ მოსვლია ეინი აღგზნებული კოცონისა ცი... თუ სურვილი ჰქონდა აღერსისა, მხოლოდ თბილი, უანგარო აღერსისა...

ეხლა კი ეთერის ხელის ხლებამ ალი მოსდო და სულ ატრუსა. ეთერის ხსენებაზეც კი ელვასავით სხეულში უვლიდა მწვავე გრძნობა... სწორედ ამ მიზეზით მარესაც ვერა ჰკითხა, რომ თავისი ვინაობა სახის გამომეტყველებით ეთერის ხსენებაზედ არ გამოემჟღავნებინა... ყველაფერს მოიფიქრებდა, მაგრამ იმას კი ვერა, თუ ეთერი ეხლა თავის კოშკში იქნებოდა... ამ გარემოებამ და ეთერის შეხებამ სულ დააბნია, აწო, მაგრამ ბავშვის დანახვამ ცივი წყალი გადაასხა და გამოაფხიზლა...

„აი, რისთვის მოსულა ეთერი სამშობლოს... მოსალოგინებლად!..*) რატომ ეს წინად თავში არ მომივიდა, იქ რო ვერ ვნახე დედოფალიო...“ — გაიფიქრა მახარემ და გატრიალდა გასაქცევად...

— სიზმარია, თუ ცხადი?!. — წამოიძახა ამ დროს გონსმოსულმა ეთერმა... — სად არის ჩემი მახარე?!

მახარე შესდგა...

— ჩემო კეთილო, აი, შენი მახარე!.. — მიაწოდა ბავშვი გადიამ...

— არა... არა... ჩემი... — გადმოიხედა და მახარეს ზურგი დაინახა... წამოვარდა მაშინვე და მახარეს მხარზედ მაგრად დაეხლართა...

— როგორ, გული გამეღია შენ ლოდინში და ეხლა ზურგს მაჩვენებ?!

— დედოფალო!..

— იქ, ვერხვის ქვეშ ვარ შენი დედოფალი!.. გახსოვს, მახარე?!

— რომ არ მხსომებოდა, ეხლა აქ არ ვიქნებოდი!..

— კარი ხომ ღია დაგხვდა?.. ვიცოდი, მაგ გზით მოხვიდოდი და ამისთვის აღარ დამიკეტნია... აი ის შენი ამოტანილი სუფრა და დოქი შენ სახსოვრად აქვეა...

— მაგრამ, დედოფალო, მაინც...

— აკი გეუბნები, დედოფალი იქა ვარ და აქ კი — შენი შვილის დედა...

— როგორ?!

მხოლოდ ძლიერ, გულწრფელ სიყვარულს შეუძლიან ისე ადვილიად დარწმუნდეს, როგორც მახარე ეთერის

*) იმ დროს პირველი შვილი უმჯველად ქალს უნდა თავის მშობლების სახლში დაებადნა. ეს ყველასათვის სავალდებულო იყო.

სიტყვებმა დაარწმუნეს, რომ პატარა მახარე იმისი შვილია, და მეფე-ნადირასთან ეთერს ცოლქმრული ცხოვრება არ ჰქონდა...

— ჩემო ყველავე, მაშ რად გამწირე იმ ლამეს?!

— ნულარ ვიფიქრებთ მაგაზე, ჩემო სანატრელო, ნულარ... ეხლა მარტო ერთმანეთის სიყვარულით ვიცხოვროთ!..

15.

სასახლეში ნადირ-მეფე და მარეხი დღეებსა სთვლიდნენ, თუ როდის მოვიდოდა იმათი ბედნიერების დღე... რაც უფრო ახლოვდებოდა, მით უფრო გრძელდებოდა დღე... შემოდგომა დადგა. დარჩა კიდევ ერთი თვე ვადამდის...

მარეხი ზარს არ ჰშორდებოდა... გაიტანდა ბაღში, ჩამოჰკიდებდა ხეზე და ჩრდილოში დაჰლიდინებდა სიმღერებს და თან ზარს ახმაურებდა.

მართალია, ზარის ხმა იმის ხმას არ ჰგვანდა, უფრო უკეთესად გამოდიოდა. თითონ პირველს ამბობდა და ზარი კი მეორეს... ბანიც რომ ყოფილიყო, მაშინ ხომ სრული გამოვიდოდა... დროგამოშვებით მარეხი შესწყვეტდა სიმღერას, უნებურად ფიქრს მისცემდა თავს, და ფიქრი კი სულ იმის წინააღმდეგ იზადებოდა... ვერ მოეშორებინა თავიდან ერთი აზრი, რომელიც მაღლივ გაუელვებდა თავში, სწრაფად მთელ იმის არსებას შეიპყრობდა და ტანს აუწყვამდა...

ეს ფიქრი იყო მახარეს და ეთერის დამოკიდებულებაზედ... მართალია, ეთერის ნალაპარაკებიდან ირკვეოდა, რომ მახარემ ზარი მიჰყიდა; მახარესაც, რაც აქ იყო, ერთხელაც არ უხსენებია ეთერი, მაგრამ მაინც

ვერ წარმოედგინა, რომ მახარე ეთერის მნახველი, და ეთერი კიდევ მახარეს მნახველი ერთმანეთისადმი გულგრილნი დარჩენილიყვნენ... „ან მახარე რად ჩაუბრუნებდა ზარში ეთერის ხმას, თუ“... ველარ ათაგებდა მარეხი დაბოლოვებას, რადგანაც იმისთვის შხამი იყო... მერე კიდევ, თუმცა დანიშნული იყო მახარე იმისი, მაგრამ ის მარეხს სულ რაღაც სულ სხვანაირად ექცეოდა, იმისი ნაზი ალერსი მარეხის ანთებულ გრძნობას ანელებდა და ჰფერფლავდა... იმაში მარეხი სამაგიეროს ვერ იწვევდა..

ასეთ ფიქრებში იყო გართული მარეხი, რომ ნადირობიდან დაბრუნებული ნადირ-მეფე თავს წამოადგა და, რა ნახა თავისი და ასე დალონებული, ხუმრობით უთხრა:

— ეჰ, ჩემო დამ მარეხ, შენი უგულო უთუოდ გიორგულებს და აღარ დაგიბრუნდება!..

მარეხი შეერყოდა ამ ხმაზე... ვერ შეჰყვინა ნადირ მეფეს მოსვლა, და იმისი ხუმრობა ისეთ ფიქრებით შემოტყეპილსთვის ყვავის ჩხავლს დაემგზავსა...

მარეხმა ძლივას მოიკრიფა გონება და უნდოდა შეცრივ ეპასუხა ძმისთვის:

„თუ შე უგულო არ მომივა, შენც ეთერი არ მოგივია“!..

მაგრამ სხვა სთქვა:

„თუ არ მომივა უგულო, იმის სული და გული ხელთა მაქვსო!..—და ზარს შეხო...“

— ეგ ხომ უგულოსი არ არის?!

— მეფევე, ჩოდილოეთიდან შიკრიკი კიდევ მოვიდა!..

ამ დროს თავს წამოადგათ მსახური, და მარეხს საპასუხოდ გაპობილი ბაგე მოეკუმშა...

მეფე-ნადირა შეერთა... ცოტა სიჩუმის შემდეგ მე-
ფე-ნადირა და მარეხი ერთად გაემგზავრნენ...

სასახლის წინ ცხენზე იჯდა ნაცნობი შიკრიკი
ჩრდილოეთისა, რომელსაც უგულოსაგან გახედნილი რა-
ში, დატვირთული, სადავით ექირა...

— რისთვის გასჯილხართო, — ზრდილობიად ჰკითხა
მეფე-ნადირამ...

— ჩემი ბატონი, ჩემი მეფე, ძლიერ განრისხებულია,
უკანვე გიგზავნის თავის რაშს და გიყვლის:

„გასახეუნად გამოგიგზავნე რაში... შენ კი ვირად
გიქცევიაო... თუ ამ ვირით შენი ცოლი არ მოგიყვანია
შენივე ფეხით ჩემთვის, მზად ვარ შემოვესიო შენ სამე-
ფოს და მთლად წაელეკოვო!“ შედიდურად უპასუხა შიკ-
რიკმა და ეშმაკურად გადაჰხედა მარეხს...

მეფე-ნადირა გაფითორდა... ხმა ჩაუწყდა სიბრა-
ზით...

მარეხს ეხლა ყველაფერი თვალწინ წამოუდგა...
უგულოს ცხენის გახედვმა!.. მაშინაც თურმე ესევე მოთ-
ხოვნილება ყოფილა... ნადირას მკვახედ გადაჰხედა და
მრისხანედ წამოიძახა:

— როგორ, ასეთი წინადადებით მოდის შენთან და
შენ კიდევ გაჩუმებული ხარ?!.. უბრძანე ეხლავე ამის და-
ტუსალება და სწრაფად დაგზავნე გზირები და ამცნონ
ყველას ჩრდილოელთ თავხედობა!..

— ახ, უგულო რომ ეხლა აქ იყოს!.. -- წამოიღულ-
ღულა ნადირ-მეფემ...

— ყველა აქ გაჩნდება, თუ კი აცნობებ... ეგ კი
ეხლავე დაატყვევე!.. უგულო!.. აც მისწვდება ეს ხმა...

ახ, რა სიამით და სიხარულით ჩავიდნენ ეთერი და მახარე სადედოფლოში და რა თავდავიწყებას მიეცნენ იქ მახარეს მოსვლის მესამე დღეს!.. რა სინაზით და მხურვალეობით ევლებოდნენ ერთანეთს თავზე და ერთი მეორეს აღარ აცლიდა--დაგუბებული გრძნობა ძლენად მიერთმია და შიგ გაეზანა...

ბოლოს შეცურდნენ ერთად დედოფლის აუზში და წყალს შეჰნატროდნენ, რომ ერთმანეთის სხეულს წყალსავით ვერ ჰჟაჟიდნენ..

სიშიშვლე იმათთვის არ არსებობდა. არ ჰრცხვენოდათ ერთი-მეორის სიშიშვლისა...

ეს იყო დასაწყისი იმათი ბედნიერებისა. და მახარე იდროვებდა თუ არა, მაშინვე სადედოფლოსკენ გასწევდა, სადაც ეთერი თავის პატარა მახარეთი და გადიით უხედებოდა...

როცა ერთად პატარა მახარეს ალერსით ჟანს მოიკლავდნენ და აბანავენდნენ კიდევაც, გადიას პატარა მახარეთი კოშკში გაისტუმრებდნენ, და მაშინ იწყებოდა იმათი დაუსრულებელი სიამე.. ერთმანეთი აღარ ეთმობოდათ განშორების წინ... განშორებას კი მახარეს საქმე თხოულობდა...

ეთერმა პირველ დღესვე კოშკიდან გადაახედა და დაანახვა საოქრომკედლო...

მახარე განცვიფრდა... სულ ველარ იცნო საოქრომკედლო... სულ ახალი ლამაზი შენობა მოჰხედა იმის თვალს... ირემა და მამისა იქ რო არ დაენახა, ეგონებოდა, რომ ეხლა იქ სხვას ვისმე აუშენებიაო და მამისა კი...

მაგრამ ეთერმა განუმარტა, რომ მამისას მაშინვე

ახალი შენობა ააშენებინა და იმის შემდეგ ყოველ დღე მოდის, ზის დერეფანში და შენ მოგელისო...

მახარეს ამ სიტყვებზედ აუჩუყდა გული და ცრემლები მოადგა თვალს, მაგრამ თავი შეიმაგრა და ყრუდ წამოიძახა:

— მერე რით?! თუ რამ ჰქონდა, სულ...

— ოო, ჩემო, ჩემო, რანაირი გგონებივარ!.. ნუ თუ სამაგიეროს არას მივცემდი?!

— იმ დროს...

აღარ დაათვალებინა, რადგანაც მაგრად, მაგრად ჩაუკოცნა ეთერმა ტუჩები...

— რაც გაიგო, რომ აქ კიდევ პატარა მახარე არის, იმის შემდეგ სულ აქით იცქირება და...

— ეთერ ჩემო...

— სთქვი!.. სთქვი!.. რა ვარ შენი?..

მახარე ჩაფიქრდა...

— სთქვი!..

— ეთერ, მთლად ჩემში ხარ და მე კიდევ შენში და ამისთვის ვსთქვი „ჩემო“.

— ოოო, მახარე, რა კარგი ხარ!..—და კიდევ აღუზნებით ჩაჰკოცნა...

მახარე ჩქარა გამოემშვიდობა ეთერს, რადგანაც ეკონა, რომ მამოზილი ჩაბარუხზე ჩაეკებებოდა...

მართლაც ასე მოხდა. მაღულ ბილიკს ჩავიდა თუ არა მდინარის პირას, მამისა და ირემაც მოვიდნენ და მახარე და მამისა ერთმანეთს გადაეხვივნენ...

— ოო, შვილო, რა მინდა გახარო!.. ჯერ წავიდეთ, პური ვჭამოთ, თორემ მშიერები იქნებით. დედაშენს შევუთვალე შენი მოსვლა და კიდევ სტუმრის...

— მამავ, ეს ჩემი ძმადნათიცია და ისე უნდა მიიღო, როაორც მე...

— ჩემო კარგო, შენი თავი დაგვანატრულე და ეს-
ლა კი სამაგიეროდ სამკეცად გვახარებ... რა გქვიან,
შვილო?

— ირემა!..

— მოდი, გადამეხვიე. ირემაც იგრევე დაიბუღებს
ჩემ გულში, როგორც მახარემ დაიბუღა...

— ოო, შვილო მახარე, რას გახარებ?!.

მიდიოდნენ შინისკენ და მამისა ხშირად ლაპარაკის
დროს ამას ჩაურთავდა...

მახარე არც კი ეკითხებოდა, რადგანაც იცოდა, თუ
რას ახარებდა...

როცა საოქრომჭედლოსთან მივიდნენ, მახარემ
განგებ ჰკითხა:

— მამავ, ეს ხომ არ უნდა გეხარებინა?!.

— ოო, ეს რა სახარობელია! ეს მხოლოდ შენთვის
ავაშენე.. უფრო კი ჩეთვის, რომ ჩემი სახელი იხსენიე-
ბოდეს... შენ უნდა იმუშაო, აიყვანო შეგირდები და მა-
მისას საოქრომჭედლოში ამუშავო... ეს ჩემი საფლავის
ქვა იქნება, როცა მოვკედები... შენთვის, ოოო... სახარო-
ბელი სხვა არის!.. ეს დედიშენის და კიდეც ერთის საი-
ღუმლოებაა... თუ ისენი ნებას მომცემენ, მაშინ...

— პირობას გაძლევ, მამავ, შენ საოქრომჭედლოს,
სანამ ცოცხალი ვარ, არ მოვშლი...

— ოო, თუ შენ პირობას გაძლევ, შენი შვილი უფ-
რო მომცემს!..

მახარემ არა უპასუხა-რა...

ხშირად, ხშირად ნახულობდნენ ერთმანეთს ეთერი
და მახარე და ერთხელაც არ უფიქრნიათ იმაზე, თუ
რითი დაბოლოვდებოდა ამათი დამოკიდებულება... ერთ-

ხელ მამისაც წაიყვანა სადედოფლოში, რადგანაც გადაე-
კიდა და მოსვენებას აღარ აძლევდა—ჩემი შვილის-შვი-
ლი ერთხელ მაინც ხელში ამაყვანინეო“...

ოოო, რა სიცილი და კისკისი იდგა სადედოფლო-
ში, როცა მამისამ პატარა მახარე ხელთ იგდო და ვერ-
ხვის ქვეშ აათამაშა?!. რას არ სჩადიოდა მამისა?!. მგე-
ლი, დათვი, მელა, ტურა, ვეფხვი და ან კიდევ ფრინვე-
ლები სულ თვალ წინ დაუხატა თავის მოძრაობით და
ხმით...

— ეხლა კი ბედნიერი ვარ!..—წამოიძახა მამისამ
და პატარა მახარე დედას გადასცა...—მაგრამ...—დაუ-
მატა...—ასე მაღვით, ბატონის ასულო, როდემდის...

— ჩემო ოქრომქედელო, ბატონის ასულს ნუღარ
მიწოდებ... ეხლა...

— ჰო, მართლა, მაპატიე! დედოფალი უნდა მეთქვა
და...

— სუუ... ეგ უფრო უარესი!.. მახარეს ცოლი ვარ,
და თუ მახარე შენი შვილია, მე—შენი რძალი... მაშ დღეის
შემდეგ „რძალო ეთერ“, ან სულ ურძლოდ, ეთერო¹ ით
მონმართე ხოლმე!..

— იყოს ნება შენი, შვილო ეთერ!..

— ოჰ, მამავ, აი, ევრე სჯობია!..—თითქმის ორი-
ვემ—ეთერმა და მახარემ ერთად წამოიძახა...

დიდად ნასიამოვნები წამოიყვანა მახარემ მამისა,
რომელიც გზაში სულ ბავშვის ქებაში იყო და ზეცამდის
აჰყვანდა... მხოლოდ საოქრომქედლოში გაჩუმდა, რად-
განაც იქ ირემა იყო, და იმასთან კი კრინტს არა სძრავ-
და ეთერზე და იმის შვილზე... არც მახარე აწყლავნებდა
ირემასთან...

ირემა კი თვალს ადევნებდა და თითქმის მიჰხვდა

კიდევაც, თუ საქმე რაშიც იყო... ის პირველი ღამე მოაგონდა, როცა შეშინებული ჩაბარუხიდან გამოიქცა, და მეორე არსებად მახარე დააყენა...

ერთხელ კიდევაც შეეკითხა ირემა — გახსოვს, მახარე, ტყეში რო მითხარი: „შენ ალებს გუბრები, და მე კი იმას ვეძებო“... წავიდეთ, ვიპოვოთ ი შენი ალი...

— ოო, ჩემო ირემო, მე თურმე სხვაგან ვეძებდი, ის კი თავის ბუდეს დაჰბრუნებია და...

ირემამ ხმა აღარ ამოიღო და ხმის ამოუღებელივ მახარეს თვალი აღარ მოაშორა, რომელიც ამ დროს რაღაც სამკაულს ამზადებდა...

ეხლა უკვე ცხადი იყო ირემასთვის, რომ ეთერი და მახარე იმ ღამეს ერთად იყვნენ... მაგრამ ვერა გაეგო-რა, თუ რა კავშირი ჰქონდათ. მაშ მარჯხის დანიშვნა და საქორწილოდ მზადება რაღა იყო?! — ფიქრობდა ირემა ამას და... — აჰჰე, ორ ადგილას ბუდის გაკეთებას ხომ არ აპირობს?!“ გაიფიქრა ირემამ, და შუბლი უკმაყოფილობით აენაოქა...

— მახარე, — ცოტა სიჩუმის შემდეგ მიჰმართა ირემამ მახარეს... — აი, მესამე მთოვარი დაიბადა, რაც აქავე რ, და შენი ხელობისა ვერა ვისწავლე რა... საბერვლის დაბერვის მეტს ვერას ვახერხებ... ვეჭვობ, ან კიდევ შემდეგში მოვახერხო რამ. . გადავწყვიტე, ისევ ჩვენ მეჯოგეებისკენ წავიდე... იქ უფრო შინაარსიანი ცხოვრება მქონდა...

მახარემ შესწყვიტა მუშაობა და ირემასთან მივიდა...

— ძმაო ირემო, მეც ვხედავ, რომ აქ მოწყენილია ხარ... როცა აქეთ წამოგიყვანე, სრულებით არა ფიქრობდი აქ დიდხანს დარჩენას... მინდოდა მენახა ჩემი მამობილი და დედობილი, მიმეცა იმათთვის ის, რაც მე

დავაკელი, და ისევ ერთად გავდგომოდით ჩვენ გზას. მაგრამ აქ სულ შემეცვალა გარემოება... ამ გარემოებაში, მეგონა შენც ჩაგითრევი და გასწავლიდი ცოტაოდენ რამეს, რაც გამოგადგებოდა, რადგანაც... — მაგრამ აღარ გაათავა.

რო გაეთავებინა, გულ-ახლით უნდა ყველაფერი ეთქვა, მაგრამ რო ვერ შეესრულებინა ეს, მაშინ თავის ძმობილის წინ დამნაშავე გამოვიდოდა...

— მართალი ხარ... აქ უმოძრაოდ ყოფნა ძნელია... წადი და იცოდე. თუ რამ დაგჭირდეს, მზად იქნება შენი ძმობილი თავს შემოგვევლოს... აგრეთვე, თუ მე დამჭირდა რამ, გაცნობებ და, იმედია, შენც მაგრე მოიქცევი...

— მახარე... განა ჩემში ეჭვის შეტანა შეიძლება?! მარცხთან ხომ არას დამაბარებ?!.

— ზარეხთან?!. ირემავ, ჰნახავ მეფეს და მარცხს?!.

— იმათ არა, მაგრამ მეჯოგეებმა ხომ იციან, რომ ერთად წამოველით... ესენი უეჭველად მკითხავენ „უგულოს“ ამბავს... მეჯოგეებიდახ კიდევ მეფის სასახლემდინაც მივა შენი ამბავი...

— ჰო, მართალს ამბობ... უთხარ: უგულო, აქეთ რო მოვდიოდით, ცხენმა გაიტაცა და უფსკრულში ორივე — ცხენიც და უგულოც — ჩაიღუპა-თქო...

— რას მეუბნები?!.

— სწორედ მაგრე უთხარ... სასახლეში აღარ დაებრუნდები...

ირემამ ცერად შეჰხედა, მაგრამ აღარა უთხრა-რა...

კაცია ბატონი ეთერის დაეინება სახლში წასვლაზე ჯერ დაადარდიანა და უკმაყოფილებას უცხა-

დებდა თავის ასულს, მერე კი, როცა ჩაუფიქრდა გარემოებას. კიდევაც გაუხარდა... კაცია ჩვეული არ იყო სასახლის ჩვეულებებს და ამის გამო თავისთავს თავის ქერქში არა ჰგრძნობდა... როცა ეთერი თავის გარემოებაში ჩააყენა, იგრძნო, რომ ეთერიც ვერ იტანს ამ ჩვეულებებს და ამისთვის მიილტვის შინისკენო...

რაკი დაბრუნდნენ შინ, მაშინ იგრძნო, რა დიდებული ყოფილა თავის კერა, თავისი კარ-მიდამო, სადაც თავისუფლად შეუძლიან ადამიანს ამოსუნთქვა და სხვას არ შესცქერის... წინად ამას არ აფასებდა... ეხლა კი თითქმის სულ ამას ეუბნებოდა ყველას...

როცა მახარე დაბრუნდა და ნახა, მაშინვე ეს უთხრა:

— დაუბრუნდი, განა, მახარე, ისევ შენ მამობილს? სხვაგან უთუოდ შეკლო მაყვალი გეგონა, და თურმე კი უფრო ქარაფიანია, ვიდრე შინ... თუმცა სხვაგან ძალიან დაჰვაჟიკებულხარ... ბედნიერებას სხვაგან ვეძებთ, და თურმე კი ცხვირ წინ გვიძვებს!..

— მართალსა ბრძანებ, ბატონო, მართალს!.. ბედნიერებას სხვაგან ვეძებდი და აქ კი ყოფილა...—უბასუხა მხურვალედ მახარემ..

— ეხლა აღარ გაიქცევი და შენ მამობილს აღარ დააძმარებ, თორემ...

— ოო, ეხლა აღარსად წავა ჩემი მახარე... აი, ახალი საოქრომქედლო შენის წყალობით...

— ჩემით კი არა, ეთერის, ისეთი სასყიდელი...

— ისაც შენია, ჩემო ბატონო, - განაგრძო მამის-მ...

— და ამისთვის გეუბნები, შენის წყალობით-მეთქი...

კაცი ბატონი თითქმის გაახალგაზრდავდა, რაც გული დაიმშვიდა და მთხოვნელები აღარ აწუხებდნენ..

ერთად-ერთი რამ აწუხებდა, რომ ეთერი შეიძლება კიდევ დანიშნულ დროს შემდეგაც ვერ შეეჩვიოს სასახლის წეს-წყობილებასო...

კაცია ბატონი ამითა ჰხსნიდა ეთერის დაქინებას, სახლისკენ წამოსვლას, და სწყევლიდა იმ წამს, როცა ნადირ-მეფე ესტუმრა და ისე გულუბრყვილოდ ორივე მამა-შვილი სასახლისკენ გაიტყუილა...

„ხესიძედ რო შემოგვეყვანა ვინმე, მაშინ ეთერიც შინ იქნებოდა და ჩვენ ბედს ძაღლიც არ დაჰყევადო“...

მაგრამ რაც დრო გადიოდა, და იმისი ცხოვრება ისევე ძველებურად ეწყობოდა, თითქმის ავიწყდებოდა მეფის სასახლეში თავისი ყოფნაც კი... იქმნება ათასში ერთხელ რომელიმე მემატონე შეაწუხებდა თავის გაჭირვებით და დახმარებასა სთხოვდა...

ასე გადიოდა იმის დღეები მშვიდად, აუშფოთებლივ, რომ გაოფლიანებული ცხენით მეფის გზირი შემოდგომის კარს შეეჭრა კაციას:

— ქულზე კაცს თხოულობს მეფე... ჩრდილოელთ მეფე შემოიჭრა და მთელ სამეფოს წაღეკვას უპირებს!.. თუ უგულო აქ მოიპოვება, იპასაც იბარებს მეფე!..

დიდად შეაწუხა კაცია ბატონი ამ ხმამ... მშვიდობისმოყვარე ჯერ ახალგაზღვრაშიც და ეხლა ხომ სულ დააძმარა კაცია ამ ამბავმა... მაგრამ რა გაეწყობოდა! კარს გაჭირვება მოსდგომოდა და მტერს მტრულად უნდა შეჰგებებოდა... მაშინვე თავის მხრივ თავის საბატონოში თავისი გზირი კომლურად დაატარა და შეუოვალა: ვისაც გული ერჩის და მკლავი უჭრის, გამოვიდეს, რადგანაც მტერი კარს მოგვდგომიაო!..

კაციას ყმებში თურმე ყველას გულიცა და მკლავიც მჭრელი ყოფილა. ოჯახში ქუდოსანი აღარ დარჩა... მო-

ხუცებულნი და მცირეწლოვანნიც კი გამოცხადდნენ კაცი-
ას სასახლეში და ემუდარებოდნენ მტერზე წაყვანას...

კაცია ბატონს გული აუტოკდა, ასეთი ერთსულობა
რომ დაინახა, და შეემუდარა მცირეწლოვანთ და მოხუ-
ცებულებს ოჯახს დაბრუნებოდნენ და კერა არ გაეციე-
ბინათ, ვიდრე გამარჯვებული მეომრები უკან დაბრუნ-
დებოდნენ...

თუმცა გულნატკენებმა, მაინც მყისვე შეასრულეს
კაციას თხოვნა...

მესამე დღეს ყველა შეიარაღებულნი კაცია ბატო-
ნის ეზოში იყვნენ და ისიც ათვალიერებდა.

მეფის გზირიც იმის ახლოს იდგა ამ დროს. ეს მე-
სამე დღეა, რაც მეომარნი თავს იყრიან კაცია ბატონის
ეზოში... კაცია ბატონი ნაპირის ბატონი იყო, ვისთანაც
უნდა უკანასკნელად მისულიყო. გზა და გზა ყველას შე-
ტყობინა, ყველგან უგულოსაც კითხულობდა, როგორც
მეფემ დააბარა, მაგრამ ყველგან ეუბნებოდნენ: „მაგისტანა
სახელის კაცი არ გვინახავსო“... კაცია ბატონისაგა-
ნაც ეგვევ პასუხი მიიღო... ჯავრი მოუვიდა, რომ იმას
არა ჰხვდა უგულოს ამბის შეტყობინება, არამედ გზირებს,
რომლებიც სხვა მხარისაკენ იყვნენ დაგზავნილები...
მაინც ისიც ყველას ათვალიერებდა...

როცა კაცია ბატონმა თავის ეზოში შეგროვილი
მეომრები შეათვალიერა, შელონდა...

„ვაი თუ ამ გულადთ ჩემი სიბერით ვერ ვუწინამ-
ძღვრო და რაიმე ხიფათი შევამძახვიო“;—გაიფიქრა და
გამოსავალ გზას ძებნა დაუწყო...

სწორედ ამ დროს წარსდგა მახარე კაცია ბატო-
ნის წინ და მოახსენა:

— ბატონო, მეც ნუ გამომწირავ მეომრებში და
წამიყვანე...

— შენც, ჩემო მახარე?! მართალია, კაი ვაქცატი ხარ, მაგრამ ოცნების კაცი ხარ, ჩაქუჩიც კარგად გიჭრის, მაგრამ, ვაი, თუ ისარმა და სატევარმა...

— უგულოვ, ჩქარა შეჯექ რაშხე და მეფისავენ მოუსვი!..

— რასა ჰბოდავ?!— თითქმის ერთად შეეკითხნენ კაცია ბატონი და მახარე...

— ებოდავ?! მოხარშული რომ მოეტანათ უგულო, მაშინაც ვიცნობდო, და ცოცხალს ველარ ვიცნობ?!.

— ვინ უგულო, რას ამბობ?!— უკვე მრისხანედ შეეკითხა კაცია ბატონი.

— უთუოდ მიმამსგავსე ვისმე!..— მოკლედ მოუჭრა მახარემ...

— შენი გახედნილი რაშიო მე გამომგზავნა დიდმა მეფემ... კიდევაც მეშინოდა შემჯდარვიყავი, მაგრამ რო შევეჯექი, მერე კი გავიფიქრე: უგულოს გახედნილი რაში საშიშო აღარ არის-მეთქი და მოვკურცხლე... დამივალა, საცა შეგხვდეს, რაში იმას გადაეცი და აქეთ სასწრაფოთ გამოეშუროსო...

— გცთება, ძმობილო, გცთება!..— უპასუხა მახარემ და შემდეგ კაცია ბატონს მიჰმართა...— იქნება სატევარმა და ისარმა გამიჭრას!..

— მცთება?! სასახლეში რამდენჯერა გნახე?! იქნება რაშს არ შესცთეს...— ბჯტბუტებდა გზირი და სადლაც მიიმალა...

— მერე მამისას რალა პასუხს აძლევ?!.

— მამისა ორივე ხელით ზენას ლოცვა-კურთხევას შესთხოვს, ჩემო ბატონო კაცი, და ჩენი მახარე ისევ უკან დამიბრუნდება...

— თუ კი აგრეა, ზენამ გაკურთხოს!.. მოემზადოს მახარეც და დილაზე აღრიანად გზას გავუდგეთ...

ამ დროს მეომართა შორის ჩოჩქოლი შესდგა... ყველამ ყურადღება იქით მიაპყრო... ჩქარა გამოჩნდა გზირი, რომელიც ცხენია მოარღვევდა მეომრებს, რის გამოც უკმაყოფილებას იწვევდა მეომართა შორის... მოვიდა თუ არა მახარეს ახლოს, ჩამოხტა და თავი მიაჩნდა ცხენს... ცხენი დააშტერდა მახარეს... ძლიერად დაიკიხვინა და თავი მაღლა ასწია. თან თვალები დააკვესა... მახარემ უნებურად ხელი ასწია და იმის ნესტოებს შეახო...

ცხენი მაშინვე მოტკბა... სიამოვნებით ოდნავად წაიფრუტუნა, თეხები და კუდი აათამაშა და ტუჩებით იმის ხელს, მერე სახეს ცმოცვნა დაუწყო...

— ეხლაც არ გჯერათ?! — მედიდურად წამოიძახა გზირმა... — ეი, უგულოვ, მაგასაც ხომ უარს ვერ ეტყვი?!

მახარე მართლაც დამუნჯდა... ცხენი კი აფორიაქდა... შეჰქმნა კიხეინი, ყალბზე შესდგა... თითქოს რაღაც მოაგონდაო და...

მახარე იძულებული გახდა სადავესთვის ხელი ეტაცნა, თვალის დახამხამებაზედ ზურგზედ მოაჯდა და...

— წინ დაგიხედებით... გამოეშურენით კი!..

ესლა მოასწრო ეთქვა... რაკი შესაფერი მხედარი ნახა, ძველებურად აენთო, ათამაშდა ადგილობრივ, რადგანაც სადავეს არ უშვებდა მახარე და მძლავრად იზიდავდა... მეომრები ტალღად ერთ მხარეს მიაწყდნენ და გზა გახსნეს... მაშინ კი მახარემ სადავე მიუშვა, და ცხენიც ადგილიდან მოსწყდა...

— ეხლაც არ გჯერათ, რო ეგ უგულოა?! — შემოესმა მახარეს ამ დროს გზირის სიტყვები...

ლება მოახდინა შიკრიკის დატუსაღების და გზირების დაგზავნის შესახებ, მაგრამ ჯერ არაფერი ასრულებდა. იმ დღეს დიდ მეფესთან საიდუმლო რჩევა ჰქონდა. . დიდ მეფეს ძალიან ეწყინა ნადირ-მეფის გადაწყვეტილება, მაგრამ ეს წყრომა არ აგრძნობინა და თითქმის დასთანხმდა კიდევ... მეორე დღეს დიდის ამბით წაეყვანათ მარეხი, ვითომც დედოფალი, ჩრდილოთ მეფისთვის...

დიდმა მეფემ, როდესაც ნადირა-მეფე დასაძინებლად გაისტუმრა, ცოტახანს იშფოთა ნადირ-მეფის თავხედურ გადაწყვეტილების შესახებ, შევიდა მარეხთან და უბრძანა:

— ეხლავე მოემზადე გასახიზნავად...

— განა უბრძოლველად უნდა გავიდეთ?! ხომ გზირები დაგზავნა?!.

— სანამ ყველა მოგროვდება, მარტონი ვიქნებით. მტერი კი ახლოს არის... დააჩქარე... ეხლავე გასახიზნად ცხენებს დაეამზადებიან...

დიდმა მეფემ გზირები დაგზავნა ყველა მებატონეებთან და ვეფხვა კირაშით კაციასკენ და დაავალა: „რაკი კაციამდის ბევრი მებატონეა, ყველას აცნობე და უკულოც იკითხო და თუ შეგხვდეს, ეგ რაში იმას გადაეციო“... და გასახიზნავად დაამზადებინა ცხენები. აღსრულებას თითონ ადევნებდა თვალ-ყურს...

„რაკი დილაზე მარეხს არ ჰნახავს ნადირა,—ფიქრობდა დიდი მეფე,—ძალაუვნებურად საბრძოლველად შეემზადება და შინაყმებს საომრად იხმობს, და ედრე მებატონეები მოვლენ, მტერს დროებით მაინც მოიგერიებს“... ამასთანავე ერთს დაავალა, რომ ნადირ-მეფისთვის დილაზე მოეხსენებინა: „მებატონეებთან გზირები დაგზავნილია და ჩქარა ისინი თავს მოიყრიანო“...

ნადირ-მეფე არხეინად იყო... არ ჩქარობდა აღრე
ადგომას. როცა ადგა და სასახლე დაცარიელებული ნა-
ხა, დაიბნა... მეტი ველარა მოიფიქრა-რა, რომ თითონაც
ცხენს მოახტა და რამდენიმე მხლებლებით ტყეს შეათა-
რა თავი...

დარჩა სამეფო უპატრონოდ...

იგრძნო რა რაშმა შესაფერი მხედარი, გაკაჟდა...
რასაც სხვა ცხენი ერთ დღეს გაივლიდა, ის საათში მი-
დიოდა და თითქმის ერთი კვირის სავალი ორ დღეს
განვლო... წამს თუ შეისვენებდა, რომ რაშს ფერდი
ამოეღო და ოდნავად მოეწიწენა რამ, თორემ სულ მიდი-
ოდა... უპირველეს ყოვლისა მახარებ ირემა მონახა...
იცოდა მეჯოგეების ბინა ამ დროს და ამისთვის იქით
გაეშურა...

მეჯოგეებს ძალიან გაუხარდათ მახარეს ნახვა. ირე-
მა ხომ სულ აღელვდა და აღარ იცოდა, როგორ გამოე-
აშკარაებინა თავისი სიხარული...

— ლომავ, აქეთ რა ამბავია?!—მოკლედ ჰკითხა
მახარემ...

— შენი მტერი, რაც აქეთ ამბავია!..—უპასუხა
მელორეთ-უხუცესმა და უამბო, თუ რაც ამბავია...

თურმე მეფეების მიმალვამ ხალხში შიშის ზარი
დაბადა და ისიც დაიბნა... ზოგმა ტყეს მიაშურა, და
ზოგმა კიდევ ველს... ყველამ თავს უშველა... ვისაც იმე-
დი გქონდა, რომ რკინის გული ჰქონდა, ისიც კი მიიშა-
ლა, ცვილის გული აღმოუჩნდა... ეხლა თავისუფლად შე-
მოესია მტერი, დაისაკუთრა სასახლე და მიდამოები, და
ეხლა ჩვენც ველოდით ტყეში იმათ შეპოსევის, მაგრამ

რაკი შენ მოხველი, იმედი მოგვეცა... ვგონებ მტერს
გავდევნიო...

— ნუ გეშინიანთ, ძმებო, აუარებელი მეომარი მო-
დის... თქვენ ფხა გამოიჩინეთ და მტერს მტრულად და-
უხვდით... ლომავე, შენ ყველა გიცნობს ტყეებში და ვე-
ლად გაბნეულნი, აიხადე ეხლა პირბადე და მოიხმე ყვე-
ლანი საომრად და აცნობე ყველას, რომ მეომრები მო-
დიან... ეს ირემაა, ამ ერთი წლის წინად დაიკარგა...

— მოიცა... მოიცა... ირემა... — და დაატყერდა ირე-
მას მეჯოგეთ-უხუცესი... — გამოცხადებული ირემა... რამ-
დენჯერ მინახავს სეფე-წულთან ერთად!.. თვალები ისე
როგორ დამიბრმავედა, რო აქნობამდის სულ ვილაც ლო-
მა მეგონე!

— ჰო და, ირემავე, ეხლა კი საჩქაროდ წადი და
ყველა მოიხმე, ვისაც კი საბრძოლველად გული ერჯის,
რომ ქვეყანა მონობისგან დ.ვიხსნათ!..

— ოო, ეხლა კი გული ამიტოვდა და, გეჟიცები
ზენას, მეც წამოვალ საბრძოლველად!.. — აღტაცებით წა-
მოიძახა მეჯოგეთ-უხუცესმა...

— მაშ ეგრე, ირემავე!.. შეაგროვო თუ არა მეომ-
რები, მაშინვე აქ მოდი და მერე განვსაჯოთ, როგორ
მოვიქცეთ...

— ირემავე, გვითხარ მაინც, მაშინ რათ დაიმაღე ..
ნერე რა გაუაციცებით გეძებდნენ?!

— ოო, ეხლა მივემურობი სწრაფად შევასრულო
ჩემი ძმადნაფიცის განკარგულება... ეგევე გამბობსთ, რა-
ლაც...

— სულ უბრალოდ... — მოკლედ გადასცა მახარებ
მიზეზი, თუ რად დაიმაღა ირემა... — დედოფალი ალად
მიიღო და ეგონა, ეს ოჯახი დაიღუპებაო, და, თითონაც
რო ამ დაღუპვას არ მოჰყოლოდა, არჩია გაქცევა!..

— მართლა უფიქრია!.. — წამოიძახა მეჯოგეთ-უხუცესმა... — სასახლეში ყველამ იცის, რომ დედოფალს ნადირ-შეფისთვის ცოლობა არ გაუწევია... ამას ბალოდუკი ამბობს, და მერე მართლა იმს უბედურება მაშინ დაიწყო...

მახარე აღტაცებით ისმენდა ამ სიტყვებს. ეთერის სიტყვები მტკიცდებოდა... თუ რამ სადმე კუნჭულში ექვის სიო მოძრაობდა, მელორეთ-უხუცესის სიტყვებმა ისიც დაახშო და ექვის მაგივრად მხოლოდ სიყვარულის ალი ჩაეშო...

— ირემავ, ველად გასვლაც არ დაგავიწყდეს!..

— ჩემო მახარევ, სწრაფად შემოვირბენ ტყე-ველმინდორს!.. — უპასუხა და სწრაფად მოსწყდა ადგილს...

ირემამ მართლაც ორ დღეს შესძლო ის, რასაც სხვა მთელ კვირას მოუწოდებოდა...

აქა-იქ გაბნეული ვაგაკანი მეჯოგეების ბინაზე გროვდებოდნენ და ჩქარა დიდძალი მეომარი მოგროვდა. გამჩნეებულნი მაშველთ მზად იყვნენ ცეცხლში გადაცვივნილიყვნენ...

მახარემ, რაკი ასეთი სული შეამჩნია, ირემა ცალკე იხმო და უთხრა:

— ჩემო ძმაო, ამათ წინამძღვრად შენ იყავ. გზები კარგად იცი და მალვით ჩრდილოელთ უკან დაბრუნების გზა გადუქერ.. ვეცადნეთ ამბის მიმტანიც აღარ გავუშვათ... ეხლავე გაემგზავრენით, თორემ დაიგვიანებთ... დღეს თუ ხვალ მეომრები მოვლენ და შეეუტევა... მინდა ამბის მიმტანიც არ გადარჩეს...

გამამხნევებელი სიცილი იცის!.. არც ერთი იმის სხივი, სიცილით ნატყორცნი, უშედეგოდ არ იკარგებოდა, სასახლის წინ შეგროვილ ხალხს სხეულში საამოდ უვლიდა... იმის სხივი ირემასაც ჰხვდებოდა და უფრო ძლიერად აღიზიანებდა იმის ოცნებას და ფრთებს უფერავდა... ის კი მოუთხრობდა ხალხს ომის ამბავს... „მე მოვუყარე ტყე-ველად გაბნეულ მეომრებს თავი... წავიყვანე ის მეომრები და ზურგით მოვექეცი... ჩვენ რო არ ვყოფილიყავით, დღეს თქვენ აქ ასე სიხარულით მოცულნი არ იქმნებოდით... ჩვენმა მეომრებმა ერთიც არ გადუშვა მთას იქით და აქითაც არ გადმოუშვა... ჩვენ რო არ ვყოფილიყავით, ყველას განადგურება მოელოდათ...

— გაუმარჯოს ირემას! — ყვიროდა იმისი მეომრები...

— რა ტანჯვით და გველებივით ხევ-ხუვებში ეძვრებოდით!.. — განაგრძო ირემამ თავის ამბავი... — ასეთ ტანჯვას ვერავინ გაუძლებდა... ჩვენ კი შევძელით და აი...

ას დროს გამოჩნდა ნადირ-მეფე თავის მზღებლებით და წინ წასდგა...

— ირემავ!.. — წამოიძახა ნადირ-მეფემ.

— ხალხო, აი თქვენ წინ სდგას ის, ვინც გაჭირვების დროს მიგატოვებდა და თავის თავს უშველა... თქვენ კი მტერს მიგცათ პირში... ეხლა თქვენ იცით, რა სასჯელსაც მიაყენებთ... — უთხრა ხალხს ირემამ.

მეფე-ნადირა ათრთოლდა ამ სიტყვებზედ...

— ჩაეჭოლოთ!.. — მოისმა ირემას ცხლებლებისაგან ერთიანი ხმა...

— ჩაეჭოლოთ!.. ჩაეჭოლოთ!.. — ახმაურდა ირემას მხარე...

უეცრივ ქვამ გაიზუზუნა და ნადირ-მეფეს საფეთქელში მოხვდა... ის მაშინვე დიდამიწაზე დაეშო...

— რაკი დაიწყეთ, დაათავეთ!.. — დაიძახა ირემამ, — ჩაქოლეთ!..

მახარე ხის ძირას იდგა და უსმენდა ირემას... გონს ვერ მოსულიყო, თუ რას ამბობდა.. რა იყო იმის გამარჯვება, ან კიდევ იმისი ასეთი ხალხის წინ დამსახურება... „იქნება მართლაც ისეთი რამ ჩაიდინაო“, ფიქრობდა, როდესაც ირემა თავის ღვაწლს აზვიადებდა და ნწარეთ იღიმებოდა... მაგრამ მწარე ღიმი სწრაფად აღშფოთების ნასკვებმა შეიპყრეს, როდესაც მეფე-ნადირა დაემხო და ირემამ წამოიძახა: „ჩაქოლეთო!..“

სწრაფად წინ წავარდა და მეფის გვერდით გაჩნდა...

— რას შეგებით, უგუნურებო?! — მრისხანეთ დაიყვირა უგულმ...

— ეგაც მიაყოლეთ, ვერა ჰხედავთ, როგორ ესარჩლება თქვენს დამღუპველს... — პასუხად მიაძახა ირემამ...

მაგრამ ყველას გაწვდილი ქვა ხელთ შეჰრჩა... მახარემ ნადირ-მეფეს ხელი სტაცა, მაგრამ ის უკვე მკვდარი იყო...

მახარემ შეჰხედა ირემას... ირემამ თვალი თვალში გაუყარა და წამოიძახა:

— უნდა გიხაროდეს!.. ეგაც ჩემი წყალობაა!..

— გაუმარჯოს ირემას, გაუმარჯოს!.. — ყვიროდნენ ამ ღროს ირემას მეომარნი.

წაჰს მახარე მზად იყო მიეღრჩო ირემა, მაგრამ სწრაფად გონს მოვიდა, გული მოეკუმშა და..

სწრაფად გატრიალდა და მეომრებს შეეფარა...

მაშინ კი აქნობ მდის მუდმივ მშრალ თვალებს ჩაბარუხის მგზავსათ ცრემლი გადმოსცდა და მისმა გულმა ჟღერიალი გამოიღო, როგორც გაბზარულმა ზარმა, როდესაც ის უნებურად სტყორცნა..

ნე

116/200 K66.788
2

— შვილო, მახარე, — ალერსით მხარზე ხელი დაადო
კაცია ბატონმა, მახარე რომ ასეთ მდგომარეობაში დაი-
ნახა.

— მამავ!.. — სასოწარკვეთილებით წამოიძახა მახა-
რემ და გულზე მიესვენა...

— წავიდეთ აქედან, შვილო, ეხლა ყველაფერი ვი-
ცი და...

— მამავ, მამავ!.. — ქვითინებდა მახარე... — ძმადნა-
უიკმა ხალხის მოღალატედ გამომაცხადა!..

24 დეკემბერი 1920 წ.

დასასრული

პარლამენტის პრეზიდიუმი

K 66.788/2